Ann Radcliffe
Misterele din Udolpho
*
ROMANUL GOTIC ENGLEZ
TRADUCERE DE CRISTINA VONGHIZAS
EDIŢIE, PREFAŢĂ şi TABEL CRONOLOGIC DE
DAN GRIGORESCU
PREFAŢA

La aproape două sute de ani de când şi-a încheiat cariera literară, Ann Radcliffe (n. Ward) nu determină încă formularea unei judecăţi critice unitare a celor care îi comentează opera.

Scrierilor ei, care – la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi. Vreme îndelungată după aceea – au fost printre cele mai populare ale epocii, li se consacră astăzi rare analize menite să explice imensul interes al cititorilor: ele sunt menţionate doar printre alte dovezi ale unei mentalităţi ce se modifică repede sub. Impulsul unor cauze complexe.

Câteodată se spune despre ea că a fost „scriitorul care a adus în Anglia fascinaţia romantismului" 1 şi că „era firesc ca talentul ei să producă un ecou atât de larg printre contemporani „[1].

În acelaşi timp, însă, se foloseşte un cuvânt rostit cândva de

Walter Scott (care. Reflecta, o admiraţii autentică faţă de o întemeietoare de tradiţie) şi se afirmă că „singura ei calitate e suspansuladăugându-se, cu o maliţie neascunsă: „după ce şi-a

«suspendat» cititorul, ea îl lasă să cactă şi să se-izbească foarte rău"[2].

1i Malcolm Ware, Sublimity in the Novels of Ann Radcliffe (Sublimul în romanele lui Ann Radcliffe), Uppsala, 1963, p. 106.

2 George Sampson, The Concise Cambridge History of English LIterature (Scurta istorie a literaturii engleze editată de Univer-

A NN *HADCL JFFE*
The Mysteries of Udolpho
Dent, London.
Everyman's Library

Totuşi, cu toate deosebirile dintre punctele de vedere ale comentatorilor, se acceptă aproape unanim iconcluzia că romanele ei anunţă, într-un chip poate mai clar decât acelea ale unor scriitori mai importanţi, cu o tehnică narativă mai sigură şi cu un stil mai precis, schimbările semnificative ale gustului literar. În orice caz, se admite că, dintre romanele „gotice" ale vremii, cele scrise de Ann Radclifffe demonstrează o înţelegere mai cuprinzătoare a raporturilor dintre fabulos şi real, dintre noile cerinţe ale genului şi îndepărtatele modele. Viziunea ei nu poate fi judecată, fireşte, în afara unor tendinţe şi a unor standarde ale compoziţiei literare şi nici nu are cum să reziste unei comparaţii cu capodoperele romantismului din anii care vor urma; se cuvine, însă, să observăm că generaţia lui Coleridge şi chiar aceea mai tânără a lui Byron *o*, citeau, descoperindu-l încă virtuţi ce se potriveau propriilor concepţii artistice. Ceea ce li se pare cititorilor moderni că e o simplă înclinare spre exotism şi spre un pitoresc straniu, era pe vremea scriitoarei – şi câteva decenii ale epocii următoare – semnul unor valori aproape general recunoscute de public; ne e, cu siguranţă, foarte greu să apreciem astăzi, pornind numai de la paginile romanelor ei, însemnătatea pe care a avut-o Ann Radcimfe în definirea unei lumi foarte noi pe atunci.

Un comentator din jurul lui 1815 „nu ezita să o numească „un

Shakespeare al scriitorilor de romane ale fanteziei" şi să-i compare cărţile cu tablourile unora dintre cei mai preţuiţi pictori din vremea mai veche – Salvator Rosa şi

---

sitatea Cambridge), Cambridge, 1970, p. 507.

Claude Lorrain *K* Iar un critic cu puterea de discernământ a lui William Hazlitt, amendând prea entuziastele aprecieri ale contemporanului, său, recunoaşte că, deşi „descrierile sale, vagi şi prolixe, nu au nimic din Salvator şi

Claude", există în literatura ei o fascinaţie care leagă lumea pasiunilor de lumea necunoscutului", că „în această operă se găseşte întreaga poezie a ideilor şi a romanului cavaleresc de aventuri, tot ceea ce se lasă desluşit eu greu, tot ceea ce e vizionar „tot ceea ce

1 Nathan Drake, în *Moulion's Library of Literary Criticism*

(Biblioteca de critică literară a lui Moulton), II, New York, 1967, p. 570.

nu poate fi desenat cu ajutorul fanteziei" *K* Când Hazlitt scria aceste rânduri, nicio scriere semnată de Ann Radelute nu mai apăruse de mai Mae de douăzeci. De ani, răstimp în care a «ninitirea. Romanelor «i *s-sar* fi putut şterge, umbrită de operele. Generaţiei mai tinere, indiscutabil mai valoroase, mărturisind o preocupare mai consecventă pentru relevarea funcţiei evocatoare a cuvâr. Tu. Ui.

Dar, oricui parcurge istoria romanului englez i *se* înfăţişează un fapt foarte semnificativ: din 1797, când Ann Rademiefe şi-a publicat ultima carte, *Italianul*, până în 1.814, data la – care apărea

Mânie şi prejudecată de Jame Austen i (Walter Soatt – va debuta în roman, cu *Wa-verley*, abia peste un an), nu poate fi. menţionată nicio operă de preză care să fi supravieţuit timpului, aşa cum s-a întâmplat. Cu romanele autoarei *Misterelor din U doi pito* – sau cel puţin cu câteva dintre ele.

Ann Ward s-a născut în 17 – 64 la Londra, în casa unei familii înstărite. Era nepoata favorită a lui T.homas

Bentley, o personalitate marcantă în viaţa artistică a Londrei, proprietar al unei fabrici de porţelanuri ea» e introducea în Anglia rafinate ornamente, Cuprinzând într-o sinteză îndrăzneaţă pentru… Acea vreme sugestia artei orientale, a ceramicii franceze şi a sobrei tradiţii britanice din epoca Renaşterii. Aici „în casa uniefoiului ei, Ann va cunoaşte câţiva artişti şi. Colecţionari de artă – categorie socială nouă, a cărei. Influenţă în stabilirea criteriilor gustului public era tot mai mare. Imaginaţia ei vizuală se va forma în această ambianţă în care modelele cele mai inespeetate erau Salvator Rosa.

Claude Lorrain şi imitatorii lor englezi. În grupul lui Thomas

Bentley se citeau. Cu mare desfătare versurile tai Thomson, Gray.

Couinsi, învăluite într-un aer plin de mister, însemnările de călătorie ale lui William Gilpin „abundând în descrieri fantastice ale unor privelişti în care fiecare arbore, fiecare plantă îşi păstrează o „fizionomie” proprie în necontenitele schimbări ale naturii neîmblânzite de om.

Lumea aceasta îndepărtată şi tainică i se descoperea, evident, printr-un intermediar livresc; cu toate acestea, ea a privit-o cu o mai adâncă înfiorare decât oricare dintre contemporanii săi şi nu s-a mărginit, ca discipolii lui Mark Akenside şi ai celor doi

Warton, să caute în natură obiecte care să-l impresioneze, prin asocierea cu lucrurile cunoscute de el în civilizaţia urbană, pe omul secolului al XVIII-lea. Literatura pe care o cunoscuse în adolescenţă a fost un îndemn la o contemplare sinceră a peisajului: „culoarea şi lumina o emoţionau prin impactul lor direct asupra simţurilor ei, la fel ca şi sunetele şi muzica naturii; ea a încercat să-şi convertească reacţiile sufleteşti într-o metodă, cea mai plină de forţă şi mai lucid controlată,

aceea a compoziţiei precis organizate” * Caracterizare ce se verifică de-a lungul întregii evoluţii a operei sale.

S-ar putea, aşa cum s-a sugerat[3], ca descrierile din romanele sale să fi derivat încă din picturile atât de admirate în cercul lui

Bentley; dar. În 1794 (anul publicării *Misterelor din Udolpho*), o călătorie prin Olanda, Germania şi nordul Angliei – pe care o va relata în cartea tipărită în anul următor – se vede limpede că sensibilitatea ei era receptivă la priveliştile naturii, că percepea detaliile ca pe nişte elemente, legate între ele, ale unui spaţiu larg deschis spre mister şi spre sublim, aşa cum îl înţelegeau cei care îi citiseră pe Edmund Burke. Notaţiile nu sunt dictate de senzaţiile prilejuite de surpriza unei întâlniri cu necunoscutul; ci, aşa cum mărturisea ea însăşi, de „dorinţa” ţie a înfăţişa tabloul adevărat al firii” şi erau cenzurate de „conştiinţa că o asemenea descriere nu e cu putinţă decât cu ajutorul creionului şi al pensulei”, aceste… Două puteri potrivnice se întâlnesc” şi rezultatul e o descriere în care acuitatea observaţiei o depăşeşte cu mult pe aceea a altor cărţi de călătorie de pe atunci, atente la ceea ce oferă privirii, dar nu şi la sensul ascuns al lucrurilor observate.

Când s-au folosit frecvent, în primii ani ai secolului următor, cuvintele „pitoresc” şi „romantic” s-au aplicat adesea la descrierile ei care erau înţelese ca o proiecţie a unui peisaj real, şi nu ca una a fanteziei. Urmările întâlnirii ei cu peisajul munţilor din Germania vor putea fi observate în romanul scris în acea perioadă. *Misterele din Udolpho*; conturul priveliştilor de aici ar vrea să-l sugereze pe acela al Apeninilor, dar el rămâne un fundal al unei lumi reale,

3 Vezi R. D. Havens, „Ann Radcliffe’s Nature Descriptions" (Descrierile de natură ale lui A.R.). în Modern Language Notes, an LXVI (1951), pp. 82—124.

transferat dintr-o altă ţară, aşa cum procedau şi pictorii vremii

Când aşezau un subiect mitologic într-un cadru peisagistic familiar.

De altminteri, scriitoarea caută să dea imaginilor celor mai neobişnuite o înfăţişare pe care omul secolului al XVIII-lea să o poată accepta ca plauzibilă. Nutrită, la ideile unei epoci raţionaliste, Ann Radcliffe refuza să admită existenţa supranaturalului;

cu excepţia unei singure cărţi – romanul *Caston de Dlondeville*, publicat postum –, misterul se explică în cele din urmă şi se reduce doar la o iluzie. Secretele naturii, ascunse minţii omeneşti, se dezvăluie, nu raţiunii, e adevărat, ci imaginaţiei; „suspansul”.

despre care vorbea Walter Scott e rezolvat când acţiunea romanului ajunge la deznodământ: el e un procedeu literar, asemănător aceluia din romanele poliţiste de mai târziu, şi nu o mărturie a credinţei în forţele de dincolo de natură.

Ann Radcliffe respingea superstiţiile, nu urma decât chemarea straniilor întâmplări care incitau spiritul, a lucrurilor ce păreau inexplicabile, dar încerca o adevărată desfătare de a le explica în concluzia cărţilor ei. S-ar putea spune că, dincolo de legitima dorinţă de a obţine succesul la cititorii atraşi de neobişnuit, ea făcea din romanele sale un mijloc de a-şi pune la încercare propria capacitate de a manipula misterele, de a le conduce la o dezlegare raţională. Fragmentele intrigilor întunecate se adună lent laolaltă într-un desen coerent; coridoarele subterane, uşile secrete, pumnalele ruginite, zvonurile muzicii ce coboară, pline de mister, învăluind încăperile fastuoase sunt piese de recuzită ale unei drame a cărei concluzie coincide aproape întotdeauna, cu dezlegarea tuturor tainelor ce au creat tensiunea de pe parcursul intrigii.

Cititorul veacului al XVIII-lea accepta convenţiile genului;

ele ne apar astăzi, desigur, fragile şi neconvingătoare. În acelaşi timp. Însă, nu se poate nega intuiţia artistică a unei scriitoare care, sondând teritoriile cele mai – nesigure, conduce acţiunea de-a lungul unor drumuri pe care cititorul îşi păstrează nealterat interesul faţă de lucrurile înfăţişate lui de personajele romanului. Intriga poate să ni se pară artificială, dar cărţile ei conţin o atmosferă specifică, sugestivă, fele transmit simţământul – straniu că nu numai spectaculoasele privelişti, ci şi evenimentele – înconjurate, aşa cum sunt, de un aer misterios – aparţin unei realităţi prea complexe pentru a ni se revela direct, dar la fel de cognoscibile ca şi aceea pe care o descoperim necontenit în preajma noastră. „Un asemenea simţământ, care e cu adevărat o mare inovaţie în literatura engleză, nu implică neapărat credinţa în supranatural. Aspectul familiar al lucrurilor a dobândit acum un colorit misterios, un sens vag al schimbărilor ameninţătoare care provoacă o emoţie nervoasă a Cititorului; acesta e aşa-numitul – *fior* din romanele doamnei Radcliffe, secretul marelui ei succes printre contemporani. Nici astăzi fascinaţia lui nu şi-a pierdut puterea magică” *

Emoţia aceasta nu înseamnă *spaimă* şi nici nu trebuie confundată cu efectele melodramei: ea poate dobândi chiar o anume nobleţe. Decorul exotic, episoadele neaşteptate, misterul care le înconjoară, personajele pictate în contraste puternice de umbră şi de lumină, – e adevărat, de multe ori convenţionale –, numeroasele coincidenţe alcătuiesc elementele unei tehnici narative pe cai e romantismul o va dezvolta în perioada următoare a literaturii engleze. E adevărat că „Wordsorth sau Coleridge nu vor recurge, în subtilele lor asocieri ale realităţii

cotidiene cu lumea celor mai intense. Emoţii, la exemplul – propus de Ann Radcliffe[4];

dar poezia lor nu ar fi avut cum să capete substanţă într-un spaţiu cultural lipsit de această – dimensiune căreia ei i-au dat o mai mare profunaime, conferindu-i un puternic suport filosofic.

Afinitatea dintre romanele scrise de Ann Radcliffe şi poezia generaţiei mai tinere (de fapt, ea se născuse cu numai şase ani înaintea lui Wordsworth şi cu opt înaintea lui Coleridge) e pusă

1 Louis Cazamian, op. cit., pp. 940 – 1.

2 *Idem*, p. 941.

Îţi; * primul rând: de sentimentul cemun al naturii care, în opera autoarei *Castelului din Udolpho*, se traducea printr-un ale

vărat cult al descrierii peisagistice. Poemele sale (care vor fi adunate în volum în 1834. La unsprezece ani după moartea ei) nu fuseseră încă uitate la sfârşitul secolului trecut şi erau evocate ca un exemplu de „delicateţe şi de simţ al culorii”. D-ar nu încape nicio îndoială că, dacă ar fi fost numai autoarea unor poeme, orreftă delicateţe şi simţ al culorii ar releva ele, Ann Radcliffe ar fi fost, cel mult, menţionată în lunga listă a poeţilor care; la cumpăna secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea, ilustrau o semnificativă schimbare a perspectivei lirice. Descrierile de natură din romanele ei sunt cu mult mai caracteristice pentru noile forme pe care le lua sensibilitatea poetică a vremii; diversitatea imaginilor, profunzimea coloristică, fermecătoarea sinceritate a extazului au îngăduit afirmaţia potrivit căreia „romanul englez nu a avut, de pe vremea ei, nimic care să fiegalat acest talent” 2.

Multe dintre peisajele romanelor sale sunt plasate în

4 Louis Cazamian, op. cit., p. 941.

locuri pe care scriitoarea nu le-a văzut niciodată: în centrul Franţei, în Pirinei, în Apenini, la Veneţia, în Italia dte Sud; dar ea le creează din fragmentele notelor sale de călătorie pe care le reinterpretează, le modifică sau, pur şi simplu, inventează privelişti întemeiate pe legile unui exotism ce va fi însuşit şi de poeţii generaţiilor romantice. Peisajul rural englez din secolul a-l XIX-lea va beneficia într-o largă măsură de această pildă a intuiţiei care asociază prospeţimea observaţiei şi copleşitorul sentiment al sublimului.

Ann Radcliffe nu e, totuşi. Înzestrată cu talentul de portretist.

Limitele romanelor ei: în această privinţă erau observate încă din vremea în care ea se bucura de netăgăduita admiraţie a cititorilor şi a criticii, „Aproape toate eroinele sale seamănă între ele... Aa ochi albaştri, şi păr castaniu, «forma aeriană a unei nimfe» –, Tuturor le place să privească soarele apunând, să surprindă reflexele violete ale înserări, strălucirea sau splendoarea pală a orizontului în amurg” *[5]. Personajele ei aparţin unor categorii foarte clar delimitate: fete inocente şi sensibile, urgisite de nobili sceleraţi;

slujitori bătrâni, înţelepţi şi credincioşi; aristocraţi sărăciţi (adesea în împrejurări tragice); bandiţi. Dar unele dintre ele – ele pildă

Schedoni din *Italianul* – au pregătit ivirea eroului byronian, făptură titanică al cărei portret e construit pe o singură dimensiune.

puternic reliefată, dominâţid întregul spaţiu epic. Contribuţia esenţială a scriitoarei la consolidarea unei tradiţii a romanului englez e transformarea sentimentului

---

5J John Dunlop, The History of Fietion (Istoria prozei artistice), 1814, citat £n Moultons hibrary of Literary Criticism, II, p. 570.

de spaimă, nutrit până atunci de necunoscute ameninţări, într-o componentă dramatică a misterului ce se va lumina brusc în finalul povestirii.

Există, fără îndoială, o „formulă Radcliffe" a romanului gotic, o convenţie narativă reluată aproape în toate cărţile scrise de această fondatoare de tradiţie: o eroină urgisită alergând să se salveze printre (sau întemniţată în) castele, temniţe, păduri adânci, grote şi ajungând, în cele din urmă, la o încheiere fericită a aventurilor sale. *Povestea din pădure* (1791), *Misterele din Udolpho*

(1794), *Italianul* (1797), cele mai bune romane ale sale, sunt variâţiuni pe această temă. Dar fiecare roman adaugă un element nou în fuziunea dintre invenţie şi informaţie, principala problemă a romanului istoric şi a celui plasat într-un decor exotic.

Scriitoarea reconstruia aceste decoruri topind laolaltă amintirile de călătorie şi sugestiile preluate din picturile şi gravurile vremii; exegeţii operei el au relevat leluf în care ea a asociat impresiile unei excursii în Scoţia, unde – împreună cu soţul ei – a văzut ruinele înfricoşătoare ale unor castele medievale, cu imaginile halucinante ale lui Piranesi. „Inteligenţa modernă a doamnei

Radcliffe nu s-a contaminat de la superstiţii şi ocultism: ea a creat o invenţie raţională, putere capricioasă şi triumfătoare „3.

Romanele ei reflectă tendinţa romantică de evadare din realitatea străbătută de grave tensiuni într-o Lume în care suferinţele, în loc să indice limite tragice, ale Existenţei, devin stimuli ai imaginaţiei" 1.

Din această perspectivă *Misterele din Udolpho* reprezintă un moment important, nu. Numai pentru biografia literară a autoarei lui, ci şi pentru evoluţia romanului gotic, în ansamblul său.

Castelul e, în structura genului, un topos dintre cele mai semnificative: el e locul unde se concentrează secretele tuturor participanţilor la acţiune, unde pândesc, nedesluşite, ameninţările cele mai crunte. Cel din Udolpho e un adevărat „centru al întunericului deasupra lui plutesc umbrele unei lumi infernale. Ale unei lumi anarhice, dominate de o putere tiranică; aici, judecata raţională e pusă în primejdie de sentimentele opuse ale protagoniştilor, spaima eroinei şi ostilitatea agresivă a lui. Montoni. Misterele sunt legate mai curând de personaje decât de peisaj.

E un univers separat de ordinea socială visată de raţionalismul politic al secolului al XVIII-lea, de idealurile lui de „Ordine, pace, onoare şi frumuseţe”. Cu toate că Ann Radcliffe se referă indirect la ele, creând un cadru de armonie domestică în jurul acţiunii ce se desfăşoară în castelul blestemat aflat sub puterea scelerată a lui Montoni. Acţiunea începe în paşnicul domeniu al familiei St. Aubert, pe malurile Garonei, evoluează spre terifiantele mistere ce constituie miezul însuşi al intrigii romaneşti şi se încheie într-un nou tablou de Un calm copleşitor: generaţiilor viitoare le sunt menite aceeaşi linişte, aceeaşi bucuroasă contopire cu natura care ordonează şi viaţa celor mai vârstnici, la începutul cărţii. Sensibilitatea gustului pitorescului, specifice secolului al

XVIII-lea, sunt atribuite unei epoci cu două sute de ani mai vechi.

Convenţie frecvent pusă în practică de literatura romantică, nu numai pentru că perspectiva istorică îngăduia folosirea din plin a coloritului exotic, ci şi pentru că romanul medieval dispunea de legi mai solide decât acelea ce guvernau structurile narative măi noi, de pildă cele ale romanului sentimentalist sau ale romanului alegoric.

1 Coral Ann Howells, *hove, Mystery and Misery* (Dragoste, mister şi suferinţă), Londra, 1978, p. 29.

Liniştea bucolică e ameninţată de presiunea unor forţe venite dintr-un alt univers moral şi social. În *Misterele din Udolpho* se recurge la un procedeu ce va deveni caracteristic pentru arsenalul romanului gotic: eroina e smulsă din atmosfera aceasta paşnică în care se simţea în deplină siguranţă şi supusă unor încercări ce ameninţă să-i dezintegreze însăşi identitatea (dar, potrivit aceleiaşi convenţii, până în cele din urmă, ea le va supravieţui). Romanciera e înzestrată cu un simţ al construcţiei narative care o face să nu îşi pună eroina brusc în contact cu universul unde o aşteaptă puterile adverse ce îi vor nimicirea: prima ei întâlnire cu lumea din afară e o călătorie în care şi-a însoţit tatăl, prin Pirinei şi Languedoc.

Un al doilea moment al acestei schimbări e întâlnirea cu tânărul Valancourt, eveniment ce dă vieţii sufleteşti a eroinei un accent dramatic necunoscut în lumea în care trăise ea până atunci.

Dar schimbarea cea mai drastică se produce după moartea bătrânului domn St. Aubert: Emily, încă minoră, e pusă sub tutela mătuşii sale, doamna Cheron, femeie aspră şi despotică. La scurt timp „doamna Cheron se mărită cu Montoni, Un aventurier italian, întrupare a „spiritului demonic", personaj care constituie în dialectica romanului gotic, principiul opus purităţii reprezentate de eroină. El e acela care o desparte brutal de pacea din La Vallée şi de Valancourt, ducând-o cu el în Italia, unde Emily şi mătuşa ei trăiesc într-o adevărată temniţă, în singuraticul castel Udolpho, într-o regiune izolată a Apeninilor.

În jurul acestei construcţii ciudate, ameninţătoare, se centrează întreaga acţiune a romanului: aici îi e dat eroinei să cunoască toate spaimele – reale sau imaginare – care îi

deosebesc atât de tragic existenţa de aceea a eroinelor din romanele sentimentale ale perioadei anterioare. Evadarea din această lume, o chestiune de morală, înseamnă nemijlocita izbândă a binelui. Dar întoarcerii ei la viaţa guvernată de principiile ordinii şi ale frumuseţii paşnice i se împotrivesc câteva împrejurări care prelungesc

„Suspansul”: întâlnirea cu o călugăriţă muribundă, torturată de conştiinţa păcatului săvârşit cândva, o gravă criză a iubirii dintre

Emily şi Valancourt, ameninţându-i fericirea, la fel cum atmosfera din Udolpho îi ameninţase sănătatea sufletească. În final, se înţelege, toate se vor rezolva în chip fericit: Montoni moare (în împrejurări misterioase), castelul din Udolpho îşi pierde puterile malefice, Emily şi Valancourt se întorc la La Vallée unde îşi trăiesc bucuria unei vieţi liniştite. Schema narativă a romanului demonstrează cât de mult se apropie cartea de modelul literaturii sentimentaliste. Diferenţa esenţială, aceea care dă specificitate genului, e introducerea unei lumi enigmatice, ale cărei legături cu universul cotidian sunt fragile şi necaracteristice: Ann Radcliffe creează un peisaj deliberat imaginar, peisajul unei Franţe şi al unei Italii ornate cu castele stranii. Udolpho e văzut ca într-un coşmar, anticipând cu o jumătate de secol atmosfera ce înconjoară domeniul domnului Rochester din *Jane Eyre* (al cărei decor poartă semnele vizibile ale influenţei goticului). Castelele şi personajele care le locuiesc sunt adevărate abstracţiuni, care privesc realitatea cu emoţii estetice stranii: un critic al vremii, Archibald Alison, numea, în 1790, acest tip de reacţii ale sensibilităţii – „emoţii ale gustului”.

Totul e filtrat prin imaginaţia scriitoarei care „lucrează asupra peisajului ca o lumina de clar de lună, transâormând contururile clare ale realităţii în obscure

forme romantice”. Ann Radcliffe voia să creeze un stimul al imaginaţiei scriitorului eliberat de rigidele principii ale secolului luminilor; un *negativ*, cum avea să-l numească ea însăşi într-un eseu (de fapt, pagini disparate din manuscrisele ei, adunate laolaltă de un editor). Eseul, publicat în

1816, în paginile lui „New Monthly Magazine”, se intitula *Despre supranatural în poezie*: „Obscurul sau neclarul e doar un negativ care dă libertate imaginaţiei să acţioneze asupra puţinelor semne pe care i le revelează adevărul”[6].

O asemenea concepţie e foarte apropiată de aceea a „obscurului bine cumpănit” din *Tratatul despre Sublim* al lui Edmund Burke.

De altfel, asemănarea dintre înţelesurile atribuite sublimului de

Ann Radcliffe şi cele ale lui Burke au fost observate şi nu încape niciun tal de îndoială că scrierile ei au fost construite într-un cadru articulat de teoriile estetice ale epocii. Tehnica ei literară e mai complexă decât au lăsat să se înţeleagă mulţi dintre comentatori, chiar şi dintre cei mai recenţi. Pe de o parte, ea acţionează prin procedee care s-ar putea numai „externe” – descrierea personajelor, a situaţiilor, a peisajelor: aşa încât cititorul reacţionează la întâlnirea cu imaginile concrete din paginile scrierilor ei în acelaşi chip în care reacţionează când contemplă tablourile unei expoziţii. Pe de altă parte, ea introduce propria versiune a unui monolog *interior* indirect, relevând acţiunea reciprocă a inteligenţei raţionale şi a emoţiilor într-un proces îndeajuns de complicat de consemnare a experienţei existenţiale şi sensibile a. Personajului:

cititorul e obligat să participe cu întreaga sa imaginaţie şi să o concentreze asupra unui punct de

6 Cf. Malcolm Ware, op. cit., p. 111.

vedere sugerat de scriitoare. De cele mai multe ori însă, Ann Radcliffe combină cele două procedee, astfel încât peisajul sau evenimentele acţionează asupra emotivităţii cititorului, reflectând, în acelaşi timp, sentimentele personajelor implicate în acţiune, permiţând scriitoarei să intervină, ia rândul ei, în comentariu. Romanciera se mişcă, astfel, de la un

„Punct de vedere" la altul, călăuzindu-şi cititorul, stimulându-i interesul, modelându-i atitudinea faţă de cele narate, păstrând, însă, cu multă grijă, iluzia libertăţii depline a imaginaţiei.

Varietatea şi subtilitatea acestei tehnici narative pot fi observate mai ales în descrierile de peisaj – şi încă şi mai limpede, în cele ale arhitecturii. Descrierea castelului din Udolpho e, din această perspectivă, tipică; ea cuprinde un pasaj foarte lung, dar

Walter Scott nu va ezita să o citeze în întregime în *Memoriile* sale, justficându-se astfel: „e un exemplu atât de frumos al talentului doamnei Radcliffe, încât nu şovăim să o includem aici"[7].

Şi e adevărat că zidurile privite în lumina misterioasă a amurgului care se lasă şi peste văile sălbatice ale Apeninilor creează un efect puternic, anunţând tainicele întâmplări ce se vor petrece în umbra acestei clădiri ce veghează, singuratică şi întunecată, deasupra pădurilor pline de un ameninţător mister.

Drumul însuşi care conduce la castel, prin valea ce se cufundă în întuneric şi iasă privirii doar silueta aspră a turnurilor, e o sugestie a labirintului. De altminteri, în romanele gotice, drumurile urcă întotdeauna pieptiş, în serpentine periculoase; spaţiul e închis de data aceasta limitat de întunericul care se adună în vale, desfiinţând, parcă, orice referire la o altă Iunie decât aceea a castelului

7 Cf. Coral Ann Howells. op. cit., p. 33.

care va deveni temniţa înspăimântătoare a eroinei.

Nicio aluzie la vreo fiinţă omenească: drumul, munţii, soarele scăpătând şi, fireşte, castelul sunt singurele realităţi pe care le descoperă Emily. Lucrurile par a avea o existenţă proprie, determinând-o pe aceea a oamenilor care vin în contact cu ele: aici nu se descoperă un simplu efect descriptiv, ci o condiţie fundamentală a experienţei eroinei romanului gotic, pusă într-un anume cadru specific.

Descrierea castelului nu e, însă, atât de exactă încât să anuleze eforturile imaginaţiei de a reconstitui detaliile acestei clădiri blestemate. Walter Scott va comenta: „Castelul pune la îndemână un nobil subiect; dar, dacă şase artişti ar încerca să-l întrupeze pe pânză, ar realiza probabil şase picturi cu totul diferite, între ele, fiecare la fel de îndreptăţită de descrierea din carte". Şi adevărul e că, între 1797 şi 1799, la expoziţiile Academiei Regale au fost prezentate trei picturi, semănând prea puţin între ele.2. Explicaţia mi se pare simplă: ea trebuie căutată în interacţiunea dintre elementul vizual şi reacţia emoţională produsă de el. Descrierea e, la Ann Radcliffe, aceea a unei reacţii subiective ia vederea castelului, mai curând decât o observare directă a lui. Potrivit distincţiei făcute de Burke între pictură – „artă a imitaţiei" – şi poezie, – „artă a emoţiei" –, romanciera nu avea cum să năzuiască la realizarea unei copii precise a obiectului evocat de ea.

Încă şi mai concludentă e scena înmormântării doamnei Montoni. Scena e sumbră, se încadrează pe deplin în atmosfera

1 Cf. *Idem*, p. 38.

3 Vezi S.H. Monk, *The Sublime*: *A Study of Criticai Thea*

Îi.es în XVIIIth C-enturyengland – (Sublimul, Studiu-asupra teoriilor critice din Anglia seeoiului al XVIII-lea), Ann Arbor,.1980, p. 201; nu se comunică numele artiştilor.

apăsătoare a întregii cărţi. Dar Ann Radcliffe nu foloseşte prilejul pentru a glosa pe marginea acestei întâmplări: niciun comentariu de natură morală sau religioasă nu tulbură unitatea desemtivă a episodului. Doar schiţa unui gest de reconciliere a omului cu ideea inevitabilei morţi care face parte din ordinea firească a lucrurilor. Moartea nu e, desigur, ignorată ca izvor al sentimentelor de spaimă: nici nu ar fi putut să fie altfel într-o epocă în care Burke o numea „rege al terorii", iar terna cimitirelor introdusese un vocabular poetic menit să producă groază, să evoce acest fenomen care unea „misterul, întunericul şi necunoscutul", însă acest frison, care e un frison al secolului, nu cuprinde acea oroare *fizică* pe care romanul *Călugărul* al lui M.G. Lewis (publicat la doi ani după *Misterele din Udolpho*) o va aşeza în centrul întregii acţiuni. Ann Radcliffe nu nesocoteşte acest aspect al morţii: imaginea teribilă a cadavrelor însângerate de la Udolpho constituie o dovadă. Dar sentimentul produs de această privelişte e mai curând unul de *repulsie*. E şi concluzia eseului ei *Despre supranatural*: „Teroarea şi oroarea sunt opuse: prima cuprinde sufletul şi îi trezeşte facultăţile la un înalt nivel al vieţii; cealaltă contractă, îngheaţă şi aproape le anihilează. Nici Shakespeare, nici Milton... nici domnul Burke nu privesc vreodată ororile ca pe un izvor al sublimului, dar sunt cu toţii de acord că teroarea e un asemenea izvor. Şi unde rezidă marea deosebire dintre *teroare* şi *oroare* decât în nesiguranţa şi obscuritatea care o întovărăşesc pe cea dintâi în respectul ei faţă de răul de care se teme? „1.

Ea surprinde scena înmormântării, ritualul întunecat şi misterios, costumaţia sumbră a participanţilor, decorul – tipic gotic cu bolţi şi morminte. Momentul e, prin definiţie, pictural: şi menţionarea numelui lui Domenichino trădează dorinţa de a fixa episodul într-un tablou. (Sealtminteri, la o

cercetare mai atentă, dispunerea personajelor în grupuri contrastante duce cu gândul tot la acest reprezentant al şcolii bologneze care, împreună cu

Guido Reni, era pe atunci cel mai cunoscut publicului englez dintre toţi artiştii italieni ai secolului al XVII-lea). Ann Radcliffe oferă, în felul acesta, un model vizual al vinei scene care, de la

Lewis până la Shelley şi, apoi, până la poezia lui Rossetti, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, va fi reluat adesea.

Încă un element important al artei narative din *Misterele din*

XJdolpho: capacitatea de a crea o atmosferă emoţională în jurul personajelor. E adevărat că aceasta dizolvă de multe ori personalitatea eroilor, că însăşi coerenţa portretului are de suferit. Dar, asemenea eroinelor lui Richardson şi Jane Austen, Emily e obligată să facă faţă unor încercări – în esenţă de factură socială şi morală – pe care nu le poate înfrunta decât condusă de propriile-i sentimente. E prizoniera unui tiran; orfană, despărţită cu sila de bărbatul pe care îl iubeşte (dar care se iveşte rar, asemenea unei umbre aproape nedesluşite, în amintirea ei), ea rămâne singură, victimă a încercărilor lui Montoni de a-i fura moştenirea. Temă obişnuită în romanele sentimentaliste, dar care capătă o intensitate teribilă datorită identităţii unchiului scelerat: el, un brigand, castelul său – o fortăreaţă a bandiţilor. Ticăloşia răpitorilor de zestre din cărţile sentimentaliste se transformă aici în crimă, în înţelesul cel mai exact al cuvântului.

E, deci, natural ca întreaga atmosferă să capete un tragism aproape halucinant: ameninţarea e concretă, nu e proiecţia unei exacerbări a sentimentelor, provocată de spaimă.

Între limitele convenţiei goticului, Ann Radcliffe a creat un model narativ mult mai complex decât ar părea la prima vedere.

Recunoscând că, sub pojghiţa strălucitoare a vieţii ordonate şi raţionale, se ascund pericolele „misterului", ale sensibilităţii excesive, ea a deschis prozei secolului următor o perspectivă despre care, într-o definiţie foarte potrivită, autorul *Blidului deşertăciunilor* va spune că „a dus spre orizontul cel mai adânc al naturii:

acela al lumii lăuntrice a omului".

DAN GRIGORESCU

1764 Oliver Goldsmith – *Călătorul*; *O istorie a Angliei*ân *scrisorile unui nobil către fiul său*; Horatio Walpole – *Castelul din Otranto*, primul „roman gotic" englezesc.

Winckelmann – *Istoria artei la cei vechi* (Germ.); Voltaire – *Dicţionar filosofic* (Fr.).

9 *iulie* – la Londra se naşte Ann Ward, fiica unui negustor înstărit.

1765 Thomăs Percy – *Relicve de veche poezie engleză*;

Samuel Johnson publică opera dramatică a lui Shakespeare.

1766 Goldsmith – *Vicarul din Wakefield*.

1766 W.J. Mickle – *Sir Martyn, poem în maniera lui Spenser*.

Lessing – *Dramaturgia de la Hamburg* (Germ.).

1768 Laurence Sterne – *Voiaj sentimental prin Franţa şi Italia*; James Boswell – *Relatare despre Corsica*;

Grav – *Poeme*; începe publicarea *Povestirilor de călătorie* ale căpitanului James Cook; Walpole – *Misterioasa mamă* (tragedie).

Lessing – *Laocoon* (Germ.).

Războiul ruso-turc.

1769 Doamna Montagu (Elizabeth Robinson) publică *Eseul şi geniul lui Shakcspeare,* replică la atacul antishakespearian al lui Voltaire.

1770 Goldsmith – *Satul părăsit*.

O'Holbach – *Sistemul naturii* (Fr.).

Cook debarcă în Australia.

1171 Franklin începe să-şi redaetele. *Autobiografia* (Ama-.).

Parlamentul 1 englez stabileşte că exprimarea în presă a opiniilor nu constituie o crimă şi nu poate fi pedepsită.

1772 William Mason începe publicarea amplului poem

Grădina englezească (încheiată în 1782).

Freneau şi Brackenridge – *Gloria Americii* (Amer.).

Primai împărţire a Poloniei.

1773 Macpherson – *Poemele lui Ossian*.

Goethe – *Goetz von B'erlichingen* (Germ.).

Atacuri ale coloniştilor americani împotriva navelor engleze din porturile Noii Anglii şi la Philadelphia.

1774 James Beattie – *Menestrelul*.

Goethe – *Suferinţele tânărului W. Erther* (Germ.), în America se proclamă *Declaraţia Drepturilor*; primele ciocniri între colonişti şi armatele engleze. Tratatulrusoturc de la Kuciuk-Kainargi.

1775 Mason editează opera lui Gray.

Alfieri – *Cleopatra* (îi); Beaumarchais – *Bărbierul din Sevilla* (Fr.); Trumbull – *M'Fingal* (Amer.).

1776 Adam Smith – *Cercetare asupra naturii şi cauzelor bogăţiei naţiunilor*; Paine – *Bunul simţ*.

Freneau – *Frumuseţile din Santa Cruz* (Amer.).

Independenţa coloniilor americane.

1777 R.B. Sheridan – *Şcoala bârfelilor*; Clara Reeve – *Campionul virtuţii, povestire getică*.

Generalul englez Burgoyme capitulează în faţă. Comandantului

Armatei americane din statul New York.

1778 Povestirile de la Canterbury ale lui Chaucer sunt editate de Thomas Tyrwhitt.

Franţa recunoaşte independenţa statelor americane.

17, 79 – Freneau – *Casa nopţii* (Amer.); Monti – *încercări poetice* (It,).

1780 John Smith – *Antichităţi. Gaeiice*.

Wieland – *Oberon* (Germ.); Şincai şi Micu – *Elementa linguae daco-romanae* (Rom.).

În întreaga Anglie izbucnesc răscoale ale protestanţilor.

1781 George Crabbe – *Bibliotec*a; Johnson – *Vieţile poeţilor*; Thomas Warton – *istoria poeziei engleze de ia sfârşitul secolului al XI-lea până la începutul celui de-al XVIII-lea*.

Rousseau – *Confesiuni* (Fr.) Kant – *Critica raţiunii pure*

(Germ,).

Capitularea generalului englez Cornwallis în faţa armatei comandate de Washington şi Lafayette încheie războiul din coloniile americane.

1782 William Cowper – *Poeme*; Anna Seward – *Louisa*

(roman în versuri).

Laclos – *Legături particulare* (Fr.); Alfieri – *Saul* (It").

1783 Crabbe – *Satul*.

Webster – *Carte de ortografie* (An» ar.).

Tratatul de la Paris: Anglia. Recunoaşte independenţa Statelor Unite ale Americii pe teritoriul cuprins între Atlantic.

Marile Lacuri, Mississippi şi Florida.

1784 – Schiller – *Intrigă şi iubire*; Herder – *Idei*

despre filosofici istoriei umanităţii (Germ.); Beaumarchais- *Nunta lui Figaro* (Fr.); Parini – *Căderea* (It.).

Răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan în Transilvania.

1785 William *Cowperândatorirea*.

Kant – *Metafizica moravurilor* (Germ.).

1786 Robert Burns – *Poeme mai cu seamă în dialect scoţian*; John Moore – *Zeluco* (roman antisclavagist); William Beckford – *Povestea califului Vathek*

(traducere engleză, publicată fără încuviinţarea autorului, a textului francez scris de el în 1782, la vârsta de 22 ani).

Freneau – *Poeme* (Amer.); Monti – *Aristodemo* (It.).

Englezii pătrund în Malaya.

1787 George Colman cel Tânăr – *Inkle şi* Yarico.

Bernardin de Saint-Pierre – *Paul et Virginie* (Fr.);

Goethe – *Egmont*; *Iphigenia în Taurida*; Schiller – *Don*

Cartos (Germ.).

Ann Ward se căsătoreşte cu William Radcliffe, editor şi proprietar al revistei săptămânale *The english*

Chronicle.

1788 Apare postum *Odă asupra superstiţiilor populare din*

Munţii Scoţiei de William Collins; Charlotte Smith – *Ethelinde sau orfanul din castel*.

Saint Simon – *Memorii* (ediţie prescurtată) (Fr.).

Englezii încheie tratate cu Prusia şi cu Ţările de Jos.

1789 Ann Radcliffe – *Castelele din Athlin şi Dunbayne*.

William Blake – *Cântecele inocenţei*; *Cartea lui*

Thel; William Gilpin – *Însemnări din ţinuturile muntoase ale Scoţiei*; John Moore – *Zeluco*.

George al III-lea dă primele semne de dezechilibru mintal.

Pitt, prim-ministru al Angliei.

Revoluţia franceză.

1790 Ann Radcliffe – *Poveste siciliană*.

Frank Sayers – *Schiţe dramatice din mitologia nordică*; Blake – *Nunta cerului cu iadul*; Edmund

Burke – *Reflecţii asupra Revoluţiei franceze*; James Bruce – *Călătorii*; Joseph Turner – *Istoria anglo-saxonilor*; Archibald Alison – *Eseu despre gust*; John Hawkesworth – *Călătorii pentru aflarea izvoarelor Nilului*.

1790 – 1832 – Goethe – *Faust* (Germ.).

Alfieri termină publicarea celor 19 tragedii ale sale (It.).

1791 Ann Radcliffe – *Povestea din pădure*.

Robert Burns publică poemul *Tam O'Shanter* în antologia *Antiquities of Scotland*; Joseph Ritson – *Vechi poezii populare*; George Ellis – *Exemple ale vechilor poeţi englezi*; Paine – *Drepturile omului*;

Charlotte Smith – *Celestina*; Elizabeth Inchbald – *O poveste simplă*.

Apar traducerea *Iliadei* şi a *Odiseei* semnate de

Cowper.

Primul număr al revistei… The Observer".

Răscoale ale partizanilor revoluţiei franceze la Birmingham.

1792 Blake – *Cântul libertăţii*; Samuel Rogers – *Plăcerile amintirii*; Charlotte Smith – *Desmond*;

Thomas Holeroft – *Anna St. Ives*; Arthur Young – *Călătorii în Franţa*; William Bligh – *Călătorie pe vasul „*Bounty" *în mările Sudului*; Gilpin – Eseuri *despre frumuseţea pitorească*.

Proclamarea Republicii Franceze. Armatele coalizate ale monarhiilor europene invadează Franţa.

1793 Blake – *America*; *Viziunea fiicelor*. *MMmului*; *Porţile paradisului*; William Wordsworth – *O plimbare*

în faptul serii; William Godwin – *Justiţia politică*; Young – *Exemplul Franţei*; Charlotte

Smith – *Vechiul conac*.

Tratat de alianţă anglo-rus îndreptat împotriva Franţei republicane. Anglia declară război Franţei: flota iranceză învinsă la Aboukir.

1794 Ann Radcliffe – *Misterele din Udolpho*.

Blake – *Cântecele inocenţei şi ale experienţei*; *Europa*; *Cartea lui TJrizen*; S.T. Coleridge şi Robert

Southey – *Căderea lui Robespierre*; Payne

Knight – *Priveliştea*; Ritson – *Cântece scoţiene*;

Paine – *Epoca raţiunii*; Uvedale Price – *Eseu despre pitoresc*; Godwin – *Caleb Williams*; Holeroft – *Hugh Trevor*; Charlotte Smith – *Surghiunitul*.

1795 Ann Radcliffe – *Călătorie prin Olanda* şi *în ţinuturile de vest ale Germaniei*.

Blake – *Cartea lui Los*; *Cartea lui Ahania*;

W. S. Landor – *Poeme*; *Lewis Abrosio sau Călugărul*; Charlotte Smith – *Plimbări la ţară*; *Montalbert*; Paine – *Primele principii ale guvernării*.

În Franţa se instaurează Directoratul. Generalul Bonaparte în Italia.

1796 Coleridge – *Odă anului care pleacă*; Southey – *Ioana d'Arc*; William Cobbett – *Viaţa şi aventurile lui Peter Porcupine*; Fanny Burney – *Camilla*;

Maria Edgeworth – *Ajutorul părirvteliii*; Charlotte

Smith – *Marchmont*.

Apare revista... The Watchman". editată de Coleridge.

Goethe – *Wilhelm Meister* (Germ.); Foscolo – *Veneţiei* (It.)".

Anglia declară război Spaniei.

1797 Ann Radcliffe – *Italianul*.

Southey – *Poeme*; *Scrisori din Spania şi Portugalia*;

Lewis – *Strigoiul din castel* (dramă); John

Wrolcot – *Privelişti pitoreşti cu aluzii poetice*.

Godwin editează revista „The enquirer”; apare rerevista conservatoare „The Anti-Jacobin”.

Hölderlin – *Moartea lui Empedocle*; Goethe – *Hermann şi Dorothea* (Germ.).

Răscoale ale marinarilor din porturile engleze. Izbucneşte o criză financiară: Banca Angliei îşi suspendă plăţile.

1798 Wordsworth şi Coleridge – *Balade lirice*; Edgeworth – *Educaţie practică*; Gilpin – *Observaţii pitoreşti asupra Vestului Angliei*; Malthus – *Principiile populaţiei*; Charles Lamb – *Rosamund Gray*.

Răscoale antiengleze în Irlanda. Bonaparte în Egipt.

1799 Lewis – *Povestiri de groază*; Southey şi Coleridge publică în ziarul „The Morning Post” satira în versuri *Gândurile diavolului*; Sharon Turner – *Istoria*

Angliei până la cucerirea normandă; Mungo Park – *Călătorii în interiorul Africii*; Godwin – *St. Leon*.

Hölderlin – *Hyperion*; Sehlege!

— *Lueinda* (Germ.).

Bonaparte – prim-consul.

1800 Wordsworth şi Coleridge publică o nouă ediţie a

Baladelor lirice, însoţită de o prefaţă ce cuprinde principiile literare ale mişcării romantice; Edgeworth – *Castelul Rackrent*.

Doamna de Staël – *Despre literatură* (Fr.),). Budai-Deleanu – *Ţ iganiada* (Rom.).

Ia fiinţă Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei.

1801 Southey – *Thetlaba*: James Hogg – *Pastorale scoţiene*; Lewis *Povestiri miraculoase* Ebenezer

Elliott – *Plimbare într-o zi de primăvară*; Edgeworth – *Povestiri morale*; *Belinda*; Amelia O pie – *Tatăl şi fiica*.

CHateaubriahd – * *Atala* (Fr.); Alfieri – *Tetralogia poli*.

tică”; Manzoni – *Triumful libertăţii* (It.).

Pitt demisionează din cauza refuzului regelui de a acorda emanciparea catolicilor. Englezii capturează flota daneză.

1802 Walter Scott – *Cânt-eeele menestrelilor de la fruntariile Scoţiei*; Robert Bloomfield – *Povestiri rurale*.

Apar „Edinburgh Review” (revistă conservatoare)

şi, Weekly Political Register” (radicală).

Foscolo – *Iacopo Ortis* (It.); Novalis – *Heinrich von Ofterdingen* (Germ.).

Prin tratatul de la Amiens, Anglia retrocedează Franţei teritoriile ocupate în războiul început în 1793. Parlamentul englez votează o „lege de apărare a copiilor care lucrează în fabrici

1803 Jeremy Bentham – *Pledoarie pentru constituţie*; *y*

Campbell – *Poeme*; Erasmus Darwin – *Templul*

Naturii; Godwin – *Viaţa lui Chaucer*; Buraey – *Istoria descoperirilor din mările Sudului*; Southey traduce *Amadis de Galia*.

Izbucneşte din nou războiul cu Franţa.

1804 Blake – *Ierusalim*; *Milion*; T.L. Peacock – *Călugării de la St. Mark*; Gilpin – *Ţărmul mării în*

Hampshire, Sussex şi Kent; Holeroft – *Călătorie de la Hamburg*; Ecigeworth – *Povestiri populare*;

Griselda modernă; Lewis – *Brigandul din Veneţia*; O pie – *Adeline Mowbray*; Wolcot – *Frumuseţile poeziei engleze*.

Schiller – *Wilhelm Tell* (Germ.).

Pitt e din nou prim-ministru. Napoleon se încoronează împărat al Franţei. Dizolvarea Sfântului Imperiu Roman.

1805 Scott – *Balada ultimului menestrel* / Wordsworth – *Preludiu*; Southey – *Madoc*; Robert

Anderson – *Balade în dialect cumbian*; Campbell – *Poeme*;

Richard Payne Knighl – *Principiile gustului*;

Godwin – *Fleetwood*; Sidney Owenson (lady Morgan) – *Călugăriţa de la St. Dominick*; Holeroft – *Memoriile lui Brian Perdue*.

Anglia, Austria şi Rusia formează, Cea de-a doua coaliţie".

antifranceză. Flota franco-spaniolă nimicită la Trafalgar.

Napoleon victorios la Austerlitz.

1806 Scott – *Balade şi poezii lirice*; W.S. Landor – *Simonidea*; Holeroft – *Povestiri în versuri*; Thomas Moore – *Epistole, ode şi alte poeme*; Peacock – *Palmyra*; O pie – *Simple povestiri*; Edgeworth – *Leonora*; Anne Grant – *Scrisori din munţi*;

Owenson – *Fetiţa irlandeză*.

Bătălia de la Jena.

1807 Wordsworth – *Poeme*, George Crabbe – *Poeme*;

Hogg – *Bardul de pe munte*; Byron – *Ceasuri de lenevie*; Moore – *Melodii irlandeze*; Charles Robert

Maturin – *Fatala răzbunare*; Godwin – *Faulkner*;

Charles şi Mary Lamb – *Povestiri după Shakespeare*.

Barlow – *Columbiada* (Amer.): Hegel – *Fenomenologia spiritului* (Germ.); Sta ei – *Corinne* (Fr.).

Comerţul cu sclavi e abolit în Anglia. Tratatul de la Tilsit:

Prusia renunţă la teritoriile de la răsărit de Elba. Franţa ocupă Spania şi Portugalia.

1808 Scott – *Marmion*; Lewis – *Povestiri romantice*;

Maturin – *Băiatul din Irlanda*; Southey – traducerea *Cidului*.

Krîlov – *Fabule* (Rus.); Washington Irving – *Salmagundi* (Amer.).

Răscoalele antifranceze ale spaniolilor. Joseph

Bonaparte intră în Madrid ca rege al Spaniei. Lupte anglo-franceze pe teritoriul Spaniei.

1809 Byron – *Barzi englezi şi recenzenţi scoţieni*; Thomas Campbell – *Gertrude din Wyoming*; Godwin – *Eseu despre morminte*; Edgeworth – *Povestiri din viaţa mondenă*.

Primul număr din „The Quarterly Review”.

Irving – *Istoria New York-ului* (Amer.).

Se încheie pace între Franţa şi Austria.

1810 Scott – *Doamna lacului*; Southey – *Blestemul lui Kehama*; Crabbe – *Târguşorul*; Hogg – *Menestrelul din pădure*; Shelley – *Poezie originală de Victor şi Cazire*; Peacock – *Spiritul Tamisei*; Anne

Maria Porter – *Căpeteniile scoţiene*.

Staël – *Despre Germania* (Fr.).

1811 Scott – *Viziunea lui Don Roderick*; Shelley – *Necesitatea ateismului*; Bloomfield – *Ţărmurile râului Wye*; Lewis – *Timour tătarul*; Mary

Brunton – *Stăpânirea de sine*.

La Motte-Fouqué – *Ondine* (Germ.).

Boala lui George al III-lea devine nevindecabilă; prinţul de Wales îşi asumă, regenţa. Se declanşează răscoalele „sfărâmătorilor de maşini

1812 Crabbe – *Povestiri în versuri*; William Combe – *Călătoriei doctorului Syntax în căutarea pitorescului*;

James Montgomery – *Lumea de dinainte de potop*;

Byron – *Childe Harold* (cânturile I şi II); Peacock – *Filosofia melancoliei*; Shelley – *Manifest către poporul irlandez*; Maturin – *Căpetenia de bandiţi milezieni*; O pie – *Capricii*.

Fraţii, Grimm – *Poveşti* (Germ.).

Primul-ministru Perceval e asasinat. Izbucneşte războiul anglo-american. Campania lui Napoleon în Rusia: în octombrie începe catastrofala retragere a armatelor

franceze.

1813 Scott – *Nunta din Trierman*; Coleridge – *Remuşcare, tragedie*; Hogg – *Priveghiul reginei*; Byron – *Mireasa din Abydos; Ghiaurul*; Shelley – *Crăiasa*

Mab; Jane Austen – *Mândrie şi prejudecată*;

O pie – *Povestiri din viaţa adevărată*.

Anglia, Rusia şi Prusia (cărora li se alătură curând şi Austria)

formează o nouă coaliţie antinapoleoniană. Francezii învinşi la Leipzig.

1814 Wordsworth – *Excursia*; Southey – *Roderick, ultimul dintre goţi*; Byron – *Corsarul*; *Lara*; *Odă lui Napoleon*; Coleridge – *Eseu despre artele frumoase*; Scott – *Eseu despre instituţia cavaleriei* şi *despre romanul cavaleresc*; *Waverley*; Austen – *Mansfield Park*; Ssmuel Rogers – *Jacqueline*;

Owenson – *O'Donnel*; Henry Francis Cary publică traducerea integrală a *Divinei Comedii*.

Chamisso – *Peter Schlemihl* (Germ.).

Trupele aliate cuceresc Parisul. Abdicarea lui Napoleon.

Congresul de la Viena. Prin tratatul de la Gand se încheie războiul anglo-american.

1815 Scott – *Stăpânul insulelor*; *Câmpul de la Waterloo*;

Guy Mannering; Hogg – *Pelerinii soarelui*; William Lisle Bowles – *Misionarul din Anzi*; Byron – *Melodii ebraice*; Wordsworth – *Ciula albă din*

Rylstone.

Paul-Louis Courier – *Pamflete* (Fr.).

Napoleon se întoarce pe neaşteptate din exilul de pe Insula

Elba. După o domnie de o sută de zile, e învins la Waterloo.

Exilul pe Şi înţa Igiena.

1816 Byron – Cântul al III-lea din *Childe llarold*; *Prizonierul din Chillon*; Shelley – *Alastor mu duhul singurătăţii*; Peacock – *lieadlong Hall*; Leigh

Hunt – *Povestea – de la Rimini*; Coleridge – *Christabel*; *Hanul Knbla*; *Chinurile somnului*; Hogg – *Oglindă poetică*; Maturin – *Bertram*.

E.T.A. L-lofi inan – *Elixirul diavolului* (Germ.); Benjamin

Constant – *Adolphe* (Fr.).

Abolirea impozitului pe venituri sporeşte dificultăţile financiare ale guvernului englez şi obligă păturile sărace să suporte povara datoriilor ţarii.

1817 Scott – *Harold neînfricatul*; Byron – *Jduirea lui Tasso*; *Manfred*; Coleridge – *Frunze sibilinice*;

Zăpolya; *Biographia Literaria*; John Keats – *Poeme*; Moore – 1 *Lalla Rookh*; Godwin – *Mandeville*; Mary Shelley – *Frankenstein*; Peacock – *Melincourt*; Edgeworth – *Harrington*; *Ormond*;

Maturin – *Manuel*; Southey – *Wat Tyler*; William

Hazlitt – *Personajele pieselor lui Shakespeare*;

David Ricarclo – *Principii ale economiei politice*.

Primul număr al lui „Blackwood’s Magazine”.

Arnim – *Paznicii coroanei* (Germ.); Bryant – *Thanatopsis*

(Amer.).

1818 Shelley – *Răscoala Islamului*; Keats – *Endymion*; Byron – *Beppo*; Ebenezer Elliott – *Noaptea*;

Peacock – *Mănăstirea coşmarurilor*; Leigh Hunt – *Frunzişuri*; Scott – *Rob Roy*; Owenson – *Florence Macarthy*.

1819 Byron – *Mazeppa*; Shelley – *Rosalind şi Helen*; *Cenci*; *Odă vântulid de apus*; Keats – *Ode*;

Wordsworth – *Peter Bell*; Crabbe – *Povestiri se la*

castel; Elizabeth Barrett – *Bătălia de la Maratlion*; Hogg – *Relicve din Scoţia*; Maturin – *Fredolfa*.

Schopenhauer – *Lumea ca voinţă şi reprezentare* (*Germ,*);

Chenier – *Opere* (Fr.); Leopardi – *Infinitul* (It.).

La Manchester, pe câmpul St. Peter, o demonstraţie a muncitorilor e reprimată de poliţie şi de armată: 11 morţi şi peste 400 de răniţi („Peterloo"). Guvernul emite legi care limitează libertăţile individuale.

I 1820 Scott – *Poeme felurite*; *Ivanhoe*; Shelley – Prometeu *descătuşat*; *Unei* ciocârlii; Keats – *Lamia*, *Isabella*, *Ajunul Sfintei Agnes şi alte poeme*; *Hyperion*; Hogg – *Povestirile unei seri de iarnă*; Maturin *Melmoth rătăcitorul*; John Clare – *Poeme*;

Hazlitt – *Prelegeri despre literatura dramatică în Epoca Elizabethei*.

Lamartine – *Primele meditaţii* (Fr.); Manzoni – *Contele de Carmagnola* (It).

Prinţul regent al Angliei devine rege sub numele de George al IV-lea.

1821 Sunt publicate, în volumul al X-lea din „Ballantyne's Library" romanele scrise până atunci de Ann Radcliffe; ediţia e prefaţată de Walter Scott.

Southey scrie o *viziune a Judecăţii de apoi*; Byron – *Profeţia lui Dante*; *Cain*; *Sardanapal*; *Marino Faliero*; *Cei doi Foscari*; Shelley – *Epipsychidion*; *Adonais* (odă funebră la moartea lui Keats); *întru apărarea poeziei*; Scott – *Kenilworth*; fhomas de Quincey – *Confesiunile unui fumător de opiu*; John Clare – *Menestrelul satului*; James Mill- *Elemente de economie politică*.

XXXHÎ

Manzoni – *Logodnicii* (It.)

Mişcarearevoluţionară a lui Tudor Vladimirescu.

Cresc divergenţele dintre guvernul englez (care susţine că

Sfânta Alianţa nu are dreptul să intervină în afacerile interne ale altor ţări) şi aliaţii săi europeni.

1822 Byron – *O viziune a Judecăţii de apoi*; Shelley – *Elada*; Scott – *Poezie din romanele autorului lui*

„Waverley”; *Piratul*; Peacock – *Maid Marian*.

Puşkin – *Evgheni Oneghin* (Rus.); Vigny – *Poeme* (Fr.).

La Congresul de la Verona, Anglia refuză să sprijine hotărârea Sfintei Alianţe de a interveni în Spania, unde izbucniseră mişcări revoluţionare.

1823 Scott – *Quentin Durward*; Moore – *Iubirile îngerilor*; *Fabule pentru Sfânta Alianţă*; Byron – *Insula*; *Werner*.

Stendhal – *Raeine şi Shakespeare* (Fr.); Fenimore Cooper

— *Pilotul*; *Pionierii* (Amer.).

La 7 februarie, la Londra, moare Ann Radcliffe.

*

* * *

1826 Romanul *Gaston de Blondeville* de Ann Radcliffe, nepublicat în timpul vieţii autoarei, este editat de

Thomas Talfourd.

*

* * *

1834 Sunt publicate în volume versurile scrise de Ann

Radcliffe.

D.G.

CARTEA I

CAPITOLUL I

…Casa i limanul
De dragoste, de pace şi-mplinire.
Unde. Părinţi, copii, prieteni buni
Şi rude dragi trăiesc în fericire.
THOMSON

Pe încântătoarele maluri ale fluviului Garonne, în Gasconia, se înăla, în anul 1584, castelul domnului St.

Aubert. De la ferestrele castelului se zăreau peisajele idilice ale Guyennei şi Gasconiei, ce se întindeau de-a lungul fluviului, cu culorile vii ale pădurilor luxuriante, ale viţei de vie şi ale plantaţiilor de măslini. La sud, priveliştea era. Mărginită de maiestuoşii Pirinei, ale căror piscuri învăluite de nori, sau ivindu-se în forme impresionante, întrezărite şi apoi dispărând din nou, pe măsură ce pâclele rare se vălătuceau prin dreptul lor, erau când golaşe, strălucind în văzduhul albăstriu, când întunecate de pădurile mohorâte de pini, ce se întindeau spre poate.

Genurile înfricoşătoare contrastau cu verdele desfătător al păşunilor şi pădurilor de la marginea lor, unde, printre turme, cirezi şi căsuţe modeste, ochiul se Odihnea cu plăcere, după ce se căţărase pe vârfurile de deasupra.

Către nord şi către răsărit, câmpiile din Guyenne şi Languedoc se pierdeau în negura depărtărilor; la apus, Gasconia era mărginită de apele golfului Biscaya.

Tare îi mai plăcea domnului St. Aubert să hoinărească, împreună cu soţia şi fiica sa, de-a lungul ţărmului Garonnei şi să asculte muzica valurilor! Cunoscuse şi alte aspecte ale vieţii, în afară de simplitatea idilică, căci trăise în mijlocul lumii pline de veselie şi agitaţie; dar imaginea încântătoare despre omenire, pe care şi-o făurise în fragedă tinereţe, fusese prea dureros modificată de experienţă. Cu toate acestea, în mijlocul

priveliştilor schimbătoare ale vieţii, îşi păstrase principiile nezdruncinate, iar bunăvoinţa nealterată; şi se retrăsese din mijlocul mulţimilor „mai mult cu compasiune decât cu supărare1, îndreptându-se către simplitatea naturii, către plăcerile curate ale literaturii şi către exercitarea virtuţilor casnice.

Era descendentul ramurii secundare a unei familii ilustre, şi pentru viitorul lui se presupusese că va împlini lipsa unei bunăstări moştenite fie printr-o strălucită alianţă matrimonială, fie printr-o reuşită în afacerile publice.

Dar St. Aubert avea un simţ prea ales al onoarei, pentru

8 înfăptui cea de-a doua speranţă, şi prea puţină ambiţie pentru a sacrifica ceea ce numea el fericire, doar ca să dobândească bunăstarea. După moartea tatălui său, se.

căsători cu o tânără foarte plăcută, egală cu el prin naştere., dat nu superioară lui ca avere. Largheţea sau extravaganţele regretatului domn St. Aubert îi încâlciseră atât de mult afacerile, încât fiul. Său se văzu nevoit să renunţe la o parte din domeniul familiei şi, Ta câţiva ani după, căsătorie, i-o vinciu domnului Quesnel. Fratele soţiei sale, şi se retrase pe o mică moşie din Gasconia, unde aşi împărţea preocupările între fericirea conjugală şi îndatoririle de părinte, pe de o parte, şi comorile cunoaşterii şi luminile minţii, pe de altă parte.

Încă din copilărie se simţise legat de aceste locuri.

Venise adesea aici pe când era copil, iar impresiile plăcute lăsate de bunăvoinţa simplă a ţăranului vârstnic ce jjisi iject ctcesi ioc, unae roacieie şi smântâna nu se isprăveau niciodată, nu fuseseră şterse de împrejurările ulterioare. Păşunile înverzite, pe care alergase adesea cu bucuria celui sănătos şi cu libertatea tinereţii – pădurile, în a căror umbră înviorătoare se lăsase pentru prima oară în

voia gândurilor melancolice ce deveniseră mai apoi o trăsătură trainică a firii sale – sălbăticia potecilor de munte, râul, în undele căruia înotase, şi câmpiile din depărtări, ce păreau să n-aibă hotar ca şi speranţele lui timpurii, nu îi reveneau în memorie lui St. Aubert decât însoţite de simţăminte de înflăcărare şi regret. În cele din urmă, plecă din mijlocul oamenilor şi se retrase în acest Loc, pentru a-şi împlini dorinţele pe care le nutrea de mai mulţi ani de zile.

Clădirea, aşa cum o găsise, nu era decât o reşedinţă de vară ce putea prezenta interes în ochii unui străin prin simplitatea ei elegantă sau prin frumuseţea peisajului din jur; şi fuseseră necesare destule îmbunătăţiri pentru a o transforma într-o locuinţă familială confortabilă. St. Aubert simţea un soi de afecţiune pentru fiecare parte a clădirii, aşa cum şi-o amintea din vremea tinereţii sale, şi nu ar fi răbdat să se urnească, din loc nici măcar o piatră, astfel încât noua clădire, adaptată la stilul celei vechi, forma împreună cu aceasta o singură reşedinţă, simplă şi elegantă. Gustul doamnei

St. Aubert se remarca în aranjarea interiorului, unde mobilierul avea acelaşi caracter de simplitate sobră, ca şi în puţinele ornamente ale odăilor, caracteristice pentru cei ce le locuiau.

Biblioteca ocupa partea dinspre apus a castelului şi cuprindea o colecţie formată din cele mai valoroase cărţi în limbi vechi şi moderne, încăperea dădea spre o pădurice, înălţată pe un povârniş ce cobora lin către râu, şi copacii înalţi aruncau asupra ei o umbră melancolică plăcută, în timp ce, de la ferestre, se putea zări, dincolo de ramurile bogate, peisajul viu şi luxuriant ce se întindea către apus, dominat în partea stângă de prăpăstiile abrupte ale

Pirineilor. În vecinătatea bibliotecii se găsea o seră, plină cu plante rare nespus de frumoase; căci una dintre

preocupările lui St. Aubert era studiul botanicii, şi îşi petrecea adesea câte o zi întreagă pe munţii din jur, ce puteau oferi unei minţi de naturalist o bogată desfătare, îndeletnicindu-se cu ştiinţa sa preferată. În aceste mici plimbări, era însoţit uneori de către doamna St. Aubert şi, adesea, de fiica sa; atunci, ducând un coşuleţ de răchită pentru plante şi un altul plin cu gustări reci, pe care nu le-ar fi putut găsi în căsuţa unui păstor, hoinăreau în mijlocul celor mai romantice şi mai minunate peisaje, fără să-şi îngăduie să se lase abătuţi de la munca lor rodnică de farmecul vlăstarelor umile ale naturii. Când osteneau să rătăcească printre piscuri greu accesibile pentru oricine în afară de entuziaşti, şi unde vegetaţia nu mai păstra alte urme de paşi în afară de cele lăsate de caprele negre, căutau unul dintre acele cotloane verzi care împodobesc atât de frumos aceşti munţi şi, la umbra semeţei zade sau a cedrilor, se bucurau de hrana simplă, împrospătată de apa rece a unui izvor ce şerpuia prin iarbă, şi de mireasma florilor sălbatice şi a plantelor aromate ce creşteau pe marginea stâncilor şi împânzeau iarba.

În vecinătatea părţii de răsărit a serei şi dând către câmpiile Languedocului se afla o încăpere, pe care Emily o numea a ei şi în care se găseau cărţile, desenele şi instrumentele ei muzicale, precum şi câteva dintre păsările şi plantele ei preferate. Aici se ocupa ea de obicei cu artele frumoase, pe care le deprindea numai pentru că se potriveau cu gusturile ei şi în care înzestrarea-i înnăscută, împreună cu învăţămintele domnului şi doamnei St. Aubert, o făcuseră să dobândească o pricepere timpurie. Ferestrele acestei încăperi erau nespus de plăcute; coborau până la podea şi, cum dădeau înspre mica peluză ce înconjura casă, privirea putea străbate, printre pâlcurile de migdali, palmieri, frasini înfloriţi şi mirt, până la întinderile din depărtare pe unde curgea fluviul Garonne.

Ţăranii din aceste locuri fermecătoare puteau fi adesea văzuţi serile, după terminarea zilei de muncă, dansând în grupuri pe malul râului. Melodiile lor vesele, paşii dezinvolţi, figurile pline de frenezie ale dansurilor lor, ca şi modul elegant şi capricios în care fetele îşi aranjau costumele simple, dădeau acestor scene un caracter într-adevăr franţuzesc.

Partea din faţă a castelului, care, fiind îndreptată spre sud, dădea înspre munţii grandioşi, era alcătuită dintr-un hol rustic şi din două saloane minunate. Etajul, căci reşedinţa nu avea decât un etaj, cuprindea dormitoarele, în afară de o odaie cu balcon, în care se servea de obicei micul dejun.

Pe terenul din jur, St. Aubert făcuse unele amenajări pline de bun gust; cu toate acestea, ataşamentul său faţă de lucrurile pe care şi le amintea din copilărie era atât de mare, încât uneori sacrificase gustul în favoarea sentimentului. Se înălţau acolo două zade bătrâne, care umbreau clădirea şi stricau perspectiva; dar St. Aubert afirmase uneori că se socoteşte a fi destul de slab pentru a plânge dacă ar fi doborâte. Puse să se sădească lângă aceste zade un mic pâlc de fagi, pini şi frasini de munte. Pe o terasă înaltă, rânduită pe o ridicătură pe malul fluviului „plantă portocali, lămâi şi palmieri, ale căror fructe umpleau aerul răcoros al serilor cu o mireasmă plăcută. Pe lângă aceştia, se mai găseau tot felul de arbuşti din alte specii. Pe această terasă, în umbra deasă a unui platan, ce îşi întindea coroana maiestuoasă înspre râu, îi plăcea lui St. Aubert să-şi petreacă serile frumoase de vară, împreună cu soţia şi copiii săi, urmărind, de sub frunzişul platanului, ultimele raze ale soarelui, splendoarea calmă a luminii ce pălea peste priveliştea din depărtare, până când umbrele amurgului topeau diferitele înfăţişări într-o singură nuanţă de un cenuşiu închis. Aici îi plăcea să

citească şi să discute cu doamna St. Aubert, sau să se joace cu copiii, lăsându-se în voia acelor sentimente dragi ce însoţesc întotdeauna viaţa simplă şi natura. Afirmase adesea, cu lacrimi de bucurie tremurându-i între pleoape, că aceste clipe sunt cu mult mai minunate decât cele petrecute în mijlocul scenelor pline de strălucire şi tumult după care tânjesc oamenii. Inima îi era plină; nu nutrea, lucru atât de rar, nicio năzuinţă către o fericire mai mare decât aceea pe care o simţea. Conştiinţa faptului că ceea ce făcea era bine împrumuta felului său de-a fi o seninătate pe care nimic altceva nu i-ar fi putut-o da unui om cu o conştiinţă morală ca a sa şi care îl făcea să înţeleagă mai bine darurile bunecuvântate de care avea parte.

Noaptea ce se cobora nu îl izgonea de sub platanul său preferat. Îi plăcea liniştea ceasului când se sting şi ultimele raze de lumină; când stelele tremură una câte una în eter şi se reflectă în oglinda întunecată a apelor – acel ceas care, mai mult decât toate celelalte, îţi umple mintea cu o simţire meditativă şi o înalţă adesea către o contemplare sublimă. Mai rămânea în acel loc şi după ce luna îşi revărsa razele blânde asupra frunzişului, iar cina idilică, alcătuită

Din smântână şi fructe, îi era adesea întinsă tot sub platan.

Atunci, în liniştea nopţii, privighetoarea îşi înălţa trilurile, răspândind farmecul şi trezind melancolia.

Fericirea în care trăia de când se retrăsese în acest loc îi fu curmată pentru prima dată de moartea celor doi fii ai săi. Îi pierdu la vârsta când naivitatea copilărească este cea

Mai fermecătoare; şi, cu toate că, din consideraţie pentru durerea doamnei St, Aubert, căută să nu şi-o exprime pe a sa şi izbuti să o rabde aşa cum îşi propusese, cu filosofie, în realitate nu avea vreo filosofie care să-l

poată împăca cu astfel de pierderi. Singurul copil care îi mai rămăsese era o fiică; şi în timp ce urmărea cu o dragoste plină de grijă cum i. Se dezvoltă caracterul copilăresc, încerca, cu o străduinţă statornică, să-i îndrepte acele trăsături ale firii care ar fi putut-o împiedica mai târziu să cunoască fericirea. Descoperise încă de timpuriu la ea o minte neobişnuit de plină de sensibilitate, sentimente puternice şi nerăbdare în a-şi manifesta bunăvoinţa;

dar, pe lângă aceste trăsături, se putea observa şi o sensibilitate prea puternică pentru a-şi îngădui o linişte de durată: Pe măsură ce creştea, această sensibilitate învălui în meditaţie starea ei de spirit şi în blândeţe felul ei de-a fi, ceea ce dădea un farmec în plus frumuseţii ei şi stârnea interesul persoanelor eu o dispoziţie asemănătoare. Dar

St. Aubert avea prea mult bun simţ, ca să prefere farmecul unei calităţi; şi avea destulă putere, pentru a-şi da seama că acest farmec este prea primejdios celui dăruit cu el, ca să fie socotit binecuvântare. De aceea, se străduia să-i întărească tot timpul caracterul: să-i formeze deprinderea stăpânirii de sine; s-o înveţe să nu asculte de primul impuls sentimental şi să se obişnuiască să cerceteze nepărtinitor dezamăgirile ce i se pricinuiau uneori.

Pe măsură ce o învăţa să se împotrivească primelor impresii şi să dobândească acea demnitate statornică a spiritului, care e singurul lucru ce poate ţine piept pasiunilor şi ne poate înălţa, pe cât se poate, deasupra împrejurărilor, primi şi o lecţie de tărie sufletească; căci era deseori silit să asiste, părând nepăsător, la lacrimile şi zbuciumul pe care, din spirit de prevedere, le provoca.

Ca înfăţişare, Emily semăna cu mama ei; avea aceeaşi simetrie plină de eleganţă a formelor, aceleaşi trăsături delicate şi aceiaşi ochi albaştri, plini de o calmă

blândeţe.

Dar, oricât de fermecătoare ar fi fost făptura ei, diferitele expresii ale chipului ei au acelea care, pe măsură ce discuţiile îi trezeau cele mai frumoase sentimente ale firii, o făceau să împrăştie în jur o graţie atât de captivanta:

Acele gingaşe sclipiri ce-n ochi îi licăresc

Şi, molipsindu-i pe ceilalţi, în jur se risipesc.

St. Aubert îi cultivă spiritul cu grijă şi luare-aminte.

O ajută să-şi formeze o privire de ansamblu asupra ştiinţelor şi să capete o cunoaştere exactă a celei mai alese literaturi în toate aspectele ei. O învăţă limba latină şi engleză, în primul rând pentru ca – să poată înţelege caracterul sublim al. Operelor marilor poeţi. Încă din cap. Ilări-e, ea îşi descoperi înclinaţie pentru operele de geniu; iar

St. Aubert, atât din principiu, «ăt şi din predispoziţie, încuraja orice mijloc nevinovat de a dobândi fericirea.

— O minte bine instruită, spunea el, este cel mai bun mijloc de apărare pentru a nu te molipsi de prostie şi viciu.

Mintea fără nicio ocupaţie caută neîncetat ceva care să o ajute şi e gata să se cufunde în greşeală, numai ca să scape de apatia pasivităţii. Umple-o cu idei, dă-i deprinderea plăcerii de a gândi; iar ispitele lumii exterioare vor fi zădărnicite de satisfacţiile produse de lumea interioară. Gândirea şi educaţia sunt la fel de trebuincioase atât fericirii vieţii de la ţară cât şi celei de la – oraş; în primul caz, împiedică apariţia neliniştii pricinuite de indolenţă şi îngăduie o plăcere sublimă, prin crearea gustului de frumos şi de măreţ; în al doilea caz, micşorează nevoia, şi deci şi interesul, pentru risipă.

Una dintre plăcerile cele mai timpurii ale lui Emily era să hoinărească în mijlocul naturii; nu căuta peisajele blânde şi pline de culoare; îi plăceau mai mult plimbările

prin pădurile sălbatice de la poalele munţilor; şi încă şi mai mult cotloanele copleşitoare din munţi, unde liniştea şi măreţia singurătăţii îi stârneau un fior sacru în inimă şi îi înălţau spiritul către stăpânitorul cerului şi al pământului. Zăbovea adesea singură prin astfel – de locuri, pierdută într-o vrajă plină – de melancolie, până când ultimele sclipiri ale zilei se stingeau la apus; până când dangătul singuratic al vreunei tălăngi sau lătratul îndepărtat al vreunui cline de pază rămâneau singurele sunete ce întrerupeau liniştea serii. Atunci, întunecimea pădurii, foşnetul răzleţ al frunzelor în vânt, zborul liliacului în amurg şi luminile tremurate ale căsuţelor îi puneau mintea la treabă şi o conduceau spre entuziasm şi poezie.

Plimbarea care-i plăcea cel mai mult îi purta paşii către o cabană de pescuit, care îi aparţinea lui St. Aubert şi care se găsea într-o vale împădurită, la marginea unui râuleţ ce cobora din Pirinei şi, după ce spumega printre stânci, şerpuia liniştit pe sub. Umbrele pe care le oglindea. Deasupra pădurilor care adumbreau această vale se ridicau piscurile semeţe ale Pirineilor, care se avântau adesea deasupra poienilor mai joase. Uneori se vedea doar câte o stâncă sfărâmată, înconjurată de tufişuri sălbatice;

sau cabana vreunui păstor, cocoţată pe un pisc, umbrită de chiparoşi. Întunecaţi sau de frasini unduitori. Ca un luminiş în mijlocul pădurilor adânci, poiana se deschidea către priveliştile din depărtare, unde păşunile bogate şi povârnişurile acoperite cu vii ale Gaseoniei coborau spre câmpie; iar acolo, pe malurile şerpuitoare ale Garonnei, crângurile –, cătunele şi căsuţele – cu contururile voalate de depărtări se împleteau într-o singură nuanţă, plină de strălucire şi armonie.

Şi acest loc era unul dintre refugiile, preferate: ale lui

St. Aubert, care se adăpostea adesea aici de arşiţa

amiezii, împreună cu soţia, fiica şi cărţile sale; ori venea la ceasul, blând al serii, pentru a întâmpina amurgul liniştit sau pentru a asculta cântecul privighetorii. Uneori lua cu el şi câte un instrument muzical, stârnind cu acordurile blânde ale oboiului său ecouri feerice; şi, adesea, vocea lui Emily îşi trăgea dulceaţa din valurile pe deasupra cărora plutea.

În timpul unei asemenea plimbări, ea descoperi în această cabană versurile care urmează, scrise cu creionul pe o porţiune a lambriului.

SONET

Hai, pană, scrie despre tot aleanul.
Hai, spune-i zmei din pădurea verde.
Când pasul ei uşor pe-alei se pierde.
De toată suferinţa lui, sărmanul!
Hai, zugrăveşte-i ochii de lumină.
Blândeţea de pe faţa-i. Visătoare.
Fugarul zâmbet, graţiile sprinţare – Portretul după care el suspină;
Rosteşte tot ce inima te-mpingfe Dar nu tot ce-n tristeţe se ascunde!
Ce-ades în floarea gingaşă pătrunde
Otrava ce scânteia vieţii-o stinge!
Privind făptura aceasta îngerească.
N-ai crede c-ar putea să te-amăgească!

Versurile nu erau dedicate nimănui; ceea ce o îndritui pe Emily să creadă că nu îi erau adresate ei, deşi nu încăpea îndoială că ea era nimfa acelor locuri. După ce se gândi la toate cunoştinţele din cercul ei restrâns, fără a izbuti să afle cui ar putea fi adresate, fu silită să rămână în nesiguranţă; o nesiguranţă care ar fi putut deveni supărătoare pentru o minte mai inactivă decât a ei. Nu avea destul timp liber ca să dea importanţă acestei împrejurări. Neînsemnată la început, dacă ar fi stăruit

asupra ei necontenit. Uşoara vanitate pe care i-o pricinuise (căci nesiguranţa ce nu-i îngăduia să creadă că ea inspirase sonetul nu-i îngăduia nici să nu creadă acest lucru) se risipi, iar întâmplarea îi fu alungată din minte de cărţi, studiu şi îndeletnicirile pline de milostenie.

Curând după aceasta, o copleşiră grijile din pricina unei şubreziri a sănătăţii tatălui ei, care se în bolnăvi de friguri;

şi. Cu toate că nu erau socotite dintre cele primejdioase, îl vlăguiră foarte tare. Doamna St. Aubert şi Emily îl îngrijiră cu statornică – abnegaţie; dar se întrema foarte anevoie şi, pe măsură ce îşi recâştiga sănătatea, soţia lui părea să şi-o piardă.

Îi

Primul loc unde se duse, după ce se simţi destul de bine ca să iasă la aer, a fost cabana sa preferată de pescuit.

Trimiseră dinainte un coş cu merinde, cărţi şi lăuta lui

Emily; nu avea trebuinţă de instrumente de pescuit, căci nu găsea plăcere în a chinui sau a nimici vreo vietate.

După ce se desfăta vreo oră cu plăcerile botanicii, li se aşternu masa. Recunoştinţa pentru că putea veni din nou în acest loc dădea un gust mai plăcut mâncării; şi fericirea familială zâmbi din nou în aceste locuri. Domnul

St. Aubert discută cu o voioşie ieşită din comun; fiecare lucru îi trezea senzaţii agreabile. Bucuria înviorătoare pricinuită de primele clipe în mijlocul naturii, după suferinţele bolii şi după obligaţia de a sta închis în cameră, se ridică mai presus de orice închipuire sau descriere a celor sănătoşi. Pădurile şi păşunile înverzite, iarba presărată cu flori, albastrul cerului, aerul înmiresmat, susurul izvorului limpede şi chiar şi bâzâitul gâzelor din umbră, toate par să readucă sufletul la viaţă,

făcând ca simpla existenţă să pară o fericire.

Doamna ŞI. Aubert, însufleţită de voioşia ei şi de însănătoşirea lui, nu se mai gândi la semnele de-şubrezire a sănătăţii ei din ultima vreme; şi, în timp ce hoinărea pe cărările acestei văi romantice, stând de vorbă cu el şi cu fiica ei. Privea adesea de la unul la celălalt cu o duioşie ce.

Îi aducea lacrimi în ochi. St. Aubert observă de mai multe;

ori acest lucru şi o dojeni cu blândeţe pentru emoţia ce o încerca: dar ea doar zâmbea, îi strângea de mână, pe el şi pe Emily, şi lacrimile îi curgeau şi mai tare. Bucuria caldă ce-l cuprinse era atât de puternică, încât deveni aproape dureroasă; cu chipul dintr-odată serios, nu putu să nu ofteze, zicându-şi în sinea lui: „Poate că Îmi voi aminti cândva de aceste clipe ca de o culme a fericirii.

şi le voi regreta fără speranţă. Dar nu văd de ce să nu mă bucur de ele. Din pricina unor zadarnice prevestiri; se cuvine să nădăjduiesc că nu voi ajunge să jelesc pierderea celor care îmi sunt mai dragi decât propria mea viaţă”.

Pentru a-şi potoli, sau poate pentru a se lăsa în voia acestei stări de spirit melancolic, o rugă pe Emily să seducă şi. Să ia lăuta pe care ştia să o atingă cu o simţire atât de dulce. Dar când ea se apropie de cabana de pescuit, auzi uimită sunetele lăutei, mânuită cu multă pricepere, într-o melodie tânguitoare, ale cărei tonuri alese îi fermecară atenţia. Ascultă, într-o linişte profundă, temându-se să se mişte din loc, pentru a nu pierde vreo notă sau a nu-l tulbura pe cântăreţ. Totul în jur era liniştit, şi nu apărea nimeni; ea continuă să asculte, sfiiciunea învingându-i surpriza şi plăcerea; o sfiiciune sporită de amintirea versurilor scrise cu creionul, pe care le văzuse, şi şovăia dacă să înainteze sau să se întoarcă.

În timp ce şovăia, muzica încetă; şi atunci Emily, după ce se codi încă o clipă, îşi recăpătă curajul şi înaintă

spre cabana de pescuit; intră cu paşi şovăielnici, dar o găsi pustie! Lăuta zăcea pe masă; totul părea să fie la locul său, şi ea era gata să creadă că auzise un alt instrument, când îşi aminti deodată că, la plecarea din cabană cu domnul şi doamna St. Aubert, lăsase lăuta lângă fereastră. Se simţi speriată, fără să ştie însă din ce pricină;

amurgul melancolic şi pacea profundă a locului, întreruptă doar de tremurul uşor al frunzelor, îi sporiră neliniştea ciudată; ar fi vrut să părăsească pe dată cabana, dar îşi dădu seama că o cuprinde ameţeala, şi se aşeză. În timp ce se străduia să-şi recapete puterile, privirea îi căzu pe versurile scrise pe lambriu; tresări, de parcă ar fi văzut un străin; dar, izbutind să-şi înfrângă tremurul din suflet, se ridică şi se duse la fereastră. Văzu atunci că versurilor vechi le fuseseră adăugate altele, în care apărea numele ei.

Deşi nu se mai putea îndoi că îi erau adresate, rămânea la fel de neştiutoare ca şi înainte în privinţa persoanei care le scrisese. În timp ce tot chibzuia la strania întâmplare, crezu că aude paşi afară şi, cuprinsă din nou de teamă, îşi luă lăuta şi fugi în mare grabă. Îi găsi pe domnul şi pe doamna St. Aubert pe o cărăruie ce şerpuia de-a lungul văii.

Curând ajunseră pe un pisc înverzit umbrit de palmieri, care domina văile şi că în² iile Gasconiei, şi se aşezară pe iarbă; iar în timp ce privirile le rătăceau peste priveliştea nespus de frumoasă şi respirau mireasma dulce a florilor şi plantelor răspândite prin iarbă, Emily cântă din lăută şi din voce câteva dintre melodiile lor preferate „cu acea gingăşie a interpretării în care era atât de desăvârşită.

Muzica şi discuţiile îi reţinură în acest colţ plin de farmec până când ultimele raze ale soarelui se stinseră pe câmpie; până când pânzele albe ale corăbiilor ce lunecau

la poalele munţilor, unde şerpuia fluviul Garonne, abia se mai zăreau, iar amurgul învălui priveliştea. Era un amurg plin de melancolie, dar nu lipsit de armonie. St.

Aubert, împreună cu ai lui, se ridică şi părăsi cu părere de rău acel loc; vai! doamna St. Aubert nu ştia că îl părăseşte pentru totdeauna.

Când ajunseră la cabană, doamna St. Aubert descoperi că-i lipseşte brăţara îşi aminti că şi-o scosese de la mână după ce mâncaseră şi că o lăsase pe masă, înainte de a pleca să se plimbe. După o îndelungată căutare, în care Emily se străcvii s-o găsească, trebui să se resemneze că o pierduse. Preţuia brăţara şi pentru că avea prinsă de ea o miniatură a fiicei ei, socotită de o izbitoare asemănare, care fusese pictată doar cu câteva luni înainte. Când Emily se încredinţă că brăţara dispăruse cu adevărat, rămase tare încurcată şi îngândurată. Îşi dăduse seama că în lipsa ei cineva străin fusese în cabană, după locul schimbat al lăutei şi după versurile adăugate cu creionul: iar după înţelesul acestor versuri, nu părea de necrezut ca poetul, cântăreţul şi hoţul să fie unul şi acelaşi. Dar, deşi muzica auzită, versurile văzute şi miniatura dispărută constituiau împrejurări ieşite din comun, simţi o puternică reţinere în a le pomeni; hotărându-se în acelaşi timp în sinea ei să nu mai vină niciodată la cabana de pescuit fără domnul sau doamna St. Aubert.

La întoarcerea la castel, cu toţii erau gânditori: Emily medita la incidentul ce tocmai avusese loc; St. Aubert reflecta, cu o mulţumire calmă, la fericirea de care se bucura; iar doamna St. Aubert se întreba, întrucâtva neliniştită şi uimită, cum se pierduse miniatura ce o înfăţişa pe fiica ei. Pe când se apropiau de casă, observară o agitaţie neobişnuită în împrejurimi; se auzeau limpede diferite glasuri, slujitori şi cai treceau printre copaci şi, în

sfârşit, răsună huruitul unei trăsuri trecând în goană. Când putură vedea faţada castelului, zăriră un landou, cu caii în spume, pe mica pajişte din faţă. St. Aubert recunoscu livrelele cumnatului său şi, în salon, îi găsi într-adevăr pe domnul şi doamna Quesnel. Părăsiseră Parisul de câteva zile şi se îndreptau spre domeniul lor, aflat doar la zece leghe de

La Vallée, pe care domnul Quesnel îl cumpărase cu mai mulţi ani în urmă de la St. Aubert. Acest domn era singurul frate al doamnei St. Aubert: dar, cum la legătura de rudenie nu se adăugase şi o afinitate de caracter, relaţiile dintre ei nu fuseseră prea strânse. Domnul Quesnel era preocupat numai cu viaţa mondenă; scopul său fusese să câştige în importanţă; măreţia forma obiectul gustului său; iar prin felul său de a fi, la care se adăuga şi o bună cunoaştere a oamenilor, dobândise aproape tot ceea ce dorea. Pentru un om cu o astfel de lire, nu e surprinzător faptul că nu preţuia însuşirile lui St. Aubert; sau că gusturile simple, naturaleţea şi dorinţele moderate ale acestuia le socotea dovezi ale unei minţi slabe şi ale Unor vederi înguste. Căsătoria surorii sale eu St. Aubert îi răni se ambiţia, căci plănuise ca prin mijlocirea legăturii ei matrimoniale să poată dobândi importanţa pe care şi-o dorea atât de mult; şi existaseră câteva propuneri, din partea unor persoane ale căror rang şi avere îi mulţumeau dorinţele cele mai fierbinţi. Dar sora lui, care în acea vreme primea şi atenţiile lui St. Aubert, înţelesese, sau crezuse; că înţelege, că fericirea şi. Fastul nu sunt unul. Şi acelaşi lucru, şi, nu şovăise să renunţe la cel de-al doilea, pentru a obţine pe prima. Indiferent dacă domnul Quesnel credea sau nu că sunt acelaşi lucru, el ar fi sacrificat bucuros liniştea surorii lui, pentru, a-şi satisface ambiţia: şi, la căsătoria ei cu St. Aubert, îşi exprimase în faţa ei dispreţul pentru atitudinea nepăsătoare cu care ea

nesocotea relaţiile sus-puse. Doamna St. Aubert, deşi nu îi dezvălui soţului ei această insultă, rămase, poate pentru prima, dată, cu un resentiment în suflet; şi, deşi respectul pentru propria ei demnitate, ca şi anumite raţiuni de prudenţă, o reţinuseră să-şi exprime resentimentul, de atunci în purtarea ei faţă de domnul Quesnel apăru o uşoară rezervă, pe care el o înţelegea şi o împărtăşea.

Domnul Quesnel nu urmă exemplul surorii lui în ceea.

ce priveşte propria lui căsătorie. Soţia lui era italiancă şi moştenitoarea unui titlu; iar prin fire şi educaţie, era o femeie înfumurată şi uşuratică.

Acum hotărâseră să-şi petreacă noaptea la familia

St. Aubert; şi, cum castelul nu era destul de mare pentru a-i adăposti şi pe servitorii lor, aceştia fuseseră trimişi în satul învecinat. După ce se isprăviră salutările şi aranjamentele pentru noapte, domnul Quesnel începu să se fălească cu noutăţile şi relaţiile sale; iar St. Aubert, care trăia izolat de prea multă vreme pentru ca aceste subiecte de conversaţie să-l mai intereseze prin noutatea lor, asculta cu o răbdare şi o atenţie pe care oaspetele său le luă drept uimire umilă. Într-adevăr, domnul Quesnel le descrisese cele câteva petreceri, pe care vremurile tulburi le îngăduiau, de la curtea lui Henric III. Cu amănunte care îi compensau întrucâtva ostentaţia; dar, când ajunse să vorbească despre firea ducelui de Joyeuse, despre un tratat secret ştiut de el, care se negocia cu Poarta, şi despre modul cum era primit Henric de Navarra, domnul

St. Aubert îşi recăpătă destul din experienţa trecută pentru a se încredinţa că oaspetele său nu putea aparţine decât unei categorii inferioare de politicieni, şi că tocmai importanţa subiectelor discutate arăta că nu putea face parte din categoria (căreia pretindea că-i aparţine. Părerile expuse de domnul Quesnel erau de aşa natură, încât St.

Aubert se abţinea să răspundă, ştiind că oaspetele său nu avea nici inimă să simtă, nici discernământ să înţeleagă ce este drept.

Între timp, doamna Quesnel îşi exprima faţă de doamna

St. Aubert uimirea că îndură viaţa în acest colţ izolat de lume, cum îl numea ea. Şi îi descria, probabil din dorinţa de a-i stârni invidia, splendoarea balurilor, banchetelor şi procesiunilor care tocmai avuseseră loc la curte, cu prilejul nunţii ducelui de Joyeuse cu Margareta de Lorena, sora reginei. Tot atât de amănunţit îi descria splendorile pe care le văzuse, ca şi pe cele de la care fusese exclusă;

Iar imaginaţia vie a lui Emily exagera, în timp ce asculta cu curiozitatea arzătoare a tinerilor, scenele despre care auzea; iar doamna St. Aubert, privindu-şi soţul şi fiica, simţea, în timp ce o lacrimă i se furişa în ochi, că, deşi măreţia poate împodobi fericirea, numai virtutea o poate întemeia.

— Se împlinesc doisprezece ani, St. Aubert, spuse domnul Quesnel, de când am cumpărat domeniul dumitale.

— Cam aşa ceva, răspunse St. Aubert, reţinându-şi un suspin.

— Au trecut aproape cinci ani de când n-am mai fost pe acolo, urmă Quesnel; căci Parisul şi împrejurimile sale sunt singurele locuri din lume în care se poate trăi;

şi sunt atât de vârât în politică, şi am atâtea treburi grabnice de hotărât, încât mi-e greu să plec de acolo, chiar şi pentru o lună sau două.

Cum St. Aubert… rămânea tăcut, domnul Quesnel continuă:

— M-am întrebat uneori cum se poate ca dumneata, care ai trăit în capitală şi ai fost obişnuit cu societatea, să poţi supravieţui în altă parte; mai ales într-un ţinut atât de

pustiu ca acesta, unde nu ai nici ce auzi, nici ce vedea, şi unde, mai pe scurt, de-abia îţi poţi da seama că trăieşti.

— Trăiesc pentru familie. Şi pentru mine, spuse St.

Aubert; acum mă mulţumesc să ştiu ce e fericirea, – cândva ştiam ce e viaţa.

— M-am gândit să cheltuiesc treizeci sau patruzeci de mii de livre pe tot felul de îmbunătăţiri, spuse domnul

Quesnel, părând să mi observe vorbele lui St. Aubert;

căci plănuiesc ca, în vara viitoare, să-mi poftesc aici prietenii, pe ducele de Durefort şi pe marchizul Ramont, ca să petreacă o lună sau două la mine.

La. Întrebarea lui St. Aubert care ar fi aceste îmbunătăţiri, răspunse că ar trebui să dărâme întreaga aripă de răsărit a castelului şi, în locul ei, să clădească nişte grajduri.

— Apoi voi construi, spuse el, o sufragerie, un salon, o sală de serviciu şi un număr de odăi pentru servitori;

căci, în clipa de faţă, nu am loc nici pentru a treia parte din oamenii mei.

— Oamenii tatălui meu aveau loc, spuse St. Aubert, îndurerat de aceste schimbări pe care le va suferi vechea casă, şi nu erau puţini.

— Vederile noastre sunt mai largi decât cele de atunci, spuse domnul Quesnel; felul de viaţă care pe atunci era considerat destul de bun nu ar mai putea fi îndurat astăzi.

Până şi cumpănitul St. Aubert se înroşi la aceste cuvinte, dar furia sa cedă curând locul dispreţului.

— Pe terenul din jurul castelului sunt prea mulţi copaci; am de gând să tai câţiva dintre ei.

— Să tai copacii! spuse St. Aubert.

— Fireşte; de ce nu? Copacii aceştia împiedică priveliştea. E acolo un castan care îşi întinde ramurile pe toată faţada sudică a castelului şi care e atât de bătrân,

încât se spune că în scorbura lui încape o duzină de oameni.

Chiar şi în entuziasmul dumitale, de-abia ai putea susţine că un astfel de copac, uscat şi bătrân, ar mai putea fi folositor sau frumos.

— Doamne, exclamă St. Aubert, dar nu-mi închipui că ai să distrugi acel castan plin de „nobleţe, care înfloreşte de veacuri, şi e mândria domeniului! Era un copac falnic încă pe vremea când s-a construit castelul acesta.

De câte ori m-am căţărat, în copilărie, printre ramurile lui groase şi m-am adăpostit în frunzişul lui, în timp ce ploaia răpăia în jur, fără să mă ude vreo picătură 1 De câte ori am stat cu o carte în mână, uneori citind, alteori privind printre ramuri la priveliştea ce se întindea până hât-departe şi la soarele care apunea, până ce se lăsa seara, aducând înapoi păsările la cuiburile lor micuţe din mijlocul frunzişului! De câte ori – dar, scuză-mă, adăugă St, Aubert, amintindu-şi că vorbeşte cu un om care nu îi poate nici înţelege, nici aproba simţămintele, vorbesc despre timpuri şi simţăminte tot atât de învechite ca şi gustul care ar cruţa venerabilul copac.

— Va fi negreşit doborât, stărui domnul Quesnel; cred că voi planta nişte plopi de Lombardia printre pâlcurile de castani care vor rămâne în jurul castelului; doamnei

Quesnel îi plac plopii şi mi-a povestit ce frumos împodobesc plopii o vilă a unchiului ei, care se găseşte în apropiere de Veneţia.

— Nu mă îndoiesc că, pe malurile Brentei, vorbi St.

Aubert, unde silueta lor avântată se îmbină cu cele ale pinilor şi chiparoşilor şi unde unduiesc deasupra unor porticuri şi colonade delicate şi elegante, nu mă îndoiesc, zic, că împodobesc priveliştea: dar printre giganţii pădurii, şi în preajma unui castel gotic greoi…

— Bine, domnul meu, spuse domnul Quesnel. Nu mă

voi certa cu dumneata. Ar trebui să revii la Paris, pentru ca ideile noastre să se poată potrivi cât ele cât. Dar *ă-propos* de Veneţia; mă gândeam să mă duc acolo în vara viitoare.

s-ar putea să fie cu putinţă să intru în stăpânirea vilei despre care v-am vorbit, şi care, mi s-a spus că este cât se poate de incitatoare. În acest: caz, o să amân amenajările de aici cu încă un an, şi ş-ar putea să fiu ispitit să rămân o vreme în Italia.

Emily rămase oarecum uimită auzindu-l că ar putea fi ispitit să rămână în străinătate, după ce le destăinuise că prezenţa lui la Paris era atât de necesară, încât de-abia reuşea să lipsească de acolo o lună sau două; dar St.

Aubert înţelese prea bine că domnul Quesnel îşi dădea doar importanţă, pentru a se mai mira; iar posibilitatea de a amâna amenajările proiectate îl făcu să spere că ele nu vor fi duse niciodată la îndeplinire.

Înainte de a se despărţi pentru a se duce la culcare, domnul Quesnel îşi exprimă dorinţa de a sta de vorbă între patru ochi cu St. Aubert şi se retraseră într-o altă încăpere, unde rămaseră mai multă vreme. Subiectul conversaţiei rămase necunoscut; dar, oricare ar fi fost, St.

Aubert păru foarte tulburat când se întoarse la cină, şi o umbră de mâhnire îi întuneca din când în când chipul, îngrijorând-o pe doamna St. Aubert. Când rămaseră singuri, ea se simţi îndemnată să-l întrebe ce se petrecuse, dar delicateţea ce caracterizase întotdeauna comportamentul lui o reţinu: îşi spuse că, dacă St. Aubert dorea să-i împărtăşească obiectul preocupării lui, nu va aştepta să-i pună ea întrebări.

A doua zi, înainte de a pleca, domnul Quesnel avu o a doua întrevedere cu St. Aubert.

Oaspeţii, după ce luară o gustare la castel, porniră pe răcoare spre Epourville, poftindu-i stăruitor, pe el şi pe doamna St. Aubert, să vină pe la ei, mai curând din

vanitatea de a-şi arăta grandoarea, decât din dorinţa de a-şi mulţumi prietenii.

Emily reveni încântată la libertatea pe care prezenţa oaspeţilor o îngrădise, la cărţi, la plimbări şi la conversaţiile pline de spirit ale domnului şi doamnei St. Aubert, care păreau să se bucure în aceeaşi măsură că scăpaseră de îngrădirile impuse de aroganţă şi frivolitate.

Doamna St. Aubert le ceru s-o ierte că nu poate lua parte la obişnuita lor plimbare de seară, plângându-se că nu se simte prea bine, şi St. Aubert şi Emily ieşiră împreună.

Aleseră un drum care urca spre munţi, gândindu-se să treacă şi pe la câţiva bătrâni, pe care St. Aubert, deşi cu un venit foarte modest, reuşea să-i ajute, ce ea ce domnul Quesnel, care avea venituri foarte mari, probabil că nu şi-ar fi putut îngădui.

După ce le împărţi bătrânilor obişnuita binefacere, ascultând răbdător plângerile unora dintre ei. Remediind nedreptăţile făcute altora şi domolind nemulţumirile tuturor, cu priviri pline de simpatie şi cu un zâmbet binevoitor, St. Aubert porni înapoi spre casă prin pădure

…unde
La căderea serii spiriduşii dau năvală
Ca-n felurite jocuri şi ospeţe să-şi petreacă
Noaptea de vară, cum spun poveştile din sat.
THOMSON

— M-a fermecat întotdeauna amurgul în mijlocul pădurii, spuse St. Aubert, al cărui cuget era pătruns acum de sentimentul de linişte blândă, rezultat din conştiinţa de a fi făcut un act de binefacere, având astfel dispoziţia de a găsi plăcere în orice obiect din jur. Îmi amintesc că, în tinereţe, amurgul, dacă mă prindea în pădure, îmi trezea mii de închipuiri de basm şi imagini romantice; şi mărturis esc că nu sunt nici acum cu totul nesimţitor la nobila

înflăcărare care stârneşte visele poetului: pot zăbovi, cu paşi solemni, în umbra deasă, pot privi cu un ochi impresionat către întunecimea din depărtare şi pot asculta cu o plăcere plină de emoţie murmurul tainic al pădurii.

— O, tată dragă, exclamă Emily, în timp ce în ochi îi apăreau lacrimi, cât de bine înfăţişezi ceea ce am simţit şi eu adesea, crezând că nimeni în afară de mine nu a mai simţit vreodată X Ascultă! Un foşnet grăbit peste vârfurile copacilor – acum se stinge – cât de solemnă e liniştea ce se aşterne apoi! Acum adierea creşte din nou. Parcă e vocea vreunei fiinţe supranaturale – vocea duhului pădurilor, care le veghează în timpul nopţii. Ah! dar ce lumină e aceea? Uite că a dispărut. Şi acum sclipeşte din nou, lângă rădăcina castanului aceluia mare: priveşte, tată!

— Eşti o admiratoare atât de mare a naturii, spuse St.

Aubert, şi îi cunoşti atât de puţin fenomenele, încât să nu ştii că este un licurici? Dar vino, adaugă el vesel, mai fă câţiva paşi şi poate că o să vedem nişte zâne; apar adesea împreună. Licuriciul le dă lumină, iar în schimb, ele îl vrăjesc cu muzică şi dans.

St. Aubert rămase tăcut până când ajunseră la castel, unde soţia sa se retrăsese în camera ei. Slăbiciunea şi deprimarea care o copleşiseră în ultima vreme, şi pe care le izgonise prin efortul cerut de sosirea oaspeţilor, reapărură mai puternice. În ziua următoare, se iviră senine de fierbinţeală, şi St. Aubert, trimiţând după ajutorul medicului, află că tulburările erau de aceeaşi natură ca şi febra de care suferise şi el nu cu multă vreme în urmă. Într-adevăr, ea se molipsise în timp ce îl îngrijea şi, cu o constituţie prea slabă, nu respinsese boala pe loc; aceasta îi rămăsese în sânge, dând naştere slăbiciunii pronunţate de care se plângea. St. Aubert, îngrijorat peste măsură de starea sănătăţii soţiei sale, îl reţinu pe medie la ei acasă.

Îşi aminti de sentimentele şi gândurile care îi întunecaseră o clipă mintea ultima dată. Când fusese la cabana de pescuit, în tovărăşia doamnei St. Aubert, şi recunoscu acum că erau după cât se pare presimţiri că boala va fi fatală. Dar reuşi să ascundă acest gând, atât ei, cât şi fiicei sale; acesteia se strădui să-i însufleţească speranţa că stăruinţele ei constante nu vor fi zadarnice.

Medicul, întrebat de St. Aubert ce credea despre boală, răspunse că ea depindea de împrejurări pe care nu le putea preciza. Doamna St. Aubert părea să aibă o părere mai precisă: dar numai privirea ei o lăsa să se înţeleagă.

Şi-o ţintuia adesea asupra prietenilor îngrijoraţi, cu o expresie plină de milă şi duioşie, ca şi când ar fi cunoscut dinainte durerea care îi aştepta, părând să spună că doar de dragul lor şi al Suferinţei lor mai regreta viaţa. În a şaptea zi, boala ajunse într-un punct crucial. Medicul avea acum o înfăţişare mai gravă, pe care ea o observă şi, profitând de un moment când membrii familiei părăsiră odaia ei, spuse că-şi dădea seama că moartea îi era aproape.

— Nu încercaţi să mă amăgiţi, îi ceru ea; simt că nu mai am mult de trăit. Sunt pregătită; mă pregătesc, sper, de multă vreme. Cum nu mai am mult de trăit, nu vă lăsaţi pradă unei compasiuni greşit înţelese, care să vă determine să-mi consolaţi familia cu speranţe false. Dacă o veţi face, jalea lor va fi cu atât mai mare când se va întâmpla ceea ce e inevitabil; mă voi strădui, prin exemplul meu, să le arăt ce e resemnarea.

Medicul fu mişcat; îi făgădui că îi va urma sfatul şi îi spuse destul de brusc lui St, Aubert că nu mai e nicio speranţă. Acesta nu era destul de filosof pentru a-şi putea reţine sentimentele la auzul veştii: dar, din consideraţie pentru durerea sporită pe care i-ar fi provocat-o soţiei sale, dacă ea i-ar fi observat suferinţa, izbuti, după o vreme, să

se stăpânească. În prezenţa ei. La început, vestea o copleşi pe Emily; apoi, amăgindu-se cu puterea dorinţelor ei, în minte îi încolţi speranţa că mama ei totuşi se va însănătoşi, speranţă de care se agăţă cu încăpăţânare aproape până în ultima clipă.

Boala îşi urmă cursul, iar doamna St. Aubert acceptă suferinţa cu răbdare şi cu supunere. Pacea sufletească cu care îşi aştepta moartea îşi avea obârşia în privirea retrospectivă asupra vieţii ei, care fusesedominată, în măsura în care slăbiciunea omului, o îngăduie, de conştiinţa de a se fi aflat întotdeauna pe drumul mântuirii şi de speranţa într-o lume mai bună. Dar cucernicia ei nu îi

Putea alina întru totul suferinţa despărţirii de cei ce-i erau atât de dragi. În aceste ultime ceasuri, vorbi mult cu

St. Aubert şi cu Emilv despre viaţa viitoare şi alte subiecte legate de religie. Resemnarea pe care o arăta, speranţa neşovăitoare că se va întâlni într-o lume viitoare cu prietenii pe care îi lăsa în urmă, cât şi sforţarea pe care se vedea uneori că o face, pentru a-şi ascunde durerea pricinuită de această despărţire temporară, îl îndurerau adesea pe St. Aubert într-o măsură atât de mare, încât, Se vedea nevoit să părăsească încăperea. După ce se lăsa un timp pradă lacrimilor, şi le ştergea şi se întorcea în cameră, căutând să se stăpânească, ceea ce nu făcea decât să-i sporească durerea.

Niciodată nu simţise mai mult Emily însemnătatea învăţăturilor de a-şi stăpâni simţămintele ca în aceste clipe, şi niciodată nu reuşise atât de bine să le pună în aplicare, Dar când totul se termină, se prăbuşi brusc sub povara suferinţei, şi atunci îşi dădu seama că numai speranţa şi curajul o susţinuseră până atunci. O bucată de vreme. St. Aubert fu el însuşi prea nemângâiat, pentru a-i putea dărui puţină mângâiere fiicei sale.

CAPITOLUL Îi

Pot spune o poveste, din care orice vorbă lima ţi-o frânge.

SHAKESPEARE

Doamna St. Aubert fu înmormântată la biserica din satul vecin; soţul şi fiica ei o petrecură pe ultimul drum, urmaţi de un şir lung de ţărani, care o jeleau sincer pe această femeie minunată.

După ce se înapoie de la înmormântare, St. Aubert se închise în camera sa. Când ieşi de acolo, chipul îi era senin, dar palid de suferinţa. Porunci să se adune întreaga suflare a castelului. Numai Emily nu apăru; copleşită de scena la care tocmai asistase, se retrăsese în odaia ei să-şi plângă durerea. St. Aubert o urmă: îi luă mâna în tăcere, în timp ce din ochii ei lacrimile se revărsau; şi trecură câteva clipe până ce el reuşi să-şi controleze vocea, ca să poată vorbi. Spuse cu glas tremurat:

— Dragă Emily, „mă duc să mă rog împreună cu toţi ai casei; vino şi tu. Trebuie să cerem sprijin din cer. Unde în altă parte l-am putea căuta – unde în altă parte l-am putea găsi?

Emily îşi înăbuşi lacrimile şi, îl urmă pe tatăl ei în salon unde servitorii se şi adunaseră; St. Aubert citi, cu glas scăzut şi grav, slujba de seară, adăugând o rugăciune şi pentru sufletul celei ce îi părăsise. În acest timp, vocea îi tremură adesea, lacrimile îi picurară pe cartea de rugăciuni şi în cele din urmă se opri. Dar sentimentele sublime de pură evlavie îi înălţară treptat gândurile deasupra acestei lumi şi, în cele din urmă, aduseră mângâiere în sufletul său.

După ce slujba luă sfârşit şi servitorii se retraseră, o sărută pe Emily cu duioşie şi îi spuse:

— M-am străduit încă de când erai un copil să-ţi statornicesc în suflet datoria stăpânirii de sine; ţi-am arătat câtă însemnătate are ea în viaţă, nu numai fiindcă

ne fereşte de atâtea ispite primejdioase care ne pot abate de la onestitate şi virtute, dar şi fiindcă îngrădeşte indulgenţa, socotită virtute, dar care, dincolo de un anumit punct, e un cusur, căci urmările ei sunt dăunătoare. Orice exces e dăunător; până şi durerea, justificată la origine, devine o patimă egoistă şi nedreaptă, dacă te laşi în voia ei în detrimentul datoriei – prin datorie înţeleg atât datoria faţă de noi înşine, cât şi faţă de ceilalţi. O durere excesivă, îngăduită prea multă vreme, moleşeşte mintea şi aproape că îi răpeşte capacitatea de a lua parte vreodată la diferitele bucurii nevinovate desemnate a fi razele de soare ale vieţii noastre. Draga mea Emily, să-ţi aminteşti şi să pui în aplicare învăţămintele pe care ţi le-am dat adesea, şi pe care propria ta experienţă ţi-a dovedit că sunt înţelepte. Durerea ta nu foloseşte la nimic.

Nu lua spusele mele drept o observaţie banală, ci reţine-ţi aşadar suferinţa cu ajutorul raţiunii. Nu vreau să-ţi distrug sentimentele, copila mea, vreau doar să te învăţ să ţi le stăpâneşti; căci, oricare ar fi relele care îşi au izvorul într-o inimă prea simţitoare, de la una nesimţitoare nu te poţi aştepta la nimic; pe de altă parte, acesta e un viciu – un viciu a cărui sluţenie nu e îndulcită şi de ale cărui uşurăi şi nu se poate mângâia nimic. Îmi cunoşti durerea şi eşti încredinţată, aşadar, că vorbele-mi nu sunt rostite cu uşurinţă, ca cele care, în asemenea prilejuri, sunt repetate atât de des incit nimicesc până şi izvoarele unei emoţii sincere, sau etalează doar ostentaţia egoistă a unei false filosofii. Îi voi arăta deci fiicei mele că pot să-mi pun sfaturile în aplicare. Ţi-am spus toate acestea pentru că nu rabd să te vaci irosindu-te printr-o suferinţă fără rost, în lipsa rezistenţei pe care o dă raţiunea şi nu ţi le-am spus până acum deoarece există un răgaz de timp când gândirea trebuie să se plece în faţa firii: acesta a trecut: şi un altul, în care o prea mare indulgenţă, dacă intră în

obicei, copleşeşte atât de tare mlădierea spiritului, încât devine aproape cu neputinţă să-l mai stăpâneşti;

acesta va urma. Tu, dragă Emily, vei arăta că vrei să eviţi acest lucru.

Emily îi zâmbi printre lacrimi tatălui ei.

— Dragă tată, spuse ea, şi vocea îi tremură; ar fi vrut să adauge: „O să mă dovedesc demnă de a fi fiica dumitale 1; dar o copleşi un amestec de recunoştinţă şi durere. St. Aubert o lăsă să plângă, fără a o întrerupe, şi apoi începu să discute subiecte mai obişnuite.

Prima persoană care veni să îi exprime domnului

St. Aubert simpatia sa fu un oarecare domn Barreaux, un om auster şi în aparenţă nu prea sensibil. Înclinaţia pentru botanică îi făcuse să se cunoască, întrucât se întâlniseră adesea în timpul plimbărilor în munţi. Domnul

Barreaux se retrăsese din societate şi, într-un fel, aproape dintre oameni, pentru a trăi într-un castel plăcut de la marginea pădurii, în apropiere de La Vallée. Fusese şi el dezamăgit de oameni; dar nu simţea milă pentru ei şi nu îi deplângea, ca St. Aubert; simţea mai curând indignare faţă de viciile lor, decât compasiune pentru slăbiciunile lor.

St. Aubert rămase întrucâtva surprins de venirea lui;

căci, deşi îl poftise adesea stăruitor la castel, acesta nu primise până acum niciodată invitaţia; iar acum venise fără vreo formalitate sau reţinere şi intrase în salon ca un vechi prieten. Nenorocirea lui St. Aubert părea că îi înmuiase toată asprimea şi prejudecăţile din suflet;

nefericirea lui părea să fie singurul lucru la care se gândea, îşi exprimă compătimirea mai degrabă prin comportare decât prin cuvinte: vorbi puţin despre pricina durerii lor; dar grija atentă cu care se purtă cu ei, cât şi accentele vocii şi privirea mângâietoare cu care însoţi

vorbele, veneau din inimă şi le mergeau la inimă.

În această perioadă de deprimare, St. Aubert primi şi vizita doamnei Cheron, singura lui soră în viaţă, care rămăsese de câţiva ani văduvă şi locuia acum pe domeniul ei de lângă Toulouse; legăturile dintre ei nu fuseseră prea strânse. Doamna Cheron nu ducea lipsă de vorbe pentru a-şi exprima condoleanţele; nu cunoştea farmecul privirii care vorbeşte pe loc sufletului, şi nici intonaţia care mângâie inima ca un balsam: doar îşi încredinţa fratele că îl compătimeşte sincer, lăudă virtuţile fostei lui soţii, şi apoi îi oferi ceea ce socotea a fi mângâiere. Emily plânse fără încetare cât timp le vorbi doamna Cheron; St.

Aubert rămase liniştit, îi ascultă cuvintele în tăcere şi apoi îndreptă discuţia spre un alt făgaş.

La despărţire, doamna Cheron stărui ca atât fratele, cât şi nepoata ei, să-i facă o vizită cât de curând.

— Vederea altor locuri o să vă mai schimbe gî. Ndurile, spuse ea, şi nu e bine să dai frâu liber durerii.

Desigur că St. Aubert recunoştea adevărul acestor vorbe; dar, în acelaşi timp, simţi o împotrivire, mai mare.

ca oricând să părăsească locul pe care fericirea din trecut îl făcuse să-i devină sfânt. Prezenţa soţiei sale purificase totul în jur şi, cu Fiecare zi ce trecea, pe măsură ce suferinţa se mai domolea, ea se alătura farmecului plin de gingăşie ce. Lega de casă.

Mai erau însă şi invitaţii cărora trebuia să li se supună, dintre care făcea parte şi vizita la cumnatul său, domnul.

Quesnel. Treburi importante cereau să nu o mai amine şi, din dorinţa de a risipi puţin deprimarea fiicei sale, o luă cu sine la Epourville.

Când intrară cu trăsura în pădurea din vecinătatea domeniului său părintesc, St. Aubert zări iarăşi, printre castanii ce mărgineau drumul, turnurile de pe laturile

castelului. Suspină la gândul a tot ceea ce se petrecuse de când fusese acolo ultima dată şi îşi spuse că era acum proprietatea unui om care nici nu ţinea la castel, nici nu punea preţ pe el. În cele din urmă, ajunse pe drumul ai cărui copaci semeţi îl încântaseră adesea în copilărie şi a căror umbră plină de, melancolie se potrivea acum atât de bine cu starea-i sufletească. Fiecare amănunt al clădirii, ce se înălţa cu o măreţie greoaie, îi apăru pe rând printre ramurile copacilor – turnul mare, poarta cu arcadă prin care se pătrundea în reşedinţă, podul basculant şi şanţul secat care înconjura toate acestea.

Huruitul roţilor de trăsură aduse o ceată de slujitori la poarta principală, unde St. Aubert coborî şi apoi o conduse pe Emily în holul gotic, din care lipseau acum armele şi stindardele străvechi ale familiei. Acestea fuseseră mutate din loc, iar lambriurile de stejar şi grinzile de pe tavan, vopsite în alb. Chiar şi masa cca. Mare din fundul holului, de unde stăpânul casei îşi arăta ospitalitatea şi de unde răsunaseră atât de des hohote de râs şi cântece de veselie, fusese mutată acum din loc; până şi băncile care pe vremuri se înşirau de jur-împrejurul ho1 ului lipseau. Pe zidurile greoaie atârnau podoabe frivole, şi fiecare obiect dovedea lipsa de gust şi sentimentele corupte ale actualului, proprietar.

Un servitor parizian cu o înfăţişare veselă îl conduse pe St. Aubert într-un salon unde se aflau domnul şi doamna Quesnel, care îl întâmpinară cu o politeţe plină de semeţie şi care, după ce rostiră câteva condoleanţe formale, părură să uite că avuseseră vreodată o soră.

Emily simţi cum i se umplu ochii de lacrimi, dar indignarea o făcu să şi le stăpânească. St. Aubert, calm şi stăpânit, îşi păstră demnitatea fără să-şi dea importanţă;

Iar Quesnel se simţi, oarecum descumpănit de prezenţa acestuia, fără să îşi poată da seama din ce

pricină.

După o discuţie generală, St. Aubert. Îşi exprimă dorinţa de a sta de vorbă între patru ochi cu domnul

Quesnel; iar Emily, rămânând cu doamna Quesnel, află curând că mai multe persoane erau poftite să ia masa la castel şi fu silită să audă că nimic din ceea ce era iremediabil şi de domeniul trecutului nu trebuie să împiedice o petrecere în prezent.

Aflând că urmau să sosească oaspeţi, St. Aubert simţi un amestec de dezgust şi indignare faţă de lipsa de sentiment a lui Quesnel şi declară că va pleca imediat înapoi acasă. Dar i se aduse la cunoştinţă că fusese invitată şi doamna Cheron; şi, privind-o pe Emily şi gândindu-se că ar putea veni vremea când ostilitatea unchiului ei i-ar putea dăuna, se hotărî să nu o provoace chiar el, printr-o comportare ce ar putea fi socotită nepotrivită chiar de persoane ce dădeau acum dovadă de atât de puţină bună cuviinţă.

Printre oaspeţii adunaţi în jurul mesei se găseau şi doi italieni, dintre care unul se numea Montoni şi era o rudă îndepărtată a doamnei Quesnel; era un bărbat cam de patruzeci de ani, neobişnuit de chipeş, cu trăsături bărbăteşti şi expresive, dar denotând în primul rând semeţia unuia obişnuit să ordone şi iuţeala în luarea hotărârilor.

Signor Cavigni, prietenul său, părea de Vreo treizeci de ani – nu avea atâta demnitate, dar îl egala în privinţa puterii de pătrundere şi îl întrecea în manierele insinuante.

Emily se simţi impresionată de salutul cu care îl întâmpină doamna Cheron pe tatăl ei:

— Frate: dragă, spuse ea, mă îngrijorează faptul că arăţi atât de rău; te rog să te îngrijeşti!

St. Aubert răspunse cu un surâs melancolic că se simte ca de obicei; dar. Plină de temeri, Emily îşi închipui

acum că tatăl ei arată mai rău decât în realitate.

Dacă nu ar fi avut o povară pe suflet, Emily ar fi fost distrată de noile personaje şi de conversaţia variată din timpul mesei, care i se păru de o splendoare cum nu prea mai văzuse. Dintre oaspeţi, signor Montoni venisede curând din Italia şi povesti despre tulburările care aveau loc acolo; vorbi cu căldură despre diferenţele dintre partide şi deplânse apoi urmările probabile ale răzmeriţelor. Prietenul lui vorbi tot atât de pătimaş despre politica ţării sale; lăudă ocârmuirea şi prosperitatea

Veneţiei şi îi preamări superioritatea neîndoielnică faţă de toate celelalte state din Italia. Îşi îndreptă apoi atenţia spre doamne şi vorbi cu aceeaşi elocvenţă despre moda de la Paris, despre opera franţuzească şi manierele franţuzeşti; şi în acest ultim subiect nu uită să sublinieze şi cât este de agreabil gustul franzuţesc. Linguşirea păru să nu fie observată ele către cei cărora le era adresată, cu toate că efectul acesteia, o atenţie docilă, nu scăpă observaţiei sale. Când izbutea să nu fie copleşit de stăruinţele celorlalte doamne, el i se adresa din când în când lui Emily: dar ea nu cunoştea moda de la Paris şi nu ştia nimic despre operele din Paris; iar modestia ei, lipsa de afectare şi purtarea simplă formau un contrast vizibil cu cel al celorlalte doamne.

După masă, St. Aubert se duse afară din încăpere, ca să mai privească încă o dată bătrânul castan pe care

Quesnel se gândea să-L doboare. Stând în umbra copacului şi privind în sus printre ramurile încă stufoase, şi zărind ici şi colo câte un petec de cer albastru, preocupările şi întâmplările din tinereţe îi reveniră pe dată în minte, împreună cu chipurile şi firile unor prieteni – de mult duşi. Pe lumea cealaltă; şi se simţi atunci aproape o fiinţă

solitară, neavând-o decât pe Emily către care să îşi

îndrepte sufletul.

Rămase pierdut în amintirea unor vremi pe care gân.

durile i le aduceau în minte, până când şirul lor ajunse la scena morţii soţiei sale, şi atunci plecă din acel loc, pentru a o uita, clacă ar fi fost cu putinţă, în mijlocul celorlalţi.

St. Aubert comandă trăsura la o oră timpurie şi, pe drumul spre casă, Emily îşi dădu seama că tatăl ei era mai tăcut şi mai trist ca de obicei; dar socoti că era urmarea vizitei într-un loc care îi evoca prea puternic timpuri trecute, nebănuind măcar că ar avea vreo pricină de supărare pe care i-o ascundea.

Intrând în castel, ea se simţi mai abătută ca oricând, căcitmai mult ca oricând îi lipsea draga ei mamă, care, la fiecare întoarcere aqasă, obişnuia să o întâmpine cu surâsuri şi căldură; acum, totul era tăcut şi părăsit.

Dar timpul reuşeşte acolo unde raţiunea şi sforţările par a da greş. Săptămânile trecură una după alta, şi fiecare din ele luă câte puţin din înverşunarea nefericirii ei, până când durerea se îndulci şi se prefăcu în tandreţea pe care inimile simţitoare o preţuiesc socotind-o sfântă.

Cât priveşte însă sănătatea lui St. Aubert, aceasta se înrăutăţi văzând cu ochii; deşi Emily, care stătea tot timpul lângă el, fu aproape ultima care îşi dădu seama.

Făptura lui nu îşi revenise încă după ultimul atac de febră, iar lovitura dată de moartea doamnei St. Aubert dusese la slăbiciunea lui de acum. Doctorul îi prescrise să călătorească; căci era lucru vădit că supărarea îi influenţase starea nervilor, şi aşa slăbiţi de boala de care suferise; şi se putea ca o schimbare dedecor, care să îi distreze mintea, să ajute la liniştirea lor.

Vreme de câteva zile, Emily se îndeletnici cu pregătirile necesare pentru a-l însoţi; iar el, cu strădaniile de a micşora cheltuielile casei pe durata călătoriei lor –

ceea ce îl determină. În cele din urmă, să renunţe la servitori.

Emily se opunea doar arareori dorinţelor tatălui ei, prin întrebări sau proteste, căci altfel l-ar fi întrebat acum de ce nu ia cu el un servitor, lămurindu-l că starea sănătăţii lui i-o impunea neapărat. Dar, în ajunul plecării, când află că îi concediase pe Jacques, Francis şi Mary şi că o păstrase doar pe Theresa, bătrâna menajeră, rămase foarte surprinsă şi îndrăzni să-l întrebe pentru ce procedase astfel.

— Pentru a micşora cheltuielile, draga mea, răspunse el, căci plecăm într-o călătorie costisitoare.

Medicul îi recomandase aerul din Languedoc şi Provenoe; aşa că St. Aubert hotărî să călătorească fără grabă de-a lungul ţărmului Mediteranei, către Provence.

În seara dinaintea plecării, se retraseră devreme în camerele lor; dar Emily mai avea de strâns câteva că-ţi şi alte diferite lucruri, aşa încât nu termină înainte de miezul nopţii, când îşi aminti că nişte ustensile pentru desen, pe cart avea de gând să le ia cu ea, rămăseseră în salonul de jos. Ducându-se după ele, trecu prin faţa camerei tatălui ei şi, văzând uşa întredeschisă, îşi zise că probabil se afla în birou. – căci, de la moartea doamnei St. Aubert, îşi făcuse obiceiul, când nu putea adormi, să se ducă acolo pentru a se linişti. Când ajunse jos, aruncă o privire în biroul lui, dar nu-l văzu acolo; şi. Neprimind răspuns, intră încet ca să se convingă dacă era înăuntru.

Camera era cufundată în întuneric, dar se zărea puţină lumină. Printr-o uşă cu geam care dădea în cabinetul de toaletă. Emily socoti că era în cabinetul de toaletă şi, uimită că mai era treaz la o oră atât de târzie, se temu că nu se simte bine şi era gata să-l strige; dar, zicându-şi că apariţia ei neaşteptată la această oră l-ar putea speria, lăsă luminarea pe „coridor şi se apropie tiptil

de uşă.

Privind prin geam, îl văzu aşezat la o măsuţă, cu nişte hârtii în faţă, pe care le citea cu profundă atenţie şi cu interes, suspinând adesea şi. Lăsând lacrimile să-i curgă pe obraji. Emily, care se apropiase de uşă împinsă de grijă şi neliniştită de starea, sănătăţii lui, fu reţinută acum de un amestec de curiozitate şi tandreţe. Nu putea fi martoră la durerea lui, fără a dori să-i afle cauza; aşa că rămase privindu-l în tăcere, încredinţată că hârtiile acelea erau scrisori de la mama ei. La scurt timp, el îngenunche şi, cu o expresie gravă pe care i-o văzuse rar pe chip, dar având şi un aer rătăcit, care i se păru că aducea mai curând a spaimă decât a orice altceva, se rugă în tăcere multă vreme.

Când se ridică, chipul lui avea o paloare de moarte.

Emily se grăbi să se retragă; dar văzându-l că se apropie iarăşi de hârtiile de pe măsuţă, se gândi să mai rămână.

El luă din mijlocul lor o casetă, şi scoase din ea un portret în miniatură. Lumina căzu pe portret, luminându-l puternic, şi Emily văzu că înfăţişează o femeie, dar care nu era mama ei.

St. Aubert îl privi îndelung, cu seriozitate şi tandreţe, îl duse la buze, apoi la inimă, şi un suspit nestăpânit îi scăpă de pe buze. Emily de-abia putea crede că ceea ce vede e real. Nu ştiuse vreodată până acum că tatăl ei avea un portret al vreunei alte femei, decât a.1 mamei ei, şi cu Atât mai puţin că avea unul pe care era limpede că punea atâta preţ; dar, cu cât îl privea, încercând să vadă dacă nu îi seamănă doamnei St. Aubert, Emily se convinse pe deplin că era al unei alte persoane.

După o vreme, St. Aubert puse miniatura la loc în casetă; şi Emily, amintindu-şi că se amesteca în durerile lui personale, se retrase încetişor din odaie.

T

CAPITOLELE uiV[8]

St. Aubert şi Emily pornesc cu trăsura într-o călătorie spre Languedoc. Spre seară, pe când se gândeau îngrijoraţi uncie vor găsi un adăpost ca să-şi petreacă noaptea, întâlnesc un tânăr vânător, numit Valancourt, care îi călăuzeşte spre un cătun şi le oferă propria sa cabană de vânătoare. St. Aubert află cu surprindere că acesta este un tânăr nobil şi cultivat şi îşi dă în curând seama că se uită cu ochi de îndrăgostit la Emily.

A doua zi, după ce se despart şi merg o bucată de drum, St. Aubert, crezând că trăsura este urmărită de bandiţi, trage cu arma şi îl răneşte din greşeală pe Valancourt, care pornise în urma lor în speranţa de a o mai întâlni pe Emily. După ce rămân câteva zile în Beaujeu, pentru ca tânărul să-şi vindece rana, pornesc cu toţii spre provincia Roussillon şi ajung în oraşul Arles, unde înnoptează, urmând ca a doua zi St. Aubert să-şi urmeze călătoria spre Languedoc, iar Valancourt să se întoarcă acasă.

CAPITOLUL VI

Nu-mi pasă, Fortuna, ce-mi refuzi;
Nu poţi să-mi iei tot farmecul naturii.
Nu poţi. Să-nchizi ferestrele spre cer.
Prin care *Aurora îşi arată chipul;*
Nu poţi să-mpiedici paşii mei să umble
Prin codri şi câmpii, pe la izvoare.
Ca liniştea în suflet să-mi coboare.
Raţiunea, imaginaţia şi virtutea.
Nimeni nu poate să mi le răpească.
THOMSON

În dimineaţa următoare, Valancourt luă gustarea de

8 Unele capitole ale cărţii fiind prezentate de noi în rezumat, textele respective au fost incluse între paranteze drepte (n.t.).

dimineaţă împreună cu St. Aubert şi Emily, care arătau amândoi ca şi când nu prea s-ar fi odihnit în noaptea aceea. Slăbiciunea lăsată de boală stăruia încă la St.

Aubert, şi Emily. Plină de temeri, avea impresia că boala pune din ce în ce mai mult stăpânire pe el. Cu o dragoste plină de grijă, care nu-i părăsea o clipă chipul, ea îi cerceta tot timpul înfăţişarea.

Încă de când făcuseră cunoştinţă, Valancourt le spusese numele său şi din ce familie face parte. Lui St. Aubert îi erau amândouă cunoscute, căci domeniile familiei, ce se aflau acum în posesia unui frate mai mare al lui

Valancourt, se întindeau la mai puţin de douăzeci de mile de La Vallée; iar el îl întâlnise uneori pe fratele lui mai mare în timpul unor vizite în vecinătate. Toate aceste împrejurări îl făcuseră să îl întâmpine cu multă bunăvoinţă pe actualul lui tovarăş de drum; căci, deşi înfăţişarea şi purtarea lui îi erau de ajuns lui St. Aubert ca să-l primească în rândul cunoştinţelor sale, el obişnuind să se încreadă în ceea ce vedea cu propriii săi ochi pe chipurile din jur, nu ar fi socotit însă că este suficient pentru a-l prezenta fiicei sale.

— Gustarea aceasta de dimineaţă se desfăşură aproape tot atât de tăcută ca şi cina din seala trecută; dar meditaţia le fu în cele din urmă întreruptă de huruitultrăsur îi cu care urmau să plece St. Aubert şi Emily. Valancourt se ridică de pe scaun şi se apropie de fereastră;

trăsura venise într-adevăr, şi el se întoarse tăcut la locul lui. Sosise clipa despărţirii. St. Aubert îi declară atunci lui Valancourt că nădăjduieşte că nu va trece vreodată pe lângă La Vallée. Fără să-i onoreze cu o vizită; iar

Valancourt, mulţumindu-i cu înflăcărare, îl încredinţa

că nu va face niciodată aşa ceva; şi, în timp ce o spunea, privea cu sfială către Emily, care încercă să-şi alunge cu un surâs gravitatea ce-o stăpânea. Mai schimbară câteva fraze, după care St. Aubert se îndreptă spre trăsură, urmat în tăcere de Emily şi de Valancourt. Acesta din urmă zăbovi o vreme în uşă, după ce ei îşi ocupară locurile, fără ca vreunul să aibă inima să spună „la revedere. În cele din urmă, St. Aubert pronunţă tristele vorbe, Emily i le adresă şi ea lui Valancourt, care le întoarse cu un surâs abătut, şi trăsura porni.

Călătorii rămaseră o vreme într-o stare de meditaţie tăcută, deloc dezagreabilă, dar până la urmă St. Aubert o întrerupse, spunând:

— Tânărul acesta promite mult; au trecut mulţi ani de când nu mi-a mai plăcut cineva atât de mult, după trecerea unei perioade atât de scurte de la cunoaşterea *în* lui. Îmi readuce în minte zilele tinereţii me. E, când totul era nou şi încântător!

St. Aubert oftă şi se cufundă din nou în visare; şi, când Emily privi înapoi, îl văzu pe Valancourt în uşa micului han, urmărindu-i cu privirea. O văzu şi el, şi îi făcu semne cu mâna; şi «a îşi flutură batista, până când dispăru din vedere la cotitura drumului.

— Îmi amintesc de vremea când eram cam de vârsta lui, reluă St, Aubert; pe atunci gândeam şi simţeam la fel ca el. Lumea mi se deschidea în faţă, iar acum… se apropie de sfârşit.

— Dragă tată, nu te lăsa în voia unor gânduri atât de sumbre, spuse Emily cu voce tremurătoare. Nădăjduiesc că mai ai mulţi, mulţi ani de trăit – de dragul dumitale – de dragul *meu*.

— Ah, Emily! răspunse St. Aubert, de dragul tău!

Ei bine – sper să fie aşa cum spui.

Îşi şterse o lacrimă care i se prelingea pe obraz, se

strădui să zâmbească şi spuse cu glas vesel

— Există ceva în ardoarea şi nevinovăţia tinereţii care nu poate să nu placă unui bătrân, dacă simţămintele lui nu au fost în întregime distruse de lumea din jur. E

Îmbucurător şi înviorător, la fel. Ca însănătoşirea unui bolnav; mintea lui împrumută ceva din spiritul acestui anotimp, iar ochii i se luminează de un soare vremelnic.

Valancourt e pentru mine această primăvară.

Emily, care strângea afectuos mâna tatălui ei, nu.

ascultase niciodată cu atâta plăcere nişte laude aduse de el; nu, nici chiar atunci când i le aducea ei.

Călătoriră mai departe, printre vii, păduri şi păşuni, încântaţi de frumuseţea romantică a priveliştii, mărginită într-o parte de măreţia Pirineilor şi, în cealaltă, de mare;

şi, la începutul după-amiezii, ajunseră în oraşul Collioure, situat pe malul Mediteranei. Prânzâră aici şi se odihniră până când vremea se mai răcori puţin, apoi urmară drumul de-a lungul ţărmului – ţărmul acela încântător care se întinde până în Languedoc. Emily privea cu înflăcărare la întinderea mării, care îşi schimba înfăţişarea după cum cădea lumina sau umbra, şi la ţărmurile ei împădurite, îmblânzite de culorile toamnei.

St, Aubert era nerăbdător să ajungă la Perpignan, unde aştepta nişte scrisori de la domnul Quesnel; şi doar graba de a primi aceste scrisori îi hotărâse să plece din

Collioure, căci sănătatea lui slăbită cerea odihnă imediată.

După ce călătoriră câteva mile, adormi; iar Emily, care luase în trăsură două, trei cărţi când plecaseră din La

Vallée. Avu acum răgazul să le răsfoiască. Căută una din care citise Valancourt în ziua precedentă; nădăjduia să aibă plăcerea de a regăsi o pagină pe care se opriseră de curând ochii unui prieten drag, de a stărui asupra pasajelor pe care acesta le admirase şi de a le lăsa să îi

vorbească pe limba minţii lui, readucându-i-l aproape. Căută cartea, dar nu izbuti să o găsească; în locul ei, dădu peste un volum cu poeziile lui Petrarca; volumul îi aparţinea lui Valancourt, după cum arăta şi numele scris pe el, şi îi citise adesea câte un pasaj, cu patetismul ce caracteriza sentimentele autorului. Emily şovăia să creadă ceea ce ar fi sărit în ochi aproape oricui altcuiva, şi anume că îi lăsase intenţionat această carte în locul celei pe care o pierduse, şi că dragostea fusese aceea care îl îndemnase să facă schimbul; dar, deschizând-o cu o plăcere plină de nerăbdare şi observând însemnările cu creionul făcute de el la anumite pasaje pe care i le citise cu voce tare, şi la altele care descriau sentimente atât de gingaşe, încât nu îndrăznise să le încredinţeze glasului său, în cele din urmă ajunse să se convingă. Timp de câteva clipe, fu conştientă doar de faptul că e iubită; apoi amintirea tonului sau expresiei cu care recitise el acele sonete, şi a sufletului care vorbea prin mijlocirea lor, îi reveni în memorie şi ea suspină gândindu-se ia afecţiunea lui.

Ajunseră la Perpignan curând după apusul soarelui, iar St. Aubert, aşa cum se aşteptase, găsi nişte scrisori de xa domnul Quesnel; dar conţinutul lor îl atectă atât de vizibil şi de dureros, încât Emily se sperie şi îl rugă stăruitor, pe cât îi îngăduia delicateţea, să-i împărtăşească motivul îngrijorării; dar el îi răspunse doar prin lacrimile ce-i umpleau ochii şi începu imediat să discute despre alte subiecte. Emily se văzu nevoită să renunţe la subiectul care o preocupase cel mai mult şi, foarte îngrijorată de comportarea tatălui ei, petrecu o noapte de nesomn, copleşită de nelinişte.

Dimineaţa, îşi continuară călătoria de-a lungul coastei, spre Leueate, un alt oraş pe ţărmul Mediteranei, situat la graniţa dintre Languedoc şi Roussillon. Pe drum.

Emilv reveni la subiectul din seara trecută şi păru

atât de profund mâhnită de tăcerea şi deprimarea lui St.

Aubert, încât el renunţă la rezerva lui.

— Nu doream, draga mea Emily, spuse el, să-ţi întunec plăcerea acestor privelişti şi, de aceea, aveam de gând să-ţi ascund, pentru moment, anumite împrejurări pe care tot va trebui să le afli până la urmă. Dar neliniştea ta a biruit asupra planurilor mele, şi cred că această neliniş te chinuie cel puţin tot atât pe cât te vor chinui faptele pe care trebuie să ţi le spun. Vizita domnului Quesnel s-a dovedit a-mi aduce mare năpastă; mi-a dat o veste, pe care acum mi-a confirmat-o. Poate că ai auzit vorbindu-se de un oarecare domn Motteville din Paris, dar n-ai ştiut că cea mai mare parte, a averii mele era investită în mâinile lui. Aveam multă încredere în el, şi mai vreau încă să cred că nu e cu totul nedemn de stima mea. Mai multe împrejurări au dus la ruina lui, şi-a mea împreună cu a lui.

St. Aubert tăcu, pentru a-şi ascunde emoţia.

— Scrisorile pe care tocmai le-am primit de la domnul

Quesnel, reluă el străduindu-se să vorbească cu glas ferm, mi-au adus altele, de la Motteville, care. Adeveresc toate temerile mele.

— Va trebui, aşadar, să părăsim La Vallée? întrebă

Emily, după o lungă pauză.

— Nu e încă sigur, răspunse St. Aubert; depinde de înţelegerea pe care o va putea face Motteville cu creditorii săi. Ştii că venitul meu nu a fost niciodată prea mare, iar acum se va micşora şi mai tare! Cel mai mult sufăr din pricina ta, Emily… pentru tine, copila mea.

Vocea îi tremură la ultimele vorbe; Emily îi surâse printre lacrimi cu duioşie, apoi, sforţându-se să-şi biruie emoţia, spuse:

— Dragă tată, te rog să nu suferi din pricina mea, sau a dumitale; mai putem fi fericiţi – dacă ne rămâne La

Vallée, nu se poate să nu fim fericiţi. Vom păstra doar un slujitor, şi. Nici n-o să-ţi dai seama că ni s-a redus venitul.

Liniştеşte-te, dragă tată; nu vom simţi lipsa bogăţiei pe care alţii pun atâta preţ, pentru că n-am avut niciodată înclinaţie spre aşa ceva; iar strâmtorarea nu ne va lipsi de unele, plăceri. Nu ne poate răpi afecţiunea pe care o avem unul pentru celălalt, nici nu ne poate face să ne schimbăm părerea pe care o avem despre noi înşine, sau pe care o au cei: a căror părere ar trebui să punem preţ.

St. Aubert îşi ascunse faţa în batistă, nefiind în stare să vorbească; dar Emily continuă să pledeze, subliniind adevărurile pe care chiar tatăl ei i le întipărise în minte.

— Mai mult decât atât, dragă tată. Sărăcia nu ne poate lipsi de plăcerile spiritului. Nu te poate lipsi pe dumneata de mângâierea de a-mi da pildă de tărie de caracter şi mărinimie; nici pe mine de bucuria de a-mi mângâia părintele iubitor. Nu ne poate umbri gustul pentru tot ce e măreţ şi frumos, nici. Nu ne poate lipsi de mijloacele de a-l admira; căci tot ce vedem în natură – acel spectacol sublim, infinit superior tuturor bogăţiilor artificiale! este îndrituit să-i desfete atât pe săraci, cât şi pe bogaţi. Aşa că, de ce oare ne putem plânge, atâta vreme cât nu ne lipsesc cele trebuincioase? Plăcerile pe care nu le putem cumpăra cu bani ne vor fi totuşi dăruite. Ne rămân deci bogăţiile sublime ale naturii, şi le pierdem doar pe cele trecătoare ale artei.

St. Aubert nu era în stare să-i răspundă o strânse pe

Emily la pieptul său, şi îşi uniră lacrimile, dar – nu erau lacrimi de tristeţe! În faţa acestui grai al inimii, oricare altul ar fi fost neînsemnat, astfel încât rămaseră eltâva vreme tăcuţi. Apoi. St. Aubert îşi recăpătă însuşirea de a sta de vorbă ca mai înainte: căci. Clacă mintea lui nu îşi regăsise liniştea firească, cel puţin avea această

aparenţă.

Ajunseră devreme în romanticul oraş Leucate, dar St.

Aubert se simţea slăbit, astfel încât hotărâră să rămână peste noapte acolo. Seara, el îşi dădu silinţa să se plimbe împreună cu fiica sa, pentru a privi împrejurimile: lacul

Leucate. Mediterana, o parte din Roussillon. Cu munţii Pirinei. Şi. O mare întindere din luxurianta provincie Languedoc, cu viile-i ruginii, unde strugurii copţi erau acum culeşi de ţărani. St, Aubert. Şi Emily văzură cetele harnice ale culegătorilor, le auziră cântecul vioi. Purtat de vânt, şi se gândiră eu o plăcere evidentă la călătoria din ziua următoare prin această regiune plină de voioşie. Tatăl se gândea să mai colinde o vreme de-a lungul ţărmului mării: ar fi vrut întrucâtva, să se întoarcă imediat acasă, dar îl reţinea dorinţa de a nu-i curma fiicei sale plăcerea pe care i-o făcea călătoria şi de a încerca urmările binefăcătoare ale aerului de Mare asupra propriei sale slăbiciuni.

A de.ua zi îşi reîncepură deci călătoria prin Languedoc, de-a lungul ţărmului Mediteranei; cu Pirineii drept magnific fundal al priveliştilor, cu marea în dreapta, iar în stânga cu câmpii întinse, contopindu-se cu zarea albastră.

St. Aubert era fermecat, şi. Stătu mult de vorbă cu Emily, deşi veselia lui era uneori artificială, iar alteori i se aşternea pe chip o umbră de melancolie, trădându-i starea de spirit. Dar tristeţea era iute gonită de Surâsul lui Emily;

Car*” «-n” /Va deşi avea inima strânsă, căci vedea că necazurile chinuiau mintea şi trupul slăbit al tatălui ei.

Se însera când ajunseră într-un sătuc din regiunea muntoasă a Languedocului, uncie plănuiseră să-şi petreacă noaptea, dar nu găsiră unde să poposească, deoarece şi aici se culegeau viile, astfel încât se văzură siliţi să plece

spre popasul următor. Slăbiciunea pricinuită de boală ca şi oboseala drumului lăsaseră urme în înfăţişarea lui St. Aubert, arătând că are nevoie de odihnă imediată, iar înserarea se lăsa tot mai mult; dar neputându-se face nimic, el îi porunci lui Michael să meargă mai departe.

— Câmpiile bogate ale Languedocului, cu întreaga splendoare a viilor, cu veselia sărbătorii culesului, atât de caracteristic franţuzească nu îi mai trezeau nicio plăcere lui

St. Aubert, a cărui stare era într-un jalnic contrast cu veselia şi frumuseţea plină de prospeţime din jur. În timp ce îşi plimba privirea apatică pe deasupra acestor scene, se gândea că, probabil, ochii i se vor închide curând pentru totdeauna în faţa acestei luvni.

„Munţii aceştia sublimi din depărtare, îşi spuse el în sinea lui privind lanţul Pirineilor ce se întindea spre apus, câmpiile luxuriante, bolta albastră, lumina veselă a zilei – toate acestea ochii mei nu le vor mai vedea! Cântecul ţăranilor, bucuria glasului omenesc – nu vor mai suna pentru mine!”

Privirea pătrunzătoare a lui Emily părea să descifreze ce se petrecea în mintea tatălui ei, şi şi-o aţinti pe chipul lui cu o expresie atât de plină de duioasă compasiune, încât el uită de toate regretele de moment, păstrând doar gândul că va trebui să îşi lase fiica fără nicio ocrotire. Gândul îi transformă regretul în suferinţă; suspină adânc şi rămase tăcut, în timp ce ea, părând să-i înţeleagă suspinul, îi strânse mâna cu afecţiune, şi apoi privi pe fereastră, spre a-şi ascunde lacrimile. Soarele îşi arunca ultimele raze aurii deasupra undelor Mediteranei, iar umbra amurgului începu să se aştearnă repede asupra priveliştii, până când şi ultima rază melancolică se stinse la orizont, marcând punctul în care soarele apusese în înceţoşarea serii de toamnă. O briză răcoroasă începu atunci să bată

dinspre ţărm, şi Emily deschise ferestruica; dar aerul, înviorător pentru oamenii sănătoşi, era prea rece pentru cineva bolnav, şi St. Aubert îşi exprimă dorinţa ca fereastra să fie închisă. Era limpede că starea i se agravase şi el era mai nerăbdător ca oricând să încheie călătoria din acea zi, şi îl opri pe catârgiu, întrebându-l cât mai aveau până la popasul următor. Acesta răspunse:

— Nouă mile.

— Nu mă simt în stare să rabd atât de mult, spuse St. Aubert; întreabă pe drum dacă există pe aici vreo casă în care ne-am putea petrece noaptea.

Se lăsă pe spate în trăsură, şi Michael, învârtind din bici, porni iar în galop, până când St. Aubert, care aproape îşi pierduse cunoştinţa, îi strigă să oprească. Emily privi neliniştită pe fereastră şi, zărind puţin mai departe un ţăran care venea pe drum, îl aşteptară până se apropie şi îl întrebară dacă nu se află prin împrejurimi vreo casă unde să poată rămâne peste noapte nişte călători. Acesta răspunse că nu ştie să fie vreuna.

— E un castel în mijlocul pădurii, în dreapta, adăugă el, dar cred că nu primesc pe nimeni, şi n-aş şti să vă arăt drumul, întrucât sunt aproape străin de aceste locuri.

St. Aubert voia să-i mai pună câteva întrebări despre acel castel, dar pe neaşteptate omul plecă mai departe.

După ce chibzui puţin, îi ceru lui Michael să intre încet în pădure. Întunericul creştea acum cu fiecare clipă, şi era tot mai greu să se distingă drumul. Curând după aceea, mai întâlniră un ţăran.

— Care e drumul spre castelul din pădure? strigă Michael către el.

— Castelul din pădure! exclamă ţăranul. Vrei să spui castelul cu turn, de acolo?

— Nu ştiu de care turn vorbeşti, spuse Michael. Te întreb de clădirea aceea albă, care se zăreşte în depărtare,

printre copaci.

— Da, acela e turnul; dar cine sunteţi, de vă duceţi într-acolo? se minună omul.

St. Aubert, auzind ciudata întrebareşi dându-şi seama că fusese pusă pe un ton neobişnuit, privi afară din trăsură.

— Suntem nişte călători, spuse el, în căutarea unei case unde să ne petrecem noaptea; se afla vreuna pe aici?

— Nu, domnule, doar dacă aveţi cumva de gând să vă încercaţi norocul la castel, răspunse ţăranul, arătând înspre pădure. Dar nu v-aş sfătui să vă duceţi într-acolo.

— Al cui este castelul?

— Nu prea ştiu nici eu; domnule.

— Înseamnă că nu e locuit?

— Ba da, elocuit; cred că de intendent şi de menajeră.

Auzind acestea, St. Aubert hotărî să se îndrepte spre castel, riscând să nu fie primit să rămână peste noapte; îl rugă deci pe ţăran să-i arate drumul lui Michael, făgăduindu-i să-l răsplătească pentru osteneală. Omul rămase o clipă tăcut, dar apoi mărturisi că are alte treburi; le spuse însă că nu se puteau rătăci, dacă o luau pe drumul din dreapta, şi le arătă direcţia. St. Aubert începu să spună ceva, dar ţăranul îi ură noapte bună şi plecă mai departe.

Trăsura se îndreptă deci pe acel drum; dădură de o poartă şi, după ce Michael coborî şi o deschise, porniră printre două rânduri de stejari şi castani bătrâni, ale căror ramuri se uneau deasupra lor, formând-o boltă măreaţă.

Drumul părea atât de mohorât şi de pustiu, în tăcerea lui însingurată, încât Emily aproape că se cutremură în timp ce treceauşi, amintindu-şi de felul cum pomenise ţăranul despre castel, dădu un înţeles plin de taină vorbelor sale, aşa cum nu se gândise când le auzise.: încercă totuşi să îşi înfrângă temerile, zicându-şi că puteau

să fie urmarea unei imaginaţii melancolice, întrucât starea tatălui ei, împreună cu propria ei situaţie, o făcuseră deosebit de impresionabilă.

Îşi continuară încet drumul, căci întunericul era acum aproape complet, ceea ce, împreună cu drumul povârnit şi rădăcinile copacilor bătrâni răsucindu-se pe alocuri pe cărare, îi silea să înainteze cu grijă. Deodată. Michael opri trăsura; şi, ci ud St. Aubert privi pe fereastră, ca să afle ce se întâmplase, zări o siluetă îndepărtată care înainta pe drum spre ei. Întunericul nu îi îngăduia să distingă cine era, dar îl rugă pe Michael să meargă mai departe.

— Pare un loc ciudat şi sălbatic, spuse Michael; nu e nicio casă pe aici. Nu crede Înălţimea Voastră că mai bine ne-am întoarce înapoi?

— Mai mergi puţin şi. Dacă tot nu vedem nicio casă, ne. Întoarcem pe unde am venit, răspunse St. Aubert.

Michael porni iar. Fără prea multă tragere de inimă;

mergea atât de încet, încât St. Aubert privi din nou pe fereastră, pentru a-l grăbi, când zări iarăşi, aceeaşi siluetă.

Aceasta îl făcu să se înfioare întrucâtva: probabil că întunecimea locului îl făcea mai temător decât de obicei;

oricum, îl opri pe Michael şi îl rugă să vorbească cu omul de pe drum.

— Vă rog. Înălţimea Voastră, s-ar putea să fie vreun tâlhar, spuse Michael.

— Nu mi-ar plăcea să fie astfel, răspunse St. Aubert, neputându-şi reţine un zâmbet în faţa naivităţii lui. Aşa că n-o vom întoarce la drumul mare, căci nu prea văd cum am putea găsi pe aici ceea ce căutăm.

Michael întoarse într-o clipă şi o şi luase plin de râvnă înapoi, când auziră răsunând un glas printre copacii din stânga. Nu avea un ton de comandă sau de suferinţă, ci

suna profund şi dogii, aproape neomenesc. Omul dădu bici catârilor, şi aceştia prinseră să alerge cât puteau de repede, neţinând seamă de întuneric, de drumul povârnit sau de vieţile lor, şi nu se opriră decât ia poarta care dădea în drumul mare.

— Mă simt foarte rău, spuse St. Aubert. Luând mâna fiicei sale.

— Înseamnă că starea dumitale s-a înrăutăţit, spuse

Emily, foarte speriată de înfăţişarea lui; s-a înrăutăţit, şi pe aici nu e nimeni care să-ţi poată fi de vreun ajutor.

Doamne, Dumnezeule! ce-i de făcut?

El îşi sprijini capul pe umărul ei, în timp ce ea se străduia să îl susţină cu braţul, iar Michael primi din nou poruncă să oprească. Când huruitul roţilor încetă, auziră o melodie; pentru Emily, aceasta răsună ca glasul

Speranţei.

— Oh! e o casă prin apropiere! spuse ea; s-ar putea să primim curând un ajutor.

Ascultă cu atenţie; sunetele veneau de departe şi păreau să izvorască dintr-o parte mai izolată a pădurii ce mărginea drumul; privind către locul de unde se auzeau, zări, în lumina slabă a lunii, ceva care aducea cu un castel.

Dar era greu de ajuns până acolo; St. Aubert se simţea prea rău pentru a putea îndura zdruncinăturile trăsurii;

Michael nu îşi putea lăsa catârii singuri; iar Emily, care încă îşi mai sprijinea tatăl, se temea să îl lase singur, şi se temea şi să se aventureze doar ea atât de departe, neştiind către ce sau către cine. Cu toate acestea, trebuia luată imediat o hotărâre; drept care, St. Aubert îi spuse lui Michael să continue încet drumul; dar nu merseră prea mult şi el îşi pierdu cunoştinţa; trăsura fu din nou

Oprită. St. Aubert zăcea fără suflare.

— Dragă, dragă tată, strigă Emily, înnebunită de

durere, speriată că tatăl ei era pe moarte, spune ceva, măcar o vorbă, ca să-ţi aud glasul!

Dar nu primi niciun răspuns. Îngrozită peste măsură, îl rugă pe Michael să aducă puţină apă din râuleţul care curgea de-a lungul drumului; şi, după ce omul îi aduse în pălărie nişte apă, stropi cu mâini tremurânde chipul tatălui ei. Care. Luminat acum de razele lunii, părea să poarte pecetea morţii. Toate spaimele privind persoana ei se risipiră acum în faţa unei temeri mai puternice şi, lăsându-l pe St. Aubert în grija lui Michael care nu voia să se îndepărteze de catâri, ea coborî din trăsură şi plecă în căutarea castelului pe care îl zărea în depărtare. Era o noapte liniştită cu lună, şi melodia, care mai răsuna încă în aer, îi conducea paşii; aşa că părăsi drumul, şi o apucă pe o cărare întunecoasă, care intra în pădure. O

vreme, mintea îi fu prea plină de neliniştea şi teama pentru tatăl ei, pentru a se gândi la ea însăşi, până când bezna din ce în ce mai adâncă, întrucât frunzişul de deasupra oprea cu totul lumina lunii, şi sălbăticia locului îi reaminti în ce situaţie primejdioasă se afla. Melodia nu se mai auzea, astfel încât nu se putea călăuzi decât după noroc. Se opri o clipă, îngrozită şi dezorientată, dar grija pentru starea tatălui ei înăbuşi orice gând în ceea ce o privea, şi porni din nou. Cărarea dispărea în pădure, dar în zadar privi în jur să zărească vreo casă sau vreo fiinţă omenească, şi tot în zadar încercă să audă vreun sunet după care să se călăuzească. Îşi continuă totuşi grăbită drumul, fără să ştie încotro merge, ocolind ascunzişurile pădurii şi încercând să rămână la marginea lor, până când zări deodată un soi de drum rudimentar, pornind dintr-un loc luminat de lună. Sălbăticia acestui drum îi aminti de cel care ducea la castelul cu turn, şi înclină, să creadă că locul aparţinea aceluiaşi domeniu i că ducea probabil în acelaşi loc. În timp ce şovăia dacă să-l urmeze sau nu, îi

ajunseră la ureche mai multe glasuri într-o izbucnire de veselie. Nu părea un râs plin de bucurie, ci un hohot dezlănţuit; înlemni, înfricoşată. În timp ce stătea pe loc, auzi o voce îndepărtată chemând din direcţia de unde venise şi, încredinţată că era vocea lui

Michael. Primul ei gând fu s-o pornească înapoi; dar, chibzuind puţin, îşi schimbă intenţia; încredinţată că numai o situaţie disperată l-ar putea face pe Michael să îşi lase catârii, şi temându-se că tatăl ei e acum pe moarte, porni în goană înainte, cu slaba speranţă de a găsi un ajutor la oamenii din pădure. Inima îi bătea cu teamă dar şi încrezătoare în timp ce se apropia de locul de unde se auziseră vocile, şi tresărea întruna, când paşii îi clinteau frunzele moarte. Sunetele o călăuziră spre poieniţa luminată de lună, pe care o zărise mai devreme;

ss opri la o mică depărtare şi văzu, printre trunchiurile

«opacilor, o pajişte netedă acoperită cu iarbă verde, înconjurată de pădure, iar în mijlocul ei, o ceată de oameni. Când se apropie, îşi dădu seama, după îmbrăcămintea lor, că erau ţărani; şi zări şi câteva case, risipite la marginea pădurii care se întindea măreaţă până în acel loc. În timp ce privea şi se străduia să îşi înăbuşe temerile care o ţineau în loc, dintr-o căsuţă ieşiră mai multe tinere fete; muzica se porni brusc, şi începu dansul. Era muzica veselă ce însoţea culesul viilor Aceeaşi pe care o auzise mai devreme plutind în văzduh. Inima ei, înspăimântată şi îngrijorată pentru tatăl ei, nu simţi contrastul dintre această scenă plină de veselie şi propria ei nefericire; porni repede înainte şi se îndreptă către un grup de ţărani mai în vârstă, aşezaţi în uşa un şi case; şi, după ce le explică situaţia în care se afla, le ceru ajutorul. Câţiva dintre ei se ridicară în grabă şi, oferindu-se să facă tot ce le stă în putinţă, o urmară cât putură de repede; şi

Emily parcă îşi luă zborul spre drum.

Când ajunse lângă trăsură, îl găsi pe St. Aubert care îşi recăpătase cunoştinţa. Când. Îşi revenise, auzind de la

Michael că fiica, lui plecase, neliniştea pentru ea îl făcuse să uite de propria lui persoană, şi îl trimisese pe acesta în căutarea ei. Zăcea acum lipsit de vlagă şi ştiind că nu era în stare să călătorească mai departe, începu iarăşi să se Intereseze de vreun han sau de castelul din pădure.

— Nu puteţi fi găzduit la castel, domnule, spuse un ţăran venerabil care o urmase pe Emily prin pădure, de abia dacă se poate spune că e locuit; dar, dacă îmi veţi cinsti casa cu prezenţa dumneavoastră, veţi fi binevenit în cel mai bun pat pe care îl avem.

St. Aubert era şi el francez; drept care nu rămase surprins de această politeţe a ţăranului francez; dar, bolnav cum era, simţi valoarea invitaţiei sporită de împrejurările în care fusese făcută. Era un om. Cu maniere prea delicate pentru a se scuza, sau pentru a se preface că şovăie să-i primească ospitalitatea, astfel încât o acceptă pe loc, cu aceeaşi sinceritate cu care îi fusese oferită.

Trăsura o porni din nou, încet; Michael îi urma pe ţărani, pe cărarea pe care tocmai o părăsise Emily, până la poiana luminată de lună. Starea lui St. Aubert se îmbunătăţise mult ca urmare a politeţii bătrânului ţăran şi gândindu-se la apropiata perspectivă a odihnei, aşa încât privea cu o blândă mulţumire la priveliştea luminată de lună şi la pădurea din jur, a cărei splendoare răzbătea ici şi colo, în câte un luminiş, în care se putea zări o casă sau un pârâu înspumat. Ascultă, fără vreun simţământ de tristeţe, sunetele vesele ale ghitarei şi tamburinei; şi, deşi îi dădură lacrimile când văzu dansul dezinvolt al ţăranilor, acestea nu erau doar lacrimi pline de un trist regret.

Nu acelaşi lucru se petrecea şi cu Emily; neliniştea

plină de teamă pentru tatăl ei se transformase acum într-o melancolie duioasă, pe care fiecare semn de bucurie nu făcea, prin comparaţie, decât să o adâncească.

Dansul încetă la apropierea trăsurii, care însemna ceva cu Totul neobişnuit în mijlocul acestor păduri, izolate; şi ţăranii se adunară în jurul ei, plini de o curiozitate nestăpânită. Aflând că aducea un străin bolnav, mai multe tinere fete o luară ia fugă peste pajişte şi se întoarseră cu vin şi coşuleţe cu struguri, pe care le oferiră călătorilor, fiecare lăudându-şi cu amabilitate ofranda, în cele din urmă, trăsura se opri lângă o casă mai îngrijită, iar venerabilul ţăran ce-i călăuzise până acolo, după ce îl ajută pe St. Aubert să coboare, îi conduse, pe el şi. Pe Emily, într-o cămăruţă luminată doar de razele lunii, care se strecurau prin fereastra deschisă. St. Aubert, bucurându-se că se va odihni, se aşează într-un scaun, iar simţurile îi fură înviorate de adierea răcoroasă şi îmbălsămată care unduia uşor caprifoiul, purtându-i mireasma dulce înăuntru. Gazda sa, care se numea La Voisin, părăsi încăperea, dar se reîntoarse curând cu fructa, smântână şi toate bunătăţile pe care le avea în casă; după ce i le puse în faţă, cu un zâmbet de ospitalitate neprefăcută, se retrase în spatele scaunului pe care şedea oaspetele. St. Aubert stărui să se aşeze şi el la masă şi, după ce fructele îi mai potoliră uscăciunea gurii şi se simţi mai înviorat, începu să discute cu gazda sa; ţăranul îi dădu câteva amănunte despre sine şi familia sa, pline de interes şi spuse din inimă, schiţând un tablou al blândei bunăvoinţe şi bunătăţii familiei sale. Emily stătea lângă tatăl ei şi îl ţinea de mână; ascultându-l pe bătrân, inima i se umplea de simpatia plină de afecţiune pe care o răspândea acesta, şi o podidiră lacrimile la gândul dureros că moartea îi va răpi poate în curând darul cel mai de preţ pe care îl avea. Lumina blândă a lunii din acea seară de toamnă şi sunetele

îndepărtate ale melodiei, care căpătau acum o tonalitate tânguioasă, îi sporeau tristeţea din suflet.

Bătrânul continua să vorbească despre familia sa, iar St. Aubert rămânea tăcut.

— Am doar o fată în viaţă, spunea La Voisin; s-a măritat şi o duce bine, şi ea e totul pentru mine. Când mi-a murit nevasta, adăugă cu un suspin, am venit să stau cu Agnes şi cu ai ei; are mai mulţi copii, care dansează cu toţii pe pajiştea de colo, veseli ca nişte lăcuste – şi să dea Domnul să rămână cât mai multă vreme aşa! Nădăjduiesc să mor în mijlocul lor, domnule. Sunt bătrân acum, şi nu cred să mai trăiesc mult, dar simţi o oarecare mângâiere când mori înconjurat de copiii tăi.

— Bunul meu prieten, spuse St. Aubert cu un tremur în glas, sper să mai. Trăieşti ani mulţi în mijlocul lor.

— Ah, domnule! la vârsta mea nu mai pot nădăjdui asta! răspunse bătrânul; şi după o pauză urmă: Nici nu mi-aş mai dori, căci după ce o să mor, nădăjduiesc să ajung în ceruri, unde s-a dus şi nevasta mea mai înainte.

Uneori aproape că pot să mi-o închipui, în nopţile liniştite cu lună, păşind prin locurile astea umbroase pe care le iubea atâta. Dumneavoastră, domnule, credeţi că o să mai putem să ne întoarcem pe pământ, după ce ne părăsim trupul?

Emily nu îşi mâi putu înăbuşi chinul din inimă; lacrimile îi curgeau şiroaie pe mâna tatălui ei, pe care tot o mai ţinea. El făcu un efort ca să poată vorbi şi, în cele din urmă, spuse cu voce scăzută:

— Sper că vom fi lăsaţi să privim măcar pe pământ, la cei pe care i-am lăsat acolo, dar nu pot decât să sper.

Viaţa de apoi este ascunsă privirii noastre, iar credinţa şi speranţa ne sunt singurele călăuze în această privinţă.

Nu suntem opriţi să credem că duhurile fără trup

veghează asupra celor pe care i-au iubit, dar putem spera cu nevinovăţie la acest lucru. Este o speranţă la care nu voi renunţa niciodată, continuă el, ştergând lacrimile fiicei sale, căci îmi va îndulci clipele amare ale morţii!

Lacrimile i se prelingeau încet pe obraji; La Voisin plângea şi el, şi o vreme se aşternu tăcerea. Apoi, La

Voisin, reluând subiectul, spuse:

— Dar credeţi, domnule, că, pe lumea cealaltă, îi vom reîntâlni pe cei pe care i-am iubit în lumea asta? Nu pot să nu cred că îi vom reîntâlni.

— Atunci crede, răspunse St. Aubert, căci chinurile despărţirii ar fi într-adevăr cumplite, dacă am crede că e pentru totdeauna. Curaj, draga mea Emily, ne vom întâlni din nou!

Şi el îşi înălţă ochii spre ceruri, iar o rază de Lună, luminându-i chipul, dezvălui liniştea şi resemnarea care se aşterneau peste trăsăturile îndurerate.

La Voisin îşi dădu seama că împinsese discuţia prea departe, şi schimbă vorba:

rătăm în întuneric, am uitat să aprind lumina.

— Nu, spuse St. Aubert, îmi place lumina lunii. Stai jos, bunule prieten. Emily, draga mea, mă simt mai bine decât m-am simţit toată ziua; aerul de aici mă înviorează. Pot să mă bucur de ceasul acesta liniştit şi de muzica ce pluteşte atât de dulce în depărtare. Vreau să te văd zâmbind. Oare cine atinge corzile ghitarei cu atâta pricepere? sunt oare două instrumente, sau se aude şi un ecou?

— Îmi închipui că e un ecou, domnule. Ghitara asta se aude adesea în timpul nopţii, când e linişte deplină, dar nimeni nu ştie cine cântă, şi uneori e însoţită de o voce atât de dulce şi de tristă, încât aproape ai putea crede că pădurea e bântuită.

— Nu mă îndoiesc că e bântuită, spuse St. Aubert cu

un surâs, dar cred că de fiinţe vii.

— Am auzit-o uneori la miezul nopţii, când nu puteam dormi, vorbi mai departe La Voisin, părând a nu lua în seamă întreruperea; răsuna aproape sub fereastra mea, şi nu am mai auzit vreodată o muzică la fel ca asta. Mă făcea adesea să mă gândesc la sărmana mea nevastă, până îmi dădeau lacrimile. Uneori m-am dus la fereastră, doar oi vedea pe cineva, dar de îndată ce deschideam geamul se înstăpânea liniştea şi nu zăream pe nimeni; şi am tot ascultat vocea aceea cântând, până m-am înspăimântat, că până şi tremurul frunzelor mişcate de vânt mă făcea să tresar. Se spune că prevesteşte adesea moartea cuiva, dar eu am auzit-o în toţi anii ăştia şi. În pofida ei. Mi-am dus viaţa mai departe.

Emily. Deşi zâmbea la auzul unei. Superstiţii atât de naive, nu reuşi, în starea ei de spirit de acum, să i se împotrivească întru totul.

— Bine, bunule prieten, spuse St. Aubert, dar nimeni nu a avut curajul să meargă pe urmele sunetelor? Dacă ar fi făcut-o, nu mă îndoiesc că ar fi descoperit cine cânta.

— Ba da, domnule, oamenii au mers o vreme prin pădure pe urmele ei, dar muzica se abătea mereu, şi *f* părea la fel de îndepărtată, iar în cele din urmă, oamenilor le-a fost teamă să nu li se întâmple vreo nenorocire, şi nu s-au dus mai departe. Dar arareori am auzit sunetele astea atât de devreme. De obicei apar pe la miezul nopţii, când steaua aia strălucitoare care se iveşte deasupra turnuleţului de colo coboară peste pădurea din Stânga.

— Care turnuleţ? întrebă repede St. Aubert. Nu văd niciunul.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule, dar nu se poate să nu-l vedeţi, căci luna îl luminează din plin; – deasupra drumului de colo, la mare depărtare; castelul de care ţine turnul e ascuns printre copaci.

— Da, dragă tată, spuse şi Emily, arătând cu degetul în depărtare, nu vezi ceva sclipind deasupra pădurii întunecate? E o giruetă, cred, luminată de razele lunii”.

— A, da, înţeleg ce vrei să spui; şi. Al cui este castelul?

— Era al marchizului de Villeroi, răspunse La Voisin, apăsat.

— Ah! exclamă St. Aubert suspinând adânc. Ne aflăm deci foarte aproape de Le-Blanc!

— Părea foarte agitat, hietul om.

— Cândva era reşedinţa la care ţinea cel mai mult marchizul, urmă La Voisin, dar a căpătat o mare silă pentru locul ăsta şi n-a mai venit pe aici de mulţi ani. Am auzit de curând că a murit, şi că a încăput pe alte mâini.

St. Aubert, care rămăsese adâncit în gânduri, fu dezmeticit de aceste ultime cuvinte.

— A murit! exclamă el. Doamne, Dumnezeule! Când a murit?

— Se spune că ar fi murit acum i vreo cinci săptămâni, răspunse La Voisin. L-aţi cunoscut pe marchiz, domnule?

— Extraordinar! spuse St. Aubert, neluând în seamă întrebarea.

— De ce, dragă tată? întrebă Emily, cu curiozitate amestecată cu sfială.

St. Aubert nu îi răspunse însă, cufundându-se din nou în visare; şi, după câteva clipe, când păru că îşi revine, întrebă cine îi moştenise domeniile.

— Am uitat ce titlu are, domnule, spuse La Voisin; dai înălţimea sa stă mai mult la Paris; n-am auzit că ar veni încoace.

— Aşadar, castelul e încă închis, nu?

— Păi, nu chiar aşa domnule; bătrâna menajeră, împreună cu bărbatul ei, intendentul, îl au în grijă; dar, de

obicei, stau într-o căsuţă din apropiere.

— Bănuiesc că e un castel spaţios, spuse Emily, şi îmi închipui că e cam pustiu, dacă stau acolo doar două persoane.

— Destul de pustiu, domnişoară, adeveri La Voisin. Şi n-aş petrece o noapte la castel nici de dragul întregii moşii.

— Ce-ai spus? întrebă St. Aubert, trezindu-se din nou la realitate.

Pe când bătrânul ţăran repeta ultima frază, St. Aubert lăsă să-i scape un geamăt; după care, nevrând ca geamătul să fie luat în seamă, îl întrebă repede pe La Voisin de câtă vreme locuieşte pe acele meleaguri.

— Aproape din copilărie, domnule, răspunse gazda.

— Înseamnă1 că ţi-o aminteşti pe marchiză, nu? spune

St. Aubert, cu glasul schimbat.

— Ah, domnule! – şi încă foarte bine. Mulţi de pe-aici îşi amintesc de ea.

— Da, glăsui St. Aubert). Şi mă număr şi eu printre aceştia.

— Vai, domnulelinseamnă că vă amintiţi de o foarte frumoasă şi desăvârşită doamnă Merita o soartă mai bună.

Ochii lui St. Aubert se umpluseră de lacrimi.

— Destul, spuse el, cu o voce aproape înăbuşită de violenţa emoţiilor – destul, prietene.

Emily, deşi foarte uimită de atitudinea tatălui ei, se stăpâni şi nu îşi exprimă sentimentele punând vreo întrebare. La Voisin se apucă să-şi ceară scuze, dar St.

Aubert îl întrerupse:

— Nu-i nicio nevoie să îţi ceri scuze, spuse el. Hai să vorbim de altceva. Spuneai ceva despre muzica pe care am auzit-o mai devreme.

— Spuneam, domnule – dar ascultaţi! – se aude iar; ascultaţi vocea asta!

Tăcură cu toţii.
Şi iată, un sunet dulce şi solemn
Se-naiţă, ca o undă de parfum
Prin aer; până şi Tăcerea.
Luată prin surprindere, ar dori.
Să-şi lepede fiinţa şi să fie
Clintită astfel.
MILTON

După câteva clipe, vocea pieri în văzduh, iar instrumentul pe care îl auziseră mai devreme răsună tot mai încet. St. Aubert îşi dădu seama că acesta scotea un sunet mult mai. Plin şi mai melodios decât o ghitară, şi mai dulce decât cel al unei lăute. Continuară sa, asculte, dar sunetele nu mai reveniră.

— Ciudat! spuse St. Aubert, întrerupând după o vreme tăcerea.

— Foarte ciudat, spuse Emily.

— Într-adevăr, li se alătură La Voisin, după care rămaseră din nou tăcuţi.

După mai multă vreme, La Voisin începu să vorbească:

— Sunt vreo optsprezece ani de când am auzit pentru prima dată muzica. Asta; îmi amintesc că era o noapte frumoasă de vară, foarte asemănătoare cu cea de azi. Dar era 6 oră mai târzie, şi mă aflam singur în pădure. Îmi mai amintesc că sufletul îmi era plin de jale, căci unul din băieţi îmi era tare bolnav, şi ne temeam că o să-l pierdem. Vegheasem toată seara la căpătâiul lui, în timp ce maică-sa se odihnea; stătuse trează lângă el noaptea de dinainte. Îi vegheasem, şi ieşisem să iau puţin aer curăţ, căci ziua fusese foarte înăbuşitoare. Pe când mergeam gânditor prin pădure, am auzit în depărtare muzica, şi am crezut că e Claude care cântă din fluier stând în faţa casei, aşa cum făcea adesea în serile frumoase. Dar, când am ajuns într-un

loc unde copacii se răreau (n-o s-o uit niciodată!) şi m-am oprit să privesc steaua polară, care scânteia sus pe bolta cerului, am auzit deodată nişte sunete! – nici nu pot să le descriu. Erau ca o muzică îngerească, şi am privit din nou în sus, aproape aşteptându-mă să văd îngeri pe cer. Când m-am întors acasă, am povestit ce am auzit, dar au râs cu toţii de mine şi au zis că trebuie să fi fost niscaiva păstori care cântau din fluier, şi n-am reuşit să-i încredinţez că era cum ziceam eu. Cu toate astea, câteva nopţi mai târziu, şi nevasta mea a auzit aceleaşi sunete, şi a rămas tot atât de uimită ca şi mine; părintele Denis a speriat-o însă rău, spunându-i că muzica prevestea moartea copilului şi că adesea se aude muzică în casele în care cineva e pe moarte.

Auzind de acestea, Emily simţi o groază superstiţioasă, necunoscută ei până atunci, şi de-abia reuşi să îşi ascundă frământarea în faţa tatălui ei.

— Dar băiatul a trăit, domnule, în ciuda celor spuse de părintele Denis.

— Părintele Denis! repetă St. Aubert, care ascultase „Povestea de demult” cu o atenţie plină de răbdare. Ne aflăm aşadar în apropierea unei mănăstiri?

— Da, domnule; mănăstirea St. Clair se află la o depărtare nu prea mare, pe malul mării.

— Ah! exclamă St! Aubert, ca şi când şi-ar fi amintit brusc de ceva, mănăstirea St. Clair!

Emily observă cum chipul i se înnegurează de suferinţă, în care se amesteca şi oarecare groază; privea cu o expresie fixă şi, aşa cum stătea. În lumina aâb-argintie a lunii, părea una din statuile de marmură ăla unui monument ce pare să se aplece, cu o mâhnire deznădăjduită, peste cenuşa celor morţi, înfăţişată

…În lumina pală

Pe care luna o strecoară prin virtralii.

— Dar, dragă tată, vorbi Emily, încercând să-i risipească gândurile negre, uiţi că ai nevoie de odihnă. Dacă gazda noastră atât de binevoitoare mă va scuza, îţi voi pregăti patul, căci ştiu cum îţi place să fie aşternut.

St. Aubert, trezindu-se la realitate şi zâmbindu-i cu afecţiune, îşi arătă dorinţa ca ea să nu se obosească şi mai tare; iar La Voisin, al cărui interes pentru propria sa povestire, îl făcuse pe moment să uite de respectul pentru oaspetele său, se ridică acum de pe scaun. Şi. Rugându-l să-l scuze că nu o chemase pe Agnes de pe pajişte, părăsi grăbit încăperea.

Se întoarse după câteva clipe, însoţit de fiica sa. O femeie tânără cu chip plăcut; iar Emily află de la ea ce nici nu bănuise: şi anume că, pentru a-i găzdui pe ei, o parte a familiei lui La Voisin urma să doarmă în altă parte; ea regretă această situaţie, dar Agnes, prin răspunsul pe care i-l dădu. Dovedi pe deplin că moştenise cel puţin o parte din ospitalitatea curtenitoare a tatălui ei. Rămase deci ca vreo câţiva copii şi Michael să doarmă în casa vecină.

— Dacă mâine mă voi simţi mai bine. Draga mea, spuse St. Aubert când Emily reveni lângă ele, vreau să pornim devreme, ca să ne putem odihni la amiază când e arşiţă; şi aş vrea să ne întoarcem acasă. Având în vedere actuala stare a sănătăţii şi a moralului meu, nu mă pot gândi cu Plăcere la o călătorie mai lungă, şi sunt şi foarte nerăbdător să ajung în La Vallée.

Emily, deşi dorea şi ea să se întoarcă, fu mâhnită de dorinţa neaşteptată a tatălui ei, care, credea ea, nu dovedea altceva decât că se simţea mai rău decât voia să recunoască. St. Aubert se retrase să se odihnească, şi Emily se duse şi ea în odăiţa ei, dar nu putu să-şi găsească imediat odihna. Gândurile i se întoarseră la discuţia de mai înainte, despre starea duhurilor după moarte; în acele

clipe, era un subiect care o afecta în mod deosebit, deoarece avea toate motivele să creadă că iubitul ei tată se va număra în curând printre acele duhuri. Se aplecă gânditoare pe ferestruica deschisă şi, cufundată în meditaţie, îşi îndreptă ochii spre ceruri; boita albastră, fără nori. Era împânzită de stele – nişte lumi. Poate, aparţinând spiritelor, necuprinse în lumea muritorilor. În timp ce privirile îi rătăceau prin eterul nemărginit, gândurile i se înălţară. Ca şi mai înainte, către sublimul divinităţii şi către contemplarea lumii de apoi. Şirul gândurilor nu îi fu întrerupt de nicio notă stridentă a acestei lumi; dansul vesel încetase, şi toţi ţăranii se duseseră pe la casele lor. Văzduhul era liniştit, de-abia câte o adiere trecea pe deasupra pădurii şi. Din când în când, tăcerea era întreruptă doar de sunetul îndepărtat al vreunei tălăngi sau de cel al unei ferestre care se închide. După o vreme, nu se mai auzi nici acest semn al prezenţei omeneşti. Simţindu-se înălţată şi învăluită în pace, în timp ce ochii i se umezeau adesea de lacrimile unei evlavii sublime şi ale unei înfiorări solemne, rămase lângă fereastră până când întunericul miezului de noapte se aşternu peste pământ, iar steaua pe care o arătase La Voisin coborî dincolo de pădure. Atunci îşi aminti ea de spusele lui despre stea, şi de muzica misterioasă; şi, pe când mai zăbovea la fereastră, pe jumătate sperând, pe jumătate temându-se că muzica va reîncepe, îşi aminti de emoţia năvalnică a tatălui ei când i se pomenise de moartea marchizului Villeroi şi de soarta marchizei; şi tare ar fi vrut să afle pricina de demult a acestei emoţii. Surprinderea şi curiozitatea îi erau cu atât mai mari, cu cât nu îşi amintea să-l fi auzit vreodată pomenind numele de Villeroi.

Cu toate acestea, nicio muzică nu întrerupse liniştea nopţii, iar Emily, dându-şi seama cât de târzie era ora, îşi

simţi toată oboseala şi îşi aminti că trebuie să se scoale dimineaţa devreme; aşa că plecă de lângă fereastră, spre a se odihni.

CAPITOLUL VII

…Să-şi deplângă soarta.
Toţi cei ce se târăsc prin bezna aceasta.
Dar sufletele mai pot înfrunta mormântul.
Şi pot zâmbi la cei cuprinşi de jale.
Dar oare Primăvara nu se va mai întoarce?
Şi soarele s-a dus în veci să se-odihnească?…
Curând pe cer va răsări lumină nouă.
Şi Primăvara va învioara natura.
Trezind la viaţă crângul şi câmpia.

BEATTIE

Cerând să fie deşteptată dimineaţa devreme, Emily nu se trezi prea înviorată după somn, căci o bântuiseră vise tulburătoare, răpindu-i binecuvântarea odihnei, care îi se cuvine celor nefericiţi. Dar, când deschise fereastra, când privi pădurea ce strălucea în lumina soarelui de dimineaţă şi când respiră aerul curat, sufletul ei se mai alină. Priveliştea răspândea acea prospeţime încurajatoare ce pare să împrăştie însăşi esenţa sănătăţii, şi îi ajungeau la ureche numai sunete dulci şi pitoreşti, dacă se poate spune astfel – clopotele de utrenie ale unei mănăstiri din depărtare, murmurul uşor al valurilor mării, ciripitul păsărilor şi, mugetul îndepărtat al cirezilor pe care le zărea apropiindu-se încet, printre trunchiurile copacilor. Impresionată de imaginile din jur. Se lăsă învăluită de calmul meditativ pe care i-l inspirau; şi. Pe când stătea la fereastră şi îl aştepta pe St. Aubert să coboare, ca să ia gustarea de dimineaţă, gândurile i se orânduiia în următoarele stihuri:

PRIMUL CEAS AL DIMINEŢII

Ce dulce-i să priveşti umbra pădurii.

Când primii zori, vestind lumina zilei.
Coboară prin poiene adormite.
Pălind apoi sub rază dimineţii!
Când florile, ce-au plâns în timpul nopţii, înalţă capul lăcrimat de rouă.
Se-ntind şi se desfată spre lumină, înmiresmând văzduhul răcoros.
Ce proaspătă-i adierea care poartă
Parfum de flori şi ciripit de păsări 1
Zumzet de-albitie prin frunziş de codru!
Cântec de pădurar şi muget de cirezi!
Şi vârful nins al munţilor sclipeşte.
Zărit printre copaci, în depărtare.
Şi. Mai departe încă, marea-ntinsă.
Cu pânze albe licărind în soare.
Dar în zadar trec umbrele pădurii.
Cântări de mai plutind pe-aripi de vânt.
Luciride raze-n roua dimineţii.
Când inima bolnavă tot tânjeşte!
Oh, ceas înmiresmat! redă-i. Speranţa
Că va rămâne-n viaţă al ei părinte I
Emily auzi apoi o mişcare în casă şi, imediat după aceea, vocea lui Michael, bombănindu-şi catârii în timp ce-i mina afară dintr-un şopron din apropiere. Când ieşi din odaie, îl văzu pe tatăl ei. Care se trezise, stând lângă uşă: părea să-şi fi revenit după somn tot atât de puţin ca şi ea. Emily îl conduse pe scări în jos în odaia în care cinaseră cu o seară înainte, unde găsiră o gustare pregătită, în timp ce La Voisin şi fiica acestuia îi aşteptau să le spună bună dimineaţa.
— Vă pizmuiesc pentru casa voastră, bunii mei prieteni, le spuse St. Aubert de cum îi văzu; e atât de plăcută, de liniştită şi de îngrijită; iar aerul pe care. Îl respiri aici – ei bine, dacă ceva îţi poate reda sănătatea

pierdută, apoi e cu siguranţă aerul de aici.

La Voisin se înclină cu graţie, şi răspunse cu galanteria obişnuită francezilor:

— Casa noastră poate fi pizmuită, domnule, căci împreună cu domnişoara aţi onorat-o cu prezenţa dumneavoastră.

1 Misterele din Udolpho, vol. J

La aceste cuvinte măgulitoare, St. Aubert îi zâmbi prietenos şi se aşeză la masă, unde fuseseră puse fructe, smântână, brânză proaspătă, unt şi cafea. Emily, care îl privea cu luare-aminte pe tatăl ei, ştiind acum că era foarte bolnav, încercă să îl convingă să amâne plecarea pentru după-amiază; dar el părea foarte nerăbdător să ajungă acasă şi îşi arătă în repetate rânduri această nerăbdare, cu o înfocare neobişnuită la el. Îi mărturisi că se simţea la fel de bine ca în ultima vreme şi că ar îndura mai uşor greutăţile călătoriei în timpul orelor răcoroase ale dimineţii decât mai târziu. Dar, pe când stătea de vorbă cu venerabila lor gazdă şi îi mulţumea pentru primirea atât de binevoitoare, Emily îl văzu că se schimbă

Ia faţă şi, înainte de a putea ajunge lângă el, se lăsă, hfârşit, pe speteaza scaunului. După câteva clipe. Îşi reveni din slăbiciunea bruscă ce-l năpădise, dar se simţea atât de vlăguit, încât nu se vedea în stare să pornească la drum; şi, după ce stătu o vreme încercând să-şi înfrângă slăbiciunea, rugă să fie ajutat să-urce scările şi să se culce în pat. Rugămintea lui redeşteptă toate temerile ce o stăpâniseră pe Emily cu o seară înainte; dar, deşi de-abia reuşea să se ţină ea însăşi pe picioare, din cauza spaimei neaşteptate pe care o avusese, căută să-i ascundă tatălui ei temerile proprii şi, susţinându-l cu un braţ tremurător, îl ajută să ajungă în cameră.

După ce fu culcat în pat, St. Aubert îşi exprimă dorinţa ca Emily, care plângea în oclaia ei, să fie chemată

lângă el; iar când o văzu, făcu semn cu mâna celorlalţi să părăsească încăperea. Rămaşi singuri, întinse mâna spre ea şi îşi aţinti privirea pe chipul ei, cu o expresie atât de plină de tandreţe şi suferinţă. Încât Emily îşi pierdu tăria sufletească şi izbucni în plâns neogoit. St. Aubert încercă să lupte să rămână tare, dar nu era în stare să scoată un cuvânt; nu putu decât să o strângă de mână, oprindu-şi lacrimile care îi împânzeau privirea. După o vreme, reuşi să îşi controleze vocea

— Copila mea dragă, spuse el, încercând să zâmbească în ciuda suferinţei, draga mea Emily!

Şi se opri din nou. Îşi ridică ochii spre ceruri, ca într-o rugăciune, şi apoi. Pe un ton mai ferm şi cu o privire în care la duioşia tatălui se adăuga solemnitatea acestei clipe sfinte, spuse

— Copila mea dragă, aş vrea să îndulcesc adevărul dureros pe care trebuie să ţi-l spun, dar nu stăpânesc acest meşteşug. Vai! Aş vrea să ţi-l ascund în aceste clipe, dar ar fi o cruzime să te înşel. Nu peste multă vreme ne vom despărţi; se cuvine să vorbim despre ce ne aşteaptă, astfel ca gândurile şi rugăciunile să ne pregătească să o îndurăm.

Vocea îi tremură, iar Emily, care tot mai plângea, îi apăsă mâna pe inima ei, suspinând, dar nu reuşi să îşi ridice privirile.

m

— Să nu irosim aceste clipe, spuse St. Aubert. Venindu-şi iar în fire; am multe de spus. Trebuie să-ţi împărtăşesc o împrejurare cu urmări grave şi să capăt de la tine o promisiune solemnă; după asta voi fi mai liniştit. Ai observat, draga mea. Cât sunt de nerăbdător să ajung acasă, dar nu îmi cunoşti toate motivele. Ascultă ce am să-ţi spun.

— Dar. Nu! înainte de a spune mai mult, făgăduieşte-

mi un lucru, o făgăduială făcută tatălui tău pe patul de moarte!

St. Aubert se opri; Emily, izbită de ultimele lui. Cuvinte. De parcă atunci i se înfăţişase pentru prima oară primejdia imediată, îşi ridică ochii; lacrimile încetară să-i mai curgă; şi. Privindu-l timp de o clipă cu o suferinţă de nedescris, fu apucată de un uşor tremur şi se prăbuşi fără cunoştinţă pe scaun. Strigătele lui St. Aubert îi aduseră în odaie pe La Voisin şi pe fiica acestuia;

arnindoi se străduiră, pe cât puteau, să o readucă la viaţă, dar multă vreme nu izbutiră. Când îşi reveni. În cele din urmă. St. Aubert era al îi de sfârşit datorită scenei la care asistase, încât se scurse destul de mult timp până se simţi în putere ca să poată vorbi; întrucâtva mai însufleţit, căci Emily îi dăduse un întăritor: şi, după ce rămaseră din nou singuri, el căută s-o liniştească şi să-i ofere cită alinare putea în acele clipe. Ea i se aruncă în braţe şi plânse cu capul pe umărul lui: suferinţa o făcea să nu audă vorbele lui. Încât St. Aubert încetă să-i mai ofere mângâierea, pe care nici el însuşi nu o putea simţi în acea clipă, şi îşi amestecă în tăcere lacrimile cu ăie ei. După o vreme, trezindu-se în ea simţământul datoriei, încercă să îl cruţe pe tatăl ei şi să-i ascundă propria ei suferinţă: şi. Desfăcându-se clin îmbrăţişare, îşi şterse lacrimile şi îi spuse câteva vorbe de mângâiere.

— Draga mea Emily, începu atunci St. Aubert, copila mea dragă, trebuie să ne ridicăm privirile plini de umilinţă şi încredere către acel spirit care ne-a apărat şi ne-a adus mângâiere în toate primejdiile şi nenorocirile pe care le-am avut; sub a cărui privire s-a desfăşurat întreaga noastră viaţă; nu ne va părăsi, cum nu ne părăseşte nici acum; simt în inimă mângâierea pe care mi-o dă. Copila mea, te las în grija lui; şi, deşi voi părăsi această lume, mă voi afla totuşi lângă el. Nu, nu mai plânge, Emily. Nu e nimic nou, nimic

uimitor în a muri, căci ştim cu toţii că ne naştern pentru a muri. Dacă mi s-ar fi lăsat acum viaţa, ar fi fost în firea lucrurilor să o părăsesc peste câţiva ani; aş fi avut parte de tot ce însoţeşte o vârstă înaintată, adică de boli, privaţiuni şi supărări; şi apoi ar fi urmat moartea, şi ar fi trebuit să plângi atunci lacrimile de acum. Copila mea, mai bine bucură-te că scap de aceste suferinţe şi că mi-e sortit să mor cu mintea întreagă, şi că ştiu preţui, mângâierile pe care ţi le dau credinţa şi resemnarea.

St. Aubert se opri, căci vorbele îl obosiseră. Emily se strădui iarăşi să pară liniştită; şi, ca răspuns la vorbele lui, încercă să îi aducă alinare făcându-l să creadă că nu vorbise în zadar.

După ce se odihni o vreme. St, Aubert urmă:

— Lasă-mă să revin la un subiect foarte drag inimii mele. Spuneam că aş vrea să-mi faci o făgăduială solemnă; fă-mi-o acum, înainte de a-ţi explica împrejurarea de căpetenie de care e legată; mai sunt şi altele, dar, pentru liniştea ta, va trebui să nu le cunoşti. Promite-mi, deci, că îmi vei urma întru totul porunca.

Emily, impresionată de solemnitatea şi gravitatea atitudinii lui, îşi şterse lacrimile care începuseră iarăşi să-i curgă, în ciuda străduinţelor de a le reţine; şi, cu o-privire grăitoare aţintită asupra tatălui ei, se legă prin jurămrrtt să facă orice îi va cere el, înfiorându-se, fără să ştie din ce cauză.

El continuă:

— Te cunosc prea bine, Emily, ca să cred că ai fi în stare să calci o făgăduială, cu atât mai puţin una făcută în împrejurări atât de solemne; asigurarea ta mă lieişteşte, iar respectarea ei este de cea mai mare însemnătate pentru tihna ta viitoare. Ascultă, deci, ce am să-ţi spun.

Cabinetul de lângă camera mea din La Vallée are în podea o scândură ce se poate scoate. O vei recunoaşte

după un nod mare în lemn: e a doua scândură de la lambriul din faţa uşii. Cam la un pas de la capătul ei, mai spre fereastră, vei vedea o linie de-a curmezişul ei, ca şi când scândură ar fi fost îmbinată acolo. Să-ţi spun acum în ce fel se deschide: Apasă cu piciorul pe linia aceea, iar capătul scândurii se va lăsa în jos şi o vei putea face să lunece cu uşurinţă dedesubtul celeilalte. Sub ea, vei vedea o scobitură.

St. Aubert se opri să-şi tragă răsuflarea, iar Emily rămase nemişcată, cu atenţia absorbită.

— Înţelegi aceste indicaţii, draga mea? întrebă el.

Emily, deşi de-abia putea vorbi, îl încredinţă că înţelege.

— Atunci, când te vei întoarce acasă, urmă el suspinând adânc…

Când îi pomeni de întoarcerea acasă, închipuirea el fu năpădită de toate împrejurările triste ce urmau să însoţească această întoarcere; se lăsă pradă unui acces de durere, şi însuşi St. Aubert, mişcat până dincolo de tăria pe care» căuta să se bizuie. Îşi amestecă lacrimile împreună cu ea. Îşi reveni după câteva clipe.

— Copila mea dragă, o rugă el, linişteşte-te. Nu vei rămâne singură după moartea mea – te las doar în grija

Providenţei care pe mine nu m-a părăsit niciodată până acum. Nu mă îndurera arătându-mi cât de mult suferi;

mai degrabă învaţă-mă, prin exemplul tău, să mi-o suport pe a mea.

Se opri din nou, iar Emily, cu cât se străduia mai tare să îşi stăpânească emoţia, cu atât îi era mai greu să o facă.

St. Aubert, care vorbea acum cu mare greutate, reveni asupra subiectului:

— Cabinetul acela, draga mea, – du-te acolo cum ajungi acasă; şi, sub scândură pe care ţi-am descris-o, vei

găsi un pachet de hârtii scrise. Fii atentă acum, căci făgăduiala pe care mi-ai făcut-o e legată cu osebire de ceea ce îţi voi porunci. Trebuie să arzi aceste hârtii – şi îşi poruncesc în mod solemn, *fără să le cercetezi*.

Timp de o clipă, uimirea lui Emily îi învinse durerea şi ea se încumetă să întrebe de ce trebuie să facă acest lucru. St. Aubert îi răspunse că, dacă ar fi fost îndreptăţit să îi explice motivele, nu ar fi fost nevoie să îi ceară să facă acea făgăduială.

— E de ajuns pentru tine, draga mea, să înţelegi pe de-a-ntregul cât de important este să mă asculţi în împrejurarea aceasta. Şi St. Aubert continuă: Sub scândură vei găsi vreo două sute de ludovici de aur, într-o pungă de mătase; ascunzătoarea a fost făcută tocmai pentru a oferi siguranţă banilor din castel, într-o vreme când ţinutul era bântuit de armate, care profitau de frământările de atunci şi se transformau în bande de tâlhari. Şi mai am încă o făgăduială să-ţi cer, şi anume – că niciodată. În orice împrejurare te vei găsi, nu vei *vinde* castelul.

St. Aubert îi porunci chiar ca, atunci când se va căsători, să prevadă în contract ca acesta să rămână întotdeauna în posesiunea ei. Apoi îi explică situaţia mai amănunţit decât o făcuse până atunci, adăugând:

— Cei două sute de ludovici, împreună cu banii pe care îi am asupra mea, sunt toţi banii pe care ţi-i pot lăsa. Ţi-am spus în ce situaţie mă aflu cu domnul Motteville din Paris. Ah, copila mea! Te las în sărăcie – dar nu chiar nevoiaşă, adăugă după o lungă pauză.

Emily nu îi putu răspunde niciun cuvânt la cele spuse; îngehunche lângă pat şi îşi îngropă faţa în cuvertură. Scăldând în lacrimi mâna pe care i-o ţinea.

După ce-i destăinuise toate acestea, St. Aubert păru mult mai în largul său; dar, vlăguit, de efortul de a fi vorbit

atâta, se cufundă într-un fel de somn, iar Emily rămase să-l vegheze şi să plângă la căpătâiul lui, până când o bătaie uşoară în uşă o făcu să se dezmeticească.

Era La Voisin, care venise să le spună că adusese un duhovnic de la mănăstirea vecină, pentru a-i aduce sprijinul de pe urmă. Emily nu îngădui ca tatăl ei. Să fie tulburat acum, dar îşi exprimă dorinţa ca preotul să nu părăsească locuinţa. Când St, Aubert se trezi, nu înţelese unde se afla, şi trecură câteva clipe până să i se limpezească mintea ca să-şi dea seama că lângă el se afla Emily. Îşi mişcă atunci buzele şi întinse mâna; iar ea, după ce-i luă mâna, se prăbuşi în scaun, copleşită, văzând pe chipul lui pecetea morţii. După câteva momente, el îşi recăpătă glasul, şi Emily îl întrebă dacă clorea să-l primească pe duhovnic; el răspunse afirmai iv; şi, când acesta apăru, ea se retrase. Cei doi rămaseră singuri mai mult de jumătate de oră. Şi cinci Emily fu chemată înăuntru, văzu că tatăl ei era mai tulburat decât atunci când îl lăsase;

privi la preot cu oarecare mâhnire, crezând că era din vina lui; dar acesta îi aruncă doar o uitătură blajină şi tristă, şi se retrase.

St. Aubert spuse cu o voce tremurătoare că ar dori ca

Emily să se roage împreună cu el; şi întrebă dacă şi La

Voisin ar vrea să li. Se alături. Bătrânul veni. Împreună cu fiica lui: „Plângeau amândoi. Şi, împreună cu Emily, îngenunchează în jurul patului, în timp ce duhovnicul începu să citească cu glas solemn slujba pentru muribunzi. St. Aubert avea o expresie senină, părând că se alăturase cu fervoare rugăciunii… În timp ce printre pleoapele închise i se furişa câte o lacrimă; cât despre

Emily. Plângea cu suspine, întrerupând de mai multe ori slujba.

La sfârşit, după miruirea de pe urmă. Călugărul se retrase. Atunci. St. Aubert îi făcu semn lui La Voisin să se apropie. Îi dădu mâna şi rămase o vreme tăcut.

Pe urmă, spuse cu voce tremurândă:

— Bunule prieten, ne cunoaştem de puţin timp, dar ţi-a fost de ajuns pentru a mă înconjura cu multă grijă şi bunăvoinţă. Nu mă îndoiesc că vei arăta aceeaşi bunăvoinţă şi fiicei, mele, după ce voi muri; va avea nevoie de ea. Ţi-o las în grijă pentru cele câteva zile pe care le va mai petrece aici. Nu e nevoie să spun mai mult – ştii ce simte un tată, căci ai şi dumneata copii; m-aş simţi într-adevăr nemângâiat, dacă nu aş avea atâta încredere în dumneata…

St. Aubert se opri, şi La Voisin îl încredinţă, iar lacrimile îi dovedeau, sinceritatea, că va face tot ce îi stă în putinţă ca să-i aline durerea şi că, dacă St. Aubert îşi exprimă această dorinţă, ar putea chiar să o însoţească până în Gasconia. Propunerea făcută de La Voisin îl bucură într-atât pe St. Aubert, încât de-abia găsi cuvinte pentru a-şi reda simţămintele stârnite de bunăvoinţa lui, sau pentru a-i spune că acceptă. Scena care urmă între St. Aubert şi Emily îl îndureră atât de tare pe

La Voisin, încât părăsi încăperea, şi ea rămase din nou singură cu tatăl ei; acesta părea că se stinge cu repeziciune, fără însă ca simţurile să-i slăbească; vorbea cu glas limpede şi, din când în când, se folosi de aceste ultime clipe cumplite pentru a-i da fiicei sale sfaturi şi îndrurur pentru viitor. Poate că niciodată nu gândise mai chibzuit şi nu se exprimase mai limpede ca acum.

— Mai presus de orice, draga mea Emily, spuse el»

nu te lăsa stăpânită de mândria de a nutri sentimente frumoase, ceea ce este greşeala romantică a firilor prietenoase. Cei care au într-adevăr simţire ar trebui să înveţe de timpuriu că e o însuşire primejdioasă, care

atrage după sine prea multă nefericire; în trecerea noastră prin această lume, clipele de nefericire sunt mult mai numeroase decât cele plăcute, şi întrucât mă tem că răul este mai puternic decât binele, devenim victimele propriilor noastre simţăminte, dacă nu izbutim să le controlăm într-o oarecare măsură. Ştiu că vei spune

(căci eşti tânără, Emily), ştiu că vei spune că preferi uneori să suferi, decât să renunţi la sentimentul curat de fericire; dar, după ce vicisitudinile îţi vor hărţui multă vreme sufletul, vei fi mulţumită să te odihneşti, şi te vei lecui atunci de această iluzie. Vei vedea că fantoma fericirii capătă atunci substanţă; căci fericirea apare în clipele de linişte, nu de tumult. Ea are o natură temperată, egală, şi nu poate supravieţui într-un suflet prea simţitor la schimbările de fiecare clipă, mai mult decât în altul care e cu totul lipsit de simţire. Vezi, draga mea, deşi vreau să te păzesc de primejdia de a fi prea simţitoare, nu pledez nici pentru nepăsare. La vârsta ta, aş fi spus că *aceasta* e mai odioasă decât toate greşelile firilor simţitoare, şi încă mai afirm acest lucru. E un adevărat *viciu*, pentru că pricinuieşte răul; cu toate acestea, nu face mai mult rău decât o simţire prost contpolată, fiindcă, aplicând aceeaşi regulă, şi ea poate fi numită viciu; dar răul pricinuit de prima are urmări mai generale… Mă simt tare slăbit, spuse cu voce abia şoptită St. Aubert, şi te-am obosit şi pe tine, Emilv; dar, întrucât e un subiect de mare însemnătate pentru liniştea ta viitoare, doresc să mă fac perfect înţeles.

Emily îl încredinţa că sfatul lui este extrem de preţios pentru ea şi că nu îi va uita vreodată, şi nici nu va înceta să se străduiască să ţină seama de el. St. Aubert îi zâmbi afectuos şi trist.

— Îţi repet, spuse el, n-aş vrea să te învăţ să devii nesimţitoare, nici dacă aş putea; aş vrea doar să te previn asupra primejdiilor unei firi prea simţitoare şi să îţi arăt

cum le poţi ocoli. Draga mea, te conjur, fereşte-te de amăgirea de sine, care a fost fatală liniştii atâtor persoane; fereşte-te să te făleşti cu nobleţea simţirilor alese;

dacă vei ceda în faţa acestei vanităţi, vei pierde fericirea pentru totdeauna. Nu uita niciodată că puterea pe care ţi-o dă tăria de caracter e mult mai preţioasă decât atracţia sensibilităţii. Dar nu confunda totuşi tăria de caracter cu nepăsarea; nepăsarea nu poate cunoaşte virtutea. Şi nu uita, de asemenea, că o faptă de binefacere, o singură faptă într-adevăr folositoare, valorează cât toate sentimentele abstracte din lume. Sentimentul devine un păcat, nu o calitate, dacă nu ne determină să facem bine. Avarul care se socoate respectabil numai pentru că e bogat, confundând astfel mijloacele de a făptui binele cu fapta propriu-zisă, nu e mai de condamnat decât cel care, având simţăminte frumoase, nu le dă viaţă printr-o faptă bună.

Poate că ai întâlnit şi tu oameni plini de simţire şi însufleţiţi de simţăminte alese, dar care, surzi la glasul virtuţii, îi ocolesc pe nenorociţi; şi, cum e dureros să le contempli suferinţele, nu se străduiesc să-i ajute. Cât de condamnabil e acest soi de omenie, care se poate mulţumi să compătimească, atunci când ar putea să aline!

După aceea, St. Aubert îi vorbi despre doamna Cheron, sora lui.

— Aş vrea să-ţi vorbesc acum despre un subiect care te priveşte îndeaproape şi are legătură cu bunăstarea ta, adăugă el. Ştii că, în ultimii ani, relaţiile dintre noi nu au fost prea strânse; dar, cum este singura ta rudă de parte femeiască, am crezut de cuviinţă să te las în grija ei. Cum vei vedea Ş în testamentul meu, până la majorat şi, după. Aceea, îi recomand să te păstreze sub ocrotirea ei. Nu e chiar cea mai potrivită persoană căreia i-aş fi încredinţat-o pe Emily a mea, dar nu t... N avut de ales, şi cred că, în

general, este – o femeie cumsecade. Nu trebuie să-ţi recomand, draga mea, să te străduieşti să-i câştigi bunăvoinţa: o vei face de dragul celui care a dorit adesea să o facă pentru tine.

Emily îl încredinţă că îi va îndeplini cu evlavie toate dorinţele, pe cât îi va sta în putinţă.

— Vai! adăugă ea cu un glas întretăiat de suspine, în curând, asta e tot ce îmi va mai rămâne; aproape singura mea mângâiere va fi să-ţi îndeplinesc dorinţele.

St, Aubert îşi ridică tăcut privirea spre chipul ei, ca şi când ar fi vrut să-i vorbească; dar ochii i se îngreuiară şi i se înceţoşară, şi iarăşi îşi pierdu cunoştinţa pentru o vreme. Emily simţi cum privirea lui îi sfâşiase inima.

— Tată drag! exclamă ea, şi apoi, stăpânindu-se, îi strânse mai tare mâna şi îşi ascunse chipul în batistă. Nu i se vedeau lacrimile, dar St. Aubert îi auzea suspinele nestăpânite. După ce îşi mai reveni, el urmă, cu glas tot mai încet:

— O, copila mea, fie ca mângâierea mea să devinţa şi a ta. Mor în pace; căci ştiu că mă întorc la pieptul

Tatălui ceresc, care va fi şi Tatăl tău după ce voi muri.

Să ai întotdeauna încredere în el, draga mea, şi te va sprijini în aceste clipe, aşa cum mă sprijină şi pe mine.

Emily nu putea decât să asculte şi să plângă; dar marea lui seninătate, împreună cu credinţa şi speranţa de care dădea dovadă, îi potoliră întrucâtva durerea. Cu toate acestea, de câte ori privea chipul lui vlăguit şi vedea cum umbra morţii îşi punea pecetea asupră-i – îi vedea privirea rătăcită, aplecată încă asupra ei, şi pleoapele grele lăsându-se peste ochi, îşi simţea inima atât de zbuciumată, gata să se răzvrătească, încât numai o virtute filială ca a ei o putea ajuta să se stăpânească.

El dori să o mai binecuvânteze încă o dată.

— Unde eşti, draga mea? spuse el, întinzând mâinile.

Emily se dusese la fereastră, pentru a-şi ascunde puţin suferinţa; înţelese acum că vederea lui slăbise.

După ce St. Aubert îi dădu binecuvântarea, cu ultimul efort al vieţii ce se Stingea, se prăbuşi înapoi pe pernă.

Ea îl sărută pe frunte; umbra morţii îşi întindea aripa şi, pierzându-şi o clipă tăria de spirit, el îşi amestecă lacrimile cu ale ei. Apoi îşi ridică ochii, cu o privire plină de grijă părintească, dar ea dispăru pe dată, şi el nu mai scoase niciun cuvânt.

St. Aubert mai rămase în viaţă până pe la ora trei după-amiază, când, stingându-se cu încetul, se sfârşi fără a se zbate sau măcar a scoate un suspin.

La Voisin şi fiica lui o scoaseră afară clin încăpere pe Emily, încercând în fel şi chip să o mângâie puţin. Bătrânul rămase să plângă împreună cu ea, în timp ce Agnes, prea stăruitoare, căuta să-i abată gândurile de la durerea ce o copleşea.

CAPITOLELE Viii-XII

CAPITOLUL XIII

Zdrobită de durere după moartea tatălui ei, Emily porneşte în călătoria de întoarcere spre La Vallée, însoţită de o slujnică trimisă de doamna Cheron, sub tutela căreia fusese lăsată de tatăl ei. Acolo, după o vreme.

Emily primeşte o scrisoare de la doamna Cheron. Prin care o chema să vină la Toulouse, amintindu-i că fratele ei i-o încredinţase pentru a-i desăvârşi educaţia.

Emily, amintindu-şi de făgăduiala făcută tatălui ei, arde toate hârtiile din cabinetul lui, dar păstrează o miniatură, în care recunoaşte chipul marchizei de Villeroi.

Valancourt o vizitează la castel şi cei doi tineri îşi mărturisesc dragostea. Idila lor este tulburată de sosirea doamnei Cheron, care o ia pe Emily la Toulouse, interzicându-i să primească scrisori de la Valancourt. Dar

în curând îşi schimbă atitudinea, aflând că tânărul este de familie foarte bună şi viitor moştenitor ai doamnei

Clairval, şi îl acceptă ca pretendent la mâna tinerei fete.

Când un păstor din insule venit.
Departe dus pe tristul continent
(*Fie că e din simplă-nchipuire.*
Ori poate că fiinţe nevăzute
Se-arată limpezi simţurilor noastre).
Zăreşte sus pe deal sau jos în vale.
Când luna în ocean îşi moaie cornul.
Mulţimi de oameni ce se mişcă-ntruna.
Apoi, de-odată, totul se topeşte în văzduh.
THOMSON – *Castelul trândăviei*

După o vreme, zgârcenia doamnei Cheron cedă în faţa vanităţii ei. Câteva fastuoase petreceri date de doamna

Clairval, împreună cu faptul că toată lumea o adula, o făcură să devină mai nerăbdătoare decât înainte de a realiza o alianţă care să o înalţe în propriii ei ochi şi în cei ai lumii. Propuse aşadar nişte clauze în contractul marital şi grăbirea căsătoriei nepoatei ei şi se oferi să o înzestreze pe Emily, cu condiţia ca şi doamna Clairval să respecte aceleaşi clauze în privinţa nepotului său.

Doamna Clairval ascultă propunerea şi, socotind-o pe

Emily moştenitoarea averii mătuşii ei, o acceptă. În tot acest timp, Emily nu ştia nimic despre tranzacţie, până cina doamna Cheron o anunţă să se pregătească de nuntă, care va avea loc fără întârziere; atunci, uimită şi cu totul neînstare să-şi Explice această acţiune, pe care

Valancourt… Nu o solicitase (căci el nu ştia ce se petrecuse între cele două doamne mai în vârstă şi nu îndrăznea să spere într-un asemenea noroc), ea se opuse cu hotărâre.

Cu toate acestea, doamna Cheron, care nu suferea, acum, ca şi mai înainte, nicio împotrivire, îşi urmărea planurile unei căsătorii în grabă cu tot atâta vehemenţă cu câtă se opusese mai înainte posibilităţii, oricât de îndepărtate, care ar fi putut duce la căsătorie; iar temerile lui Emily se risipiră când îl văzu din nou pe Valancourt, care ştia acum de fericirea ce îi fusese hărăzită şi venise să obţină şi o asigurare din partee ei.

În timp ce aveau loc pregătirile de nuntă, Montoni deveni curtezanul recunoscut al doamnei Cheron; şi, deşi doamna Clairval rămase foarte nemulţumită când află despre viitoarea lor unire, şi ar fi dorit să o împiedice pe cea a lui Valancourt cu Emily, conştiinţa îi spunea că nu avea dreptul să le tulbure liniştea; şi deşi era o femeie cu vederi moderne, se pricepea mult mai puţin decât prietena ei în arta de a dobândi satisfacţie de pe urma distincţiei şi a admiraţiei, decât de pe urma propriei conştiinţe.

Emily îşi dădea seama cu nelinişte că Montoni căpăta, tot mai multă influenţă asupra doamnei Cheron şi că venea pe la ea din ce în ce mai des; iar părerea pe care o avea – despre – el îi fu confirmată de cea a lui Valancourt, care îşi Arătase întotdeauna aversiunea faţă de el. Într-o dimineaţă, pe când se afla în pavilion, bucurându-se de dulcea prospeţime a. Primăverii, ce-şi aşternuse culorile asupra priveliştii, şi îl asculta pe Valancourt citindu-i, dar tot mai adesea lăsând cartea din mână pentru a sta de vorbă eu ea, fu chemată în mare grabă de doamna

Cheronşi, de cum intră în budoarul mătuşii, rămase

«lihnită, văzând deprimarea de pe chipul; acesteia, în contrast eu rochia ei atât de luxoasă.

— Aa. Nepoată! – începu, doamna Cheron. Şi se opri, părând încurcată.

— Am, trimis să techeme… eu… voiam să-ţi vorbesc: am nişte noutăţisă-ţi spun. Din clipa aceasta trebuie să-l

consideri pe signor Montoni drept unchiul tău – ne-am căsătorit azii dimineaţă.

Uimită – nu atât de căsătorie, cât de împrejurările secrete în care avusese loc şi de tulburarea cu care i-o anunţa, Emily îşi zise, după 1111 timp, că toată această, taină se datora mai curând, dorinţei lui Montoni. Decât mătuşii ei, care încerca să o convingă de contrariu, drept care adăugă:

— Îţi dai seamă că am vrut să evit zarva: dar acum, după ce ceremonia a avut loc, iau mai are rost: şi vreau să-i anunţ pe slujitori că trebuie să-l socotească, pe signor

Montoni stăpânul lor.

Emily făcu o vagă încercare ele a o felicita pentru această căsătorie, care ei i se părea imprudentă.

— Dar îmi voi celebra acum căsătoria eu oarecare fast, continuă doamna Montoni, şi pentru a face economie de timp, mă voi folosi de pregătirile care s-au făcut pentru nunta ta, care, după cât se pare. Se va. Amina o vreme.

Cu prilejul petrecerii, aş vrea să porţi toaletele care au fost pregătite pentru nunta la Vreau de asemenea să îi comunici domnului Valancourt că mi – arei schimbat numele, tar el o va înştiinţa pe doamna Clairval. Peste câteva zile. Am de gând să dau o petrecere mart. Ia. Care vreau sări invit şi pe ei.

Emily era atât de uimită şi preocupată de vestea aflată, încât de-abia îi răspunse câte ceva doamnei Montoni;

dar, la dorinţa acesteia, se duse să-l înştiinţezi? pe Valancourt. Când auzi despre această, nuntă pripită, nu uimirea fu emoţia lui cea mai; puternică, şi, daad află că din această pricină era amânată căsătomt W, şi că: pregătirile de la castel în cinstea, nunţii lor vor fi degradate prin petrecerea dată în cinstea căsătoriei doamnei Montoni. Simţi că îl cuprinde atât suferinţa cât şi

indignarea.

Nu reuşi să le ascundă ochiului atent al lui Emily, care în zadar se strădui să-i risipească aceste emoţii profunde şi să râdă de gândurile întunecate care îl asaltau; iar când, în cele din urmă, îşi luă rămas bun, se arătă atât de plin de tandreţe şi gravitate, încât ea se simţi nespus de mâhnită; vărsă chiar şi câteva lacrimi după ce el dispăru la capătul terasei, deşi nu ştia prea bine pentru care pricină.

Din acel moment, Montoni puse stăpânire pe castel;

şi începu să poruncească tuturor celor care îl locuiau, cu uşurinţa unuia ce-l socoteşte de multă vreme ca aparţinându-i. Prietenul său, Cavigni, care îi fusese foarte

(folositor prin atenţiile şi linguşelile faţă de doamna

Cheron – foarte încântată de ele, dar care îl revoltau prea adesea pe Montoni – primi o încăpere la castel, şi o ascultare din partea slujitorilor egală cu stăpânul casei.

După câteva zile, doamna Montoni, aşa cum făgăduise, dădu o. Petrecere fastuoasă cu foarte mulţi invitaţi, printre care şi Valancourt; dar la care doamna Clairval se scuză că nu poate participa. Programul petrecerii cuprindea un concert, un bal şi un supeu. Valancourt era, fireşte, partenerul lui Emily şi, deşi privind încăperile împodobite nu putu să nu-şi spună că fuseseră sortite altor petreceri decât celor de acum, se strădui să-şi înăbuşe gândurile. zicându-şi că în curând li se va da destinaţia iniţială. Toată seara doamna Montoni dansă, râse şi vortr fără oprire; pe când Montoni, tăcut, rezervat şi întrucâtva arogant, păru plictisit de petrecere, cât şi de societatea frivolă adunată cu acest prilej.

Aceasta fu prima-şi ultima petrecere dată în cinstea nunţii lor. Montoni, având o fire severă şi o semeţie mohorâtă, nu se prea bucura de astfel de petreceri: clar era extrem de doritor să le încurajeze. Socotea că arareori putea întâlni în mijlocul unei societăţi pe cineva cu o

ţinută, ca a lui, şi încă şi mai rar pe vreunul cu o minte mai aleasă; la astfel de petrecere, sau în cadrul relaţiilor ce puteau apare de pe urma lor, avantajul trebuia să fie de partea lui; şi, cunoscând atât de bine ţelurile zgoiste pentru care vine lumea la petreceri, nu avea nimic împotrivă să-şi măsoare talentele de disimulare cu cele ale vreunui alt pretendent la distincţie şi înşelătorie.

Soţia lui, însă, care atunci când era vorba de interesele ei, avea uneori mai mult discernământ decât vanitate, începu să simtă inferioritatea ei în comparaţie cu alte femei în ceea ce priveşte atracţia personală, ceea ce, împreună cu gelozia care era firesc să urmeze acestei descoperiri, se împotrivi grabei lui de a lua parte la toate petrecerile ce i se puteau oferi la Toulouse. Până în clipa când, după presupunerea ei, nu o ameninţa pierderea afecţiunii unui soţ, nu avusese niciun motiv să descopere sau să i se impună acest adevăr nedorit; dar acum, când aflarea adevărului îi influenţa tactica, se împotrivi cu mai multă hotărâre înclinaţiei soţului ei spre viaţă în societate, încredinţată că el era într-adevăr primit atât de bine de către societatea feminină a locului, pe cât se fălise pe vremea când o curtase.

Se scurseseră doar câteva săptămâni de la căsătorie, când doamna Montoni o înştiinţa, pe Emily că soţul ei intenţionează să se întoarcă în Italia de îndată ce vor fi gata pregătirile necesare unei călătorii atât de lungi.

— Mergem la Veneţia, spuse ea, unde signor Montoni are un frumos palat, şi, de acolo, la domeniul lui din

Toscana. De ce pari atât de gravă, copila mea?

— Tu, care iubeşti atât de mult o ţară romantică şi priveliştile frumoase, vei rămâne fără îndoială încântată de această călătorie.

— Înseamnă că voi lua şi eu parte, doamnă? întrebă

Emily, nâspus de uimită şi de tulburată.

— Fireşte, îi răspunse mătuşa ei; cum ţi-ai închipui că te-am putea lăsa aici? înţeleg însă că te gândeşti ta, cavaler; cred că nu a aflat încă despre călătorie, dar. Va, al ia în curând. Signor Montoni, s-a dus să o înştiinţeze pe doamna Clairval despre călătoria noastră; îi va face cunoscut cu acest prilej că logodna plănuită între familiile noastre nu trebuie să mai fie luată în consideraţie de acum înainte.

Felul nepăsător în care doamna Montoni o înştiinţa pe nepoata ei că trebuie să se despartă, poate pentru totdeauna. De omul cu care era pe cale de a se uni pe viaţă spori disperarea pe care trebuie să o fi simţit ea. Oricum, la auzul acestei veşti. Când se văzu în stare să vorbească, întrebă care era pricina schimbării neaşteptate a simţăminte or mătuşii ei pentru Valancourt: dar singurul răspuns pe care îi primi fu acela că signor Montoni nu încuviinţa unirea lor. Socotind-o mult inferioară celor la care era firesc să se aştepte Emily.

— Las acum toată această chestiune în mâinile lui, adăugă doamna Montoni; dar trebuie să-ţi spun că domnul Valancourt nu a fost niciodată favoritul meu şi că m-am lăsat convinsă, căci altfel nu mi-aş fi dat niciodată consimţământul pentru această căsătorie. Am fost destul de slabă – uneori sunt atât de nesăbuită! – încât mă

— Las influenţată ele emoţiile altora; şi astfel judecata, mea, mai înţeleaptă, a cedat în faţa nefericirii tale. Dar signor

Montoni mi-a arătat, şi pe bună dreptate, că ar fi o prostie, şi nu va trebui să mă dojenească a doua oară.

Hotărârea mea e luată: trebuie să te supui acelora care ştiu să te îndrume mai bine decât o poţi face singură – trebuie să asculţi de sfatul lor.

Tare ar fi uimit-o pe Emily afirmaţiile din acest discurs elocvent, dacă mintea ei nu ar fi fost atât de

copleşită ele lovitura primită, încât de-abia auzi câte un cuvânt din cele care îi fuseseră adresate. Oricare ar fi fost slăbiciunile doamnei Montoni, ar fi putut evita să se învinuiască de compasiune şi înţelegere faţă de simţămintele celorlalţi, şi mai cu seamă, faţă de cele ale lui Emily. Aceeaşi ambiţie care o împinsese să caute o alianţă cu familia doamnei Clairval o determina acum să dea înapoi, căci căsătoria ei cu Montoni îi mărise propria importanţă şi, odată cu ea, şi proiectele pentru nepoata ei.

În acest timp, Emily se simţea prea mâhnită pentru a se împotrivi sau a implora bunăvoinţă; şi când, după o vreme, încercă într-adevăr să dea glas rugăminţilor, emoţia îi îneca vocea, şi se retrase în camera ei, ca să chibzuiască, dacă ar fi putut: chibzui în starea în care se afla, la împrejurările atât de neaşteptate şi copleşitoare.

Trecu foarte multă vreme până să-şi revină de ajuns ca să poată reflecta; iar, când o făcu, gândurile îi erau negre şi chiar pătrunse de deznădejde. Îşi dădea seama că Montoni căuta să hotărască soarta ei pentru propria lui mărire, şi îi trecu prin minte că prietenul acestuia.

Cavigni, era omul care îl interesa. Perspectiva plecării în

Italia i se păru şi mai, sumbră când se gândi la situaţia tulbure din acea ţară, pe atunci sfâşiată de mari frământări, fiecare stat, cât de mic, războindu-se cu vecinii săi, şi chiar şi, fiecare castel putând fi atacat de cotropitori.

Se gândi la persoana în a cărei grijă imediată urma să fie încredinţată şi la distanţa imensă care va urma să o despartă de Valancourt; şi, aducându-şi aminte de el, toate celelalte imagini îi dispără din minte, iar gândurile îi fură copleşite de suferinţă.

Petrecu câteva ceasuri în această stare de tulburare şi, când fu chemată la masă, ceru îngăduinţa de a rămâne

în camera ei; dar doamna Montoni era singură şi cererea îi fu refuzată. Emily şi mătuşa ei vorbiră puţin în timpul mesei; prima cufundată în durerea ei, cealaltă absorbită de dezamăgirea pricinuită de neaşteptata absenţă a lui

Montoni; căci nu era doar atinsă în vanitatea ei de a fi neglijată, ci îşi simţea şi gelozia stârnită de ceea ce socotea

a fi o obligaţie misterioasă. După ce masa fu strânsă şi ele rămaseră singure, Emily aduse din nou vorba despre

Valancourt; dar mătuşa ei, căreia mila nu-i înmuiase inima şi care nici nu simţea vreo remuşcare, se mânie văzând că cineva se putea împotrivi voinţei ei, punând în acelaşi timp la îndoială autoritatea lui Montoni, în ciuda faptului că Emily o făcuse cu blândeţea ce-i era caracteristică; aşa că, după o discuţie lungă şi chinuitoare, Em, ily se retrase înlăcrimată în odaia ei.

Im timp ce trecea prin hol, pe uşa principală intră cineva; aruncând o privire într-acolo, şi părându-i-se că era Montoni, se grăbi să treacă mai departe, când auzi vocea binecunoscută a lui Valancourt.

— Emily, oh, Emily a mea! strigă el, cu vocea tremurând de nerăbdare.

Ea se întoarse şi, pe când el se apropia, se sperie de expresia de pe chipul lui şi de disperarea nestăpânită pe care o vădea.

— Cu ochii plini de lacrimi, Emily! o să-ţi vorbesc, spuse el; am multe să-ţi spun; du-mă undeva, unde să putem sta de vorbă. Dar tremuri – nu te simţi bine!

Lasă-mă să te conduc spre un scaun.

Văzând – o uşă deschisă către una dintre încăperi, o apucă în mare grabă de mână pentru a o conduce într-acolo: dar ea căută să şi-o retragă, şi spuse, cu un surâs lipsit de vlagă:

— Mă simt mai bine; dacă doreşti să o vezi pe mătuşa

mea, o găseşti în salon.

— Cu *tine*, trebuie să vorbesc, Emily a mea, răspunse

Valancourt. Oh. Doamne! am ajuns în această situaţie?

Eşti cu adevărat gata să renunţi la mine? Dar acesta nu e locul potrivit – putem fi auziţi. Te implor; mi acorzi puţină luare-aminte, chiar şi timp de câteva minute.

— După ce vei discuta cu mătuşa mea, spuse Emily.

— Sunt şi aşa destul de nefericit, exclamă Valancourt;

te rog nu-mi spori suferinţa prin această atitudine rece – prin acest refuz plin de cruzime.

Deznădejdea cu care spuse aceste cuvinte o mişcă aproape până la lacrimi; dar stărui în refuzul de a-l asculta ce are de spus, înainte de a sta de vorbă cu doamna Montoni.

— Unde e soţul ei, unde e Montoni? spuse Valancourt, pe un ton schimbat. Cu el trebuie să stau de vorbă.

Emily, îngrozită de urmările la care putea duce indignarea din privirea lui, îl încredinţă tremurând că

Montoni nu era acasă, şi î.1 imploră să caute să îşi potolească resentimentul. Auzindu-i vocea tremurată, privirea lui se înmuie pe loc, trecând de la mânie la gingăşie.

— Văd că nu te simţi bine, Emily, spuse el. Or să ne distrugă pe amândoi! Iartă-mă că am îndrăznit să mă îndoiesc de afecţiunea ta.

Emily nu se mai împotrivi când el o conduse într-un salon alăturat; felul cum vorbise despre Montoni o făcuse să se teamă pentru siguranţa lui, încât acum nu dorea altceva decât să împiedice urmările pornirii lui îndreptăţite.

El îi ascultă rugăminţile cu atenţie, dar le răspunse doar prin priviri pline de deznădejde şi tandreţe,

ascunzindu-şi pe cât putea înverşunarea faţă de Montoni. Astfel încât să îi aline temerile ce-o chinuiau. Dar ea îşi dădea seama că el căuta să-şi ascundă pornirea şi, cum liniştea lui prefăcută nu reuşi decât să o sperie şi mai tare. Îi arătă în cele din urmă lipsa de chibzuinţă de a-i impune lui Montoni o întrevedere sau de a lua vreo măsură care să facă despărţirea lor iremediabilă. Valancourt cedă în faţa acestor mustrări, iar rugăminţile ei emoţionante îl făcură să promită că nu va încerca să îndrepte prin violenţă răul făcut de Montoni, oricât ar stărui acesta din urmă în planurile lui de a-i despărţi.

— De dragul meu, îl imploră Emily; gândeşte-te cât aş suferi şi nu te răzbuna în acest fel!

— T De dragul tău, Emily, răspunse Valancourt cu ochii înlăcrimaţi de tandreţe şi suferinţă, privind-o lung.

Da – da – mă voi supune. Dar. Deşi ţi-am făgăduit solemn, nu te aştepta să mă plec supus în faţa autorităţii lui Montoni; dacă aş fi în stare de aşa ceva. Nu aş mai fi demn de tine. Şi totuşi, o, Emily! oare pentru eltă vreme mă va osândi să trăiesc fără să te văd – câtă vreme s-ar putea să treacă până când. Vă veţi întoarce în Franţa!

Emily se strădui să-l liniştească. Încredinţându-l de afecţiunea ei neclintită şi arătându-i că nu va trece decât ceva mai mu.lt de un an. Şi ea va deveni propria ei stăpână în relaţia cu mătuşa ei, de a cărei tutelă va scăpa la majorat: toate acestea îl mângâiau prea puţin pe Valancourt. Care se gândea că atunci Emily se va găsi în

Italia, şi va depinde de nişte oameni a căror dominaţie asupra ei nu va înceta odată cu drepturile lor în această privinţă: dar încercă să pară mângâiat. Oarecum liniştită de făgăduiala obţinută şi de aparenta lui stăpânire de sine, Emily se pregătea să iasă din odaie, când apăru chiar mătuşa ei. Aceasta îi aruncă nepoatei o privire plină de reproş, ceea ce o sili. Să se retragă de îndată, şi lui

Valancourt una care exprima neplăcere plină de aroganţă.

— Nu m-aş fi aşteptat la o astfel de comportare din partea dumneavoastră, domnule, spuse ea: nu m-aş fi aşteptat să vă găsesc în casa mea, după ce aţi fost înştiinţat că vizitele dumneavoastră aici nu mai sunt bine văzute; şi, cu atât mai puţin, să căutaţi o întrevedere pe ascuns cu nepoata mea. Pe care ea să v-o acorde.

Valancourt, înţelegând că trebuia s-o dezvinovăţească pe Emily de a fi avut o asemenea intenţie, o lămuri că scopul vizitei sale fusese ele a cere o întrevedere cu

Montoni, după care trecu imediat la subiectul ce-l interesa, cu o sobrietate impusă mai degrabă de faptul că doamna Montoni era femeie, decât că era o persoană onorabilă.

Ca răspuns la spusele lui nu primi decât dojeni severe; ea încercă din nou. Să-i motiveze că judecata i se plecase în faţa a ceea ce ea numea compasiune, şi adăugă că era atât de conştientă de nesăbuinţa consimţământului pe care i-l dăduse, încât, pentru a preîntâmpina posibilitatea repetării acestei situaţii, lăsase toată problema în seama lui signor Montoni.

Totuşi, în cele din urmă, elocvenţa plină de simţire a lui Valancourt o făcu să înţeleagă întrucâtva ce nedemnă fusese comportarea ei, făcând-o să se ruşineze, dar nu şi să aibă remuşcări: începu să-l urască pe Valancourt, care îi trezise acest sentiment dureros; şi, pe măsură ce devenea mai nemulţumită de sine, îi creştea şi. Aversiunea faţă de el. Îndârjirea ei sporea şi datorită faptului că, deşi vorbele şi manierele lui potolite nu o învinuiau, o făceau să se învinuiască singură, fără speranţa că acest portret odios ar oglindi doar prejudecata lui, şi neavând nici posibilitatea ele a-şi exprima resentimentul violent pe care îl resimţea. După o vreme, furia ei sporise atât di mult, încât Valancourt socoti mai potrivit să plece, căci altfel şi-ar fi

pierdut stima pentru sine dându-i vreun răspuns nestăpânit. Rămase deci încredinţat că nu avea ce nădăjdui din partea doamnei

Montoni, căci la ce fel de milă sau dreptate s-ar fi putut aştepta din partea unei persoane care simţea durerea vinovăţiei, neînsoţită însă de umilinţa remuşcării?

Era tot atât de deznădăjduit şi în legătură cu Montoni, întrucât era limpede că planul de a-i despărţi venea din partea acestuia, şi nu vedea cum acesta va renunţa la părerile sale din cauza unor rugăminţi sau mustrări, pe care după cât se pare le prevăzuse şi era pregătit să le înfrunte. Totuşi, amintindu-şi de promisiunea făcută lui

Emily şi gândindu-se mai mult la iubirea lui decât cum să-şi apere poziţia, Valancourt avea grijă să nu facă

nimic din ceea ce l-ar fi putut întărită zadarnic pe

Montoni; drept care, îi scrise nu pentru a-i cere o întrevedere, ci pentru a-l ruga să i-o acorde şi, după aceea se strădui să aştepte cu calm răspunsul acestuia.

Doamna Clairval nu se amestecă deloc în această împrejurare. Când aprobase căsătoria lui Valancourt, o făcuse încredinţată că Emily urma să moştenească averea doamnei Montoni; iar când aceasta se căsătorise, îşi dăduse seama de greşeala făcută; şi dacă atunci conştiinţa o împiedicase să ia vreo măsură, ca să împiedice căsătoria lui Valancourt, bunăvoinţa ei nu era destul de activă pentru a o îndemna acum să facă vreun pas spre a *o* susţine. Dimpotrivă, se bucura în taină că Valancourt scăpase de o logodnă pe care ea o socotea, în ceea ce priveşte averea, inferioară meritelor lui, la fel cum

Montoni gândea că această alianţă era umilitoare pentru frumuseţea lui Emily: şi, deşi rănită în mândria ei de a vedea respins un membru al familiei ei, refuza să îşi arate resentimentul in all mod decât păstrând tăcerea.

Montoni. În răspunsul adresat lui Valancourt, arăta că, deoarece o întrevedere nu putea nici să înlăture obiecţiile unuia, şi nici să înăbuşe dorinţele celuilalt, nu ar duce decât la o altercaţie inutilă între ei doi. Drept care, socotea potrivit să refuze.

Ţinând seama de tactica sugerată de Emily şi de promisiunea făcută. Valancourt îşi reţinu impulsul care îl mâna spre casa lui Montoni, pentru a pretinde ceea ce îi fusese refuzat când folosise rugăminţi. Nu făcu decât să repete solicitarea unei întrevederi, înşirând toate argumentele pe care i le oferea situaţia în care se afla. Astfel trecură zilele, în proteste, pe de o parte, şi refuz neclintit, pe de alta; căci, fie din teamă sau ruşine, fie din ura ce decurge din primele două, Montoni îl evita pe omul pe care îl rănise, rămânând neclintit în refuzul său: şi nici nu se înduioşa în faţa suferinţei ce răzbătea din scrisorile lui Valancourt, nici nu simţea vreo căinţă în faţa protestelor vii ale acestuia pentru nedreptatea pe care i-o făcea

După o vreme, scrisorile lui Valancourt începură să se întoarcă nedesfăcute, şi atunci, în primele clipe de disperare, el uită toate promisiunile făcute lui Emily, în afară de cea solemnă de a evita violenţa, şi se îndreptă grăbit spre castelul lui Montoni, hotărât să recurgă la orice mijloace pentru a-l vedea. Montoni refuză să îl primească, iar când Valancourt întrebă apoi de doamna Montoni, sau de domnişoara St. Aubert, se văzu oprit de slujitori să intre. Nevrând să ajungă la o dispută cu slujitorii, în cele din urmă el plecă şi, ajuns acasă, într-o stare în care simţea că-şi pierde minţile, îi scrise lui Emily despre tot ce se petrecuse, dând frâu liber deznădejdii din suflet; şi întrucât nu putea spera să o vadă prea curând, o imploră să îi acorde o întrevedere fără ştirea lui Montoni. La puţin timp după ce i-o trimise, pornirea plină de mânie i se mai

domoli şi îşi dădu seama de greşeala pe care o făcuse, căci

Emily va fi şi mai nefericită odată cu accentuarea propriei lui suferinţe, şi simţi că ar da orice pe lume pentru a-şi recăpăta scrisoarea. Emily fu totuşi scutită de durerea pe care probabil că i-ar fi pricinuit-o, datorită atitudinii bănuitoare a doamnei Montoni, care poruncise să-i fie aduse ei toate scrisorile adresate nepoatei ei; şi după ce

O citi şi răbdă să ia cunoştinţă de referirile lui Valancourt la Montoni, o lăsă pradă flăcărilor.

Între timp. Montoni, tot mai nerăbdător să părăsească

Franţa, dădea porunci necontenite slujitorilor să grăbească pregătirile în vederea călătoriei, zorindu-i pe cei cu care îşi trata afacerile particulare: Păstră o tăcere neclintită în privinţa scrisorilor lui Valancourt care, pierzându-şi speranţa într-o îndreptare a situaţiei, şi înfrânându-şi ardoarea care îl făcuse să îi încalce voia, solicita doar privilegiul de a i se permite să-şi ia rămas bun de la Emily.

Dar când tânărul nostru află că ea urma într-adevăr să plece peste câteva zile şi că se hotărâse ca el să nu o mai vadă până atunci, uitând orice prudenţă, îndrăzni, într-o a doua scrisoare adresată lui Emily, să-i propună o căsătorie secretă. Dar cum şi această scrisoare ajunse tot în mâinile doamnei Montoni, sosi şi ultima zi pe care o mai petrecea Emily în Toulouse, fără ca Valancourt să primească măcar un rând care să-i aline suferinţa, fără să aibă aparenţa că i se va acorda permisiunea unei întrevederi, pentru a-şi lua rămas bun.

În timpul acestei perioade de chinuitoare nesiguranţă pentru Valancourt, Emily se afla cufundată în acel soi de apatie care îţi copleşeşte uneori mintea în faţa unei nenorociri neaşteptate şi iremediabile. Nutrind pentru el o dragoste pună de cea mai tandră afecţiune, şi fiind de mai

multă vreme obişnuită să-l socotească viitor prieten şi tovarăş de viaţă, nu-şi putea închipui fericirea fără el.

Cât de mare îi era, aşadar, suferinţa, văzându-se despărţită astfel de Valancourt, poate pentru totdeauna, şi având convingerea că urmau să fie azvârliţi în părţi diferite ale lumii, unde nu prea aveau cum să afle veşti unul despre celălalt; şi toate acestea pentru a se supune voinţei unui străin, căci Montoni era un străin pentru ea, şi unei persoane care doar cu puţin timp în urmă fusese nerăbdătoare să le grăbească nunta! În zadar se străduia să-şi înăbuşe durerea şi să se resemneze în faţa unei împrejurări pe care nu o putea înlătura. Tăcerea lui Valancourt îi pricinuia mai curând suferinţă decât uimire, căci o atribuia adevăratului ei motiv; dar când sosi şi ultima zi dinaintea plecării din Toulouse, şi ea nu aflase încă nimic despre vreo permisiune de a-şi lua rămas bun de la el. Durerea îi înăbuşi orice alte considerente care o făcuseră să şovăie în a aduce vorba despre el, şi o întrebă pe doamna Montoni dacă şi această ultimă mângâiere îi fusese refuzată. Mătuşa ei o înştiinţă că a Şa era, Adăugând că, după purtarea nesăbuită a lui Valancourt faţă de ea în timpul ultimei întrevederi şi după scrisorile cu care îl persecutase pe signor Montoni, nu o va mai putea obţine prin nicio rugăminte.

— Dacă domnul Valancourt ar fi nădăjduit să capete această favoarea, spuse ea, ar fi trebuit să se comporte în cu totul alt mod; ar fi trebuit să aştepte răbdător până când ar fi aflat dacă suntem dispuşi să i-o acordăm, şi nu să vină să mă învinuiască pe mine că nu consider de cuviinţă să îi acord mâna nepoatei mele – şi apoi să îl tulbure întruna pe signor Montoni, pentru că nu crede de cuviinţă să se ia la ceartă din pricina unei chestiuni atât de copilăreşti. A avut tot timpul o atitudine extrem de îngâmfată şi de impertinentă, şi aş dori să nu i se mai

pomenească vreodată numele: se cuvine să treci peste aceste supărări şi toane prosteşti şi să te porţi ca toţi ceilalţi, fără o figură jalnică, de parcă ai sta tot timpul să plângi.

Căci, cu toate că nu spui nimic, nu îţi poţi ascunde suferinţa în faţa puterii mele de pătrundere. Îmi dau seama că şi acum eşti gata să plângi. Cu toate că te cert pentru asta; da. Chiar şi acum, în ciuda poruncii mele.

Emily, care se întorsese pentru a-şi ascunde lacrimile, ieşi din încăpere pentru a se lăsa în voia lor; şi petrecu restul zilei într-un chin atât de cumplit, cum probabil că nu mai simţise vreodată. După ce se retrase în odaia ei să se culce, rămase pe scaunul pe care se aşezase de cum intrase, cufundată în durerea ce o copleşea, multă vreme după ce toţi ai casei, cu excepţia ei, se cufundaseră în somnul odihnitor. Nu putea scăpa d teama că se despărţise de Valancourt pentru totdeauna: teamă care nu izvora doar din împrejurări previzibile, pălind îndreptăţită de călătoria atâta de lungă pe care urma să o înceapă, de nesiguranţa în legătură cu data întoarcerii şi de toate opreliştile ce i se impuseseră, dar se bizuia şi pe o impresie, socotită de ea presentiment, că se despărţea de Valancourt pentru totdeauna. Dar cât de înspăimântătoare devenea, în închipuirea ei. Şi distanţa care urma să-i despartă unul de celălalt – Alpii. Acele bariere de netrecut! se vor ridica între ei, şi ţinuturi întregi se vor întinde între locurile unde avea să trăiască fiecare din ei! Să trăiască în provincii învecinate, sau chiar şi în accesşi ţară. Fără să se vadă, ar fi însemnat fericirea, în comparaţie cu această distanţă înspăimântătoare.

După o vreme, tot frământându-se din pricina gândurilor stârnite de situaţia în care se găsea, şi având şi convingerea că îl văzuse pe Valancourt pentru ultima oară, se simţi foarte slăbită; şi, căutând în jur după ceva ce ar

putea-o întrema, ochii îi căzură asupra ferestrelor, şi abia reuşi să deschidă una dintre ele, care era mai aproape de locul unde stătea. Aerul o învioră, iar lumina blândă a lunii revărsându-se asupra ulmilor ce mărgineau aleea lungă din faţa ferestrei o mai alină întrucâtva, şi se hotărî să iasă puţin la aer, pentru a-şi linişti durerea ce-i apăsa tâmplele. Totul era tăcut în castel; şi, după ce coborî scara principală până în hol, se duse la ieşirea ce ducea în grădină; descuie uşa, încet şi neauzită de nimeni – credea ea – şi porni pe alee. Emily înainta cu paşi când grăbiţi, când şovăielnici, deoarece umbrele dintre copaci o făceau să creadă că vede pe cineva mişcându-se în depărtare, şi se temu să nu fie vreo iscoadă a doamnei Montoni. Cu toate acestea, dorinţa ei de a mai vedea o dată pavilionul în care petrecuse atâtea ceasuri fericite împreună cu Valancourt şi de unde admirase, alături de el, priveliştea ce se întindea spre Languedoc şi Gasconia ei natală. Îi birui temerile că putea fi urmărită, şi îşi continuă drumul spre terasa ce forma porţiunea mai ridicată a grădinii, dominând partea mai joasă, şi comunicând cu aceasta printr-un şir de trepte de marmură, ia capătul aleii.

Când ajunse în faţa treptelor, se opri o clipă şi privi în jur, căci se depărtase cam mult de castel, şi liniştea şi întunecimea din acea oră a nopţii îi sporeau teama. Dar nezărind nimic care să-i îndreptăţească temerile, urcă pe terasă, de unde putea zări în lumina lunii cărarea, lungă şi destul de largă, care se termina în faţa pavilionului;

razele argintii luminau frunzişul copacilor înalţi şi al arbuştilor care mărgineau cărarea în partea dreaptă, cât şi vârfurile stufoase ale arborilor din partea stângă, aflate la nivelul parapetului ce îl despărţea de grădina de dedesubt, Cum depărtarea de castel îi întreţinea teama, se opri să asculte; noaptea era atât de liniştită, încât putea auzi orice zgomot, dar nu auzi decât cântecul dulce şi tânguios al

privighetorii şi tremurul uşor al frunzelor;

astfel încât îşi continuă drumul spre pavilion; când ajunse acolo, întunericul nu reuşi să-i înfrâneze emoţia stârnită de priveliştea unei scene atât de bine cunoscute. Grilajul era deschis şi, dincolo de arcada lui acoperită cu verdeaţă, se zărea, în lumina lunii, peisajul, umbrit şi neclar: păduricile şi câmpiile apărând treptat, nedesluşite, în faţa ochilor, munţii îndepărtaţi ceva mai luminaţi şi râul din apropiere, oglindind razele lunii în undele tremurătoare.

Pe când se apropia de grilaj, amănuntele acestei scene i se înfăţişau doar în măsura în care i-l aduceau mai puternic în minte pe Valancourt.

— Ah! exclamă ea, suspinând adânc şi lăsându-se să cadă pe un scaun de lângă fereastră. De câte ori am stat împreună în acest loc – admirând adesea priveliştea!

Nicicând, nicicând nu-l vom mai privi împreună – nicicând – nicicând, poate, nu ne vom mai uita unul la celălalt!

Deodată, suspinele îi fură curmate de groază – o voce răsună în apropiere, în pavilion; ea scoase un ţipăt – apoi vocea se auzi din nou şi ea recunoscu glasul bine ştiut al lui Valancourt. Era într-adevăr Valancourt, şi o ţinea în braţe! Timp de câteva clipe, emoţia îi împiedică pe amândoi să scoată vreun cuvânt.

— Emily! spuse în cele din urmă Valancourt, ţinându-i mâna într-ale sale. Emily! şi rămase din nou tăcut, dar tonul cu care îi rostise numele exprima toată afecţiunea şi durerea lui.

— Oh, iubita mea Emily! reluă el, după o lungă tăcere. Iată că te mai văd încă o dată, şi-ţi mai aud încă o dată vocea! Am bântuit prin aceste locuri – prin aceste grădini, timp de multe, multe nopţi, cu slaba, foarte slaba speranţă de a te vedea. Era singura şansă pe care o mai

aveam, şi mulţumesc cerului! în cele din urmă am izbutit – nu sunt osândit la o deznădejde totală i

Emily spuse ceva, fără să ştie prea bine ce anume, despre afecţiunea ei nestrămutată, şi se strădui să-i liniştească tulburarea de care era cuprins; dar, o vreme, Valancourt nu reuşi decât să îşi exprime într-un mod incoerent emoţiile; abia după ce-şi mai reveni întrucâtva, spuse:

— Am venit aici curând după apusul soarelui şi, de atunci, am tot pândit grădinile şi pavilionul; fiindcă, deşi renunţasem la orice speranţă de a te mai vedea „nu m-am putut hotărî să mă despart de locurile acestea aflate atât de aproape de tine, şi cred că aş fi zăbovit în preajma castelului până în zori. Oh, cât de greu au trecut clipele, şi totuşi cât de pline de emoţii, căci uneori credeam că aud zgomot depăşi şi îmi închipuiam că eşti tu, pentru ca apoi – să nu fie decât o tăcere mohorâtă şi lipsită de viaţă!

Dar când ai deschis uşa pavilionului, şi deşi întunericul mă împiedica să fiu sigur că e dragostea mea – inima a început să-mi bată atât de tai e, şi speranţele erau atât de amestecate cu temeri, încât nu am putut scoate un cuvânt. În clipa când ţi-am auzit vocea întristată, îndoielile mi-au dispărut, dar nu şi temerile, până când ai pomenit de mine;

atunci, înlăturând neliniştea de a nu te speria cu emoţia mea din cale afară de puternică, n-am mai putut rămâne tăcut. Oh, Emily! în aceste clipe bucuria se luptă atât de tare cu durerea, încât inima de-abia le mai poate îndura!

Inima lui Emily recunoştea adevărul acestei afirmaţii;

bucuria pricinuită de întâlnirea cu Valancourt, chiar în clipa când se tânguia că nu se vor mai vedea poate niciodată, se transformă curând în durere, pe măsură ce începu să se gândească şi viitorul i se înfăţişă dinainte. Se

strădui să îşi recapete demnitatea calmă ce îi era trebuincioasă pentru a o ajuta să îndure această ultimă întrevedere, stare la care lui Valancourt îi era cu neputinţă să ajungă, căci prea marea, lui bucurie se prefăcu repede într-o suferinţă de nedescris; vorbind cu patimă. Îi înfăţişă groaza cu care privea despărţirea lor şi deznădejdea la gândul că s-ar putea să nu se mai întâlnească niciodată. Emily plângea tăcută în timp ce îl asculta, şi apoi, încercând să îşi stăpânească propria nefericire şi să o aline pe a lui, îi expuse toate împrejurările dădătoare de speranţă. Dar temerile lui erau atât de mari. Încât desluşi imediat minciunile binevoitoare pe care ea se străduia să i le impună atât lui, cât şi ei însăşi, ca şi speranţele invocate, care raţiunii lui îi apăreau doar ca nişte iluzii.

— Pleci de lângă mine, spuse el. Spre o ţară îndepărtată. Oh, cât de îndepărtată! – spre cunoştinţe noi, prieteni noi, admiratori noi. Împreună cu oameni care vor încerca să te facă să mă uiţi şi să statorniceşti legături noi! Ştiind toate acestea, cum să nu îmi dau seama că nu te vei mai întoarce niciodată la mine – că nu vei putea fi niciodată a mea!

Vocea îi fu înăbuşită de suspine.

— Crezi, aşadar. Începu Emily. Că durerea care mă face să sufăr provine dintr-un interes de moment lipsit de temei; crezi că”.

— Suferi! o întrerupse Valancourt deci. Şuieri pentru mine! Oh, Emily „cât de dulci – cât de amare sunt aceste cuvinte: ce mângâiere, ce chin îmi pricinuiesc!

Nu trebuia să mă îndoiesc de statornicia afecţiunii tale;

şi, totuşi, dragostea adevărată e inconsecventă, oricând gata de bănuieli chiar şi iraţionale; cerând mereu noi dovezi din partea celuilalt; şi, de aceea, simt cum îmi creşte

Inima. Însufleţit de o nouă convingere, ori de câte ori îmi

spui că îţi sunt drag: şi. Dornic să mi-o spui, cad pradă îndoielii şi, prea ades, chiar deznădejdii. Apoi, părând să-şi vină în fire, Valancourt exclamă: Dar ce ticălos pot fi, să te chinui astfel, şi încă în asemenea clipe! Eu, care ar trebui să îţi aduc sprijin şi mângâiere!

Acest gând umplu inima lui Valancourt de tandreţe;

dar, căzând iarăşi pradă deznădejdii, nu se mai gândi decât la propriile sale simţăminte şi deplânse din nou cruda despărţire, pe un ton şi cu vorbe atât de pătimaşe, încât

Emily nu mai putu să lupte împotriva propriei ei dureri, şi nici să o aline pe a lui. Valancourt, împărţit între sentimentele de dragoste şi milă, îşi pierdu puterea, şi aproape că şi dorinţa de a-şi stăpâni tulburarea; şi, când îşi stăvilea suspinele răscolitoare, ba îi ştergea lacrimile cu sărutări, pentru ca pe dată să îi spună cu cruzime că s-ar putea să nu mai plângă niciodată pentru el „ba încerca să vorbească mai liniştit, dar nu reuşea decât să exclame:

— Oh, Emily – mi se rupe inima! – nu pot – nu pot să te las! Acum – când îţi privesc chipul, acum, când te ţin în braţe! Peste puţin timp, toate acestea vor părea un vis… Voi privi, fără a te putea vedea; voi încerca să-mi amintesc trăsăturile tale – şi imaginea lor îmi va pieri din minte; – să-ţi aud vocea, dar amintirea va rămâne tăcută!

— Nu pot, nu pot să te las! De ce trebuie ca fericirea întregii noastre vieţi să fie în mâinile unor oameni care nu au niciun drept să o curme şi, în afară de a mi – te încredinţa, nu mai au nicio putere de a contribui la ea? Oh, Emily! aibi curajul să te încrezi în propria ta inimă, aibi curajul să fii a mea pentru totdeauna!

Vocea începu să-i tremure, şi tăcu; Emily nu-şi mai stăpânea plânsul şi rămase şi ea tăcută când Valancourt îi

propuse o căsătorie imediată: în dimineaţa următoare să părăsească devreme casa doamnei Montoni şi să meargă cu el la biserica Augustinilor, unde vor fi aşteptaţi de un preot şi cununaţi.

Tăcerea cu care ea îi asculta această propunere, dictată de dragoste şi disperare şi făcută într-un moment când părea puţin probabil ca ea să se opună, – când inima ei era înmuiată de durerea unei despărţiri ce putea fi definitivă, şi când raţiunea îi era întunecată de dragoste şi groază –, îl încuraja să spere că nu va fi refuzat.

— Spune ceva, iubita mea Emily! spuse Valancourt cu înflăcărare. Vreau să-ţi aud vocea, vreau să te aud cum îmi hotărăşti soarta.

Ea nu spuse nimic; avea obrajii reci, iar simţurile păreau să o părăsească, dar nu îşi pierdu cunoştinţa. În închipuirea-i înspăimântată, Valancourt crezu că e pe moarte; îi strigă numele, ba chiar se ridică să se ducă la castel după ajutor, şi apoi, amintindu-şi în ce situaţie se găsea ea, se temu să plece, se temu s-o lase o clipă singură.

După câteva clipe, ea suspină adânc şi începu să îşi revină. Conflictul între dragoste şi datoria pe care o avea faţă de sora tatălui ei; împotrivirea la gândul unei căsătorii secrete, teama de a ieşi în lume stingherită, astfel încât până la urmă să aducă celui iubit nefericire şi căinţă, – toate aceste considerente erau prea puternice pentru o minte şi aşa slăbită de durere, şi judecata ei nu mai avea pe moment puterea de a hotărî. Dar datoria, împreună cu bunul simţ, în ciuda conflictului atât de viu, triumfară în cele din urmă asupra afecţiunii şi a tristului presentiment. Mâl presus de orice, o îngrozea gândul de a-l implica pe Valancourt în greşeală şi regrete zadarnice care – înţelegea ea, sau credea că înţelege – erau urmarea sigură, a unei căsătorii făcute în situaţia în care se aflau ei acum;

şi poate că acţionă cu o tărie de caracter care era mai mult decât femeiască, atunci când hotărî mai curând să îndure o nenorocire actuală, decât să provoace una viitoare.

Cu o sinceritate care dovedea câtă stimă şi dragoste nutrea pentru Valancourt, şi care îl făcu să o iubească, dacă era posibil, şi mai mult, îi spuse toate motivele pentru care îi respingea propunerea. Pe cele care priveau bunăstarea lui viitoare, el le respinse pe loc, sau, mai curând, le contrazise; dar ele îi stârniră gânduri pline de tandreţe pentru Emily, ascunse sub frenezia pasiunii şi a disperării; iar dragostea, care îl determinase doar cu puţin timp fji – Misterele din Udolpho, vol. I

T

În urmă să îi propună o căsătorie secretă imediată, acum îl făcu să renunţe la un asemenea proiect. Triumful acesta era însă aproape prea mult pentru inima lui; de dragul lui Emily, se strădui să îşi înăbuşe durerea, dar nu îşi putu reprima deznădejdea cumplită.

— Oh, Emily! spuse el, trebuie să te părăsesc – trebuie să te părăsesc, şi ştiu că este pentru totdeauna.

Vorbele îi fură din nou întrerupte de suspine nestăpânite, şi plânseră amândoi în tăcere, până când Emily, amintindu-şi că erau în primejdie de a fi descoperiţi şi că nu se cuvenea să prelungească o întrevedere ce ar fi putut-o expune unui blam. Îşi adună întreaga tărie – de caracter şi îşi luă un ultim rămas-bun.

— Mai stai! o rugă Valancourt. Te implor să mai stai, căci am multe să-ţi spun. Tulburarea din sufletul meu m-a împiedicat până acum să vorbesc şi de altceva, în afară de subiectul acesta care îl umple în întregime;

m-am stăpânit să-ţi pomenesc de o îndoială de mare importanţă, în parte ca să nu pară că ţi-o spun doar cu scopul prea puţin generos de a te speria, încât să fii de acord cu cererea mea în căsătorie de acum.

Emily, foarte tulburată, nu îl părăsi pe Valancourt, dar îl conduse afară din pavilion şi, în timp ce se plimbau pe terasă, el continuă astfel:

— Acest Montoni – am auzit unele insinuări ciudate despre el. Eşti sigură că e înrudit cu doamna Quesnel şi că averea lui e într-adevăr aşa cum pare?

— Nu am niciun motiv să mă îndoiesc de aceste lucruri, răspunse Emily, alarmată. Fireşte, în legătură cu primul aspect, nu pot avea nicio îndoială; dar, în privinţa celuilalt, nu am niciun mijloc de a o aprecia, aşa că te implor să-mi spui tot ce ai auzit.

— Bineînţeles că o să-ţi spun; dar informaţiile sunt foarte incomplete şi nesatisfăcătoare. Le-am aflat întâmplător de la un italian, care vorbea cu cineva despre acest

Montoni. Discutau despre căsătoria lui; italianul a spus că, dacă despre el este vorba, pare puţin probabil să o facă fericită pe doamna Cheron. Şi a urmat să vorbească despre el în termeni care trădau antipatie, şi apoi a făcut anumite aluzii la caracterul său care mi-au stârnit curiozitatea, şi am îndrăznit să îi pun unele întrebări. Răspunsurile lui au fost rezervate, dar, după ce a şovăit un timp, a recunoscut că, aflându-se în străinătate, a înţeles că Montoni e un om cu un caracter violent şi că averea îi este într-o situaţie disperată. A spus ceva despre un castel al lui Montoni, situat undeva în Apenini, şi despre nişte împrejurări stranii, demne de a fi pomenite, privind modul, lui de viaţă de dinainte. Am stăruit să-mi dea mai multe amănunte, dar cred că în comportarea mea am lăsat să se vadă interesul profund pe care i-l purtam, ceea ce l-a alarmat; căci nicio rugăminte nu l-a mai putut convinge să-mi explice la ce fel de împrejurări făcuse aluzie, sau să mai pomenească ceva despre Montoni. I-am spus atunci că, dacă Montoni posedă un castel în Apenini, se poate deduce

din asta că e de familie bună şi, de asemenea, că nu se potriveşte cu zvonul că şi-ar fi pierdut complet averea. A clătinat din cap, părând că ar avea multe de spus, dar nu mi-a răspuns nimic. Speranţa de a afla amănunte mai satisfăcătoare şi mai clare m-a determinat să rămân mai multă vreme în compania lui, şi am reluat în repetate rânduri subiectul, dar italianul a rămas discret, spunând că lucrurile despre care pomenise le ştia doar din auzite, că adesea astfel de zvonuri iau naştere dintr-o ranchiună personală şi că nu se prea poate pune bază pe ele. Am renunţat să mai stărui asupra acestui subiect, deoarece era vădit că se temea de urmările vorbelor ce-i scăpaseră, şi m-am văzut silit să rămân în nesiguranţă, într-un punct în care aceasta e aproape de nesuportat. Gândeşte-te, Emily, cât sufăr, văzându-te că pleci într-o ţară străină, în puterea unui om cu un caracter atât de îndoielnic ca acest Montoni! Dar nu vreau să te înspăimânt zadarnic; s-ar putea, cum zicea italianul la început, ca acesta să nu fie acelaşi Montoni la care se referea el. Şi totuşi, gândeşte-te bine, Emily, înainte de a te hotărî să te laşi în grija lui. Oh! nu mă mai pot bizui pe ce spun – căci altfel ar trebui să renunţ la toate motivele care, cu atât de puţin timp în urmă, m-au făcut să-mi spulber speranţa că vei fi imediat a mea.

Valancourt începu să se plimbe pe terasă cu paşi grăbiţi. În timp ce Emily rămase sprijinită de balustradă, cufundată adânc în gânduri. Ceea ce aflase de curând o alarmase poate mai mult decât era firesc, şi stârnise iarăşi conflictul dintre interese contradictorii. Montoni nu-i plăcuse niciodată. Îi observase adesea focul şi forţa privirilor, expresia de triumf şi semeţie, violenţa plină de îndrăzneală şi atenţia mohorâtă atunci când vreun prilej, oricât de neînsemnat, îi stârnea simţăminte latente; şi dăduse întotdeauna înapoi în faţa expresiei obişnuite a

chipului său. În urma acestor observaţii, înclina cu atât mai mult să creadă că tocmai la acest Montoni se refereau aluziile pline de suspiciune ale italianului. Gândul de a rămâne cu totul în puterea lui, într-o ţară străină, o înspăimânta; dar nu numai groaza o îndemna să se căsătorească imediat cu Valancourt: iubirea plină de cea mai mare gingăşie îşi pledase şi până acum cauza, dar nu reuşise să-i înfrângă ideea pe care o avea în privinţa datoriei sale, părerile ei dezinteresate despre Valancourt şi delicateţea ei care o făcea să se revolte în faţa unei căsătorii secrete. Nu era de aşteptat ca o spaimă nedefinită să fie mai puternică decât influenţa unită a iubirii şi a suferinţei. Dar îşi adună toată energia pe care o avea, şi se văzu că mai era nevoie de încă o luptă.

În ceea ce îl privea pe Valancourt, a cărui imaginaţie era acum receptivă la orice emoţie; ale cărui temeri pentru Emily luaseră amploare la simpla lor menţionare, şi deveneau cu fiecare clipă mai puternice, pe măsură ce chibzuia asupra lor – în ceea ce îl privea pe Valancourt, îi era cu neputinţă să-şi dobândească pentru a doua oară stăpânirea de sine. Credea că vede cât se poate de limpede, şi iubirea îi întărea teama, că această călătorie în Italia îi va aduce lui Emily nefericire; se hotărî deci să stăruie în a i se opune şi în a o implora să-l aleagă pe el protector legal.

— Emily! vorbi el cu o seriozitate solemnă, nu e momentul potrivit pentru a face distincţii pline de scrupule, pentru a cântări situaţiile nesigure şi relativ neînsemnate

— Care ne-ar putea afecta în viitor. Acum îmi dau seama, mult mai limpede decât înainte, la ce primejdii mari te vei expune în compania unui om cu caracterul lui Montoni.

Aluziile sumbre ale italianului spun multe, dar nu mai

mult decât impresia pe care mi-am făcut-o singur despre firea lui Montoni, care i se oglindeşte chiar şi pe chip.

Am impresia că, în clipa de faţă, văd întipărite pe chipul lui toate acele împrejurări insinuate. El este italianul de care mă tem, şi te implor, atât de dragul tău, cât şi al meu, să împiedici relele pe care mă cutremur să le prevăd.

Oh, Emily! lasă ca iubirea mea şi braţele mele să te apere de ele – acordă-mi dreptul să te ocrotesc!

Emily suspină doar, în timp ce Valancourt continua să protesteze şi să implore cu toată energia pe care i-o inspirau iubirea şi teama. Dar, pe măsură ce imaginaţia lui amplifica relele posibile care o aşteptau, vălul de pe mintea ei începu să se risipească, şi îi îngădui să distingă exagerările ce întunecau raţiunea lui. Se gândi că nu exista nicio dovadă că Montoni era persoana la care se referise străinul; şi chiar dacă era vorba despre el, italianul ştia doar din auzite despre firea lui şi despre averea pierdută;

şi că, deşi expresia de pe chipul lui Montoni părea să confirme o parte din zvonuri, nu prin aceste împrejurări se putea justifica o convingere fără rezerve. Poate că toate aceste consideraţii nu i-ar fi venit atât de limpede în minte în clipa aceea, dacă temerile lui Valancourt nu i-ar fi înfăţişat exagerări atât de vădite ale primejdiei în care se afla, făcând-o să nu aibă încredere în erorile provenite din pasiune, Dar, în timp ce se străduia cu toată blândeţea de care era în stare să îl convingă de erorile pe care le făcea, îl împinse într-o nouă greşeală. Glasul şi chipul lui căpătară o expresie de neagră disperare.

— Emily! spuse el, această, această clipă este cea mai plină de amărăciune de până acum. Nu mă iubeşti – nu mă poţi iubi! Ţi-ar fi fost cu neputinţă să judeci cu atâta răceală, cu atâta prudenţă, dacă m-ai fi iubit. Eu, *eu* sunt

cel sfâşiat de durere la gândul despărţirii, şi al nenorocirilor ce te pot aştepta în urma despărţirii noastre; m-aş expune oricărei primejdii ca să împiedic acest lucru – ca să te salvez. Nu! Nu, Emily – nu cred că mă iubeşti.

— Avem prea puţin timp acum ca să-l pierdem cu exclamaţii sau afirmaţii, spuse Emily, străduindu-se să-şi ascundă emoţia; dacă nu ţi-ai dat încă seama cât de drag îmi eşti şi îmi vei fi întotdeauna, asigurările mele nu te vor putea convinge.

Ultimele cuvinte fură rostite pe un ton tremurat, şi lacrimile începură să-i curgă grăbite. Aceste cuvinte şi lacrimi îl convinseră pe loc şi, încă o dată, pe Valancourt de dragostea ei, Nu reuşi decât să exclame;

— Emily! Emily! şi începu să plângă, apăsându-şi buzele pe mâna ei şi udând-o cu lacrimi; dar ea, după câteva clipe, învinse iarăşi suferinţa căreia îi căzuse pradă, şi spuse:

— Trebuie să plec; e târziu, şi mi s-ar putea descoperi lipsa la castel, Gândeşte-te la mine – iubeşte-mă – atunci când voi fi departe; gândul acesta va fi o mângâiere pentru mine!

— Să mă gândesc la tine! – să te iubesc! exclamă Valancourt.

— Încearcă să-ţi înfrânezi aceste porniri nestăpânite, spuse Emily; încearcă, de dragul meu.

— De dragul tău!

— Da, de dragul meu, întări Emily cu voce tremurată. Nu te pot lăsa în starea asta!

— Atunci nu mă lăsa! spuse repede Valancourt. De ce trebuie să ne despărţim, sau să ne despărţim pentru mai multă vreme decât până mâine?

— Sunt, da, sunt nedreaptă în aceste clipe, vorbi Emily;

mi se rupe inimă, dar nu voi putea consimţi vreodată

la această căsătorie pripită şi imprudentă!

— Draga mea Emily, dacă am putea avea mai mult timp, nu ar fi nevoie să fie atât de pripită; trebuie să ne supunem însă împrejurărilor.

— Într-adevăr, trebuie! Ţi-am destăinuit tot ce simt în inima mea. Curajul mi s-a spulberat. Ai fost de ăcord cu tăria obiecţiilor mele, până în clipa când tandreţea ţi-a deşteptat nişte temeri vagi, care ne-au produs o suferinţă inutilă. Cruţă-mă! nu mă sili să repet motivele pe care le-am invocat.

— Să te cruţ! exclamă Valancourt. Da, sunt un ticălos – un mare ticălos, căci m-am gândit doar la mine!

— Eu! care ar fi trebuit să dovedesc un curaj bărbătesc, care ar fi trebuit să-ţi fiu sprijin, eu! ţi-am mărit suferinţa, printr-o purtare copilărească! iartă-mă, Emily!

gândeşte-te la confuzia din mintea mea, acum, când trebuie să mă despart de tot ce mi-e drag – şi iartă-mă!

După ce vei jsleca, îmi voi aminti cu amară remuşcare cât te-am făcut să suferi, şi în zadar voi mai dori să te pot vedea, chiar şi pentru o clipă, pentru a-ţi alina durerea.

Lacrimile îl siliră din nou să se întrerupă, şi Emily plânse împreună cu el.

— Mă voi dovedi mai demn de iubirea ta, spuse Valancourt după o vreme; n-am să mai prelungesc aceste clipe.

Emily a mea – draga mea Emi ly! să nu mă uiţi niciodată!

Cine ştie când ne vom mai întâlni din nou! Te las în grija

Cerului.

— Oh, Doamne!

— Oh, Doamne! apăr-o şi binecuvânteaz-o!

Apăsă mâna ei pe inima lui. Emily îi căzu la piept

aproape fără simţire, dar nici nu plânse, nici nu scoase vreun cuvânt. Valancourt, care îşi stăpânea acum durerea, încercă să o mângâie şi să o liniştească, dar ea nu răspundea în niciun fel la vorbele lui; şi doar câte un suspin care îi scăpa din când în când dovedea că nu era leşinată.

Sprijinind-o, el o ajută să meargă încet spre castel, plângând şi vorbindu-i; dar ea nu îi răspundea decât cu suspine, până în clipa când ajunseră în faţa porţii de la capătul aleii, unde ea păru să îşi recapete cunoştinţa şi, privind în jur, îşi dădu seama cât de aproape erau de castel.

— Aici trebuie să ne despărţim, spuse ea, oprindu-se în loc. De ce să – mai prelungim aceste clipe? învaţă-mă să-mi redobândesc curajul pierdut.

Valancourt se strădui să pară liniştit.

— La revedere, dragostea mea! spuse el, cu o gingăşie solemnă – ai încredere în mine că ne vom întâlni din nou – unul cu altul – pentru a nu ne mai despărţi niciodată!

Vocea îi tremură, dar, stăpânindu-se, continuă pe un ton mai ferm:

— Nu ştii cât voi suferi până voi primi veşti de la tine; n-am să las să-mi scape niciun prilej de a trimite spre tine scrisorile mele, deşi tremur când mă gândesc cât de puţine vor fi aceste prilejuri. Şi ai încredere în mine, dragostea mea: de dragul tău, am să încerc să suport cu curaj absenţa ta. Oh, cât de puţin ţi-am dovedit-o astă-seară!

— La revedere! spuse Emily cu voce slabă. După ce vei pleca, o să-mi vină în minte atâtea lucruri pe care trebuia să li le fi spus.

— Şi mie, atâtea – atâtea lucruri! zise şi Valancourt;

nu s-a întâmplat niciodată până acum să ne despărţim, fără să-mi amintesc imediat de vreo întrebare,

sau rugăminte, sau împrejurare legată de dragostea mea de care aş fi vrut neapărat să-ţi pomenesc, şi să nu mă simt nefericit pentru că nu mai puteam să o fac. Oh, Emily! chipul acesta, pe care îl privesc acum – peste o clipă va pieri din faţa ochilor mei, şi nicio sforţare a imaginaţiei nu mă va putea ajuta să mi-l amintesc întocmai. Oh! ce diferenţă uriaşă între o clipă şi alta! *Acum*, sunt împreună cu tine, te pot privi! *apoi*, totul se va preface într-un pustiu mohorât – şi voi ajunge un pribeag, izgonit din singurul cămin pe care îl am!

Valancourt o strânse din nou la piept şi o ţinu acolo în tăcere, plângând. Lacrimile liniştiră din nou gândurile chinuite. Îşi luară din nou rămas bun unul de la celălalt, zăboviră o clipă, şi apoi se despărţiră. Valancourt păru că se smulge cu forţa din acel loc; păşi grăbit pe alee, iar

Emily, luând-o încet spre castel, îi auzi paşii îndepărtându-se. Ascultă sunetele din ce în ce mai slabe, până când nu mai rămase decât liniştea dezolantă a nopţii; se îndreptă atunci grăbită spre camera ei, pentru a-şi căuta odihna, care, vai! fusese izgonită de nefericirea ei.

CARTEA A II-A

CAPITOLELE i-H

Călătoria spre Italia începe plină de presentimente negre pentru Emily, a cărei inimă sângerează de dorul lui

Valancourt. Drumurile prăpăstioase peste munţi îi amintesc tot timpul de Călătoria pe care o făcuse în Pirinei împreună cu tatăl ei, când îl cunoscuse şi începuse să-l iubească pe Valancourt. Singura ei prietenă şi confidentă, slujnica Annette, încearcă să-i insufle curaj şi speranţă în viitor. Traversarea Alpilor şi drumurile obositoare iau sfârşit şi călătorii ajung în fine la Veneţia. În palatul lui

Montoni.

CAPITOLUL III

E-un bun observator, şi *vede clar*

În miezul faptelor: *nu-i place teatrul, muzică n-ascultă*;

Zâmbeşte rar, *şi-o face-n aşa fel*.
De parcă s-ar dispreţul pe sine
Că poate să zâmbească de ceva.
Oameni că el nu sunt în largul lor.
Când îl privesc pe unul mai presus de ei.

k SHAKESPEARE – *Iuliu Cezar*

Montoni şi tovarăşul său nu se întoarseră acasă decât multă vreme după ce soarele răsări deasupra Mării Adriatice. Grupurile vesele care dansaseră toată noaptea de-a lungul colonadei din piaţa San Marco se împrăştiară înainte de răsăritul soarelui. Montoni avusese altceva de făcut; sufletul său era prea puţin înclinat către plăceri uşoare. Găsea bucurie în forţa pasiunilor; greutăţile şi furtunile vieţii, care distrug fericirea altora, îi incitau şi îi întăreau toate capacităţile mintale şi îi dădeau cele mai mari bucurii pe care le putea simţi un om cu firea lui.

Dacă nu avea ceva care să-l preocupe profund, viaţa nu i se părea altceva decât un somn; şi, atunci când îi lipseau ţeluri cu adevărat interesante, le înlocuia cu unele artificiale, până când obişnuinţa le făcea să se transforme şi încetau să mai fie ireale. Din această categorie făcea parte şi obiceiul jocurilor de noroc; se apucase de ele, la început, pentru a scăpa de lâncezeala inactivităţii, Dar după aceea ajunsese să joace cu o pasiune plină de ardoare. Cu această ocupaţie îşi petrecuse noaptea, împreună cu Cavigni şi cu un grup de tineri ce aveau mai mulţi bani decât titluri, şi mai mult viciu şi decât bani şi decât titluri. Montoni îi dispreţuia pe cei mai mulţi dintre ei pentru lipsa lor de înzestrare, mai curând decât pentru înclinaţiile lor vicioase, şi se întovărăşea cu ei numai pentru a-i folosi ca instrumente ale ţelurilor lui. Cu toate acestea, unii dintre ei aveau o îndemânare superioară, iar

pe câţiva Montoni îi admitea chiar în intimitatea sa, dar şi faţă de aceştia păstra totuşi un aer sigur de sine şi trufaş, care impunea supunerea celor mai slabi şi mai timizi, şi stârnea ura aprigă a firilor mai tari. Avea, desigur, duşmani mulţi şi înverşunaţi; dar ranchiuna şi ura lor îi dovedea cât este de puternic; şi, cum puterea era ţinta lui principală, se bucura mai mult de această ură, decât dacă ar fi fost stimai. Dispreţuia un sentiment atât de potolit ca stima, şi s-ar fi dispreţuit şi pe sine dacă s-ar fi crezut în stare să fie flatat de stima oamenilor.

Printre puţinii pe care îi socotea deosebiţi, erau signorii Bertolini, Qrsino şi Verezzi. Primul era o fire înclinată spre veselie, cu pasiuni puternice, uşuratic şi de o nemărginită extravaganţă, dar generos, curajos şi încrezător.

Orsino era rezervat şi trufaş; iubea puterea mai mult decât ostentaţia; avea o fire crudă şi bănuitoare; se socotea repede jignit şi se răzbuna necruţător; viclean şi de nepătruns când era vorba de vreo şiretenie, răbdător şi neobosit când trebuia să-şi pună în aplicare planurile. Îşi stăpânea de minune trăsăturile şi patimile, care erau prea puţine, în afară de trufie, răzbunare şi zgârcenie; şi, pentru a-şi le satisface, nu existau prea multe considerente care să îl poată reţine, sau obstacole care să ţină piept stratagemelor sale. Acesta era principalul favorit al lui Montoni.

Verezzi avea unele însuşiri, o imaginaţie aprinsă, şi era sclavul patimilor schimbătoare. Era vesel, senzual şi îndrăzneţ; cu toate acestea, îi lipsea atât perseverenţa cât şi adevăratul curaj, şi era egoist şi meschin în tot ceea ce făcea. Ager în uneltiri şi optimist în speranţele de reuşită, era primul care să ia iniţiativa, dar şi să abandoneze, nu numai propriile sale planuri, dar şi pe cele ale altora. Semeţ şi impetuos, nu suferea nici, o subordonare;

cu toate acestea, cei care îi cunoşteau firea şi îi urmăreau patimile schimbătoare, îl puteau dirija ca pe un copil.

Aceştia erau prietenii pe care îi prezentă Montoni familiei sqlş, poftindu-i la masă a doua zi după ce ajunseră la

Veneţia. Din grup mai făcea parte un nobil veheţian, contele Morano, precum şi signora Livona, pe care Montoni o prezentă soţiei sale drept o doamnă cu calităţi deosebite;

făcându-le o vizită în cursul dimineţii pentru a-i ura doamnei Montoni bun venit la Veneţia, fusese invitată şi ea la masă.

Doamna Montoni primi salutul signorilor cu destul de puţină bunăvoinţă. Nu-i plăceau, pentru că erau prietenii soţului ei; chiar îi detesta, convinsă că contribuiseră la lipsa lui de acasă până la o oră atât de târzie, în dimineaţa trecută; şi îi invidia, deoarece, conştientă de propria ei lipsă de influenţă, era încredinţată că, soţul ei prefera societatea lor, mai curând decât pe a ei. Rangul contelui

Morano o determină să îi acorde o consideraţie pe care o refuză celorlalţi. Rezerva trufaşă din expresia şi comportamentul ei, împreună cu extravaganţa ostentativă a rochiei, căci nu adoptase încă moda veneţiană, contrastau izbitor cu frumseţea. Modestia, dulceaţa şi simplitatea lui

Emily, care cerceta, mai curând cu grijă decât cu plăcere, grupul din jur. Frumuseţea şi manierele fermecătoare ale signorei Livona îi câştigară totuşi fără voie respectul; iar dulceaţa glasului ei şi aerul de bunătate şi blândeţe treziră la Emily acea afecţiune şi simpatie care stătuseră atâta vreme adormite.

Când se lăsă răcoarea serii, grupul se îmbarcă în gondola lui Montaţii şi o porniră spre mare. Strălucirea

roşiatică a amurgului mai zăbovea încă pe valuri şi dăinuia înspre apus, unde razele melancolice păreau să se stingă încet, în timp ce. Pe albastrul întunecat al cerului, stelele începeau să licărească. Emily se lăsase cuprinsă de o emoţie plină de tristeţe şi dulceaţă. Suprafaţa lină a mării pe care pluteau, imaginile pe care le reflecta – un alt cer şi stele tremurătoare sub ape, împreună cu contururile nedesluşite ale turnurilor şi porticurilor – conspirau cu pacea acelei ore, întreruptă doar de câte o undă ce încreţea apa sau de notele unei muzici îndepărtate, ca să-i înalţe emoţia până la entuziasm. În timp ce asculta plescăitul uşor al vâslelor şi melodia îndepărtată adusă de adierea vântului, gândurile i se întoarseră înduioşate la amintirea lui St, Aubert şi a lui Valancourt, şi ochii i se umplură de lacrimi. Razele lunii, strălucind mai tare pe măsură ce întunericul creştea. Îi învăluiră într-o lumină argintie chipul, acoperit în parte de un voal negru subţire, radiind o blândeţe unică. Avea conturul unei Madone şi sensibilitatea unei Magdalene; iar ochii, gânditori, îndreptaţi în sus, cu lacrima care îi strălucea pe obraz, confirmau expresia trăsăturilor.

Ultimul acord al muzicii din depărtare se stinse acum în văzduh, căci gondola ajunsese departe, în largul mării, şi grupul hotărî să-şi aibă muzica proprie. Contele Morano, care stătea lângă Emily şi care o privea de câtăva vreme în tăcere, luă o lăută şi atinse corzile cu degete ce păreau a fi armonia însăşi, în timp ce se acompania cu vocea-i frumoasă de tenor, cântând un rondel plin de o duioasă tristeţe.

După ce termină, întinse suspinând lăuta spre Emily, care, pentru a nu părea că face nazuri, începu imediat să cânte. Cântă un cântecel plin de melancolie, una dintre melodiile populare ale provinciei ei natale, cu o simplitate şi un patos pline de farmec. Dar binecunoscuta melodie îi

aduse atât de intens în minte scenele şi persoanele în mijlocul cărora o auzise adesea, încât se simţi copleşită, vocea îi tremură şi se opri – iar corzile lăutei fură atinse de o mână nesigură; până când, ruşinându-se de emoţiile pe care şi le trădase, trecu brusc la un cântec atât de plin de veselie

şi vioiciune, încât notele păreau a răsuna aproape în paşi de dans. *Bravissivio*! izbucni imediat de pe buzele ascul.

tătorilor încântaţi, şi se văzu silită să repete melodia. Printre laudele care urmară, cele ale contelui nu fură printre cele mai puţin zgomotoase; şi încă nu se terminaseră, când Emily dădu instrumentul signorei Livona, care îşi însoţi melodia cu o voce de un adevărat bun gust italienesc.

După aceea, contele, Emily, Cavigni şi signora Livona cântară *canzonette*, acompaniaţi de două lăute şi de încă vreo câteva instrumente. Uneori, instrumentele amuţeau brusc, iar vocile scădeau de la cea mai deplină intensitate a armoniei până la un murmur şoptit; apoi, după o pauză solemnă, se ridicau treptat, instrumentele se alăturau rând pe rând, până când întregul cor se avânta cu tărie spre ceruri!

Între timp, Montoni, căruia i se cam urâse de atâtea armonii, se gândea cum să scape de ceata aceasta, sau cum să se retragă, împreună cu cei care ar dori să joace, la un cazinou. În timpul unei întreruperi a rmizieii, le propuse să se reîntoarcă la ţărm/ propunere susţinută cu înfocare de Orsino, dar la care contele, împreună cu ceilalţi domni, se opuseră cu tot atâta aprindere.

Montoni încă se mai gândea ce scuze ar putea găsi pentru a părăsi compania contelui, căci numai faţă de acesta socotea el că trebuie să se scuze, şi cum ar putea ajunge la mal, când nişte gondolieri dintr-o barcă goală ce

se întorceau în Veneţia îi strigară pe oamenii lui.

Fără să-şi mai dea osteneala să se scuze, Montoni profită de prilej şi, lăsând doamnele în grija prietenilor săi, plecă împreună cu Orsino; Emily îi regretă pentru prima oară plecarea, socotind că prezenţa lui constituia o protecţie, cu toate că nu îşi dădea seama de ce ar trebui să-i fie teamă.

El coborî în faţă la San Marco şi se îndreptă grăbit spre un cazinou, dispărând curând în mijlocul unei mulţimi de jucători.

Între timp, cum contele trimisese în taină un slujitor cu barca cu care plecase Montoni pentru a-i aduce propria sa gondolă şi pe muzicanţi, Emily, fără a şti nimic de planul lui, auzi deodată glasurile voioase ale gondolierilor apropiindu-se; îi văzu aşezaţi la pupa bărcii, şi zări razele lunii oglindindu-se tremurătoare pe undele ce luau fiinţă pe urma vâslelor. Curând după aceea, auzi sunetul instrumentelor, şi apoi văzduhul se umplu de o adevărată simfonie, iar când bărcile se întâlniră, gondolierii se strigară unii pe alţii. Contele le dădu atunci lămuririle cuvenite, şi trecură cu toţii în gondola lui, care era împodobită cu cel mai ales gust.

În timp ce se delectau cu fructe şi îngheţată, orchestra, urmându-i la oarecare distanţă în cealaltă barcă, cânta melodiile cele mai duioase şi mai încântătoare; iar contele, care se aşezase din nou lângă Emily, se întrecea în tot felul de amabilităţi; din când în când, pe un ton scăzut dar pătimaş, îşi mărturisea admiraţia în fraze măgulitoare, pe care ea nu putea să nu le înţeleagă. Căutând să le evite, Emily începu să discute cu signora Livona, arătându-se întrucâtva rezervată faţă de conte; dar, deşi plină de demnitate, o făcu cu gingăşie, încercând să scape astfel de insistenţele lui: contele nu vedea, nu auzea şi nu vorbea cu nimeni altcineva decât cu

Emily; Cavigni îi arunca din când în când o privire în care nu-şi putea ascunde nemulţumirea, iar Emily era tot mai stânjenită. Acum nu mai dorea nimic altceva decât să se întoarcă în Veneţia, dar era aproape miezul nopţii când gondolele se apropiară de piaţa San Marco, care răsuna de veselie şi cântec.

Rumoarea intensă în care sunetele se amestecau se auzea peste ape până la o mare depărtare şi, dacă razele strălucitoare ale lunii nu ar fi luminat oraşul, cu terasele şi turnurile sale, un străin aproape că ar fi putut crede în minunile legendare ale regatului din fundul mării al lui

Neptun şi că murmurul se ridică de sub ape.

Debarcară în piaţa San Marco, unde veselia de sub colonade şi frumuseţea nopţii o făcură pe doamna Montoni să se supună bucuroasă rugăminţilor contelui de a face o plimbare, după care să cineze, împreună cu ceilalţi din grup, la reşedinţa lui. Dacă ceva ar fi putut împrăştia stânjeneala ce o cuprinsese pe Emily aceasta ei măreţia, veselia şi noutatea scenei din jur, înfrumuseţată de palatele lui Palladio şi plină de cete de oameni mascaţi.

După o vreme, se îndreptară spre reşedinţa lui. Care era împodobită cu un gust desăvârşit, şi unde fusese pregătit un ospăţ strălucit. Aici rezerva lui Emily îl făcu pe conte să îşi dea seama că era în interesul său să câştige mai întâi bunăvoinţa doamnei Montoni, ceea ce părea să nu fie prea greu, judecând după amabilitatea pe care i-o

— Arătase – şi până alunei. Drept care el trecu o parte din atenţiile acordate lui Emily asupra mătuşii ei, care se simţi prea flatată de această onoare pentru a-şi ascunde plăcerea; şi, înainte ca petrecerea să ia sfârşit, îşi câştigase pe de-a întregul stima doamnei Montoni. De câte ori i se adresa, expresia ei prea puţin binevoitoare se preschimba într-un surâs, şi se învoia cu toate propunerile lui. Contele o invită să-şi ia cafeaua în după amiaza

următoare, împreună cu tot grupul, în loja lui de la operă, şi Emily auzind cum invitaţia fusese acceptată, începu să se frământe cum ar putea să se scuze faţă de doamna

Montoni ca să nu o însoţească.

Gondola fu chemată să-i aducă acasă la o oră foarte târzie, şi tare se mai minună Emily când, părăsind reşedinţa. Zări soarele ce răsărea deasupra Adriaticii, pe când piaţa San Marco mai era încă plină de lume. Pleoapele îi erau de multă vreme îngreunate de somn, dar briza proaspătă a mării o trezi, şi ar fi părăsit cu regret locul, dacă nu ar fi fost de faţă contele, îndeplinindu-şi datoria, pe care şi-o impusese singur, de a le conduce până acasă. Acolo aflară că Montoni nu se întorsese încă;

Iar soţia lui, retrăgându-se nemulţumită în camera ei, o scuti astfel pe Emily de oboseala de a-i mai ţine tovărăşie.

Montoni ajunse acasă târziu în cursul dimineţii, foarte mohorât, deoarece pierduse o sumă considerabilă la joc, şi, înainte de a se retrage să se odihnească, avu o discuţie confidenţială cu Cavigni; iar purtarea acestuia din ziua următoare păru să arate că subiectul nu îi făcuse plăcere.

Seara, doamna Montoni, care păstrase toată ziua o tăcere posacă faţă de soţul ei, primi vizita câtorva doamne din Veneţia, ale căror maniere pline de amabilitate o încântară în mod deosebit pe Emily. Aceste doamne se purtau cu multă naturaleţe şi bunăvoinţă faţă de străini, de parcă ar fi fost prieteni buni de ani de zile; iar conversaţia lor era plină de duioşie, sentimentală şi veselă.

Doamna Montoni, cu toate că nu găsea acest gen de conversaţie pe gustul ei, şi al cărei fel de a fi dur şi egoist făcea uneori un contrast grotesc cu rafinamentul lor excesiv, nu putu rămâne cu totul insensibilă la farmecul manierelor lor.

În timpul unei pauze în conversaţie, o doamnă căreia i se spunea signora Herminia începu să cânte, acompaniindu-se la lăută, cu atâta veselie şi voioşie de parcă ar fi fost singură. Vocea ei avea o tonalitate neobişnuit de bogată şi o mare expresivitate; cu toate acestea, părea să nu-şi dea deloc seama de posibilităţile ei şi nu dorea decât să-şi exteriorizeze simţămintele, cântându-şi bucuria din inimă;

stătea cu vălul pe jumătate ridicat, ţinând lăuta cu graţie, sub frunzişul şi florile răspândite peste tot, ale câtorva plante ce creşteau din hârdaie, împletindu-se printre zăbrelele unuia din grilajele de la fereastra salonului. Emily, retrăgându-se într-un colţ, făcu o schiţă a signorei Herminia, împreună cu scena din jur; izbuti să creeze un tablou foarte interesant, care, deşi probabil că nu ar fi rezistat criticii, avea destulă personalitate şi gust pentru a trezi atât imaginaţia cât şi simţirea. După ce îl termină, i-l oferi frumoasei doamne, aceasta rămânând încântată atât de clar, cât şi de sentimentul pe care îl exprima, şi o asigură pe Emily, cu un surâs de o fermecătoare dulceaţă, că îl va păstra ca pe o dovadă a prieteniei ei.

Seara, Cavigni se alătură doamnelor, dar Montoni avea alte treburi; şi se urcară. Iarăşi în gondolă pentru a merge în piaţa San Marco, unde găsiră parcă aceleaşi grupuri vesele din noaptea trecută. Briza răcoroasă, marea ca oglinda, susurul blând al valurilor şi murmurul încă şi mai duios al muzicii în depărtare; porticurile şi acadele semeţe şi cetele vesele hoinărind pe sub ele; toate acestea, împreună cu fiecare amănunt şi aspect al scenei, o încântau şi o fermecau pe Emily, care nu mai era hărţuită de atenţiile insinuate ale contelui Morano. Dar când privi marea argintată de razele lunii, unduind de-a lungul zidurilor pieţei San Marco şi, zăbovind o clipă pe aceste

ziduri, prinse cântecul duios şi melancolic al unui gondolier ce-şi aştepta stăpânul într-o barcă dedesubt, mintea ei induâoşată se întoarse la amintirea căminului ei, a prietenilor şi a tot ce îi era drag în locurile natale.

După ce se plimbară o vreme, se aşezară în faţa unui cazinou şi, în timp ce Cavigni îi servea cu cafea şi îngheţată, contele Morano li se alătură. O căută din ochi pe

Emily, cu o privire plină de nerăbdătoare încântare, iar aceasta, amintindu-şi de toate atenţiile cu care o copleşise cu o seară înainte, se văzu silită, ca şi mai înainte, să se retragă din faţa asiduităţii lui într-o rezervă plină de sfială, în afară doar de momentele când stătea de vorbă cu signora Herminia şi cu alte doamne din grup.

Era aproape miezul nopţii când se duseră la Operă, care pe Emily nu o fermecă peste măsură, deoarece, amintindu-şi de scena pe care abia o părăsise, simţi cât de puţin se apropie întreaga splendoare a artei de măreţia naturii.

Inima nu îi tresărea, iar din ochi nu îi ţâşneau lacrimi de admiraţie, ca atunci când privise întinderea vastă a mării şi

«grandoarea cerului, şi când ascultase susurul valurilor şi melodiile ce-şi amestecau din când în când murmurul cu răsuflarea mării. Amintindu-şi de toate acestea, scena pe care o avea în faţa ochilor îşi pierdu din însemnătate.

După seara aceasta, care trecu fără nicio întâmplare deosebită, Emily rămase dornică să poată scăpa de atenţiile contelui; şi, cum gândurile noastre se îndreaptă adesea spre persoane cu firile opuse, astfel şi Emily, atunci când îl privea pe contele Morano, îşi amintea de Valancourt, şi de fiecare dată amintirea lui era urmată de un suspin.

Trecură câteva săptămâni de vizite obişnuite, timp în care nu se întâmplă nimic deosebit. Emily se desfăta cu manierele şi scenele din jur, atât de diferite de cele din

Franţa, numai că la aceste scene contele Morano reuşea să ia parte mai des decât şi-ar fi dorit ea. Poate că şi

Emily i-ar fi admirat manierele, prezenţa şi înzestrările, pe care i le admira toată lumea, dacă inima nu i-ar fi fost legată de Valancourt, şi dacă el n-ar fi urmărit-o atât de stăruitor cu atenţiile sale insinuante, oferindu-i astfel prilejul de a-i descoperi unele trăsături de caracter care o predispuseră împotriva calităţilor pe care le-ar fi putut avea.

Curând după sosirea la Veneţia, Montoni primi o misivă

De la domnul Quesnel, în care acesta îi menţiona că unchiul soţiei sale murise, în vila sa de pe malul Brentei, şi ca urmare, el, domnul Quesnel, trebuia să se grăbească să ia în posesie acest domeniu, împreună cu alte lucruri care îi fuseseră lăsate prin testament. Acest unchi era fratele mamei decedate a doamnei Quesnelmontoni se înrudea cu ea prin tatăl său, şi, cu toate că nu ar fi putut nici să pretindă, nici să se aştepte la ceva din aceste proprietăţi, doar cu greu izbuti să-şi ascundă pizma stârnită de scrisoarea domnului Quesnel.

Emily remarcase cu îngrijorare că De când plecaseră din Franţa, Montoni nici măcar nu se mai prefăcea a fi amabil faţă de mătuşa ei şi că, dacă la început se arătase doar nepăsător, acum o întâmpina cu o permanentă proastă dispoziţie şi răceală. Nu îşi închipuise niciodată că slăbiciunile mătuşii ei ar fi putut scăpa discernământului lui Montoni, sau că spiritul ori înfăţişarea ei ar fi meritat atenţia lui. Din această pricină şi rămăsese atât de uimită de această căsătorie; dar, cum el era acela care făcuse

alegerea, Emily nu bănuise că Îşi va arata atât de deschis desconsiderarea. Dar Montoni, care fusese ispitit de aparenta bunăstare a doamnei Cheron, era acum puternic dezamăgit de relativa ei strâmtorare şi extrem de pornit împotriva ei, pentru înşelăciunea folosită ca să-i ascundă adevărata situaţie până în clipa când aceasta nu mai fusese necesară. Fusese înşelat într-o împrejurare în care intenţiona să fie el cel care înşală; fusese păcălit de viclenia mai marea. Unei femei căreia îi dispreţuia inteligenţa şi căreia îi sacrificase mândria şi libertatea, fără ca în schimb să scape de ruina care îl ameninţa. Doamna Montoni avusese grijă să treacă pe numele său cea mai mare parte din bunurile ei: restul, deşi cu totul neîndestulător atât pentru aşteptările, cât şi pentru trebuinţele soţului ei, fusese transformat, de către acesta în bani sunători, pe cat-e-i luaseră cu ei la Veneţia, pentru a izbuti să mai înşele o vreme lumea şi pentru a face un ultim efort de a-şi recâştiga averea pierdută.

Zvonurile pe care le auzise Valancourt în legătură cu firea şi starea materială a lui Montoni erau mai mult decât adevărate; dar numai timpul şi împrejurările mai puteau da acum în vileag situaţiile la care se refereau zvonurile, drept care le vom lăsa în seama timpului şi a împrejurărilor.

Doamna Montoni nu era în stare să îndure smerită jignirile, sau să le rabde cu demnitate: mândria ei exasperată se manifestă cu toată violenţa şi sarcasmul unei fiinţe limitate, ori prea puţin iscusite. Nu dorea să recunoască, nici chiar faţă de sine, că provocase dispreţul prin însăşi ipocrizia ei şi stăruia, din slăbiciune, în convingerea că numai ea era demnă de compătimire şi numai Montoni trebuia condamnat; căci, cum fusese insuficient înzestrată de la natură cu înţelegerea obligaţiilor morale, îşi dădea arareori seama de forţa lor,

atunci când nu erau încălcate faţă de ea: vanitatea îi fusese grav lovită atunci când descoperise dispreţul lui Montoni; mai rămânea doar să fie blamat atunci când se va descoperi situaţia lui materială.

Vila lui din Veneţia, deşi felul cum era mobilată dezvăluia o parte din adevăr persoanelor nepărtinitoare, nu le dădea niciun indiciu celor orbiţi de hotărârea de a crede ceea ce doreau să creadă. Doamna Montoni, văzându-se posesoarea unui palat la Veneţia şi a unui castel în Apenini, încă se mai credea doar cu puţin sub rangul unei prinţese.

Într-adevăr, Montoni spunea uneori că trebuia să plece pentru câteva săptămâni la castelul din Udolpho, pentru a vedea în ce condiţie se află şi pentru a primi nişte arenzi.

căci se părea că nu mai fusese pe acolo de doi ani şi că, în tot acest timp, castelul nu fusese locuit decât de un bătrân slujitor, căruia el îi spunea intendent.

Emily se gândea la această călătorie cu plăcere; căci nu se aştepta doar să-şi împrospăteze mintea, ci şi să se elibereze de asiduitatea stăruitoare a contelui Morano. De asemenea, acolo ar Ei avut răgaz să se gândească la Valancourt şi să se lase pradă melancoliei pe care i-o stârnea imaginea lui şi amintirea scenelor din La Vallée, întotdeauna însoţite de memoria părinţilor ei. Acele scene pline de desăvârşire îi erau mai dragi şi îi mângâiau sufletul mai mult decât toată splendoarea petrecerilor pline d2

veselie de aici; erau ca un talisman care izgonea otrava nenorocirilor de acum şi îi întreţinea speranţele în zile mai bune: acele scene îi păreau un frumos peisaj luminat de soare, zărit printre stânei întunecate şi colţuroase.

Dar contele Morano nu se mărgini multă vreme să o

urmărească în tăcere cu atenţiile lui; îşi declară pasiunea în faţa lui Emily şi ceru mâna ei de la Montoni, care îl încurajă, deşi Emily îl respinsese; şi avându-l pe Montoni prieten, şi plin de o vanitate care izbutea să-l amăgească, contele nu îşi pierdu încrederea în succes. Emily rămase uimită şi profund surprinsă de stăruinţa lui, după ce îi explicase sentimentele ei cu o sinceritate care nu îi îngăduia să le înţeleagă greşit.

El îşi petrecea acum cea mai mare parte din timp în casa lui Montoni, luând masa acolo aproape în fiecare zi şi însoţindu-le, pe doamna Montoni şi pe Emily, oriunde se duceau; şi toate acestea fără a ţine seama de rezerva necontenită a lui Emily, deşi mătuşa ei părea tot atât de doritoare ca şi Montoni să încurajeze această căsătorie, nelipsindu-se niciodată de prezenţa ei la întrunirile unde urma să fie prezent contele.

Montoni nu mai pomenea acum deloc de plănuita călătorie în Apenini, pe care Emily o aştepta cu nerăbdare; şi rareori mai stătea pe acasă, în afara clipelor când venea contele, sau signor Orsino, căci între el şi Cavigni părea să se fi instaurat o răceală, cu toate că acesta continua să stea în casa lui, Montoni rămânea adesea închis, ore în şir, împreună cu Orsino şi, oricare ar fi fost chestiunea dezbătută, ea părea să fie importantă, deoarece Montoni îi sacrifica deseori pasiunea sa preferată pentru jocurile de noroc şi rămânea acasă toată noaptea. Se mai observa de asemenea şi ceva tainic, ca niciodată până acum, în vizitele lui Orsino, trezind în mintea lui Emily nu numai uimire, ci şi o oarecare spaimă, căci descoperise fără voie la el multe trăsături de caracter pe care acesta se străduia să şi le ascundă. După aceste vizite, Montoni rămânea adesea mai îngândurat ca de obicei; uneori, meditaţia lui profundă îl făcea în întregime absent faţă de ceea ce se petrecea în jur şi îi întuneca chipul, încât arăta groaznic de mohorât;

alteori, ochii lui păreau aproape să arunce flăcări, şi parcă toată energia ce clocotea în el fusese stârnită pentru vreun proiect măreţ. Emily remarca cu mare interes aceste dovezi vădite ale gândurilor lui şi se înfiora întrucâtva, ştiindu-se în întregime în puterea lui, dar se stăpânea să facă până şi o aluzie la temerile sau observaţiile ei în faţa doamnei Montoni, care, în acele clipe, nu izbutea să vadă nimic la soţul ei, în afară de duritatea lui obişnuită.

O a doua scrisoare a domnului Quesnel anunţă sosirea lui, împreună cu doamna Quesnel, la vila Miarenti; menţiona mai multe împrejurări legate de norocul pe care îl avusese în privinţa afacerii care îl aducea în Italia; şi încheia invitându-i stăruitor pe Montoni, soţia sa şi nepoata lui la noul său domeniu.

Cam în aceeaşi perioadă, Emily primi o scrisoare care o interesă mai mult, alinându-i pentru o vreme tulburarea din inimă. Valancourt, în speranţa că ea se mai afla încă la Veneţia, încredinţase poştei obişnuite o scrisoare, în care îi trimitea vestea despre starea sănătăţii lui şi o încredinţa de afecţiunea sa constantă şi plină de grijă. După plecarea ei, mai zăbovise o vreme la Toulouse, gustând plăcerea melancolică de a se plimba prin locurile py unde obişnuia să o vadă pe ea, şi apoi se dusese la castelul fratelui său, aflat în apropiere de La Valle. După ce îi vorbi de toate acestea, adăuga: „Dacă datoria de a mă prezenta la regimentul meu nu m-ar fi silit să plec, nu ştiu când aş fi avut destulă tărie ca să părăsesc locul pe care amintirea ta mă face să îl îndrăgesc. Numai apropierea de La

Vallée m-a reţinut atâta vreme la Estuviere: adeseori plec călare dis-de-dimineaţă într-acolo, pentru a putea hoinări în voie toată ziua prin locurile ce-au fost cânciva căminul tău, şi pe unde obişnuiam să te văd şi să te aud.

Am reînnoit cunoştinţa cu buna şi bătrâna Theresa,

care s-a bucurat să mă vadă, pentru a putea vorbi despre tine: nu e nevoie să-ţi spun cât de tare m-a legat de ea această împrejurare, sau cu câtă înfocare o ascult depănând subiectul ei preferat. Vei ghici motivul principal care m-a determinat să mă înfăţişez Theresei: într-adevăr, nu e altul decât să pot fi primit în castelul şi în grădinile unde cu atât de puţin timp în urmă se afla Emily a mea; hoinăresc deci pe acolo şi te revăd în amintire în fiecare ioc;

dar cel mai mult îmi place să stau sub ramurile stufoase ale platanului tău preferat, acolo unde, Emily, am stat cândva împreună; acolo unde am îndrăznit să-ţi spun pentru prima dată că te iubesc. Oh, Emily! amintirea acelor clipe mă copleşeşte – rămân pierdut în visare – mă străduiesc să te văd printre lacrimile care-mi înceţoşează privirea, în paradisul liniştii şi inocenţei, aşa cum mi-ai apărut atunci; să aud din nou inflexiunile glasului care îmi înfiora atunci inima de duioşie şi speranţă. Mă sprijin de zidul terasei, de unde urmăream împreună undele repezi ale Garonnei curgând dedesubt, pe când îţi zugrăveam peisajul sălbatic de la izvoarele ei, dar mă gândeam numai la tine. Oh, Emily! oare acele clipe au pierit pentru totdeauna – nu vor mai reveni niciodată?”

În altă parte scria: „Ai văzut că scrisoarea mea poartă date diferite şi, dacă te uiţi la prima dintre ele, îţi vei da seama că am început s-o scriu curând după plecarea ta din

Franţa. Să-ţi scriu ţie era, într-adevăr, singura activitate care îmi alunga puţin melancolia şi mă ajuta să îndur absenţa ta. Sau, mai curând, părea să desfiinţeze absenţa ta; căci atunci când stăteam de vorbă cu tine pe hârtie şi îţi împărtăşeam toate simţămintele şi emoţiile din inima mea, păreai aproape prezentă. Aceasta era uneori singura mea mângâiere, şi am. Amânat trimiterea scrisorii

doar pentru a mi-o mai prelungi, cu toate că cele scrise nu au, firește, niciun rost, până nu ajung la tine. Ori de câte ori eram mai deprimat decât de obicei, îţi împărtăşeam ţie mâhnirea din inima mea, şi găseam întotdeauna consolare; şi, ori de câte ori vreo împrejurare mă interesa şi îmi lumina., sufletul cu o rază de bucurie, mă grăbeam şi ţi-o împărtăşesc, astfel încât mulţumirea părea să se răsfrângă încă o dată asupră-mi. Aşadar, această scrisoare e un fel de tablou al vieţii şi gândurilor mele din ultima lună; şi deşi mi s-a părut a fi foarte plină de interes în timp ce o scriam, şi îndrăznesc să sper ca centru acelaşi motiv nu îţi va rămâne nici ţie indiferentă, altera li s-ar părea plină de lucruri lipsite de însemnătate. Aşa se întâmplă întotdeauna când încercăm să descriem emoţiile mai gingaşe ale inimii, căci sunt prea gingaşe pentru a fi desluşite şi pot fi doar trăite; de aceea un observator indiferent le trece cu vederea, în timp ce acela care e interesat simte că orice descriere e imperfectă şi inutilă, puţind doar dovedi sinceritatea celui care scrie şi alinându-i suferinţa. Îmi vei ierta-acest egocentrism – căci sunt îndrăgostit.

Tocmai am aflat despre o împrejurare care îmi nimiceşte cu totul feericul paradis de încântare imaginară şi care mă va împăca cu nevoia de a mă reîntoarce la regiment, căci nu mai pot hoinări printre umbrele îndrăgite, unde mă obişnuisem să te întâlnesc în gând.

— La Vallée a fost închiriată! Am motive să cred. Din cele spuse azi dimineaţă de Theresa, că tu nu ai cunoştinţă de acest lucru şi, de aceea, te înştiinţez. Biata Theresa vărsa lacrimi când zicea că nu va mai fi în slujba îndrăgitei ei stăpâne şi va trebui să plece din castelul unde avusese parte de atâţia ani fericiţi; şi adăuga că toate acestea se petreceau fără ca ea să primească măcar o scrisoare de la domnişoara, care să mai îndulcească vestea; dar că totul nu era decât isprava domnului Quesnel, şi că tu nici măcar

nu ai cunoştinţă de ce se întâmplă.

Theresa mi-a mai adăugat că a primit o scrisoare de la domnul Quesnel, comunicându-i că a închiriat castelul

şi că, serviciile ei nemaifiind necesare, trebuie să părăsească locul în ziua în care va sosi noul locatar.

Theresa fusese surprinsă de vizita domnului Quesnel, cu o bucată de vreme înainte de primirea scrisorii; era însoţit de un străin, care cercetase locurile cu multă curiozitate".

Spre sfârşitul scrisorii, datat la o săptămână după aceea.

Valancourt adăuga: „Am primit o convocare de la regiment şi plec fără părere de rău, deoarece am fost oprit să mai calc în locurile atât de dragi inimii mele. Am călătorit azi dimineaţă spre La Vallée şi am aflat că noul locatar a şi sosit, iar Theresa a plecat. Nu ţi-aş comunica toate acestea într-un mod atât de familiar, dacă nu aş avea convingerea că nu ai fost înştiinţată despre închirierea căminului tău; de dragul tău, m-am străduit să aflu câte ceva despre reputaţia şi averea chiriaşului tău, dar fără succes. Se spune că e un domn, şi asta e tot ce am putut afla. Pe când hoinăream de jur-împrejur, locul mi-a părut mai apăsat de tristeţe ca niciodată. Doream fierbinte să mai fi putut intra o dată în parc, să-mi mai pot lua încă o dată bun-rămas de la platanul tău preferat şi să mă mai gândesc iar la tine stând în umbra lui: dar m-am stăpânit, ca să nu stârnesc curiozitatea unor persoane străine: totuşi, cabana de pescuit din pădure îmi era încă deschisă; m-am dus şi

am petrecut acolo un ceas, de care nu îmi pot aminti fără emoţie. Oh, Emily! sunt încredinţat că nu ne-am despărţit pentru totdeauna – sunt încredinţat că vom trăi unul pentru celălalt!"

Scrisoarea aduse multe lacrimi în ochii lui Emily;

lacrimi de duioşie şi bucurie la vestea că Valancourt o-ducea bine şi că timpul şi absenţa nu îi şterseseră din inimă amintirea ei. Existau în scrisoare pasaje care o emoţionară în mod deosebit, ca cele în care îi descria vizitele la

La Vallée şi sentimentele de duiosă afecţiune trezite de acele locuri. Şi trebui să treacă multă vreme ca gândurile ei să-l părăsească pe Valancourt în suficientă măsură pentru a-şi da seama de ceea ce o înştiinţa el despre schimbările din La Vallée. Faptul că domnul Quesnel închiriase domeniul fără măcar să o consulte în această privinţă o uimea şi o revolta în acelaşi timp, mai ales.

fiindcă dovedea completa autoritate pe care el se credea îndreptăţit să o exercite asupra treburilor ei. E adevărat că el îi propusese, înainte de a părăsi Franţa, să închirieze castelul cât va lipsi şi că ea nu avusese nicio obiecţie privind această prevedere avantajoasă; dar faptul de a lăsa ceea ce fusese vila tatălui ei la cheremul unor străini şi de a o lipsi pe ea de un cămin sigur, dacă vreo împrejurare vitregă ar sili-o să caute un refugiu acolo, erau motive care, chiar şi atunci, o determinaseră să se opună cu hotărâre acestei măsuri. De asemenea, tatăl ei îi ceruse să-i promită solemn pe patul de moarte că nu se va despărţi niciodată de La Vallée; şi considera că era oarecum o încălcare a promisiunii, dacă lăsase să fie închiriat. Dar acum era limpede că domnul Quesnel nesocotise aceste obiecţii, cum tot limpede era ce puţină însemnătate acorda el oricăror piedici în calea avantajului bănesc. De asemenea, se părea că nici măcar nu binevoise să îl înştiinţeze pe

Montoni asupra măsurii luate, deoarece nu vedea de ce

Montoni i-ar fi ascuns acest lucru, dacă l-ar fi cunoscut:

toate astea îi displăceau şi o uimeau în egală măsură; dar principalele pricini ale tulburării ei erau înstrăinarea temporară a domeniului La Vallée şi îndepărtarea bătrânei şi credincioasei slujnice a tatălui ei.

— Biată Theresa, oftă Emily, nu ai pus prea mult deoparte câtă vreme ai muncit, căci ai fost întotdeauna

— Inimoasă cu cei sărmani şi ai crezut că o să mori în slujba familiei unde ţi-ai petrecut anii cei mai buni. Biată Theresa! – te trezeşti pe drumuri la bătrâneţe, ca să îţi câştigi pâinea!

Emily plângea amar în timp ce gândurile acestea îi treceau prin minte şi se hotărî să vadă ce se putea face pentru Theresa, şi să-i vorbească limpede domnului Quesnel despre acest subiect; dar tare se temea că în inima lui nepăsătoare nu se aflau sentimente decât pentru sine însuşi. Se hotărî de asemenea să afle dacă acesta pomenise ceva despre treburile ei în scrisorile către Montoni; prilejul se ivi în curând căci Montoni îi trimise vorbă să vină în biroul lui. Nu se îndoia că scopul întrevederii era. De a-i aduce la cunoştinţă acea parte din scrisoarea domnului

Quesnel care se referea la tranzacţiile în legătură cu La

Vallée, şi se supuse imediat. Montoni era singur.

— Tocmai i-am scris domnului Quesnel, începu prin a-i spune, ca răspuns la scrisoarea primită de la el acum câteva zile, şi doresc să îţi vorbesc despre un subiect care ocupă o parte din ea.

— Şi eu doream să vă vorbesc despre acest subiect, domnule, spuse Emily.

— Fără îndoială că e un subiect care prezintă un oarecare interes pentru tine, replică Montoni, şi bănuiesc

că îl vezi în aceeaşi lumină ca şi mine; într-adevăr, nici nu s-ar putea altfel. Cred că vei fi de acord cu mine că orice obiecţie bazată pe sentimente, după cum i se spune, ar trebui să cedeze în faţa unui avantaj solid.

— Admiţând aceasta, domnule, răspunse cu modestie

Emily, cele de omenie ar trebui fireşte respectate. Dar mă tem că acum e prea târziu să discutăm despre acest plan şi regret că nu-mi mai stă în putere să-l resping

— E prea târziu, adeveri Montoni, dar, cu toate acestea, mă bucur să te văd supunându-te în faţa raţiunii şi a necesităţii, fără să încerci a te văicări zadarnic. Apreciez extrem de mult această comportare, poate cu atât mai mult cu cât dovedeşte o tărie de spirit rar întâlnită printre femei. După ce vei îmbătrâni, te vei gândi cu recunoştinţă ia prietenii care te-au ajutat să scapi de iluziile romantice asupra sentimentelor şi vei înţelege că nu sunt decât

capcanele copilăriei, care ar trebui învinse din clipa când nu mai ai nevoie de dădacă. Nu am pecetluit încă scrisoarea, astfel încât poţi să adaugi câteva rânduri în care să-ţi înştiinţezi unchiul că te învoieşti. Îl vei vedea în curând, căci mă gândeam să vă iau cu mine, peste câteva zile, pe tine şi pe doamna Montoni, la Miarenti, unde veţi putea dezbate această problemă.

Emily scrise pe dosul paginii următoarele:

„Este zadarnic să mai protestez acum, domnule, împotriva situaţiei în legătură cu care signor Montoni m-a înştiinţat că v-a scris. Aş fi dorit, cel puţin, ca afacerea să se fi încheiat cu mai puţină grabă, astfel încât să-mi fi putut înfrânge unele prejudecăţi, cum le numeşte signor

Montoni, pe care le mai am încă în suflet. Dar întrucât lucrurile stau altfel, mă supun. Fiind vorba de chibzuinţă, desigur că nu poate exista nicio obiecţie; dar, cu toate că mă supun, mai am încă multe de spus despre

unele aspecte ale acestei chestiuni, lucru pe care îl voi face atunci când voi avea onoarea să vă văd. Până atunci, vă rog stăruitor să aveţi grijă de Theresa, de dragul.

Nepoatei dumneavoastră iubitoare.

EMILY ST. AUBERT".

Montoni zâmbi sarcastic când citi ce scrisese Emily, dar nu făcu nicio obiecţie; şi ea se retrase în odaia ei, unde se aşeză să-i scrie o scrisoare lui Valancourt, povestindu-i amănunţit călătoria şi sosirea la Veneţia şi zugrăvindu-i câteva dintre priveliştile cele mai izbitoare la trecerea peste Alpi; sentimentele cu care privise pentru prima oară Italia; manierele şi firea oamenilor din jurul ei şi câteva amănunte despre comportarea lui Montoni.

Dar evită să pomenească măcar despre contele Morano şi cu atât mai puţin despre declaraţia pe care i-o făcuse, căci ştia bine cât de uşor tremură de spaimă adevărata dragoste şi cât de trează îi e gelozia în faţa oricăror împrejurări ce-i pot afecta interesul; şi evită cu grijă să îi jdeb lui Valancourt până şi cel mai vag motiv de a crede că are un rival.

În ziua următoare, contele Morano prinzi din nou la

Montoni. Avea o dispoziţie neobişnuit de veselă, şi Emily crezu că distinge o oarecare exuberanţă în felul de A i se adresa, cum nu mai văzuse la el până. Atunci. Se strădui să-i curme această tendinţă, printr-o comportare şi mai rezervată decât de obicei, dar politeţea ei plină de răceală părea acum să-l încurajeze, mai degrabă decât să-l deprime. Părea să caute prilejul de a-i vorbi între patru ochi, şi chiar i-o solicită de mai multe ori; dar de fiecare dată Emily îi răspunse că nu dorea să asculte nişte vorbe pe care n-ar fi vrut să le repete în faţa tuturor.

— Misterele din Udolpho, vol. I

Seara, doamna Montoni ieşi în largul mării împreună cu Invitaţii săi, şi, când contele o conduse pe Emily spre

zendaletto-ul său, îi luă mâna şi o duse la buze, mulţumindu-i pentru bunăvoinţa pe care i-o arătase. Emily, nespus de surprinsă şi neplăcut impresionată, îşi retrase repede mâna şi îşi zise până la urmă că el vorbise ironic;

dar, când coborî treptele terasei şi îşi dădu seama, după livreaua gondolierilor, că *zendaletto*-ul de dedesubt era al contelui şi că ceilalţi invitaţi plecau în celelalte gondole, se hotărî să nu îngăduie o conversaţie partieualră şi, luându-şi rămas bun de la el, se întoarse la portic. Contele o urmă protestând şi rugând-o, iar Montoni, care tocmai ieşea, făcu rugăminţile lui inutile, căci, fără a scoate un cuvânt, o apucă de mână şi o conduse la *zendaletto*. Emily nu rămase tăcută; îl imploră în şoaptă pe Montoni să înţeleagă cât este de nepotrivită această situaţie şi să o cruţe de umilinţa de a o îndura; cu toate acestea, el rămase neînduplecat.

— Capriciul acesta e de netolerat, spuse el, şi nu trebuie răbdat: nu e vorba despre nicio situaţie nepotrivită.

În clipa aceea, antipatia lui Emily faţă de contele

Morano se prefăcu în aversiune. Faptul că el o urmărea astfel cu înverşunare, sigur de sine, deşi ea îi respinsese atenţiile asidue, şi faptul că socotea neîndoielnic lipsită de importanţă părerea ei despre el, atâta vreme cât pretenţiile lui erau sprijinite de Montoni, adăugau şi un sentiment de indignare la aversiunea pe care o simţea pentru el. O mai linişti întrucâtva împrejurarea că Montoni urma să vină cu ei, acesta aşezându-se de o parte, iar Morano de cealaltă parte a ei. Tăcură câteva clipe, în timp ce gondolierii îşi pregăteau vâslele, iar Emily tremura gândindu-se la discuţia ce ar fi putut urma. După o vreme, căpătă destul curaj pentru a sparge ea însăşi această tăcere, nădăjduind astfel să-l împiedice pe Morano să-şi depene vorbele frumoase, iar pe Montoni să o dojenească.

Făcu o remarcă lipsită de însemnătate, la care acesta din urmă îi răspunse scurt şi nepoliticos; dar Morano urmă imediat cu o observaţie generală, pe care reuşi să o termine printr-un compliment; şi, deşi. Emily trecu peste ele fără a zâmbi măcar, aceasta nu îl descurajă.

— Am fost nerăbdător, spuse el, adresându-se lui

Emily, să-mi exprim recunoştinţa; să-ţi mulţumesc pentru amabilitatea de care ai dat dovadă; dar trebuie să-i mulţumesc şi lui signor Montoni, care mi-a îngăduit să fac acest lucru.

Emily îl privi pe conte cu o expresie în care uimirea se amesteca cu nemulţumirea.

— Pentru ce cauţi, urmă el, să micşorezi încântarea acestei clipe cu aerul acesta de rezervă plină de cruzime?

Pentru ce vrei să mă azvârli iar în deznădejdea îndoielii, silindu-ţi ochii să contrazică bunătatea ultimei declaraţii? Nu te poţi îndoi de sinceritatea şi ardoarea pasiunii mele; aşa că nu e nevoie, fermecătoare Emily! cu siguranţă că nu e nevoie să-ţi mai deghizezi sentimentele.

— Dacă le-am deghizat vreodată, domnule, spuse

Emily, care îşi venise în fire, sunt încredinţată că nu mai e nevoie să o fac acum. Am nădăjduit, domnule, că mă veţi scuti de a le mai aminti; dar, cum nu mi-o îngăduiţi, ascultaţi-mă când vă declar, pentru ultima oară, că stăruinţa dumneavoastră v-a făcut să pierdeţi până şi respectul pe care înclinam să cred că îl meritaţi.

— Uluitor! exclamă Montoni: asta întrece chiar şi aşteptările mele, deşi până acum am apreciat cum se cuvine capriciile femeilor! Dar bagă de seamă, domnişoară

Emily, că eu nu sunt un îndrăgostit, cum e contele Morano, şi nu vreau să devin jucăria capriciilor tale. Această ofertă de înrudire ar onora orice familie; a ta, după cum îţi aminteşti, nu e nobilă; ai înfruntat multă vreme dojenile mele. Dar acum îmi e onoarea în joc, şi nu-

ţi vei bate joc de ea.

— Vei confirma declaraţia pe care ai transmis-o contelui prin intermediul meu.

— Cu siguranţă că m-aţi înţeles greşit, domnule, spuse

Emily; răspunsul meu în această privinţă a fost mereu acelaşi; nu e corect din partea dumneavoastră să mă învinuiţi de capriciu. Dacă aţi binevoit să fiţi mijlocitorul meu, este o cinste pe care nu am solicitat-o. L-am încredinţat eu însămi de fiecare dată pe contele Morano, ca şi pe dumneavoastră, domnule, că nu voi putea accepta niciodată cinstea pe care mi-o face, şi acum repet această declaraţie.

Contele privi cu o expresie surprinsă. Şi întrebătoare către Montoni, al cărui chip reflecta de asemenea uimirea, dar o uimire amestecată cu indignare.

— Iată şi amăgire, pe lângă capriciu! spuse acesta din urmă. Îţi vei tăgădui oare propriile vorbe, doamnă?

— O asemenea întrebare nu merită răspuns, domnule, spuse Emily, roşind; dacă vă veţi gândi mai bine, veţi regreta că aţi pus-o.

— Nu ocoli subiectul, replică Montoni, pe un ton din ce în ce mai vehement. Îţi vei tăgădui oare propriile vorbe; vei tăgădui că ai recunoscut, doar cu câteva ceasuri în urmă, că e prea târziu pentru a reveni asupra obligaţiilor tale/ şi că accepţi mâna contelui?

— Voi tăgădui toate acestea, căci niciun cuvânt de-al meu nu a lăsat vreodată să se înţeleagă aşa ceva.

— Uluitor! Vei tăgădui oare că i-ai scris domnului

Quesnel, unchiul tău? Dacă o faci, răspunsul tău scris va fi mărturie împotriva ta. Ce mai poţi spune acum?

continuă Montoni, observând tăcerea şi aerul încurcat al lui Emily.

— Abia acum îmi dau seama, domnule, că faceţi o

foarte mare greşeală şi că şi Eu am greşit în aceeaşi măsură.

Te rog, fără ipocrizie; vorbeşte deschis şi sincer, dacă se poate.

— Întotdeauna am fost astfel, domnule; şi nu-mi pot face vreun merit din asta, căci nu am nimic de ascuns.

— Asta ce mai e, signor? strigă Morano, tremurând de emoţie.

— Nu încerca să înţelegi, conte, replică Montoni, căci viclenuiile inimii femeieşti sunt de nepătruns. Acum, doamnă, *explicaţia* ta.

— Scuzaţi-mă, domnule, dar mă voi stăpâni să vă dau vreo explicaţie, până când veţi binevoi să îmi acordaţi încrederea; orice afirmaţie nu mă poate expune acum decât la jigniri. I

— Te implor, explică! spuse Morano.

— Bine, bine, replică Montoni, îţi acord încredere; să auzim explicaţia.

— Voi ajunge la ea punând meli întâi o întrebare.

— Câte doreşti, spuse Montoni, dispreţuitor.

— Care era, aşadar, subiectul scrisorii dumneavoastră către domnul Quesnel?

— Fireşte, acelaşi cu subiectul notiţei tale către el, Ai făcut bine că ai apelat la încrederea mea, înainte de a pune această întrebare.

— Trebuie să vă rog să fiţi mai explicit, domnule;

care era subiectul?

— Care putea fi, decât nobila ofertă a contelui Morano? replică Montoni.

— Atunci, domnule, ne-am înţeles greşit unul pe celălalt, replică Emily.

— Vrei să spui că ne-am înţeles greşit unul pe celălalt, reluă Montoni, şi în discuţia care a precedat scrierea acelei notiţe? Trebuie să fiu drept cu tine şi să

recunosc că eşti foarte ingenioasă în arta înţelegerii greşite.

Emily încercă să-şi reţină lacrimile care ţâşneau din ochi şi să răspundă cu fermitatea cuvenită:

— Îngăduiţi-mi, domnule, să mă explic pe de-a-ntregul, ori o să rămân tăcută.

— Ne putem lipsi acum de explicaţia ta; e uşor de ghicit. Dacă însă contele Morano mai crede că e necesară, îi voi furniza eu una cinstită – ţi-ai schimbat, intenţia de la ultima noastră discuţie încoace; şi, dacă poate avea destulă răbdare şi umilinţă să aştepte până mâine, probabil că o va găsi din nou schimbată: dar, cum eu nu am nici răbdarea şi nici umilinţa pe care le aştepţi din partea unui îndrăgostit, te previn că vei suporta efectele nemulţumirii mele!

— Montoni, te pripeşti prea tare, spuse contele, care ascultase schimbul da vorbe cu mare îngrijorare şi nerăbdare; – signora, te implor să-mi oferi propria dumitale explicaţie a acestei chestiuni!

— Signor Montoni a spus pe bună dreptate, replică

Emily, că acum nu mai e necesară nicio explicaţie; după cele petrecute, nu-mi pot îngădui să mai ofer vreuna, îmi este suficient, şi vă este şi dumneavoastră, domnule, să repet ultima declaraţie; sper că trebuie să o repet pentru ultima oară – nu voi putea accepta niciodată cinstea acestei căsătorii.

— Fermecătoare Emily! exclamă contele pe un ton pătimaş, nu lăsa ca resentimentul să te împingă la nedreptate; nu mă face să sufăr pentru jignirea ciusă de

Montoni!

— Retrage…

— Jignirea! îl întrerupse Montoni.

— Conte, limbajul acesta e ridicol, supunerea copilărească!

— Vorbeşte ca un bărbat, nu ca sclavul unei femei tiranice.

— Nu mă năuci, signor; lasă-mă să-mi pledez singur cauza; dumneata te-ai dovedit până acum incapabil să o faci.

— Orice discuţie pe această temă, domnule, spuse Emily, e mai mult decât zadarnică, deoarece nu ne poate pricinui decât suferinţă amândurora: dacă vreţi să-mi faceţi plăcere, nu o continuaţi.

— Mi-e cu neputinţă, doamnă, să renunţ atât de uşor la obiectul unei pasiuni care formează încântarea şi chinul vieţii mele.

— Trebuie să continui să te iubesc – să continui să te urmăresc cu ardoarea mea neogoită; – când te vei convinge de tăria şi statornicia pasiunii mele, inima ţi se va înduioşa de milă şi căinţă.

— Aceasta este oare generozitate, domnule? Aşa se poartă oare un bărbat? Oare puteţi merită său obţine respectul pe care îl solicitaţi, continuând astfel o persecuţie de care nu am acum niciun mijloc să scap?

O rază de lună, căzând pe chipul lui Morano, îi dezvălui emoţiile profunde din suflet; şi, aruncând o privire spre Montoni”, descoperi resentimentul sumbru pe care-l exprima trăsăturile sale.

— Cerule, e prea mult! exclamă brusc contele; signor Montoni, mă tratezi cu cruzime; dumitale am să-ţi cer explicaţia.

— Mie, domnule! o vei avea, murmură Montoni; dacă judecata îţi este într-adevăr atât de întunecată de pasiune, încât să facă trebuincioasă o explicaţie. În ceea ce te priveşte, doamnă, va trebui să afli că nu îţi poţi bate joc de un om de onoare, deşi s-ar putea, fără nicio primejdie să tratezi pe un *băieţandru* ca pe o păpuşă.

Sarcasmul acesta stârni mândria lui Morano;

resentimentul său faţă de indiferenţa lui Emily fiind spulberat de indignarea pricinuită de insolenţa lui Montoni, se hotărî să-l jignească luându-i ei apărarea.

— Nici acest lucru, spuse el, răspunzând ultimelor vorbe ale lui Montoni. Nici acest lucru nu va trece neobservat, Te poftesc să afli. Domnule, că ai de luptat cu un duşman mai puternic decât o femeie: o voi apăra pe signora şi Aubert de ameninţarea resentimentului dumitale. M-ai indus în eroare, şi acum vrei să răzbuni vederile dumitale înşelate asupra unei nevinovate.

— Indus în eroare! ripostă iute Montoni; oare comportarea mea – cuvântul meu – şi se opri câteva clipe, părând că se străduieşte să-şi înfrâneze pornirea care i se citea în priviri; după care adăugă, pe un ton potolit:

conte Morano. Acesta este un limbaj cu care nu sunt obişnuit: e o purtare de băieţandru înflăcărat – aşa că trec peste ele eu dispreţ.

— Cu dispreţ, signor?

— Respectul pe care mi-l datorez mie însumi, replică

Montoni. Mă sileşte să discut mai pe larg cu dumneata unele aspecte ale subiectului în chestiune. Întoarce-te cu mine la Veneţia, şi voi binevoi să te conving de greşeala pe care o faci.

— Vei binevoi, domnule! dar eu nu voi binevoi să

— Se discute astfel cu mine.

Montoni zâmbi dispreţuitor; iar Emily, îngrozită acum de urmările celor văzute şi auzite, nu mai putu rămâne tăcută. Aşa că lămuri întreaga chestiune pe care ea o înţelesese greşit de la Montoni în dimineaţa aceea, declarând că îşi închipuise că el o întreba despre La Vallée, şi încheie cu rugămintea ca el să-i scrie de îndată domnului

Quesnel, pentru a îndrepta greşeala.

Montoni însă mai era, sau se prefăcea că este.

Neîncrezător iar contele Morano rămânea descumpănit şi nu ştia ce să înţeleagă. Dar ascultând-o, le mai trecu resentimentul, drept care le scăzu şi patima. Montoni ar fi vrut ca, la porunca lui Morano, slujitorii să vâslească înapoi spre

Veneţia, pentru a putea avea cu el o discuţie în particular;

Iar Morano, liniştit întrucâtva de vocea şi atitudinea lui mai stăpânite, şi dornic să cerceteze cât de mari erau greutăţile ce se iviseră, se supuse.

Emily, înseninată la gândul că va scăpa de prezenţa lor, folosi acele clipe străduindu-se, cu multă grijă, să împiedice o ceartă fatală între cei care o persecutaseră şi o jigniseră cu puţin timp în urmă.

Îşi veni în fire când auzi din nou cântece şi râsete răsunând pe marele canal şi, după o vreme, ajunse din nou între pieţele sale grandioase. *Zendaletto-ul* se opri în faţa casei lui Montoni, şi contele o conduse imediat în hol, unde Montoni îl luă de braţ şi îi spuse ceva cu glas scăzut, la care Morano sărută mâna pe care o ţinea, în ciuda efortului lui Emily de a şi-o elibera şi, urându-i bună seara pe un ton şi cu o expresie pe care ea nu le putea înţelege greşit, se întoarse la zendaletto-ul său, împreună cu

Montoni.

Ajunsă în camera ei, Emily începu să chibzuiască cu profundă nelinişte la întreaga comportare nedreaptă şi tiranică a lui Montoni, la stăruinţa neînfricată a lui

Morano şi la propria ei situaţie disperată, departe de prieteni şi de ţară. În zadar se bizuia pe Valancourt, pe care meseria armelor îl ţinea într-o ţară îndepărtată, să o apere; dar se mângâia la gândul că, cel puţin, exista cineva pe lume pe care ar înduioşa-o nenorocirile ei, şi care ar dori cu înflăcărare să o elibereze. Se hotărî totuşi să nu-l îndurereze fără rost mărturisindu-i ce motive avea să

regrete că nu ţinuse-seama de părerea lui, mai apropiată de adevăr, asupra lui Montoni; motive care nu o puteau totuşi face să regrete delicateţea şi afecţiunea dezinteresată care o făcuseră să respingă propunerea lui de a sa căsători în secret. Privea apropiata întrevedere cu unchiul ei cu oarecare speranţă, căci era hotărâtă să-i înfăţişeze situaţia ei nefericită şi să-l roage. Să-i îngăduie să se întoarcă în Franţa împreună cu el şi cu doamna

Quesnel. Apoi, amintindu-şi deodată că draga ei La Vallée, singurul cămin pe care-l avea, nu mai era în stăpânirea ei, ochii i se umplură iarăşi de lacrimi, temându-se că nu se putea aştepta la prea multă îndurare din partea unui om ca domnul Quesnel, care. Fusese în stare să dispună de La Vallée fără măcar s-o consulte şi să pună pe drumuri o slujnică bătrână şi credincioasă, care nu avea alt sprijin sau ocrotire. Dar, cu toate că ştia bine că nici ea nu mai avea un cămin în Franţa şi doar puţini, foarte puţini prieteni, se hotărî să se întoarcă, dacă era cu putinţă, astfel încât să scape de dominaţia lui Montoni, a cărui comportare mult prea tiranică faţă de ea, şi, în general, felul său de a fi cu toată lumea o îngrozeau pe drept cuvânt. Nu dorea câtuşi de puţin să stea împreună cu unchiul ei, domnul Quesnel, deoarece modul cum se purtase, acesta faţă de tatăl ei, şi faţă de ea însăşi, nu putea decât să o convingă că, dacă s-ar refugia la el, n-ar face decât să schimbe un tiran cu altul; şi nu avea nici intenţia să accepte propunerea lui Valancourt de a se căsători imediat, cu toate că în felul acesta ar fi avut un protector legal şi generos; căci principalele motive care îi influenţaseră mai înainte atitudinea continuau să existe, în vreme ce altele, care ar fi justificat pasul, dispăreau acum; iar interesele lui, gloria lui îi erau în orice împrejurare prea dragi pentru a consimţi la unirea lor care, în această perioadă timpurie, le-ar fi ring a probabil vieţile la

amândoi. Oricum, ar mai exista un adăpost sigur şi potrivit pentru ea în Franţa: ştia că se putea duce la mănăstirea unde i se arătase cândva atâta bunătate şi către care se îndreptau cu gravitate şi emoţie simţămintele ei, căci acolo se aflau îngropate rămăşiţele pământeşti ale tatălui ei: Putea rămâne la mănăstire însiguranţă şi tihnă până se va încheia perioada cât avea să fie închiriată La Vallée;

sau până când domnul Motteville îşi va pune afacerile în ordine, dându-i astfel putinţa să judece ce îi rămânea din avere, pentru a-şi. Putea da seama dacă ar fi un lucru chibzuit să locuiască acolo.

Avea multe îndoieli în legătură cu atitudinea lui Montoni atunci când îi scria domnului Quesnel; chiar dacă la început înţelesese greşit subiectul în chestiune, Emily bănuia, şi încă foarte tare, că perseverase cu bună ştiinţă în greşeala sa, urmărind s-o silească să se supună voinţei lui, şi anume să se căsătorească cu contele Morano. Indiferent dacă era sau nu aşa, Emily ţinea extrem de mult să-i explice domnului Quesnel totul şi aştepta apropiata lui vizită cu, un amestec de nerăbdare, speranţă şi teamă.

În ziua următoare, doamna Montoni, aflându-se singură cu Emily, aduse vorba despre contele Morano şi îşi exprimă uimirea că ea nu li se alăturase în plimbarea pe apă în seara trecută, plecând brusc înapoi la Veneţia.

Emily îi povesti atunci cele întâm plate, îşi exprimă îngrijorarea şi în legătură cu neînţelegerea ivită între ea şi Montoni, şi o rugă să-l îndemna pe soţul ei să-i ceară contelui să n-o mai urmărească cu asiduităţile lui;

dar îşi dădu repede seama că doamna Montoni nu ignora discuţia ce avusese loc.

— Nu trebuie să te aştepţi să-ţi încurajez, spuse mătuşa ei, aceste idei. Mi-am mai exprimat şi altă dată părerea asupra acestui subiect şi cred că signor Montoni are dreptate cerându-ţi, prin orice mijloace,

consimţământul.

Dacă tinerii nu îşi văd singuri propriul lor interes şi i se împotrivesc cu încăpăţânare, atunci, e o mare binecuvântare să aibă prieteni care să ţină piept prostiei lor. Oare ce drepturi crezi că ai putea avea la o partidă ca cea care ţi se oferă acum?

— Niciuna, doamnă, răspunse Emily; şi, de aceea, lăsaţi-mă cel puţin să fiu fericită în umilinţa mea.

— Nu, nepoată, nu se poate spune că nu ai destulă mândrie; bietul meu frate, tatăl tău, avea şi el partea lui de mândrie; cu toate că, trebuie să adaug, averea lui nu i-o justifica.

Emily, stânjenită întrucâtva de indignarea pe care această aluzie răuvoitoare la tatăl ei i-o stârnise şi de greutatea de a da un răspuns pe cât de cumpătat, pe atât de mustrător, şovăi câteva clipe, atât de tulburată încât mătuşa ei – se simţi pe deplin mulţumită. Dar, în cele din urmă, spuse:

— Mândria tatălui meu, doamnă, avea un ţel plin de nobleţe – fericirea care, ştia el prea bine, poate izvorî numai din bunătate, cunoaştere şi milă. Întrucât ea nu a constat niciodată în superioritatea lui în ceea ce priveşte averea, faţă de alte persoane, nu a fost nici umilită de inferioritatea lui în această privinţă faţă de alţii. Nu i-a dispreţuit niciodată pe cei nefericiţi din pricina sărăciei şi a unei soarte prea aspre; * uneori îi dispreţuia pe cei care, deşi aveau pricină să fie fericiţi, erau nefericiţi din vanitate, ignoranţă şi cruzime. Aş socoti că e o mare cinste să pot ajunge la o astfel de mândrie.

— Nu am. Pretenţia de a înţelege aceste sentimente pretenţioase, nepoată; ai singură această cinste. Te voi învăţa însă puţin bun simţ, şi nu vreau să fii atât de înţeleaptă încât să dispreţuieşti fericirea.

— Aceasta într-adevăr nu ar fi înţelepciune, ci

nesăbuinţă, spuse Emily, căci înţelepciunea nu se poate ra îndri cu o împlinire mai mare decât fericirea; dar trebuie să recunoaşteţi, doamnă că ideile noastre despre fericire pot fi diferite. Nu mă pot îndoi că doriţi să fiu fericită, dar mă tem că vă înşelaţi asupra mijloacelor care m-ar face fericită.

— Nu mă pot lăuda că am primit o educaţie savantă, nepoată, ca cea pe care tatăl tău a crezut de cuviinţă să ţi-o dea ţie, şi, de aceea, nu pretind să înţeleg toate vorbele frumoase despre fericire. Trebuie să mă mulţumesc doar că înţeleg bunul simţ; şi ar fi fost o fericire pentru tine şi pentru tatăl tău dacă l-ar fi inclus în educaţia ta.

Emily era prea contrariată de aceste opinii care atingeau memoria tatălui ei, pentru a le dispreţui după cum meritau.

Doamna Montoni era pe cale de a mai spune ceva. Dar

Emily părăsi încăperea şi se retrase în Camera ei, unde puţina stăpânire de sine de care fusese în stare cedă în faţa durerii şi tulburării. Lăsând-o pradă lacrimilor. Ori în ce fel îşi cerceta situaţia, nu vedea decât noi nefericiri. Putea adăuga acum la descoperirea, care tocmai îi sărise în ochi, că Montoni era un om de nimic, şi aceea a vanităţii, lipsite de milă a mătuşii ei, căreia era în stare să-i sacrifice fericirea ei: a insolenţei şi vicleniei eu care, în timp ce plănuia sacrificiul, îşi lăuda afecţiunea, sau îşi insulta victima; şi a invidiei veninoase care. Nedându-se înapoi să-i ponegrească tatăl, nu s-ar fi sfiit s-o ponegrească şi pe ea.

În timpul celor câteva zile care trecură între această discuţie şi plecarea la Miarenti, Montoni nu i se adresă direct lui Emily nici măcar o singură dată. Expresia lui îi dovedea destul de grăitor ciuda; dar faptul că evita să mai discute subiectul care o prindipuise o uimea peste măsură,

şi nu mai puţin o nedumerea că, timp de trei zile, Montoni nici nu primi vizita contelui Morano, nici nu-i pomeni numele. Se gândi la mai multe posibilităţi.

Uneori se temea că disputa dintre ei fusese reînnoită şi că se sfârşise în mocl fatal pentru conte. Alteori înclina să

— Spere că, sătul, ori dezgustat de consecvenţa cu care îi respinsese atenţiile, renunţase la ea; iar alteori îl suspecta că recursese la vreo stratagemă, că se stăpânea să-i viziteze şi că îl convinsese şi pe Montoni să nu-i pomenească nu

mele, aşteptându-se ca recunoştinţa şi generozitatea să triumfe asupra ei, astfel încât să-şi dea consimţământul, ceea ce nu izbutise cerându-i-l din iubire.

Şi astfel timpul trecea, în presupuneri zadarnice, în speranţă urmată de teamă, până în ziua când Montoni urma să pornească spre vila Miarenti, zi când, la fel ca şi în zilele dinainte, contele nici nu veni şi nici nu i se pomeni numele.

Cum Montoni hotărâse să nu plece din Veneţia decât pe seară, pentru a evita căldurile şi a prinde briza răcoroasă a nopţii, se îmbarcă, împreună cu toţi ai lui într-o barcă mare şi o porni pe Brenta cam cu un ceas înainte de apusul soarelui. Emily stătea singură lângă pupă şi, pe măsură ce barca înainta încet, urmărea oraşul vesel şi măreţ pierzându-se în urmă, până când palatele părură să se scufunde în valurile din depărtare, în timp ce turnurile şi cupolele mai semeţe, luminate de ultimele raze ale amurgului, apăreau în zare ca nişte nori îndepărtaţi, asemenea celor din ţinuturile de miază noapte ce zăbovesc adesea la apus şi prind ultimele raze ale serilor de vară.

Curând însă, chiar şi turnurile deveniră nedesluşite, şi le pierdu din vedere; dar rămase totuşi cu privirea aţintită asupra imensităţii cerului senin şi a mării

ameninţătoare, ascultând cu o veneraţie plină de încântare vuietul valurilor, în timp ce, privind în partea cealaltă, spre ţărmul Adriaticei, mult prea departe ca să-l poată zări, începu să viseze la Grecia; şi cum gândul îi zbură la mii de lucruri ale antichităţii clasice, simţi acea desfătare plină de melancolie ce te cuprinde când revezi scenele întâmplărilor da demult şi compari tăcerea şi pustietatea de acum cu grandoarea şi animaţia lor. Imaginaţia îi aduse în minte scene din Iliada în culori vii – scene ce fuseseră cândva cuib de eroi – acum pustii şi în ruine; darstrăluc ind încă, pe strunele poetului, în toată splendoarea lor tinerească.

Pe când se apropiau de ţărmul Italiei, Emily începu să distingă contururile bogate şi culorile variate ale peisajului – dealuri purpurii, crânguri de portocali, pini şi chiparoşi, umbrind vile minunate, şi oraşe ce se ridicau printre vii şi plantaţii. Fluviul Brenta, vărsându-şi apele largi în mare, le apăru acum în faţa ochilor; şi când ajunseră la gurile lui, barca se opri şi fură înhămaţi caii ca să o remorcheze în susul râului. Când toate fură terminate, Emily aruncă o ultimă privire asupra Mării Adriatice şi a velei neclare

…ce se iveşte-acum
Din undele albastre;

Iar barca alunecă încet între malurile povârnite, verzi şi luxuriante ale râului. Măreţia vilelor ridicate de Palladio, ce împodobesc malurile, era sporită de razele apusului, care creau contraste puternice de lumină şi umbră pe porticuri şi pe arcadele lungi, dând o strălucire discretă grădinilor de portocali şi pâlcurilor înalte de pini şi chiparoşi ce se înălţau deasupra clădirilor. Mireasma portocalilor, a mirtului în floare şi a altor plante înmiresmate îmbălsămau aerul, şi adesea dinspre aceste refugii umbrite se auzea sunet de muzică spărgând o clipă liniştea şi cufundându-se iarăşi în tăcere.

Soarele coborî apoi dincolo de orizont, amurgul se lăsă pes te întreaga privelişte, iar Emily, învăluită într-o linişte melancolică, rămase uitându-se cum contururile se pierdeau treptat în întuneric. Îşi aminti numeroasele seri fericite când privise împreună cu St. Aubert umbrele amurgului furişându-se paste scene tot atât de frumoase ca aceasta, în grădinile din La Vallée; şi o lacrimă i se prelinse, amintindu-şi de tatăl ei. Era cuprinsă de tristeţe datorită acelui ceas al zilei, murmurului uşor al apei în jurul bărcii şi aerului nemişcat, ce nu se clintea decât atunci când purta sunetele muzicii din depărtare:

— Ce altă pricină ar fi avut oare în acele clipe să aibă deodată presimţiri atât de negre în legătură cu afecţiunea ce-o unea de Valancourt, deşi primise de curând scrisorile lui, alungându-i pentru o vreme toate neliniştile?

Sufletul ei chinuit simţea, nu ştia nici ea de ce, că se despărţise de el pentru totdeauna şi că nu va mai străbate niciodată înapoi ţinuturile care o despărţeau de el. Se gândea cu aversiune la contele Morano, de parcă el ar fi fost. Cauza acestei situaţii; dar, avea în plus convingerea, dacă se poate numi astfel ceva ce nu se sprijinea pe Nicio dovadă şi nu putea fi nici explicat că nu-l va mai vedea niciodată pe Valancourt. Şi deşi ştia că nici stăruinţele lui Morano, nici ordinele lui Montoni nu aveau vreo putere legală care să o silească să se supună, îi privea pe amândoi cu o teamă superstiţioasă, de parcă ar fi simţit că vor învinge până la urmă.

Pierdută în această reverie melancolică în care se pomenea adesea cu ochii plini de lacrimi, Emily fu în cele din urmă trezită. De Montoni; şi îl urmă în cabină, unde îi aşteptau apetitive-şi unde o găsi pe mătuşa ei singură. Doamna Montoni era foarte pornită, se pare de pe urma unei discuţii cu soţul ei, care o privea acum cu un fel de dispreţ ursuz, şi amândoi păstrară o vreme o tăcere plină

de aroganţă. În cele din urmă Montoni îi vorbi lui Emily, aducând vorba de domnul Quesnel:

— Nu cred că vei tăgădui mai departe că aveai cunoştinţă de subiectul scrisorii mele către dânsul?

— Am nădăjduit, domnule, că nu va mai trebui să tăgăduiesc acest lucru, spuse Emily. Am nădăjduit, din tăcerea dumneavoastră, că v-aţi convins de eroarea pe care aţi făcut-o.

— Atunci ai nădăjduit ceva imposibil, replică Montoni. Aş fi avut tot atâţia sorţi de izbândă să găsesc sinceritate şi consecvenţă în comportamentuul cuiva care face parte din tagma femeiască, Cum ai fi avut tu să mă convingi că am greşit în această chestiune.

Emily roşi şi. Rămase tăcută”; acum îşi dădea cât se poate de limpede seama că nădăjduise ceva imposibil, căci, acolo unde nu exista greşeală, nu putea urma nici căinţă; şi era limpede că purtarea lui Montoni nu fusese urmarea unei greşeli, ci a unui plan bine gândii.

Dorind să scape de discuţier, care. Era în aceeaşi măsură şi dureroasă şi umilitoare pentru ea. Se întoarse curând pe punte şi îşi reluă locul lângă pupă, fără; să se teamă de frig, căci nu se ridicau aburi de pe apă, iar văzduhul era uscat şi nemişcat aici, cel puţin, bunăvoinţa naturii îi dăruia calmul pe care Montoni. I-l răpise oriunde: altundeva. Trecuse de miezul nopţii. Stelele licăreau slab, dar lumina lor ajungea să contureze, ţărmurile întunecate şi: suprafaţa cenuşie: a râului; până când luna. Se ridică deasupra unui pâlc de palmieri înalţi şi îşi împrăştie strălucirea blândă asupra scenei. Barca luneca uşor mai departe: în tăcerea acelui ceas, Emily auzea din când în când glasul solitar al barcagiilor care îndemnau, caii la edec; în timp ce. Dintr-un colţ mai îndepărtat al bărcii, cu un cântec melancolic.

…marinarul mângâia.

Sub luciul pal al lunii, valul nopţii.

În vremea asta. Emily se gândea cum o vor primi domnul: şi doamna Quesnel; chibzuia ce trebuia să le spună despre La Vallée; şi apoi, încercând să scape de gânduri prea apăsătoare, *se* apucă să ghicească, după conturul neclart, peisajul ce se: odihnea în lumina lunii.

Pe când imaginaţia îi rătăcea astfel, zări în Depărtare o clădire iv. Indu-se printre copacii luminaţi de lună şi, când barca se apropie, auzi glasuri şi în scurt timp distinse porticul impunător al unei vale, umbrită de pâlcuri de pini şi sicomori; şi îşi aminti că era aceeaşi vilă care.

Îi fusese arătată mai demult ca aparţinând unei rude a doamnei Quesnel.

Barca se opri în faţa unor trepte de marmură care legau malul de o pajişte. Apărură lumini între coloanele din spatele porticului. Montoni îşi trimise slujitorul înainte, şi apoi debarcă împreună cu ai săi. Îi găsiră pe domnul şi doamna Quesnel împreună cu câţiva prieteni, aşezaţi pe canapele în portic, foucurându-se de briza răcoroasă a nopţii şi mâncând fructe şi îngheţată, în timp ce câţiva dintre slujitorii lor, aflaţi, la mică depărtare pe malul râului, cântau o serenadă. Emily era acum obişnuită cu modul de viaţă din această ţară călduroasă şi nu se miră să-i găsească pe domnul şi doamna Quesnel în portic, la ora două din noapte…

După ce fură schimbate saluturile obişnuite, se aşezară şi ei în portic şi slujitorii le aduseră gustări din încăperea de alături, unde fusese întinsă masa. Când se mai domoli zarva întâlnirii şi Emily îşi Reveni din agitaţia pe care i-o provocase, fu impresionată de frumuseţea fără seamăn a acestei săli, care se potrivea atât de perfect cu splendorile anotimpului. Era de marmură albă, iar acoperişul, înălţându-se într-o cupolă deschisă, era susţinut de coloane tot de marmură. La cele două capete

ale încăperii se vedeau două porticuri deschise, şi astfel din această sală privirea putea rătăci asupra întregii privelişti, asupra grădinilor şi râului; în mijloc, o fântână arteziană împrospăta mereu aerul, făcând să se simtă şi mai tare mireasma portocolilor din împrejurimi, în timp ce susurul apei era nespus de plăcut şi liniştitor. De coloane erau atârnate opaiţe etrusce, răspândind o lumină strălucitoare în lăuntrul sălii, în timp ce porticurile, mai îndepărtate, erau învăluite în lumina blândă a lunii.

Domnul Quesnel îl luase deoparte pe Montoni şi, îi vorbea despre afacerile sale, cu obişnuitul său aer important; se lăuda cu noile sale achiziţii, şi apoi se prefăcu a deplânge unele dezamăgiri pe care le încercase Montoni în ultima vreme. Acesta însă, care din mândrie, cel puţin, dispreţuia o asemenea îngâmfare şi care detectase pe loc, cu discernământ, sub mila prefăcută, răutatea şi lipsa de simţire a lui Quesnel, îl ascultă cufundat într-o tăcere plină de desconsiderare, până când acesta aduse vorba despre nepoata lui, şi atunci părăsiră amândoi porticul şi se duseră să se plimbe prin grădini.

Emily rămase însă lângă doamna Quesnel, care vorbea despre Franţa (căci până şi numele ţării ei natale îi era drag), găsind oarecare plăcere să privească la cineva care fusese de curând acolo. Şi cum în acea ţară se găsea şi

Valancourt, Emily asculta vorbele nădăjduind întrucâtva că va fi şi el pomenit. Doamna Quesnel, Care, atunci când se afla în Franţa, vorbea cu extaz despre Italia, acum, când se afla în Italia, vorbea la fel de încântată despre

Franţa şi se străduia să stârnească uimirea şi invidia celor ce-o ascultau povestind despre locuri pe care ei nu avuseseră fericirea de a le vedea. Aceste descrieri făceau impresie nu numai asupra lor, ci chiar şi a ei însăşi, căci nu

socotise niciodată că o plăcere prezentă are tot atâta valoare cât şi una trecută; şi astfel clima fermecătoare, livezile înmiresmate de portocali şi toate minunăţiile care o înconjurau rămâneau neobservate, în timp ce imaginaţia îi rătăcea prin locurile îndepărtate ale unei ţări mai friguroase.

În zadar aşteptă Emily să audă numele lui Valancourt.

Doamna Montoni vorbi, la rândul ei, despre desfătările

Veneţiei şi despre nerăbdarea eu care aştepta vizita la frumosul castel al lui Montoni din Apenini; această din urmă remarcă, cel puţin, fiind doar o simplă răfuială, dintr-o fanfaronadă, întrucât Emily ştia prea bine că mătuşa ei nu preţuieşte câtuşi de puţin grandoarea izolată, mai cu seamă aceea făgăduită de castelul din

Udolpho. Astfel discuţia continua şi, pe cât îngăduia politeţea, se înţepau lăudându-şi fiecare ceea ce-i aparţinea, stând pe canapelele din portic şi având în jur minuni atât ale naturii cât şi ale artei, care ar fi inspirat orice suflet cinstit la bunătate şi orice imaginaţie la încântare plină de vrajă.

Curând după aceea, zorile mijiră la răsărit, iar culorile pale ale dimineţii, cu fiece clipa mai luminoase, înfăţişară frumoasele pante ale munţilor italieni şi peisajele strălucitoare ce se întindeau la picioarele lor. Apoi, razele soarelui, izbucnind din spatele dealurilor, poleiră priveliştea cu un auriu ca şofranul, atât de odihnitor pentru ochiul privitorului. Împrejurimile nu mai erau învăluite într-o licărire slabă, ci se înfăţişau în toată strălucirea culorilor. În afară doar de liniile mai îndepărtate, vagi, învăluite

— În pâcla depărtării; şi dulceaţa priveliştii sporea în ochii lui Emily din pricina verdelui întunecat al pinilor şi

chiparoşilor, care formau un fel de arcadă deasupra, râului.

O mulţime de ţărani, trecând cu bărcile în drum spre pieţele din Veneţia, formau acum un tablou viu pe

Brenta. Multe bărci aveau un fel de coviltire pictate, care îi fereau pe oameni de razele soarelui: şi toată

aceasta procesiune, cu grămezile de fructe şi flori din bărci şi cu simplitatea vădind atâta bun gust a ţărănoilor tinere ce păzeau aceste bogăţii rustice, era plină deveselie şi culoare. Bărcile înaintau repede pe firul apei, vâslele erau cufundate ritmic în apă, ţăranii care stăteau întinşi sub coviltirul bărcuţei cântau în cor, sau vreo fată. Aşezată lângă încărcătura de fructe şi flori, ciupea coardele câte unui instrument ţărănesc – şi toate acestea sporeau animaţia şi veselia-scenei.

După ce Montoni şi domnul Quesnel se alăturară doamnelor, părăsiră cu toţii porticul şi se îndreptară spre grădini, care ei au atât de minunate încât Emily uită curând de gândurile ei dureroase. Trunchiurile maiestuoase şi frunzişul îmbelşugat al chiparoşilor, de o perfecţiune cum nu mai văzuse vreodată: «ringuri de – cedri, lămâi şi portocali, pâlcuri de pini şi plopi, luxurianţii castani şi platanii orientali, îşi aşterneau umbra fastuoasă asupra acestor grădini; în timp ce bolţile de mirt înflorit şi, tot felul de arbuşti de mirodenii îşi uneau mireasma cu cea a florilor, ale căror culori vii şi variate scânteiau într-un contrast puternic cu umbra «ringurilor. Văzduhui era împrospătat de răcoarea pâraielor, cărora li se îngăduise să rătăcească prin cotloanele înverzite, finind seama mai degrabă de cerinţele gustului decât ale modei.

Emily rămânea adesea în urma celorlalţi, pentru a admira mai bine peisajul, a descoperi o altă perspectivă sau a se bucura de o licărire de lumină printre ramurile1

Întunecate din prim plan; – piscurile ascuţite ale

munţilor, mărginite cu purpură, povârnite şi abrupte spre vârf, dar pornind lin la vale; şi valea largă, cu contururisălbatic e; apoi crângurile înalte de chiparoşi, pini şi plopi, pe alocuri înfrumuseţate de câte o vilă căzută în ruină, ale cărei coloane năruite apăreau printre ramurile unui pin, ce păreau că se apleacă peste prăbuşirea lor.

În alte colţuri ale grădinii, priveliştea se schimba cu totul, şi în locul delicatei frumuseţi solitare a peisajului apăreau contururile aglomerate şi coloritul variat al clădirilor.

Soarele se suia acum tot mai repede pe cer, şi întreaga ceată părăsi grădinile, retrăgându-se să se odihnească.

CAPITOLUL IV

CAPITOLUL V

Domnul Quesnel caută s-o convingă pe Emily să accepte propunerea de căsătorie cu contele Morano.

ţinând seama şi de faptul că După ce va vinde La Vallée, va rămâne cu un venit foarte mic. La aceasta se adaugă stăruinţele şi. Ameninţările lui Montoni şi ale doamnei

Montoni.

f

Tărie sumbră! *cu gând umil şi-nfiorat*.

Ajută-mă ca taine vechi s-ascult.

Pe *care barzii le-au cântat demult*.

Şi ca blestemul meu să nu-i găsească.

Fă ca povestea să se-adevăreasc.a.

COLLINS – *Odă fricii*

Din somnul în care se cufundase în cele din urmă.

Emily fu deşteptată de o bătaie grăbită în uşa camerei.

Tresări speriată, căci se gândi imediat la Montoni şi la contele Morano; dar, după ce ascultă o vreme în tăcere

şi recunoscu vocea Annettei, se ridică şi deschise uşa.

— Ce te aduce aici atât de devreme? o întrebă Emily, tremurând toată.

— Eft agă ma mselle, vorbi Annette, când vă văd atât de palidă, mă cuprinde spaima. E mare zarvă jos, dedesubtul scărilor; toţi slujitorii aleargă încoace şi încolo, şi niciunul destul de repede! E o zarvă care s-a iscat din senin, şi nimeni nu ştie din ce pricină!

— Cine mai e jos, în afară de slujitori? spuse Emily.

Annette, te rog nu face glume cu mine!

— Pentru nimic în lume, ma mselle, n-aş face glume pentru nimic în lume! Dar nu poţi să nu-ţi spui părerea, iar signor e atât de agitat, cura nu l-am mai văzut niciodată; şi m-a trimis să vă spun, să fiţi gata imediat.

— Doamne, Dumnezeule, ajută-mă! exclamă Emily, aproape leşinată de frică. Aşadar, contele Morano este jos!

— Nu, ma mselle, nu e jos, după câte ştiu eu, răspunse

Annette, atâta doar că *Excellenza* sa m-a trimis să văcer să fiţi gata imediat să părăsiţi Veneţia, căci gondolele vor trage în câteva minute la scările canalului: dar trebuie să mă grăbesc înapoi, la doamna, care nu mai ştie pe ce lume e de atâta grabă.

— Explică-mi, Annette, explică-mi înainte de a pleca ce înseamnă toate astea, spuse Emily, atât de copleşită de uimire şi de licărirea unei speranţe, încât de abia putea vorbi.

— Nu. Ma mselle. E peste puterile mele. Tot ce ştiu e că signor de abia a ajuns acasă, foarte posomorât, şi a pus imediat să ne scoale din pat şi ne-a poruncit să plecăm imediat din Veneţia cu toţii.

— Vine şi contele Morano împreună cu signor?

Întrebă Emily; şi încotro plecăm?

— Nu ştiu nimic, zău; dar l-am auzit pe Ludovico

zicând că, după ce ajungem pe *terra-ferma*, mergem la castelul lui signor clin nişte munţi, despre care vorbea.

— Apeninii! exclamă Emily eu emoţie în glas. Oh! atunci nu prea mai. Am ce nădăjdui!

— Ăsta e locul, ma mselle. Dar în veseliţi-vă şi nu puneţi atâta la inimă, şi gândiţi-vă cât de puţin timp aveţi ca să vă pregătiţi şi cât de nerăbdător e signor. Doamne sfinte! aud vâslele pe canal: uite că se apropie, şi acum se lovesc de treptele de jos; nu poate fi decât gondola.

Annette ieşi în graba din odaie iar Emily începu să se pregătească pentru această plecare neaşteptată, mingi indu-se cu gândul că o schimbare a situaţiei ei nu putea

1 Ţărm, uscat (it,).

fi în niciun caz în mai rău. Abia îşi vârfse cărţile şi hainele în cufărul de voiaj când, fiind chemată pentru a doua oară, coborî în odaia mătuşii ei, unde îl găsi pe

Montoni, mustrând-o nerăbdător pe soţia sa pentru întârziere. Îndată după aceea el ieşi să mai dea nişte porunci oamenilor săi, şi Emily întrebă atunci care era pricina acestei călătorii zorite; dar mătuşa ei ştia tot atât de puţin ca şi ea şi nu părea să o tragă nici pe ea inima la această călătorie.

În cele din urmă, întreaga familie se îmbarcă, dar nici contele Morano şi nici Cavigni nu făceau parte din grup.

Înviorată puţin de această descoperire, Emily se simţi, când gondolierii îşi înfipseră vâslele în/apă şi se îndepărtară de treptele porticului, ca un condamnat căruia i se acordă o scurtă amânare a pedepsei. Inima începu să-i bată mai uşurată după ce ieşiră din canal în larg, şi se simţi şi mai liniştită după ce trecură de zidurile de la

San Marco, fără să se fi oprit să-l ia pe contele Morano.

Zorii începeau acum să mijească la orizont şi să lumineze ţărmurile Adriaticei. Emily nu se încumetă să-i

pună vreo întrebare lui Montoni, care rămase câtăva vreme într-o tăcere mohorâtă, şi apoi se înfăşură în pelerină, ca şi cum ar fi vrut să doarmă; doamna Montoni făcu acelaşi lucru, dar Emily, care nu putea să adoarmă, împinse un colţ al perdelei gondolei şi privi afară, pe mare. Zorii luminau acum vârfurile muntoase de la Friuli; dar la poalele munţilor şi pe valurile care se rostogoleau până la picioarele lor, domnea întunericul. Emily, într-o stare de reverie melancolică, privi cum lumina zorilor se întindea tot mai mult peste mare, dezvăluind treptat

Veneţia cu insuliţele ei, precum şi ţărmurile Italiei, de-a lungul cărora se zăreau mişcându-se corăbii cu pânze triunghiulare.

La această oră a dimineţii, gondolierii erau adesea strigaţi cu glas tare de ţăranii ce se duceau la piaţă, şi în curând laguna Veneţiei se umplu de nenumărate bărci venind dinspre uscat cu tot felul de bucate. Emily aruncă o ultimă privire către splendoarea Veneţiei; dar gândurile îi rătăceau spre întâmplările ce-o aşteptau în locurile spre care se îndrepta, tot cântărind pricinile acestei călătorii neaşteptate. Gândindu-se puţin mai liniştită, îşi spuse că

Montoni o ducea probabil în castelul său izolat, pentru că, acolo îşi închipuia că putea încerca cu mai mulţi sorţi de izbândă s-o înspăimânte, silind-o să-i dea ascultare;

sau că, dacă în pustietăţile acelea sumbre tot nu vă izbuti, ar putea avea loc căsătoria ei forţată cu contele, celebrată cu discreţia necesară pentru reputaţia lui Montoni. Puţinul curaj care-i revenise în acest răgaz începu acum să se spulbere, şi când Emily atinse ţărmul, deprimarea o cuprinsese din nou.

Montoni nu porni pe râul Brenta în sus, ci îşi continuă drumul cu trăsurile, de-a curmezişul regiunii, către Apenini; şi cât dură drumul, atitudinea lui faţă de

Emily fu atât de severă, încât numai şi aceasta ar fi fost de ajuns să-i adeverească bănuielile, dacă mai era nevoie să le adeverească. Simţurile ei rămâneau acum oarbe la frumuseţea regiunii prin care călătorea. Uneori îi venea să zâmbească de naivitatea Annettei, care flecărea tot timpul legându-se de ce vedea, şi uneori să suspine când o privelişte de o deosebită frumuseţe i-l aducea în minte pe

Valancourt – deşi rareori el lipsea din gândurile ei, şi nici nu mai nădăjduia să audă de el în pustietăţile spre care se îndrepta.

În cele din urmă drumul începu să urce spre Apenini.

El şerpuia prin întinsele păduri de pini care acopereau pe vremea aceea munţii şi care închideau orice perspectivă, în afară de crestele profilate deasupra lor; ici-colo câte un luminiş în pădurea întunecoasă, îngăduia o clipă ochiului să zărească regiunea din vale. Umbra adâncă a pădurii, liniştea neîntreruptă decât de briza ce foşnea prin copaci, genunile înfricoşătoare care se zăreau uneori – toate acestea Umpleau sufletul lui Emily de teamă;

vedea în jurul ei doar imagini de o măreţie sumbră, de un sublim înspăimântător; iar alte imagini, la fel de sumbre, la fel de teribile, îi licăreau în imaginaţie. Mergea fără să ştie unde şi se găsea în puterea unui om care o făcuse până acum să sufere mult; spre a se căsători, poate, cu un bărbat care nu se bucura nici de afecţiunea şi nici de stima ei; sau spre a îndura, fără a nădăjdui vreun ajutor.

— Orice pedeapsă pe care răzbunarea, şi încă o răzbunare italienească, i-ar putea-o dicta. Cu cât căuta mai mult să ghicească pricina călătoriei, cu atât era mai încredinţată că se urmărea căsătoria ei cu contele Morano, cu discreţia pe care împotrivirea ei hotărâtă o făcuse necesară, dacă nu siguranţei lui Montoni, cel puţin reputaţiei lui. Pustietăţile prin care treceau şi faima

sinistră a castelului, despre care auzise zvonuri misterioase, îi inspirau teamă şi deznădejde; şi deşi sufletul îi era năpădit de dezolare, mai reacţiona încă la impresiile noi ce-i veneau din jur – căci altfel de ce s-ar fi înfiorat ea oare gândindu-se la acel castel singuratic?

În timp ce călătorii urcau prin pădurile de pini. Povârnişurile se ridicau tot mai înalte, munţii. Păreau să se înmulţească, şi ceea ce erau crestele unuia se dovedeau a fi doar poalele altuia. În cele din urmă ajunseră pe un mic platou, unde vizitiii se opriră să-şi odihnească catârii; la picioarele lor se deschidea o privelişte atât de întinsă şi de măreaţă, încât doamna Montoni nu izbuti să-şi stăpânească o exclamaţie de admiraţie. O clipă şi Emily îşi uită tristeţea în faţa imensităţii naturii. Dincolo de amfiteatrul de stânci de sub ei, cu creste tot atât de numeroase ca valurile mării, şi cu poalele acoperite de păduri – se întindea *campagna* italiană, în care oraşele, râurile şi pădurile şi toate ogoarele cultivate se amestecau într-un colorit vesel. Adriatica mărginea orizontul, în care Padul şi Brenta, după ce şerpuiau pe întreaga întindere a ţinutului, îşi vărsau undele fertile. Emily privi multă vreme splendorile lumii lăsate în urmă, a cărei măreţie părea. Să i se înfăţişeze numai pentru a-i spori regretul că o părăsea; pentru ea, numai Valancourt se afla în acea lume;

numai spre el se întorcea inima ei; şi numai pentru el îi curgeau lacrimile amare.

Îndepărtându-se de această privelişte sublimă, călătorii îşi urmară urcuşul printre pini, până când intrară într-o trecătoare îngustă; acum orice perspectivă spre depărtări le era închisă, şi nu vedeau decât stânci, ce se înălţau ameninţătoare deasupra drumului, şi nicio urmă de oameni sau chiar de vegetaţie, decât ici şi colo câte un trunchi de stejai cu ramuri golaşe, care aproape atârna de stânca în care îşi prinsese rădăcinile puternice.

Trecătoarea, care avea să-i ducă în inima Apenmilor, se deschidea în cele din urmă la lumină, arătându-le călătorilor noştri un alt şir lung de munţi, la fel de Sălbatici ca cei prin care trecuseră. Păduri întinse de pini se aşterneau la poalele, lor şi încoronau râpele ce coborau până în vale, în timp ce deasupra, învolburările de neguri opreau razele soarelui, învăluind crestele într-un joc magic de lumini şi umbre. Peisajul părea că se schimbă neîncetat, luând înfăţişări noi pe măsură ce drumul, şerpuind mereu, îl aducea în faţa ochilor ba dintr-o parte, ba din alta; în timp ce ceaţa nestatornică ba le ascundea un colţ mai fermecător, ba îl lumina în culori neasemuite, mărind încântarea ochiului.

Deşi văile adânci dintre munţi erau acoperite în cea mai mare parte de păduri de pini, uneori apărea brusc câte o deschidere numai de stânci golaşe, cu o cascadă repezindu-se din vârf printre colţuri de stânci, până când apele, atingând fundul, spumegau cu furie tunătoare; alteori scene pastorale îşi etalau „deliciile verzi” prin văi înguste, zâmbind printre grozăviile din jur. Apărea astfel câte un tablou încântător de pace, cu turme de capre şi oi păscând la umbra pădurilor de alături şi cu o cabană de păstori ridicată pe malul unui pârâu limpede.

Oricât de sălbatice şi romantice ar fi fost aceste scene, nu aveau înfăţişarea sublimă a celor din Alpii care străjuiesc intrarea în Italia. Emily se simţea adesea exaltată, dar rareori o încercau emoţiile de teamă de nedescris pe care le avusese când trecuse Alpii.

Spre sfârşitul zilei, coborâră într-o vale adâncă. Munţii, povârnişurile lor repezi ce păreau inaccesibile, îi înconjurau aproape din toate părţile. Spre răsărit se deschidea o perspectivă ce le îngăduia să vadă Apeninii în toată grozăvia lor; şiruri lungi de creste, încălecându-se unele deasupra celorlalte, cu muchiile îmbrăcate în păduri

de pini, înfăţişau un tablou de o măreţie mai impresionantă decât tot ce văzuse Emily până atunci. Soarele tocmai apunea în dosul crestei pe care o coborâseră. Şi umbra ei prelungă se întindea de-a curmezişul văii; dar razele piezişe, ţâşnind printr-o deschizătură de stânci, polei.au cu o lumină aurie vârfurile copacilor ce creşteau pe povârnişul din Faţă şi dădeau o strălucire nemaivăzută turnurilor şi crenelurilor unui castel, ale cărui metereze imense se întindeau pe buza unei prăpăstii de deasupra.

Măreţia acestor ziduri învăpăiate era accentuată de umbra contrastantă care învăluia valea de la picioarele lor.

— Acolo, zise Montoni, rostind primele cuvinte de ceasuri-întregi, este Udolpho.

Emily privi eu spaimă şi tristeţe spre acel castel, înţelegând acum că era al lui Montoni; cu toate că era luminat de soarele ce apunea, măreţia sumbră a înfăţişării lui şi zidurile roase de piatră cenuşie îl făceau să pară lugubru în măreţia lui. În timp ce-l privea, lumina se stinse pe ziduri, lăsându-l învăluit într-un purpuriu mohorât, care se întuneca din ce în ce mai mult, pe măsură ce negura subţire se aşternea peste tot muntele, şi doar crenelurile de sus mai erau scăldate în lumină. Dar curând lumina se şterse şi de pe ele, şi întregul edificiu se înfăşură în haina solemnă a înserării. Tăcut, singuratic şi măreţ, părea să domnească peste întregul ţinut, sfidând pe toţi cei ce îndrăzneau să-i încalce domeniul solitar. Odată cu înserarea, cu întunericul ce se lăsa, înfăţişarea îi devenea şi mai teribilă; Emily continuă să-l privească, până când nu se mai zăriră decât turnurile înălţându-se deasupra copacilor, pe sub umbra cărora trăsurile începură în curând să urce.

Aceşti codri deşi şi întunecoşi, întinzându-se până hăt-departe, îi treziră în minte imagini înfricoşătoare, şi se aştepta parcă să vadă tâlhari apărând de după trunchiurile

copacilor. În cele din urmă, trăsurile ieşiră pe un teren stâncos acoperit de tufişuri, şi în curând ajunseră la porţile castelului, unde clopotul de la intrare răsună grav, pentru a le anunţa sosirea, sporind emoţiile şi temerile ce o năpădiseră pe Emily. În timp ce aşteptau să vină un slujitor dinăuntru ca să le deschidă porţile, ea cercetă tulburată castelul; dar întunericul se lăsase peste tot şi nu-i îngăduia să desluşească decât foarte vag conturul, cu zidurile masive ale fortificaţiilor, şi să înţeleagă că era foarte mare, străvechi şi mohorât. Cele câteva părţi pe care le văzu, îi permiteau să judece cât de impunător şi de întins era. Poarta din faţa ei, pe unde se pătrundea în curţile dinăuntru, era de dimensiuni uriaşe, străjuită de două turnuri rotunde încoronate cu turle ieşite în afară, prevăzute cu creneluri, unde, în loc de flamuri, fluturau acum buruieni lungi şi tot felul de plante sălbaticee, care prinseseră rădăcini printre pietrele măcinate, părând să suspine, în bătaia vântului, de pustietatea ce domnea în jurul lor. Turnurile erau unite printr-o curtină, având şi ea deschizături şi creneluri, sub care se zărea arcada arcuită a unui uriaş grilaj aşezat deasupra porţilor; iar de aici, zidurile fortificaţiilor se întindeau până la alte turnuri ce se înălţau deasupra prăpăstiilor şi linia lor frântă, profilată pe a vagă licărire a cerului la apus, vorbea despre ravagiile războiului. Dincolo de acestea, totul se pierdea în întunericul serii.

Tot privind înfricoşată această scenă, Emily auzi deodată paşi în dosul porţilor şi apoi zăvoarele fură trase;

şi pe dată apăru un bătrân slujitor din castel şi trase într-o parte şi în alta uriaşele canaturi ale porţii, pentru ca stăpânul său să poată intra. Când roţile trăsurii se rostogoliră greoi pe sub grilaj, Emily simţi cum i se strânge inima şi i se păru că intră într-o închisoare; curtea întunecoasă în care pătrunseră avu darul să-i întărească

impresia; şi închipuirea ei, mereu trează la ceea ce o înconjura, plăsmuia şi mai multe spaime decât ar putea justifica raţiunea.

Printr-o altă poartă intrară în a doua curte, năpădită de iarbă, chiar mai neîngrijită decât prima; şi privindu-i în obscuritate paragina – zidurile înalte acoperite de iederă, muşchi şi măselariţă şi turnurile crenelate înălţându-se deasupra – Emily simţi sum o năpădesc gânduri despre suferinţe îndelungate şi crime. Una din acele convingeri neaşteptate şi inexplicabile, care, pun stăpânire uneori până şi pe minţile cele mai tari, o umplu de groază.

Sentimentul acesta nu slăbi nici după ce intră într-o uriaşă sală gotică, cufundată în obscuritatea înserării, pe care o lumină ce licărea mai departe, printr-un şir lung de arcade, o făcea şi mai impresionantă. Când un slujitor aduse lumina mai aproape, câteva raze căzură pe cocoanele şi pe bolţile arcuite, formând un puternic contrast cu umbrele lor care se întindeau pe pardoseală şi pe pereţi.

Călătoria lui Montoni fusese atât de neaşteptată încât oamenii lui nu avuseseră timp să facă şi alte pregătiri pentru primirea sa, în afară de ceea ce se putuse încropi în scurtul răgaz scurs de la sosirea slujitorului trimis înainte de la Veneţia; aceasta şi explica, în oarecare măsură, atmosfera de extremă dezolare care domnea pretutindeni.

Slujitorul care venise să lumineze drumul lui Montoni se înclină în tăcere, fără ca pe chip să-i apară vreun semn de bucurie. Montoni răspunse la salut printr-un uşor gest al mâinii şi trecu mai departe: iar soţia lui, urmându-l şi uitându-se în jur cu uimire şi cu o nemulţumire pe care, de teamă, nici n-o arăta, şi Emily, cercetând cu uimire şi sfială mărimea şi grandoarea sălii, se apropiară de o scară de marmură. Arcadele se deschideau aici într-o boltă înaltă, şi din centrul ei atârna un candelabru cu trei braţe, pe care

un slujitor se grăbi să-l aprindă; atunci putură să vadă ornamentele bogate ale plafonului, un coridor ce ducea spre mai multe încăperi de sus şi un vitraliu pornind de la pardoseală până la plafon.

Trecând pe lângă piciorul scării şi străbătând apoi o anticameră, pătrunseră într-o încăpere spaţioasă, cu pereţii îmbrăcaţi în lemn negru de zadă, aflată din abundenţă pe munţii., din jur, care abia dacă se distingeau în întuneric.

— Adu mai multă lumină, porunci Montoni, intrând.

Slujitorul puse jos sfeşnicul şi se pregătea să-i îndeplinească porunca; dar doamna Montoni se văită că aerul nopţii din acel ţinut muntos era rece şi că ar fi bine să se facă focul, şi atunci Montonijdorunci să se aducă lemne.

În timp ce el se plimba prin odaie îngândurat, iar doamna Montoni se aşezase în tăcere pe o canapea din celălalt capăt al odăii, aşteptând întoarcerea slujitorului.

Emily fu izbită de aspectul neobişnuit de solemn şi părăsit al încăperii, aşa cum îi apărea acum, la licărirea unei singure luminări, pusă lângă o mare oglindă veneţiană care reflecta vag odaia, cu silueta înaltă a lui Montoni trecând încet de-a lungul ei, cu braţele încrucişate şi chipul umbrit de pana ce-i flutura la pălărie.

De la contemplarea acestei scene, gândul îi zbură spre suferinţele care o aşteptau aici, până când amintirea lui

Valancourt – de departe, de unde se afla! – i se strecură în inimă şi temerile i se prefăcură în tristeţe. Scoase un suspin greu; şi, încercând să-şi ascundă lacrimile, se îndreptă spre una din ferestrele înalte care dădeau spre metereze, sub care se întindeau pădurile pe unde trecuseră în drumul spre castel. Dar umbra nopţii se aşternuse adânc peste munţi, şi nu se mai zărea decât un

contur vag

La orizont, căci o fâşie roşiatică mai licărea spre apus; valea dintre ei era însă cufundată în beznă.

Scena din încăpere, spre care Emily se întoarse când auzi uşa deschizându-se, era aproape la fel de întunecoasă.

Bătrânul slujitor care îi întâmpinase la poartă intră acum, îndoit sub povara unor crengi de pin, în tiiâip ce doi dintre servitorii veneţieni ai lui Montoni îl urmau cu lumini.

— Bun venit excelenţei voastre la castel, zise bătrânul, ridicându-se din faţa căminului, unde aşezase lemnele; a rămas multă vreme nelocuit; rog să ne fie cu iertare signor, dar am fost înştiinţat în ultima clipă. Sunt aproape doi ani, la apropiatul praznic al lui San Marco, de când excelenţa voastră n-a mai fost pe-aici.

— Ai o bună ţinere de minte, moş Carlo, zise Montoni;

cam aşa este; şi cum ai dus-o în tot acest timp?

— Vai şi amar de mine, domnule, foarte greu: vântul rece care suflă iarna prin castel aproape că m-a dat gata;

şi m-am gândit uneori s-o rog pe excelenţa voastră să mă lase să plec din munţi şi să cobor la şes. Dar nu ştiu cum se face – îmi vine tare greu să părăsesc zidurile astea bătrâne între care am trăit atâta vreme.

— Şi, cum stau lucrurile la castel, după ce-am plecat eu? întrebă Montoni.

— Păi, ca de obicei, signor; numai că e nevoie de unele reparaţii. Păi, e tumul dinspre nord – câteva* metereze s-au. Prăbuşit, şi au fost cât pe-aci într-o zi s-o lovească în cap pe biata navastă-mea (Dumnezeu s-o ierte!). Excelenţa voastră trebuie să ştie că…

— Bine, bine, dar spune mai departe de reparaţii. Îl întrerupse Montoni.

— Da, reparaţiile, zise Carlo. O parte; din acoperişul

sălii celei mari a căzut, şi fiecare vânt care suflă în munţi a trecut prin el iarna trecută, şuierând prin tot castelul»

de nu te puteai încălzi, ori şi unde te-ai fi dus. Nevastă-mea şi cu mine ne pitulam tremurând lângă un foc zdravăn, într-un colţ din sala cea mică, gata să murim de frig, şi…

— Dar acum nu mai e nevoie de reparaţii, zise Montoni, pierzându-şi răbdarea.

— Oh, Doamne! ba da, excelenţa voastră – zidul meterezelor s-a prăbuşit în trei locuri; apoi, scările care duc la galeria dinspre apus au fost lăsate de atâta vreme în paragină, încât e primejdie mare să calci pe ele; şi coridorul care duce la marea sală îmbrăcată în lemn de stejar, ăl de e cocoţat deasupra meterezelor dinspre miazănoapte

— Într-o noapte iarna trecută m-am încumetat să mă duc acolo singur şi, excelenţa voastră…

— Bine, bine, destul cu astea, zise Montoni în grabă;

O să stăm de vorbă mai pe larg mâine.

Focul fusese acum aprins; Carlo mătură în faţa căminului, aşează scaune, şterse praful de pe o masă mare de marmură, aflată alături, şi apoi ieşi din odaie.

Montoni, soţia sa şi Emily se aşezară în jurul focului.

Doamna Montoni făcu vreo câteva încercări să lege o conversaţie, dar răspunsurile lui monocănoase o descurajară, pe când Emily se străduia să prindă curaj ca să-i vorbească. În cele din urmă, cu glas tremurat, zise:

— Aş putea să vă întreb, domnule, care. E pricina acestei călătorii neaşteptate?

Urmă o lungă tăcere, şi apoi ea găsi destul curaj ca să repete întrebarea.

— N-am. Obiceiul să răspund la astfel de întrebări, zise Montoni, şi nici ţie nu-ţi stă bine să le pui; timpul le va lămuri pe toate; dar aş vrea să nu mai fiu hărţuit cu tot

felul de fleacuri şi te sfătuiesc să te retragi în camera ta şi să cauţi să te porţi cu mai multă u decala. În loc să te laşi pradă imaginaţiei şi unor emoţii nefiresec de mari, care, ca să le numim cât mai blând, nu sunt decât slăbiciuni.

13 – Mistrele din Udolpho, vol. I

Emily se ridică să se retragă.

— Noapte bună, doamnă, i se adresă ea mătuşii ei, cu un calm care nu izbutea totuşi să-i ascundă tulburarea.

— Noapte bună, draga mea, zise doamna Montoni, cu un glas blând pe care nepoata ei nu-l mai auzise la ea; şi această duioşie neaşteptată ai aduse lacrimi în ochi.

După ce îi făcu o plecăciune lui Montoni, porni spre uşă.

— Dar nu ştii drumul spre odaia ta, zise mătuşa ei.

Montoni îl chemă pe slujitorul care aştepta în anticameră şi îi porunci s-o cheme pe camerista doamnei

Montoni; cu care, după câteva minute, Emily se retrase.

— Ştii care e odaia mea? o întrebă ea pe Annette, în timp ce străbăteau sala.

— Da, cred că da, ma mselle; dar tare întortocheat mai e castelul ăsta! M-am şi rătăcit prin el. Trebuie să ajungem la camera dublă de deasupra fortificaţiei dinspre miazăzi, şi până acolo se urcă pe această scară. Odaia stăpânei este în celălalt capăt al castelului.

Emily urcă scara de marmură şi ajunse pe coridor, unde Annette reîncepu să sporovăiască:

— Ce loc pustiu şi sălbatic, domnişoară! Mi-ar fi frică să locuiesc aici. De câte ori nu mi-am dorit să fiu din nou în Franţa! Nici nu m-am gândit, când am plecat cu stăpâna mea să văd lumea, că am să ajung să stau închisă într-un loc ca ăsta. Dacă ştiam asta, n-aş fi plecat niciodată din ţara mea! Luaţi-o pe aici, ma mselle, pe după colţ. Aproape că încep să cred iar în uriaşi şi de-alde astea, căci mi se

pare un adevărat castel de uriaşi; cred că într-o noapte am să văd şi zâne ţopăind prin sala cea mare, care pare mai curând o biserică, cu coloanele ei uriaşe, nu altceva.

— Da, zise Emily zâmbind, bucuroasă că scăpa de gânduri mai serioase, dacă o să ne furişăm pe coridor la miezul nopţii şi o să ne uităm jos în sală, neîndoielnic că o s-o vedem luminată de mii de lumini, şi zânele prinse în horă veselă, la sunetele unei muzici minunate; căci în astfel de locuri, ştii, vin ele să petreacă. Dar mă tem, Annette, că n-ai să poţi îndura să vezi asemenea privelişte:

şi, de îndată ce îţi vor auzi glasul, totul va dispărea într-o clipă.

— Oh! dacă îmi veţi ţine tovărăşie, ma mselle am să vin pe coridor chiar în noaptea asta şi vă făgăduiesc să-mi ţin gura; nu va fi vina mea dacă totul va dispărea. Dar credeţi că vor veni?

— Nu pot să ţi-o făgăduiesc neîndoios, dar pot să-ţi spun că nu va fi vina ta dacă vraja se va risipi.

— Bine, ma mselle, nici nu doream mai mult; dar nu mi-e teamă atât de zâne, cât de fantome; şi să spune că sunt o mulţime prin castel; şi m-aş speria de moarte, dacă aş vedea vreuna. Dar, sst, ma mselle, păşiţi mai încet! De câteva ori mi s-a părut că trece cineva pe lângă mine.

— E caraghios ce spui! exclamă Emily; nu trebuie să te laşi cuprinsă de asemenea închipuiri.

— Oh, domnişoară! nu sunt închipuiri, după câte ştiu;

Benedetto spune că galeriile şi sălile astea întunecoase sunt tocmai potrivite pentru fantome; şi am credinţa că, dacă aş *trăi* mult timp aici, m-aş preface şi eu în fantomă!

— Nădăjduiesc, zise Emily, că te vei păzi să nu audă signor Montoni că eşti atât de fricoasă, fiindcă s-ar supăra foarte tare.

— Însemnă că ştiţi, ma mselle, totul despre fantome!

se porni iarăşi Annette. Nu, nu, lăsaţi că mă pricep şi eu la lucrurile astea; deşi, dacă stăpânul poate dormi adânc, nimeni altul din castel nu are dreptul să stea treaz, de asta sunt sigură.

Emily nu păru să ia în seamă spusele ei.

— Încoace pe coridor, ma mselle; ăla duce spre o scară din dos. Oh! dacă văd ceva, am să-mi ies din minţi de frică!

— Nu cred că ar fi cu putinţă, zise Emily zâmbind ţi continuând să meargă prin corrdorul cotit, care se deschidea în altă galerie.

Atunci Annette, dându-şi seama că greşise drumul, tot flecărind despre fantome şi zâne, începu să rătăcească prin alte coridoare şi galerii, până când în cele din urmă, înfricoşată de întortocherile şi pustietatea lor, strigă după ajutor dar ajunseseră prea departe şi nu mai puteau fi auzite de ceilalţi slujitori, aflaţi în cealaltă parte a castelului; Emily deschise uşa unei camere în stânga lor.

— Oh, nu intraţi acolo, ma mselle, zise Annette, aşa o să vă rătăciţi şi mai mult.

— Adu încoace lumina, zise Emily, poate că găsim drumul luând-o prin odăile astea.

Annette rămase la uşă, şovăind, cu luminarea ridicată, ea să se vadă mai bine, dar lumina slabă nu ajungea nici până la jumătatea camerei.

— De ce şovăi? întrebă Emily; lasă-mă să văd încotro dă odaia asta.

Annette înainta fără tragere de inimă. Odaia dădea spre un şir de încăperi spaţioase, cu aspect străvechi;

unele erau îmbrăcate cu tapiserii, iar altele cu lemn de cedru şi de zadă neagră. Puţinele mobile păreau să fie atât de vechi ca şi încăperile, dar păstrau un aer de măreţie, deşi acoperite de praf şi şubrezite de umezeală şi

de trecerea anilor.

— Ce reci sunt odăile astea, ma mselle! zise Annette;

nimeni n-a mai stat în ele de foarte multă vreme, după cum se spune. Să plecăm de-aici.

— Poate că dau spre scara cea mare, zise Emily mergând mai departe, până când ajunse într-o cameră cu pereţii acoperiţi cu tablouri şi luă luminarea să vadă mai bine portretul unui ostaş călare, pe câmpul de luptă.

Ostaşul îşi repezea suliţa spre un om întins sub picioarele calului, care ridicase o mină, de parcă ar fi cerut îndurare. Dar ostaşul, cu viziera ridicată, îl privea cu ochi răzbunători, şi înfăţişarea ca şi expresia lui o izbiră pe

Emily, căci i se părea că seamănă cu Montoni. Se înfioră şi întoarse spatele tabloului. Trecând cu lumina în grabă prin faţa altor tablouri, ajunse la unul acoperit cu un văl de mătase neagră. Ciudăţenia faptului o izbi, şi se opri în faţa tabloului, vrând să tragă vălul şi să vadă ce anume era ascuns cu atâta grijă, dar îi lipsi curajul.

— Sfântă Fecioară! ce poate să însemne asta? exclamă Annette. Cu siguranţă că ăsta-i tabloul despre care mi s-a spus la Veneţia.

— Ce tablou? zise Emily.

— Păi, un tablou… un tablou, răspunse Annette cu glas şovăitor, dar n-am înţeles prea bine despre ce era vorba.

— Dă la o parte vălul, Annette.

— Cum! eu, ma mselle?… Pentru nimic în lume!

Şi Emily, întorcându-se, o văzu pe Annette albă la faţă.

— Dar, ia spune, ce-ai auzit despre acest tablou că te-a înspăimântat atât, draga mea? o întrebă ea.

— Nimic, ma mselle; n-am auzit nimic. Dar haide să ieşim de-aici.

— Ieşim, n-avea grijă, numai că mai întâi vreau să

cercetez tabloul; ţine luminarea, Annette, cât ridic eu vălul.

Annette luă luminarea, dar o porni imediat mai departe, fără să ţină seama că Emily îi poruncea să stea pe loc; până la urmă, nevrând să rămână singură în întuneric, Emily o urmă şi părăsi odaia.

— Ce s-a întâmplat, Annette? o luă la rost când o ajunse din urmă; ce-ai auzit despre tablou, de te face să nu asculţi când îţi cer să stai?

— Nu ştiu ce să vă spun, ma mselle, răspunse Annette, şi nu ştiu nimic nici despre tablou; doar că am auzit că e ceva îngrozitor legat de el – şi că *de atunci* a fost acoperit cu negru – şi că nimeni nu s-a mai uitat la el de foarte mulţi ani – şi că este ceva în legătură cu stăpânul castelului, înainte ca signor Montoni să fi intrat în stăpânirea lui şi…

— Bine, Annette, zise Emily zâmbind, văd că e aşa cum spui – că nu ştii nimic despre tablou.

— Nu, nimic, ma mselle, zău, fiindcă m-au pus să făgăduiesc că n-o să spun niciodată; dar…

— Bine, zise Emily, văzând-o cum dă o luptă între dorinţa de a dezvălui o taină şi teama de consecinţe, n-am să te mai întreb nimic…

— Nu, chiar vă rog, domnişoară, să nu mă întrebaţi.

— Ca nu cumva să spui totul, o întrerupse Emily.

Annette roşi şi Emily îi zâmbi, şi ajunseră la capătul acestui şir de încăperi, pomenindu-se, tare nedumerite, din nou în capul scării de marmură, unde Annette o lăsă pe Emily, şi se duse să cheme pe una din slujnicele de la castel, ca să le arate unde e camera pe care o căutau.

În lipsa ei, gândurile lui Emily se îndreptară iarăşi spre tablou; nevrând să silească o slujnică să-şi calce cuvântul, nu continuase cu cercetările în această direcţie, ca şi în legătură cu unele zvonuri alarmante ce-i scăpaseră

Annettei despre Montoni, cu toate că îi treziseră curiozitatea şi. Îşi dăduse seama că Annette ar fi răspuns cu uşurinţă la întrebările ei. În orice caz, acum ar fi vrut să se întoarcă singură în încăperea tablourilor şi să-l examineze pe cel acoperit cu vălul negru; dar singurătatea din jur la această oră şi tăcerea deprimantă care domnea acolo o făcură să renunţe, mai ales că misterul care învăluia acest tablou îi trezise oarecare teamă. Era hotărâtă, totuşi, ca la lumina zilei, când curajul i se va redeştepta, să se ducă acolo şi să ridice vălul. Pe când se apleca de pe coridor peste scară şi cerceta cu privirea, rămase din nou uimită de zidurile uriaşe şi groase, acum ruinate, şi de coloanele solide de marmură, înălţându-se din sala cea mare şi sprijinind tavanul.

Curând apăru o slujnică împreună cu Annette şi o conduseră pe Emily în odaia ei, aflată într-o aripă îndepărtată a castelului, chiar la capătul coridorului de unde se deschidea şirul de încăperi prin care se rătăciseră.

Atât de izolată era această odaie în care urma să stea, încât Emily îi ceru Annettei să nu plece imediat de lângă ea; iar umezeala dinăuntru o îngheţa mai mult decât frica. Îi ceru Caterinei, slujnica de la castel, să aducă nişte lemne şi să aprindă focul.

— Vai, doamnă, dar sunt ani de zile de când nu s-a mai făcut focul aici, zice Caterina.

— Nu-i nevoie să ne lămureşti, draga mea, se amestecă imediat Annette; fiecare odaie din castel parcă ar fi un puţ. Mă întreb cum de puteţi să trăiţi aici; în ceea ce mă priveşte, aş vrea să fiu iar la Veneţia.

Emily îi făcu semn Caterinei să se ducă după lemne.

— Tare aş vrea să ştiu, domnişoară, zise Annette, de ce i se spune camera dublă.

Iar Emily se apucă s-o cerceteze în tăcere; văzu că era înaltă şi spaţioasă, ca şi celelalte odăi pe care le văzuse

şi, ca multe dintre ele, avea pereţii căptuşiţi cu lemn negru de zadă. Patul şi celelalte mobile, foarte vechi, aveau un fel de măreţie sumbră, ca de altfel totul la castel.

Una din ferestrele înalte, pe care o deschise, dădea spre n fortificaţie, dar altceva nu mai izbuti să vadă. Căci totul era cufundat în întuneric.

Faţă de Annette, Emily încercă să-şi păstreze curajul şi să-şi reţină lacrimile care îi tot veneau în ochi. Ar fi vrut să întrebe când urma să vină la castel contele Morano; dar se stăpâni, căci nu-i plăcea să pună întrebări zadarnice şi să discute treburi ale familiei cu o slujnică.

Anette însă era absorbită de alte gânduri: de felul ei, se dădea în vânt după lucruri neobişnuite şi auzise de o întâmplare în legătură cu castelul, care ai mulţumea din plin această înclinare. Dar cum i se poruncise să nu pomenească de ea şi cum dorinţa de a o dezvălui era atât de puternică, în fiece clipă era gata să destăinuie ceea ce ştia; pentru ea era o adevărată pedeapsă să fie silită să tăinuiască o întâmplare atât de stranie; dar ştia că Montoni putea să-i dea o pedeapsă şi mai grea, dacă nu se supunea poruncii, şi se temea de mândria lui.

Caterina aduse repede lemne, şi flacăra vie a focului risipi o vreme întunericul din cameră. Dar cum Annette era chemată de stăpâna ei, Emily rămase din nou singuri cu gândurile ei. Nu se obişnuise încă cu purtările aspre ale lui Montoni şi era aproape la fel de impresionată ca atunci când le observase prima dată. Duioşia şi afecţiunea cu care fusese înconjurată până la moartea părinţilor ei o făcuseră deosebit de simţitoare la orice fel de răutate, şi nici măcar frica nu o putea face să rabde o asemenea răsturnare a situaţiei.

Ca să-şi mai uite de gândurile acestea apăsătoare, ea se ridică şi începu să cerceteze iarăşi încăperea şi mobilierul, Dând ocol odăii, trecu pe lângă o uşă care nu

era bine închisă; şi înţelegând că nu era uşa prin care intrase, luă lumânarea şi căută să vadă încotro ducea.

O deschise şi, făcând un pas înainte, era cât p-aci să cadă pe o scară îngustă şi abruptă, ce cobora în spirală, între două ziduri de piatră. Ar fi vrut să ştie unde ducea scara, mai ales că pornea chiar din odaia ei; dar în starea în care se afla, nu prea avea destul curaj s-o pornească singură pe întuneric. De aceea, închizând uşa, încercă s-o zăvorască; dar când se uită mai bine; văzu că nu era niciun zăvor pe dinăuntru, deşi erau două pe partea cealaltă. Îndreptă într-o oarecare măsură lucrurile aşezând un scaun greu în faţa uşii; dar era tare neliniştită gândindu-se să doarmă singură în odaia izolată, cu o uşă dând spre un colţ necunoscut al castelului şi neputând fi încuiată. Îi trecu prin minte s-o roage pe mătuşa ei s-o lase pe Annette cu ea toată noaptea; dar se temu să nu i se spună că erau mofturi copilăreşti; şi nici nu ţinea ca Annette, şi aşa destul de speriată, să aibă şi alte pricini de nelinişte.

Gândurile acestea negre îi fură curând întrerupte de zgomot de paşi pe coridor, şi tare se mai bucură văzând-o pe Annette că intră cu o cină trimisă de doamna

Montoni. Cu cina pusă pe o măsuţă lângă foc, o rugă pe

Annette să rămână cu ea şi să cineze împreună; după ce terminară masa frugală, Annette, încurajată de bunătatea ei, se apucă să înteţească focul, îşi trase scaunul lângă cămin, mai aproape de Emily, şi zise:

— Aţi auzit vreodată, ma mselle, de întâmplarea ciudată prin care signor a devenit stăpânul acestui castel?

— Ce poveste minunată mai ai acum de povestit?

zise Emily, ascunzându-şi curiozitatea pe care i-o stârniseră şi ei zvonurile misterioase auzite mai înainte în legătură cu acest subiect.

— Am aflat totul, ma mselle, începu Annette,

aruncând o privire în jurul odăii şi trăgându-se mai aproape de Emily; Benedetto mi-a spus-o în timpul călătoriei;

mi-a zis: „Annette, ştii ce-i cu castelul ăsta unde mergem?” „Nu, am zis eu, domnule Benedetto, spune-mi, te rog, ce ştii?” Dar, ma mselle, trebuie să păstraţi taina, fiindcă altfel nu v-aş spune pentru nimic în lume; am făgăduit să nu povestesc niciodată nimănui şi se zice că signor a poruncit să nu se vorbească despre asta.

— Dacă. Ai făgăduit să păstrezi taina, o întărită Emily, faci bine să nu pomeneşti de ea.

Annette se opri o clipă, dar apoi zise:

— Oh, dar dumneavoastră, ma mselle, pot să vă spun fără grijă, ştiu asta.

Emily zâmbi şi o încredinţă:

— Pot, negreşit, s-o păstrez la fel de bine ca şi tine.

Annette.

Annette se arătă, foarte mulţumită de făgăduiala aceasta şi urmă:

— Castelul ăsta, trebuie să ştiţi, ma mselle, e tare vechi şi foarte bine întărit, şi se spune că a ţinut piept la multe asedii. Dar n-a fost dintotdeauna al lui signor

Montoni, şi nici al tatălui său; dar, nu ştiu ce lege hotăra că o să treacă în stăpânirea lui, dacă stăpâna murea nemăritată.

— Care stăpână? întrebă Emily.

— N-am ajuns încă la asta, răspunse Annette; tocmai despre ea vreau să vă povestesc, ma mselle; dar, cum spuneam, castelana trăia la castel, şi totul era foarte măreţ în jurul ei, după cum vă puteţi închipui, ma mselle. Signor venea adesea pe la castel şi o vizita, şi era îndrăgostit de ea, şi a cerut-o în căsătorie; erau ei oarecum rude, dar n-avea însemnătate. Dar ea iubea pe altul şi nu-l voia pe signor, şi asta l-a mâniat foarte tare, după cum se spune; şi

ştiţi, ma mselle şidumneavoastră ce cumplit este când se mânie. Poate că ea l-a văzut furios, şi de aceea nu l-a vrut. Dar, cum spuneam, ea era de multă vreme foarte tristă şi nefericită, şi…

Sfântă Fecioară! ce zgomot e ăsta? N-aţi auzit un zgomot, ma mselle?

— N-a fost decât vântul, o linişti Emily; dar isprăveşte-ţi povestirea.

— După cum spuneam – oh, unde rămăsesem? – după cum spuneam, era de multă vreme foarte tristă şi nefericită şi îşi luase obiceiul să se plimbe pe terasă, acolo, pe sub ferestre, singură, şi plângea! ţi-ar fi mers la inimă s-o auzi. Vreau să spun – nu la inimă, ci te-ar fi făcut şi pe tine să plângi cu ea, aşa zic oamenii.

— Bine, Annette, dar spune-mi miezul povestirii.

— Totul la timpul său, domnişoară. Toate astea le-am auzit mai înainte, la Veneţia, dar ceea ce urmează n-am auzit decât astăzi. Întâmplarea s-a petrecut cu foarte mulţi ani în urmă. Când signor Montoni era tânăr. Castelana – i se spunea signora Laurentini – era foarte frumoasă, dar uneori o apucau nişte furii cumplite, la fel ca pe signor. Când a văzut că nu poate s-o convingă să se mărite cu el – ce credeţi că face signor? Pleacă de la castel şi nu se mai întoarce multă vreme! Dar pentru ea era totuna; era la fel de nefericită şi când era acolo şi când nu era, până când într-o seară… Doamne sfinte! ma mselle, exclamă Annette, ia uitaţi-vă la luminare, vedeţi ce flacără albastră are!

Şi cercetă cu privirea înfricoşată colţurile odăii.

— Ţine-ţi firea, Annette, o mustră Emily. De ce te laşi pradă acestor închipuiri? Te rog, spune-mi sfârşitul povestirii, căci sunt tare ostenită.

Uitându-se într-una la luminarea care pâlpâia, Annette urmă cu glas mai şoptit:

— Era într-o seară, după cum se spune, spre sfârşitul

anului, cred că pe la mijlocul lui septembrie sau începutul lui octombrie; ba nu, putea să fie şi în noiembrie, căci şi atunci e tot pe la sfârşitul anului; dar nu pot să spun sigur, căci nu mi s-a spus sigur. În orice caz, era spre sfârşitul anului, când castelana a ieşit din castel şi s-a dus să se preumble prin pădurea din împrejurimi, cum făcuse de multe ori. Singură, însoţită doar de cameristă. Vântul bătea rece şi împrăştia frunzele copacilor, şi şuiera jalnic printre castanii bătrâni şi înalţi pe lângă care am trecut, ma mselle, când am venit la castel – ştiţi.

Benedetto mi-a arătat castanii în timp ce-mi povestea.

Cum vă spuneam, vântul bătea rece. Şi camerista tot încercas-o convingă să se întoarcă; dar în zadar, căci îi plăcea tare mult să se preumble seara prin pădure, şi dacă frunzele cădeau în jurul ei, cu atât mai bine. Ei, şi a fost văzută intrând în pădure, pe urmă a venit noaptea, dar ea nu s-a întors; a bătut ora zece, unsprezece, douăsprezece, şi nici urmă de stăpâna castelului! Slujitorii şi-au zis că i s-o fi întâmplat ceva şi au pornit s-o caute.

Au căutat-o toată noaptea, dar n-au putut s-o găsească, sau să dea măcar de vreo urmă de-a ei. Şi din ziua aceea, ma mselle, nu s-a mai auzit de ea.

— E adevărat ce-mi spui, Annette? întrebă Emily cu multă uimire.

— Adevărat, domnişoară! zise Annette cu o privire îngrozită; da, e adevărat, zău. Dar se spune, adăugă ea coborând glasul, se spune că de atunci stăpâna castelului a fost văzută de mai multe ori plimbându-se prin pădure în jurul castelului, la vreme de noapte; câţiva slujitori, dintre cei care au mai rămas aici câtăva vreme, zic că ar fi văzut-o; şi au mai zărit-o, după aceea, câţiva vasali care s-au întâmplat să rămână peste noapte la castel. Carlo, bătrânul intendent, se pare că ar putea spune multe dacă ar vrea!

— Cum îţi iei vorba înapoi, Annette! zise Emily; mai întâi spui că nu s-a mai auzit nimic despre ea, şi apoi că a fost văzută!

— Dar mi s-a spus că toate astea sunt o mare taină, urmă Annette, fără a lua în seamă observaţia; şi sunt încredinţată, domnişoară, că nu ne vreţi răul, mie sau lui Benedetto, şi n-o să spuneţi mai departe.

Cum Emily rămânea tăcută, Annette stărui, repetând ultimele cuvinte.

— N-ai de ce să te temi că o să duc vorbele mai departe, o linişti Emily; şi te sfătuiesc, buna mea Annette, să-ţi ţii şi tu gura şi să nu mai pomeneşti nimănui ce mi-ai spus. După cum ştii şi tu, signor Montoni s-ar putea supăra dacă aude că trăncăneşti; dar spune-mi, nu s-au făcut cercetări când a dispărut stăpâna castelului?

— Oh, o grămadă, ma mselle, zău aşa, mai cu seamă că signor a venit imediat cu pretenţii să intre în stăpânirea. Castelului, el fiind moştenitorul cel mai apropiat;

şi au zis, vreau să spun judecătorii, sau senatorii, sau cam aşa ceva, au zis că nu putea să-l ia în stăpânire până nu vor trece nu ştiu câţi ani; numai atunci, dacă tot nu va fi găsită castelana, o vor socoti ca şi moartă şi numai atunci castelul o să fie al lui; şi aşa s-a şi întâmplat.

Dar povestea s-a răspândit, ca şi multe alte zvonuri atât de ciudate, ma mselle, că nici n-am să le spun.

— Asta e şi mai curios, Annette, vorbi Emily zâmbind şi trezindu-se din visare. Dar când signora Laurentini a fost văzută după aceea la castel, nimeni n-a încercat să vorbească cu ea?

— Să vorbească… să vorbească cu ea! strigă Annette, cu o privire îngrozită; nu, sigur că nu!

— Şi de ce nu? o zgândări Emily, dornică să audă mai multe.

— Sfântă Fecioară! să vorbească cu o fantomă!

— Dar ce pricină aveau oamenii să creadă că era fantomă, dacă nu s-au apropiat să-i vorbească!

— Oh, ma mselle, n-am de unde să ştiu. Cum puteţi să mă întrebaţi aşa ceva? Ce e sigur, e că nimeni n-a văzut-o vreodată intrând sau ieşind din castel; şi când o vedeau, era ba într-un loc, ba în cu totul altă parte a castelului; şi, apoi, nu vorbea niciodată, şi dacă era vie, ce făcea în castel fără să scoată o vorbă? De atunci, prin unele încăperi ale castelului nimeni n-a mai avut curajul să intre, zice-se, tocmai din pricina asta.

— Cum, doar pentru că nu vorbea? încercă Emily să glumească, ca să-şi alunge teama ce începea să pună stăpânire pe ea.

— Nu, ma mselle, nu, răspunse Annette cam supărată; oamenii au văzut ceva în încăperile acelea. Se mai spune că într-o veche capelă, lipită de aripa de apus a castelului, în miez de noapte se aud nişte gemete! – te înfiori numai când te gândeşti la ele; – şi tot felul de lucruri ciudate se mai văd acolo…

— Te rog, Annette, termină cu lucrurile astea fără noimă, zise Emily.

— Fără noimă, ma mselle? Oh, dar am să vă spun atunci o întâmplare, pe care am auzit-o de la Caterina.

Era într-o noapte rece de iarnă, când Caterina (ea venea des pe atunci la castel, îmi spunea, ca să le ţină de urât bătrânului Carlo şi nevestei lui, şi aşa a şi rămas în slujba lui signor, că a pus bătrânul o vorbă pentru ea) – Caterina şedea cu ei în sala cea mică. Şi deodată Carlo a zis: „Ar fi bine să coacem câteva smochine, din alea puse în cămară, dar e tare departe până acolo şi mi-e greu să le aduc; poate te duci tu, Caterina, zice el, că eşti tânără şi sprintenă; adu câteva, focul e tocmai bun ca să le coacem; se află în colţul cutare din cămară, zice el, la capătul

galeriei dinspre nord; uite, ia luminarea şi ai grijă, când urci pe scara cea mare, ca vântul ce suflă prin acoperiş să nu ţi-o stingă 1. Şi Caterina a luat luminarea… Sst! ma mselle, acum sunt sigură că am auzit un zgomot.

Emily, care se molipsise acum de spaima Annettei, ascultă cu atenţie; dar peste tot era linişte, şi Annette povesti mai departe:

— Caterina s-a dus în galeria dinspre nord, adică în galeria aceea mare pe unde am trecut şi noi, domnişoară, înainte de a ajunge pe coridorul ăsta. Cum mergea ea cu luminarea în mână, fără să se gândească la nimic…

Uite, iarăşi! strigă Annette pe neaşteptate, am auzit iarăşi! N-a fost închipuire, ma mselle!

— Sst! zise şi Emily, tremurând toată.

Ascultară, rămânând nemişcate, şi deodată se auzi un ciocănit uşor în perete, care se repetă de mai multe ori. Annette. Scoase un ţipăt, în timp ce uşa camerei se deschidea încet… Era însă Caterina, care venise să-i spună

Annettei că o chema stăpâna ei. Emily, deşi văzuse că nu era decât slujnica, nu izbuti să-şi stăpânească imediat spaima; iar Annette, pe jumătate râzând şi pe jumătate plângând, o certă pe Caterina că le speriase atât de tare;

şi apoi, îi era teamă ca nu cumva Caterina să fi auzit cele ce povestise. Emily, adânc impresionată de toată povestea spusă de Annette, tare n-ar fi vrut să rămână singură, aşa speriată cum era; dar nevrând s-o supere pe doamna Montoni şi nici să-şi trădeze slăbiciunea, se strădui să-şi domine frica şi îi îngădui Annettei să se retragă. Când rămase singură, gândurile îi reveniră la povestea stranie a signorei Laurentini, şi apoi la propria ei situaţie stranie, în munţii aceştia sălbatici şi izolaţi dintr-o ţară străină, în castelul şi în puterea unui om pentru care doar cu câteva luni în urmă fusese o necunoscută;

a unui om ce-şi întindea asupra ei o autoritate

neîndreptăţită, având un caracter ce-i stârnea acum o spaimă justificată de temerile altora. Ştia că Montoni putea născoci, pune la cale şi îndeplini orice fel de proiect, şi tare îi era teamă că, având o inimă atât de puţin simţitoare, nu se dădea înapoi de la săvârşirea oricărei fapte pe care interesele lui i-ar cere-o. Emily îşi dăduse seama de multă vreme de nefericirea doamnei Montoni şi fusese nu o dată martoră la atitudinea dură, dispreţuitoare a soţului ei faţă de ea. La toate acestea, care-i dădeau pricini îndreptăţite de nelinişte, se adăugau acum mii de temeri neştiute, care există numai într-o imaginaţie bogată şi care sfidează chiar şi judecata şi analiza.

Emily îşi aminti tot ce-i povestise Valancourt despre

Montoni, în ajunul plecării ei din Languedoc, şi tot ce-i spusese că s-o convingă să nu se aventureze în această călătorie. Temerile lui i s-au părut adesea profetice – Iar acum părea că se confirmă întru totul. Cu imaginea lui Valancourt în inimă, simţea acum un regret zadarnic;

dar judecata îi aduse curând o consolare care, deşi slabă *la* început, căpăta vigoare pe măsură ce se gândea mai temeinic. Şi se bucura că, oricare vor fi suferinţele ei.

făcuse bine că nu-l atrăsese şi pe el în nenorocire; ori că tă tristeţe îi rezerva viitorul, nu avea nimic ce să-şi reproşeze.

Deprimarea ei era sporită de şuieratul lugubru al vântului pe coridoare şi în jurul castelului. Focul vesel din cămin se stinsese de mult, şi ea stătea acum cu ochii aţintiţi la jăratecul ce murea, până când o rafală puternică de vânt trecu pe coridor, zgâlţâind uşile şi ferestrele şi speriind-o de moarte: răbufnirea vântului fusese atât de violentă, încât mişcă scaunul aşezat să ţină loc de zăvor, şi uşa ce ducea la scara ascunsă se deschise pe jumătate. Curiozitatea şi teama i se treziră din nou. Luă luminarea şi se duse în capul scării, unde rămase şovăind dacă să

coboare sau nu; dar liniştea profundă şi bezna de pe scară o umplură de teamă; şi hotărându-se să cerceteze mai degrabă la lumina zilei, închise uşa şi o înţepeni mai bine.

Apoi se culcă, lăsând luminarea aprinsă pe masă; dar fâlfâitul ei slabi în loc să-i risipească frica, o sporea;

căci, la pâlpâitul nesigur al flăcării, i se părea că vede forme plutind peste perdele şi lunecând în ungherele întunecoase ale camerei. Orologiul castelului bătu ora unu, înainte ca somnul să-i coboare genele peste ochi.

CAPITOLUL VI

Socot de vină ochii mei slăbiţi
Că formă dau acestei arătări.
Iat-o că vine!
SHAKESPEARE – *Iuliu Cezar*

După ce Montoni nu se învoi să-i dea o altă cameră.

Emily se hotărî să îndure răbdătoare răul pe care nu-l putea evita; pentru a face ca odaia să pară mai plăcută, îşi despachetă cărţile, desfătarea ei din zile mai fericite şi izvorul de alinare din ceasurile de tristeţe moderată;

căci erau ceasuri când nici cărţile nu o mai alinau; când geniul, gustul şi înflăcărarea celor mai desăvârşiţi scriitori nu-i mai evocau nimic.

După ce îşi rândui mica bibliotecă pe un cufăr înalt, care făcea parte din mobilierul camerei, îşi scoase şi sculele de desen; era acum destul de liniştită ca să-i placă gândul de a schiţa priveliştile măreţe ce se întindeau dincolo de ferestrele ei; dar deodată îşi înfrână această plăcere, amintindu-şi cât de des avusese intenţia de a se destinde în acest fel, şi cum de fiecare dată o împiedicase câte o nouă împrejurare nefericită.

„Cum pot să mă las amăgită de speranţă, îşi zise ea, şi, numai pentru că contele Morano n-a sosit încă, să mă simt o clipă fericită? Vai! ce însemnătate are dacă e aici azi sau mâine, din moment ce tot vine? – şi m-aş înşela

amarnic crezând că nu va veni”.

Pentru a-şi abate, totuşi, gândurile de la cauzele nefericirii ei, încercă să citească; dar nu izbutea să-şi fixeze luarea-aminte asupra paginii, şi în cele din urmă lăsă deoparte cartea şi se hotărî să cerceteze încăperile dimprejur. Fantezia ei găsea prilej de încântare la vederea unei măreţii atât de străvechi, şi un sentiment de teamă şi tristeţe i se furişă în suflet în timp ce trecea prin odăile întunecoase şi pustii, unde se pare că de mulţi ani nu mai călcase picior de om, şi îşi aminti de povestea stranie a fostei stăpâne a castelului. Şi imediat îşi aminti şi de tabloul acoperit cu un văl negru, care-i trezise curiozitatea în seara trecută, şi se hotărî să se ducă să-l vadă.

Trecând prin încăperile care duceau într-acolo, se simţi cam neliniştită). Exista o legătură între tablou şi fosta stăpână a castelului, iar vorbele spuse de Annette, ca şi împrejurările în care fusese acoperit cu văl tabloul îi dădeau o notă de mister care o înspăimânta. Dar o asemenea spaimă, care te chinuie şi îţi frământă mintea, făcând-o să se aştepte la orice, este de-a dreptul teribilă şi te sileşte, printr-un soi de fascinaţie, să cauţi chiar lucrul de care pari să te temi.

Emily merse mai departe cu paşi şovăielnici; se opri o clipă la uşă, înainte de a o deschide, şi apoi intră iute în cameră, îndreptându-se spre tablou; încadrat într-o ramă de o mărime neobişnuită, el atârna într-o parte destul de întunecoasă a odăii. Emily se opri iarăşi, şi apoi, cu o mână nesigură, ridică vălul; dar în aceeaşi clipă îl lăsă să cadă iar – căci ceea ce ascundea vălul nu era un tablou; şi înainte de a fi în stare să fugă din odaie, căzu în nesimţire pe jos.

Când îşi reveni în simţuri, amintindu-şi de ceea ce văzuse, aproape că o cuprinse din nou leşinul. Abia avu putere să iasă şi să ajungă în odaia ei; şi când se văzu

acolo, îi lipsi curajul să rămână singură. Groaza o stăpânea, izgonind o vreme orice gând al nenorocirilor trecute şi chie. Şi teama de cele viitoare; se aşeză lângă fereastră, pentru că de acolo putea auzi glasuri, deşi îndepărtate, *de pe* terasă, şi putea să vadă şi oameni trecând; şi toate acestea, oricât de neînsemnate, erau lucruri care o ajutau să-şi recapete curajul. După ce îşi mai reveni, se gândi dacă n-ar trebui să-i povestească doamnei Montoni ce văzuse; se simţea întru totul îndreptăţită să procedeze astfel, şi-apoi nădăjduia, într-o mică măsură, că va; găsi puţină uşurare, vorbind altcuiva de imaginea care stăruia în gândurile ei, copleşindu-le. Dar îşi dădea seama de urmările teribile pe care le-ar putea avea această mărturisire; şi, temându-se de indiscreţia mătuşii ei, până la urmă se hotărî să se înarmeze cu tăria de a păstra o tăcere absolută în această privinţă. Curând după aceea trecură pe sub fereastră Montoni şi Verezzi, vorbind cu însufleţire, şi glasurile lor o reconfortară. Apoi domnii

Bertolini şi Cavigni se alăturară celor de pe terasă; şi

Emily, bănuind că doamna Montoni rămăsese singură, se duse s-o caute; căci sufletul ei răscolit abia mai putea îndura singurătatea odăii şi vecinătatea încăperii în care primise un şoc atât de mare.

O găsi pe mătuşa ei în iatacul ei, pregătindu-se pentru dejun. Figura palidă şi înspăimântată a fetei o alarmă şi pe doamna Montoni; dar Emily avu destulă tărie să păstreze tăcerea asupra întâmplării care o cutremurase şi care era gata să-i izbucnească de pe buze. Rămase în odaia mătuşii ei până când amândouă coborâră la dejun.

Acolo îi întâlni pe gentilomii veniţi mai târziu, care se arătau neobişnuit de gravi, iar gândurile păreau să le fie absorbite de cine ştie ce grijă profundă ce nu le dădea răgazul să acorde prea multă atenţie lui Emily sau doamnei Montoni. Vorbeau puţin, şi Montoni şi mai puţin.

Emily, privindu-l acum, se înfioră. Grozăvia văzută în acea încăpere îi năpădi sufletul. De mai multe ori culoarea îi pieri din obraji; şi se temea să nu i se facă rău, trădându-şi astfel emoţiile şi trebuind să părăsească odaia; dar hotărârea luată întări trupul cuprins de slăbiciune; se sili să participe la conversaţie, şi chiar să pară veselă.

Montoni era neîndoielnic pradă unei mari supărări, şi probabil că un spirit mai slab sau o inimă mai simţitoare s-ar fi frământat; la el, însă, după duritatea înfăţişării, supărarea părea doar să-i canalizeze facultăţile spre energie şi dârzenie.

Masa se desfăşură într-o atmosferă de stinghereală

Vi aproape într-o deplină tăcere. Dezolarea castelului părea să-l fi molipsit chiar şi pe veselul Cavigni; iar în această dezolare se amesteca şi o înverşunare cum ea nu i-o mai văzuse. Nu se pomeni nimic despre contele Morano, şi discuţiile, puţine câte se înfiripară, se învârtiri mai ales în jurul războaielor ce se purtau pe atunci între statele italiene, al forţei armatelor veneţiene şi al însuşirilor generalilor lor.

După dejun, când slujitorii se retraseră, Emily află că nobilul cavaler care îşi atrăsese răzbunarea lui Orsino murise, în urma rănilor primite, şi că se porniseră cercetări amănunţite pentru a-l găsi pe ucigaş. Vestea păru să-l tulbure pe Mo» toni, care rămase o vţ-eme pe gânduri şi apoi întrebă unde se ascunsese Orsino. Oaspeţii săi, care cu toţii, în afară de Cavigni, nu ştiau că însuşi

Montoni îl ajutase să fugă din Veneţia, răspunseră că fugise în timpul nopţii, în mare grabă şi taină, şi că nici tovarăşii săi cei mai apropiaţi nu ştiau încotro. Montoni se condamnă în sinea lui pentru întrebarea pe care o pusese, căci gândindu-se bine, era limpede că un om atât de bănuitor ca Orsino n-ar fi încredinţat nici unuia dintre cei de faţă secretul locului unde se ascundea. Dar cum socotea

că era îndrituit să i se acorde întreaga încredere, nu se îndoia că va auzi în curând despre Orsino.

Curând după ce se strânse masa, Emily se retrase împreună cu doamna Montoni, lăsându-i pe cavaleri cu discuţiile lor tainice; dar nu înainte ca figura încruntată a lui Montoni s-o fi avertizat pe soţia sa că e timpul să-i lase singuri. Doamna Montoni trecu din sala cea mare pe metereze, plimbându-se câtva timp în tăcere, pe care

Emily nu o întrerupse, căci şi gândurile ei erau absorbite de tot felul de probleme. Avu nevoie de toată hotărârea pentru a se stăpâni şi a nu-i împărtăşi doamnei Montoni teribilul subiect care încă o făcea să se cutremure de groază; de câteva ori era gata să-i povestească, chiar şi numai pentru a găsi o uşurare de o clipă; dar se ştia în puterea lui Montoni şi, gândindu-se că indiscreţia mătuşii ei le-ar putea fi fatală amândurora, socoti că mai degrabă îndura un rău mai mic acum, decât să se expună unuia mai mare, în viitor. Şi o presimţire ciudată nu-i dădu pace în această zi – părea că soarta ei se află aici, legată prin fire nevăzute de acest castel.

„Să nu-mi grăbesc singură soarta, îşi zise ea; căci orice mi-ar rezerva ea, cel puţin să nu trebuiască să mi-o reproşez singură”.

Privind zidurile impunătoare ale castelului, le vedea în închipuirea ei plină de jale ca o închisoare; tresări apoi la gândul cât de departe se afla de ţara ei natală, de căsuţa ei liniştită şi de singurul ei prieten – cât de îndepărtată era speranţa ei de fericire, cât de slabă era perspectiva de a-l vedea din nou! Şi totuşi, gândul la

Valancourt şi încrederea în dragostea lui statornică fuseseră până acum singurele ei mângâieri, şi se strădui să le păstreze. Câteva lacrimi de durere îi mijiră în ochi, dar îşi întoarse privirea ca să le ascundă.

Mai târziu, stând rezemată de zidul meterezelor, văzu

la oarecare depărtare câţiva ţărani privind o spărtură în zid, în faţa căreia se afla un morman de pietre, de parcă voiau să repare zidul; se mai vedea şi un vechi tun ruginit, ce părea să fi căzut de pe postamentul său de deasupra. Doamna Montoni se opri să vorbească cu oamenii şi îi întrebă ce voiau să facă.

— Să reparăm fortificaţiile, Înălţimea Voastră, zise unul dintre oameni.

Doamna Montoni rămase puţin surprinsă că soţul ei socotea necesar să facă reparaţii, mai cu seamă că el nu vorbise niciodată despre castel ca despre un loc unde avea de gând să stea mai multă vreme; dar trecu mai departe, spre o arcadă înaltă care ducea de la fortificaţia din partea de miazăzi spre cea de la răsărit; într-o parte se sprijinea de castel, iar în cealaltă avea un mic turn de pază, de unde se vedea întreaga vale adâncă de dedesubt.

Când se apropie de arcadă, văzu departe în spatele ei, şerpuind pe versantul împădurit al unui munte îndepărtat, o lungă coloană de călăreţi şi pedestraşi; ghici că erau ostaşi doar după strălucirea lăncilor şi a altor arme, căci depărtarea nu-i îngăduia să vadă cum erau îmbrăcaţi. În timp ce privea, avangarda ieşi din pădure în vale; dar coloana continua să păşească pe vârful îndepărtat al muntelui, într-o succesiune nesfârşită; în faţă, însă, uniformele militare începură să se desluşească, iar comandanţii, care mergeau în frunte şi păreau să dirijeze prin Gesturi marşul celor ce-i urmau, înaintară în cele din urmă până foarte aproape de castel.

Un asemenea spectacol, în aceste ţinuturi singuratice, o surprinse, şi o nelinişti pe doamna Montoni, care grăbi pasul spre nişte ţărani ocupaţi să înalţe bastioane în faţa fortificaţiei de la miazăzi, unde prăpastia era mai puţin povârnită decât în alte părţi. Oamenii nu putură însă să-i dea nicio lămurire la întrebările ei, dar,

curioşi şi ei, priviră cu uimire lunga cavalcadă. Atunci doamna Montoni, socotind că se cuvine să înştiinţeze ce se petrece, o trimise pe Emily să-l anunţe pe Montoni că dorea să-i vorbească; misiune pe care nepoata ei nu o aproba, căci se temea de mânia pe care ştia că i-o va provoca; dar se supuse fără o vorbă.

Apropiindu-se de încăperea în care se afla Montoni împreună cu oaspeţii săi, îi auzi sfădindu-se foarte tare;

se opri o clipă, tremurând la gândul că intrarea ei îi va scoate din sărite. Dar iată că vocile tăcură o clipă, şi atunci se încumetă să deschidă uşa; văzând că Montoni se întorsese spre ea zorit şi se uita fără să spună nimic, îi comunică mesajul.

— Spune-i doamnei Montoni că sunt ocupat, zise el.

Atunci Emily socoti de cuviinţă să-i pomenească de pricina neliniştii ei. Montoni şi tovarăşii lui se ridicară pe dată şi se repeziră la ferestre; dar cum de acolo nu se vedeau trupele, se îndreptară până la urmă spre metereze, unde Cavigni îşi dădu cu părerea că era vorba de o legiune de *condottieri* în drum spre Modena.

O parte a cavaleriei se răspândise de-a lungul văii, şi o alta şerpuia prin munţi către nord, în timp ce unele trupe zăboveau încă pe povârnişul împădurit, unde se zăriseră pentru prima dată, astfel încât lungimea nesfârşită a procesiunii părea să arate prezenţa unei întregi armate.

În timp ce Montoni şi ceilalţi îi urmăreau înaintarea, auziră răsunând în vale sunete de trompete şi apoi altele răspunzându-le de pe înălţimi. Emily ascultă cu emoţie notele ascuţite care răsunau în munţi, reverberându-se, iar Montoni începu să le explice semnalele, pe care se părea că le cunoaşte foarte bine, şi care nu aveau niciun înţeles duşmănos. Îmbrăcămintea trupelor şi armele pe care le purtau, adeveriră bănuiala lui Cavigni, şi

Montoni avu mulţumirea să-i vadă trecând, fără

măcar să se oprească şi să privească spre castelul său. Totuşi, nu plecă de pe metereze până când coloana nu se pierdu în depărtare, la poalele munţilor, şi până când ultimul murmur al trompetei se stinse pe aripile vântului. Cavigni şi Verezzi erau tare însufleţiţi privind acest spectacol, căci se părea că le stârnise tot focul temperamentului;

Montoni se întoarse însă în castel, tăcut şi gânditor.

Iiemily nu îşi revenise încă de ajuns de pe urma întâmplării ce o zguduise, ca să îndure singurătatea camerei ti, aşa încât mai rămase pe metereze; căci doamna Montoni nu o poftise în iatacul ei, în care se retrăsese deprimată; iar Emily, după ultima peripeţie, pierduse orice e hef de a mai cerceta ungherele întunecoase şi misterioase ale castelului. De aceea, meterezele erau aproape singurul ei refugiu; şi rămase acolo până când umbra cenuşie a înserării se aşternu peste întreaga fire.

Cavalerii cinară singuri, şi, cum doamna Montoni continua; să rămână în odaia ei, Emily trecu pe la ea înainte de A se retrage. O găsi pe mătuşa ei plângând şi foarte tulburată. Duioşia firească a lui Emily era atât de mângâietoare, încât rareori nu izbutea să aducă alinare unei fiinţe mâhnite; dar inima doamnei Montoni era sfâşiată, şi chiar şi cele mai blânde intonaţii ale glasului nepoatei ei rămâneau zadarnice. Cu delicateţea ei obişnuită, Emily se prefăcu a nu observa tristeţea mătuşii ei; dar fără voie purtările ei aveau o blândeţe şi chipul un aer îngrijorat pe care doamna Montoni le observă jignită, căci mila. Nepoatei o socotea o insultă adusă mândriei ei, şi o îndepărtă cât de curând îi îngădui buna cuviinţă. Emilv nu îndrăzni să-i destăinuie că tare greu îi venea să rămână în camera ei întunecoasă; îi ceru însă îngăduinţa ca

Annette să rămână cu ea până se va duce la culcare; şi îngăduinţa îi fu acordată cam în silă. Dar cum Annette se

afla în acel moment împreună cu ceilalţi slujitori.

Emily se retrase singură.

Cu paşi uşori şi repezi trecu prin galeriile lungi, pe unde licărirea slabă a luminării din mână nu făcea decât să mărească bezna din jur, iar aerul care se strecura peste tot ameninţa să o stingă. Tăcerea adâncă ce domnea în această parte a castelului o umplea de spaimă; din când în când auzea câte un hohot de râs răsunând în vreun colţ îndepărtat al castelului, unde se aflau adunaţi slujitorii; dar se pierdea îndată, rămânând apoi doar tăcerea neclintită. Când trecu pe lângă şirul de odăi pe care le cercetase dimineaţa, aruncă o privire înfricoşată spre uşă, şi aproape i se păru că aude murmure în interior, dar nu se opri nicio clipă să se încredinţeze.

După ce ajunse în odaia ei, unde nu ardea focul în cămin ca să risipească întunericul, se aşeză cu o carte în mină să-i mai treacă vremea, până avea să vină Annette să aprindă focul. Continuă să citească până când luminarea aproape se stinse; dar Annette tot nu apărea, şi singurătatea şi întunericul din cameră începură s-o neliniştească, mai ales că se ştia aproape de locul cumplit unde fusese dimineaţa. Închipuiri lugubre şi fantastice îi veneau în minte. Se uită cu teamă la uşa ce dădea spre scară; o cercetă cu grijă şi văzu că era închisă. Nemaiputând să-şi stăpânească neliniştea pe care o simţea la gândul că va dormi din nou în odaia aceasta atât de izolată şi plină de primejdii, unde se părea că intrase cineva în noaptea trecută, se chinuia nerăbdătoare să o vadă pe

Annette, pe care o rugase să afle dacă într-adevăr fusese cineva. Dorea să-i mai pună întrebări şi în legătură cu ceea ce îi îngrozise atâta sufletul şi despre care în seara trecută Annette părea să ştie ceva, deşi vorbele ei erau foarte departe de adevăr, şi Emily era încredinţată că

fusese cu bună ştiinţă amăgită de alţii; mai presus de orice, era surprinsă că uşa încăperii aceleia era lăsată neîncuiată. O asemenea nepăsare era aproape de necrezut.

Dar acum luminarea era gata să se stingă; licăririle slabe de lumină pe care le mai arunca pe pereţi trezeau toate spaimele imaginaţiei, aşa încât se ridică să-şi găsească drumul spre partea locuită a castelului, înainte de a se stinge de tot.

Când deschise uşa camerei, auzi glasuri îndepărtate, şi curând după aceea văzu o lumină ivindu-se în celălalt capăt al coridorului şi pe Annette apropiindu-se împreună cu o altă slujnică.

— Mă bucur că ai venit, zise Emily; de ce-ai stat atât de mult? Te rog, aprinde imediat focul.

— Stăpâna mea a avut nevoie de mine, ma mselle, răspunse Anette, încurcată; mă duc să aduc lemne.

— Nu, zise Caterina, asta e treaba mea.

Şi părăsi într-o clipă odaia. Annette ar fi vrut s-o urmeze, dar fiind chemată înapoi, se apucă să vorbească cu glas tare şi să râdă, de parcă i-ar fi fost teamă să nu se aştearnă tăcerea.

Caterina se întoarse în curând cu lemnele; şi apoi, după ce flăcările vesele însufleţiră din nou încăperea şi Caterina plecă, Emily o întrebă pe Annette dacă cercetase ceea ce o rugase.

— Da, ma mselle, zise Annette, dar niciun suflet de om nu ştie nimic. Bătrânul Carlo – l-am pândit cu grijă, căci se spune că ştie lucruri ciudate – bătrânul Carlo arăta

Ia faţă într-un fel cum n-aş şti să vă spun; m-a întrebat de nenumărate ori dacă puteam să jur că uşa fusese descuiată. „Doamne, am zis, cum te văd şi mă vezi!” Cât despre mine, domnişoară, tare mă mai minunez, aş putea spune, şi mai curând aş dormi pe tunul cel mare de pe capătul fortificaţiei dinspre răsărit, decât în odaia asta.

— Şi ce ai tu împotriva tunului aceluia, mai mult decât împotriva altuia? o întrebă Emily, zâmbind; chiar şi cel mai bun tun, şi tot ar fi un pat cam tare.

— Da, ma mselle, oricare ar fi un pat tare, fireşte;

dar se spune că în miez de noapte au văzut ceva lângă tunul cel mare, de parcă l-ar fi păzit.

— Ah, draga mea Annette, oamenii care spun asemenea poveşti sunt fericiţi să existe fiinţe ca tine să-i asculte, căci bag de seamă că îi crezi pe toţi.

— Dragă ma mselle! o să vă arăt tunul acela – îl puteţi vedea chiar de-aici, de la fereastră!

— Bine, zise Emily, dar asta nu dovedeşte că îl păzeşte o arătare.

— Cum! chiar dacă vă arăt tunul? Scumpă domnişoară, dumneavoastră nu credeţi nimic.

— Nimic din ce-mi spui, decât dacă o să văd cu ochii mei, zise Emily.

— Bine, domnişoară, dar o să vedeţi, numai să vă uitaţi acum pe fereastră.

Emily nu se putu stăpâni să nu râdă, şi Annette se uită la ea mirată. Cunoscându-i înclinaţia de a da crezare la tot ce era miraculos, Emily nu vru să-i pomenească despre ceea ce o preocupa, de teamă să nu o înspăimânte; şi începu să vorbească despre un subiect mai vesel – întrecerile cu bărcile de la Veneţia.

— Ah, ma mselle, cursele acelea de bărci, zise Annette, şi nopţile senine cu lună sunt tot ce-i mai frumos la Veneţia!

Luna e acolo mai luminoasă ca oriunde în altă parte; şi apoi, să ascultaţi, o muzică dulce, ca aceea pe care o cânta adesea Ludovico pe sub grilajul porticului dinspre apus!

Să ştiţi, ma însele, că Ludovico mi-a spus despre tabloul pe dare aţi vrut să-l vedeţi astă-noapte şi…

— Care tablou? păru nedumerită Emily, vrând ca Annette să-i destăinuie ce ştia.

, 7Oh, tabloul acela cumplit, cu vălul negru deasupra.

— Înseamnă că nu l-ai văzut? întrebă Emily.

— Cine. Eu? Nu, ma mselle, niciodată. Dar azi dimineaţă urmă Annette coborând glasul şi aruncând o privire în jur, azi dimineaţă, când se luminase bine de ziuă, ştiţi am simţit nevoia să-l văd, că auzisem atâtea lucruri ciudate despre el, şi m-am dus până la uşă, şi aş fi deschis-o, dacă n-al fi fost încuiată.

Emily, străduindu-se să-şi ascundă uimirea pe care i-o pricinuise mărturisirea fetei, o întrebă la ce oră se dusese la uşă şi află că aproape imediat după ce fusese şi ea acolo.

Mai întrebă şi alte lucruri şi se încredinţă că Annette, şi după cât se părea şi cel care îi povestise, nu cunoştea adevărul înfricoşător, deşi în povestea Annettei ceva foarte apropiat de adevăr se amesteca din când în când cu neadevărul. Emily începu acum să se teamă că prezenţa ei în camera aceea fusese observată, ţinând seama de faptul că imediat după plecarea ei uşa fusese încuiată; şi era speriată ca nu cumva să atragă răzbunarea lui Montoni.

Tare ar mai fi vrut să ştie de unde pornise povestea născocită care îi fusese împărtăşită Annettei şi ce scop se urmărise cu asta; căci Montoni nu putea să dorească altceva decât să se păstreze desăvârşită tăcere. Dar simţi că subiectul era prea cumplit pentru această oră târzie şi căută să nu se mai gândească la el; începu să stea de vorbă cu

Annette, a cărei conversaţie, simplă cum era, o prefera liniştii ce însoţea o singurătate totală.

Rămaseră astfel până aproape de miezul nopţii, dar nu fără ca Annette să lase de înţeles, nu o dată, că ar dori să plece. Jarul aproape se stinsese; şi Emily auzi, în depărtare, pocnetul uşilor de la sala cea mare, care se

închideau pentru noapte. Se pregăti aşadar de culcare, dar parcă tot n-ar fi vrut ca Annette s-o părăsească. În acel moment răsună clopotul cel mare de la poarta castelului. Rămaseră să asculte cu teamă şi, după un lung răstimp de tăcere, clopotul se auzi iar. Curând după aceea zgomotul de roţi de trăsură răzbătu din curte. Emily căzu aproape leşinată pe scaun.

— E contele, zise ea.

— Cum, la ora asta din noapte, ma însele? se miră

Annette. Nu, dragă domnişoară. De fapt, dacă stai să te gândeşti, e o oră neobişnuită pentru oricine să sosească!

— Te rog, Annette, nu mai pierde vremea, zise Emily cu glas chinuit. Du-te te rog, du-te să vezi cine este.

Annette plecă din odaie, luând cu ea şi luminarea şi lăsând-o pe Emily în întunericul care, cu câteva clipe mai devreme ar fi înspăimântat-o, dar pe care acum nici nu-l luă în seamă. Asculta şi aştepta cu sufletul la gură; se auzeau zgomote îndepărtate, dar Annette nu se întorcea.

În cele din urmă îşi pierdu răbdarea şi încercă să găsească drumul spre coridor; dar trecu mult până să ajungă la uşa camerei şi, după ce o deschise, bezna de afară o făcu să stea locului. Acum se auzeau glasuri; Emily crezu chiar, că îl desluşeşte pe acela al contelui Morano, şi apoi vocea lui

Montoni. Curând după aceea auzi paşi apropiindu-se; apoi o rază de lumină străbătu întunericul, şi Annette apăru, iar Emily îi ieşi în întâmpinare.

— Da, ma însele, zise ea, aţi avut dreptate, este contele, fără nicio putinţă de îndoială.

— El el exclamă Emily, ridicându-şi ochii spre cer şi sprijinindu-se de braţul Annettei.

— Doamne! dragă domnişoară, ce vă mai frământaţi, şi ce palidă v-aţi făcut! Aşteptaţi, că în curând o să auzim mai multe.

— Într-adevăr! zise Emily, îndreptându-se cât putu mai repede spre odaia ei. Nu mă simt bine, vreau puţin aer.

Annette deschise o fereastră şi aduse apă. Senzaţia de leşin îi trecu lui Emily, dar o rugă pe Annette să nu plece până nu va primi înştiinţare de la Montoni.

— Dragă ma mselle! dar n-o să vă mai tulbure la ora asta din noapte; păi, o fi crezând chiar că dormiţi.

— Atunci, rămâi cu mine până adorm, zise Emily, uşurată pe moment de convingerea Annettei; aşa trebuia să fie, dar spaima o împiedicase să se gândească singură la acest lucru.

Annette, deşi fără prea multă tragere de inimă, se învoi să rămână, şi Emily se simţi acum destul de liniştită ca să-i pună câteva întrebări; printre altele, dacă îl văzuse pe conte.

— Da, domnişoară, l-am văzut coborând din trăsură;

ştiţi, de aici m-am dus la grilajul turnului dinspre miazănoapte, de unde se vede în curtea interioară. Acolo era trăsura contelui, şi contele în ea, aşteptând la poarta cea mare – căci portarul tocmai se dusese la culcare – împreună cu câţiva oameni călări; totul se vedea bine la lumina torţelor pe care le purtau.

Emily aproape că zâmbi ascultând-o.

— Când uşa s-a deschis, contele a zis ceva ce n-am înţeles, şi apoi s-a dat jos, împreună cu încă un gentilom;

eram încredinţată că stăpânul se culcase şi m-am dus în iatacul stăpânei mele, să văd ce pot să aflu. Dar în drum m-am întâlnit cu Ludovico, şi el mi-a spus că stăpânul era treaz, sfătuindu-se cu intendentul său şi cu ceilalţi domni în odaia din capătul galeriei de la miazănoapte; şi

Ludovico şi-a pus degetul pe buze, ca şi cum ar fi spus:

„Se petrec mai multe lucruri decât crezi tu, Annette,

dar trebuie să-ţi ţii gura”. Aşa că mi-am ţinut gura, ma mselle, şi am venit de îndată să vă spun.

Emily o întrebă dacă ştia cine era cavalerul ce-l însoţea pe conte şi cum îi primise Montoni; dar Annette nu ştiu să-i spună.

— Când l-am întâlnit, adăugă ea, Ludovico tocmai se ducea să-l cheme pe valetul lui signor Montoni, ca să-l anunţe că au sosit.

Emily rămase câtăva vreme pe gânduri; apoi neliniştea ei spori atât de mult, încât o rugă pe Annette să se ducă în sala slujitorilor, unde putea să afle dacă într-adevăr contele avea de gând să rămână la castel.

— Da, domnişoară, se învoi Annette, bucuroasă; dar cum am să găsesc drumul, dacă las lumina aici?

Emily se oferi să-i lumineze ea drumul; şi ieşiră amândouă din odaie. Când ajunseră în capul scării celei mari.

Emily se gândi că ar putea fi văzută de conte; şi pentru a ocoli sala cea mare, Annette o duse prin nişte coridoare lăturalnice spre o scară din dos, care dădea drept în sala slujitorilor.

La întoarcere, Emily începu să se teamă că ar putea iarăşi să se rătăcească prin cotloanele castelului şi să vadă iarăşi cine ştie ce lucru îngrozitor; şi deşi nenumăratele cotituri o ameţiseră, se temea să deschidă vreuna din numeroasele uşi pe care le întâlnea. În timp ce înainta prevăzătoare, i se păru că aude un zgomot slab la o depărtare nu prea mare şi, după ce se opri o clipă, îl auzi din nou, mai desluşit. În dreapta coridorului se aflau câteva uşi.

Mai făcu câţiva paşi şi ascultă. Când ajunse la a doua uşă, auzi dinăuntru un glas tânguitor, pe care continuă să-l asculte, temându-se să deschidă uşa şi în acelaşi timp nevrând să plece de acolo. Cineva suspina şi plângea în

hohote, lăsând să răzbată accentele sfâşietoare ale unui suflet chinuit. Emily rămase împietrită, privind cu spaimă la întunericul care o înconjura. Suspinele continuau. Mila începu acum să fie mai puternică decât spaima; poate că ar putea să-i aducă a alinare fiinţei care suferea, cel puţin exprimându-şi compasiunea, aşa încât puse mâna pe clanţă, în timp ce mai şovăia încă, i se păru că recunoaşte glasul, oricât de schimbat ar fi fost de accentele de suferinţă.

După ce aşeză luminarea pe coridor, deschise încetişor uşa, dincolo de care totul era cufundat în întuneric, în afară de o geană de lumină dintr-o încăpere alăturată;

păşi uşor înăuntru. Înainte de a ajunge însă la camera alăturată, o zări pe doamna Montoni, rezemată de măsuţa de toaletă şi plângând, cu batista la ochi.

Pe scaun, lângă foc, era aşezat cineva, dar ea nu putu distinge cine era. Omul acela vorbea din când în când cu glas atât de scăzut, încât Emily nu putea desluşi ce spune;

dar avu impresia că, la vorbele lui, doamna Montoni începea să plângă şi mai tare; şi era prea tulburată ca s-o observe pe Emily; iar aceasta, deşi dornică să ştie ce-i pricinuise mătuşii ei – atâta suferinţă, şi cine era bărbatul admis la o oră atât de târzie în iatacul ei, nu vru să mai adauge la suferinţele prin care trecea emoţia de a fi surprinsă, sau să profite de situaţie ascultând o convorbire particulară. De aceea se retrase încet, şi după ce mai rătăci puţin, găsi drumul spre odaia ei, unde grijile pentru soarta ei îi alungară nedumerirea şi îngrijorarea în legătură cu doamna Montoni.

Annette reveni fără să aducă vreo veste importantă:

căci slujitorii, printre care fusese, fie că nu ştiau nimic, fie că se prefăceau că nu ştiu nimic despre şederea contelui la castel. Vorbeau doar de greutăţile călătoriei pe

drumul povârnit pe care veniseră şi de numeroasele primejdii prin care trecuseră şi îşi arătau mirarea că stăpânul lor se încumetase să le înfrunte pe timp de noapte; şi recunoşteau că torţele nu slujiseră decât să le arate pustietăţile munţilor. Annette, văzând că nu poate dobândi nicio informaţie, îi lăsă sfădindu-se şi cerând mai multe lemne pe foc şi mai multă mâncare pe masă.

— Şi acum, ma mselle, adăugă ea, mi-e atât de somn – nu pot să cred că, dacă v-ar fi fost tot atât de somn ca şi mie, mi-aţi cere să mai stau cu dumneavoastră.

Emily îşi dădu seama că era, într-adevăr, o cruzime să-i ceară aşa ceva; aşteptase destul fără a primi vreo chemare din partea lui Montoni, încât părea că nu mai avea de gând s-o tulbure la asemenea oră târzie, şi se hotărî s-o lase pe Annette să plece. Dar când se mai uită o dată în jurul camerei întunecoase şi îşi aminti de anumite lucruri, teama puse iarăşi stăpânire pe ea şi şovăi.

— Era o cruzime din partea mea, Annette să-ţi cer să stai până o să adorm, zise ea; căci tare mi-e teamă că va trece multă vreme până mă va cuprinde somnul.

— Sunt sigură că va trece multă vreme, ma mselle, se învoi Annette.

— Dar până să pleci, spuse Emily, vreau să te întreb dacă signor Montoni s-a despărţit de contele Morano când ai plecat din sală?

— Oh, nu, domnişoară, erau împreună, numai ei doi.

— Ai mai fost în odaia mătuşii mele, de când ai plecat de-aici?

— Mu, ma mselle; am încercat uşa când am trecut pe-acolo, dar era încuiată; aşa că mi-am zis că stăpâna mea s-a culcat.

— Atunci cine o fi fost adineauri cu stăpâna ta? se minună Emily, uitând în nedumerirea ei de prudenţa obişnuită.

— Nimeni, cred, domnişoară, răspunse Annette; n-a fost nimeni cu ea, aşa zic, de când v-am părăsit.

15 – Mistrele din Udolpho, vol. I

Emily nu se mai gândi la acest subiect; şi după ce se mai căzni să-şi înfrângă temerile imaginare, izbuti să şi le domine şi o lăsă pe Annette să se ducă la culcare. Apoi rămase chibzuind asupra vieţii ei şi a doamnei Montoni.

până când dădu cu ochii de miniatura pe care o găsise după moartea tatălui ei, printre hârtiile pe care îi poruncise să le distrugă. Era aşezată pe masa din faţa ei, printre câteva desene risipite, pe care le scosese cu câteva ore mai devreme dintr-o cutie. Vederea miniaturii îi trezi multe gânduri ciudate; dar blândeţea melancolică a chipului îi alină până la urmă neliniştea provocată de aceste gânduri. Figura de pe miniatură semăna cu tatăl ei;

şi tot gândindu-se cu drag la el, i se păru că semănau chiar foarte mult. Dar tihna sufletului îi fu tulburată curând, căci îşi aminti de cuvintele din hârtiile pe care le găsise împreună cu acest portret şi care îi pricinuiseră atâta teamă şi îndoieli. În cele din urmă se trezi din reveri).

adâncă în care o cufundase această amintire; dar când se ridică să se dezbrace, tăcerea şi singurătatea în care fusese lăsată la acest ceas din noapte, căci acum nu se mai auzea nici măcar un sunet îndepărtat, se adăugară impresiei lăsate de subiectul la care tocmai se gândise, şi se simţi înspăimântată, Vorbele Annettei în legătură cu această cameră, oricât de naive ar fi fost, reuşiseră s-o impresioneze şi ele, căci urmau unei întâmplări înspăimântătoare la care asistase chiar ea şi care se petrecuse într-o cameră aproape alăturată de a ei.

Uşa de la scara secretă constituia şi ea o pricină serioasă de nelinişte; şi, din cauza fricii, începu să creadă că scara ducea în odaia de care, chiar şi numai amintindu-

şi, se înfiora. Hotărâtă să nu se dezbrace, se întinse să doarmă îmbrăcată, avându-l pe Manchon, câinele răposatului ei tată, pe care-l socotea un fel de paznic, la picioarele patului.

Puţin mai liniştită, încercă să nu – se mai gândească la nimic; dar închipuirea nu-i dădea pace, zăbovind asupra lucrurilor care o interesau, şi auzi orologiul castelului bătând ora două înainte de a închide ochii.

Din somnul agitat în care căzuse, o trezi în curând un zgomot ce părea să vină chiar din odaia ei; înspăimântată, ascultă cu urechile ciulite, dar tăcerea care domnea o făcu să creadă că se speriase în vis, şi îşi culcă iarăşi capul pe pernă.

Dar tresări iar căci zgomotul se repetă; părea să vină din acea parte a odăi de unde pornea scara secretă, şi într-o

străfulgerare ea îşi aduse aminte că uşa fusese încuiată, în noaptea trecută, de o mână necunoscută. Nu putea uita nici bănuiala că scara ducea în locul care o îngrozise atât de tare. Inima îi îngheţă de spaimă. Ridicându-se pe jumătate din pat, şi dând uşurel perdeaua la o parte, se uită la uşa ce dădea spre scară; dar lumina de pe cămin era prea slabă, şi ungherele mai îndepărtate se pierdeau în întuneric. Totuşi zgomotul continua, şi acum era încredinţată că venea de la uşă. Parcă cineva trăgea nişte zăvoare ruginite; câteva clipe înceta, ca apoi să înceapă iar, mai uşor, ca şi cum cel ce se afla acolo s-ar fi temut să nu fie descoperit. În timp ce Emily îşi ţinea ochii aţintiţi asupra uşii, o văzu mişcându-se şi deschizându-se încet, şi o umbră se strecură în odaie, dar întunericul era atât de adânc, încât nu putu să-şi dea seama cine era. Aproape leşinată de spaimă, avu totuşi destulă tărie să-şi înăbuşe ţipătul care era gata să-i scape de pe buze, şi lăsând perdeaua să cadă la lac, urmări în tăcere mişcările

siluetei misterioase pe care o vedea. Părea să lunece prin întunericul din partea cealaltă a odăii, apoi se opri şi, când se apropie de cămin.

Emily observă, în lumină, silueta unui bărbat. Îi evoca ceva, şi asta aproape că îi risipi şi ultimele rămăşiţe slabe de curaj; continuă, totuşi, să urmărească cu ochii silueta, care rămase câtva timp nemişcată; dar apoi, apropiindu-se încet, se opri la picioarele patului, şi perdelele fiind puţin desfăcute, Emily putu s-o vadă mai bine; numai că groaza o împiedica acum să distingă ceva şi chiar să scoată un sunet.

După ce rămase acolo o clipă, silueta se retrase spre cămin, unde luă luminarea, se uită câteva clipe cu atenţie în odaie, şi apoi înaintă iar spre pat. În această clipă lumina trezi câinele care dormea la picioarele patului, şi el începu să latre, ba chiar, sărind jos, se repezi la străin;

În aceeaşi clipă, acesta lovi câinele cu spada şi, repezindu-se spre pat, Emily îl descoperi pe… contele Morano!

Îl privi mută de spaimă; iar el, aruncându-se în genunchi lângă pat, o imploră să nu se teamă de nimic; şi, după ce aruncă spada, vru să-i ia mâna, dar Emily îşi regăsi forţele care o părăsiseră de spaimă şi sări jos din pat în rochia pe care negreşit un fel de teamă profetică o avertizase să n-o dezbrace în noaptea aceasta.

Morano se ridică şi veni după ea până la uşa prin care intrase şi o prinse de mână chiar când ea atingea capul scării, dar nu înainte ca Emily să descopere, la licărirea unei lumini, un alt bărbat care stătea la jumătatea scării.

Scoase un ţipăt deznădăjduit şi, crezând că însuşi Montoni o dăduse pe mâna lui, nu văzu, într-adevăr, cum va mai putea să scape.

Contele, care o ţinea încă de mână, o conduse înapoi

în odaie.

— De ce toată spaima asta? zise el cu glas tremurat.

Ascultă-me, Emily, n-am venit să te sperii; nu, pe legea mea! Te iubesc prea mult – prea mult pentru propria mea linişte.

Emily se uită la el, cu teamă şi îndoială.

— Atunci, lăsaţi-mă, domnule, zise ea, lăsaţi-mă imediat.

— Ascultă-mă, Emily, reluă Morano. Ascultă-mă! Iubesc, şi sunt disperat – da – disperat. Cum pot să te privesc, ştiind poate că o fac pentru ultima dată, şi să nu sufăr toate chinurile disperării? Dar nu va fi aşa; vei fi a mea, în ciuda lui Montoni şi a ticăloşiei lui.

— În ciuda lui Montoni! exclamă Emily cu înfocare;

ce-mi aud urechile?

— Află că Montoni e un ticălos, exclamă Morano impetuos. Un ticălos care voia să te vândă dragostei mele…

care…

— Şi e mai puţin ticălos cel care m-ar fi cumpărat?

Îl întrebă Emily, fixând asupră-i o privire încărcată de dispreţ calm. Părăsiţi imediat odaia, domnule, urmă cu un glas tremjrând între bucurie şi teamă, sau o să chem toată casa, şi atunci răzbunarea lui signor Montoni v-ar putea impune ceea ce în zadar am implorat eu de la mila lui.

Dar Emily ştia că se afla prea departe pentru a fi auzită de cei care puteau s-o apere.

— Să nu aştepţi niciodată, nimic de la mila lui, zise

Morano; a profitat de mine în chip mârşav, şi răzbunarea mea are să-l urmărească. Iar pentru tine, Emily, pentru tine a urzit alte planuri, făi a nicio îndoială mai noi şi mai profitabile decât ultimele.

Raza de speranţă pe care i-o treziseră primele cuvinte ale contelui, aproape că se stinse acum auzind

ultimele lui cuvinte; şi el, văzând că faţa lui Emily îi trăda stările sufleteşti, încercă să profite de descoperirea făcută.

— Dar nu trebuie să pierd timpul, zise el; n-am venit să-l învinuiesc pe Montoni. Am venit să cerşesc, să pledez…

În faţa lui Emily; să-i spun cât sufăr, s-o rog să mă scape de deznădejde, şi pe ea de la pieire. Emily! uneltirile lui

Montoni sunt de nepătruns, dar, te previn, sunt cumplite;

când e minat de interese sau de ambiţie, nu se dă înapoi, de la mânie. Pot oare să te iubesc, şi să te părăsesc în puterea lui? Fugi, aşadar, fugi din această temniţă întunecoasă, împreună cu un îndrăgostit care te adoră! Am plătit unui slujitor al castelului, ca să-mi deschidă porţile, şi până în zori vei fi departe, pe drumul spre Veneţia.

Emily, zguduită şi copleşită – mai ales în momentul când începuse să nădăjduiască în zile mai bune – vedea acum pretutindeni în jurul ei numai nenorocire. Nemaifiind în stare să răspundă, şi aproape chiar să şi gândească, se aruncă într-un scaun, palidă şi cu răsuflarea tăiată. Că

Montoni o vânduse mai înainte lui Morano, lucru era cu putinţă; că nu se mai învoia acum la această căsătorie, lucru era vădit din atitudinea de acum a contelui; şi era rroape sigur că numai un plan în care avea interese mai puternice îl făcuse pe un om egoist ca Montoni să renunţe la planul de mai înainte, pe care până atunci îl urmărise cu atâta stăruinţă. Gândurile acestea, ce o copleşiră auzind aluziile lui Morano, pe care acum nu mai şovăia să-l creadă, o făcură să tremure înfiorându-se la gândul noilor nenorociri şi persecuţii ce-o aşteptau, după cât se pare, la castelul Udolpho, recunoscu fără voia ei că aproape singura şansă de a scăpa de ele era de a primi protecţia acestui om, acceptând astfel rele mai sigure şi nu mai

puţin cumplite – la care nu putea să se gândească nici măcar o singură clipă.

Tăcerea ei, deşi pricinuită de frământări, încurajă speranţele Lui Morano, care îi pândea chipul cu nerăbdare;

Îl luă din nou mâna, pe care ea şi G trăsese şi, ducându-şi-o la inimă, o imploră iarăşi să se hotărască imediat.

— Fiecare clipă pierdută ne primejduieşte plecarea, zise el; aceste câteva clipe pierdute îi pot da lui Montoni posibilitatea de a ne ajunge din urmă.

— Vă implor, domnule, tăceţi, zise Emily cu glas slab.

Sunt într-adevăr foarte nefericită, şi nefericită trebuie să rămân. Lăsaţi-mă – vă implor, lăsaţi-mă să-mi îndur soarta.

— Niciodată! strigă contele cu tărie; mai bine mor!

Dar iartă-mi violenţa! gândul de a te pierde mă scoate din minţi. Nu se poate să nu-ţi dai seama de caracterul lui Montoni; poate că nu cunoşti planurile lui – cu siguranţă că nu, căci altfel n-ai şovăi între dragostea mea şi puterealui.

— Nici nu şovăi, zise Emily.

— Atunci, să mergem, zise Morano, sărutându-i cu înflăcărare mâna şi ridicându-se; trăsura mea aşteaptă sub zidurile castelului.

— M-aţi înţeles greşit, domnule, zise Emily. Îngăduiţi-mi să vă mulţumesc pentru interesul pe care mi-l purtaţi şi lăsaţi-mă să hotărăsc singură ce trebuie să fac.

Voi rămâne sub protecţia lui signor Montoni.

— Sub protecţia lui! exclamă Morano semeţ – sub *protecţia* lui! Emily, de ce te laşi astfel înşelată? Ţi-am spus la ce trebuie să te aştepţi de la *protecţia* lui.

— Să mă iertaţi, domnule, dacă în acest caz mă îndoiesc auzind simple afirmaţii şi, pentru a fi convinsă, am

nevoie de ceva care să semene a dovezi.

— Nu am nici timpul şi nici mijloacele să aduc acum dovezi, replică contele.

— Şi nici eu, domnule, n-am înclinaţie să le ascult, chiar dacă le-aţi aduce.

— Îţi baţi joc de răbdarea şi de Suferinţa mea, continuă Morano. Oare căsătoria cu un bărbat care te adoră ţi se pare atât de îngrozitoare, încât să preferi toate. Nenorocirile la care te poate osândi Montoni în această temniţă izolată? Bănuiesc că vreun mizerabil a furat afecţiunea care mi se cuvenea mie, căci altfel n-ai stărui cu atâta îndărătnicie în a refuza o ofertă care te-ar pune la adăpost de orice persecuţii.

Morano se plimba prin odaie cu paşi repezi şi cu un aer răvăşit.

— Aceste vorbe, conte Morano, îmi dovedesc din plin că afecţiunea mea nu vi se cuvine, zise Emily cu Blândeţe; şi această purtare îmi arată că nu voi fi la adăpost de persecuţii, cât timp voi fi în puterea dumneavoastră

Dacă vreţi să-mi schimb părerea, încetaţi de a mă persecuta prin prezenţa dumneavoastră. Dacă îmi refuzaţi rugămintea, mă veţi sili să vă expun ranchiunei lui signor

Montoni.

— Da, să vină, strigă Morano furios, şi să înfrunte el indignarea mea! Să îndrăznească să mai dea ochii cu omul pe care l-a jignit cu atâta insolenţă; primejdia o să-l înveţe ce este morala, şi răzbunarea, ce este dreptatea – să vină, şi spada mea o va primi în inimă.

Înverşunarea cu care rostise aceste cuvinte îi pricinui lui Emily o nouă spaimă; se ridică de pe scaun, dar tremura atât de tare încât trebui să se aşeze la loc; v (orbele îi muriră pe buze, şi uitându-se cu părere de rău la uşa dinspre coridor, care era încuiată, îşi dădu seama că îi era cu neputinţă să părăsească odaia mai înainte ca

Morano să prindă de veste şi s-o împiedice.

Fără să-i observe tulburarea, el continua să măsoare în lung şi-n lat odaia, cuprins de o mare frământare. Chipul întunecat îi exprima întreaga furie a geloziei şi a răzbunării; şi cineva care îl văzuse cu un zâmbet de inefabilă tandreţe, n-ar fi crezut că este acelaşi.

— Conte Morano, „zise în cele din urmă Emily, regăsindu-şi glasul, stăpâniţi-vă, vă rog, aceste ieşiri şi ascultaţi de glasul raţiunii, dacă nu de cel al milei. V-aţi ales greşit obiectul, atât al dragostei cât şi al urii dumneavoastră.

Niciodată K. – aş fi putut răspunde la dragostea cu care mă onoraţi, şi fireşte că n-am încurajat-o niciodată; şi nici signor Montoni nu v-a jignit, căci ar fi trebuit să ştiţi că el nu are niciun drept să dispună de mâna mea, chiar dacă ar avea vreodată puterea s-o facă. Părăsiţi deci, aşadar, castelul, cât mai puteţi s-o faceţi în siguranţă. Veţi scăpa astfel de urmările cumplite ale unei răzbunări nejustificate şi de remuşcarea de a-mi fi prelungit aceste clipe de suferinţă.

— Pentru siguranţa mea, sau pentru cea a lui Montoni te nelinişteşti atâta? întrebă Morano cu răceală, întorcându-se spre ea cu un aer sarcastic.

— Pentru amândoi, răspunse Emily cu glas tremurat.

— Răzbunare nejustificată! strigă contele revenind la accentele pătimaşe de mai înainte. Cine, privind acest chip, îşi poate închipui o pedeapsă potrivită pentru răul pe care mi l-a făcut? Da, voi părăsi castelul; dar nu singur. Destul cu gluma! Dacă rugăminţi-le şi suferinţele mele nu au folosit, forţa o va face. Am oameni în slujba mea, care te vor duce până la trăsură. Ţipetele nu-ţi vor folosi la nimic; nu pot fi auzite din acest colţ îndepărtat al castelului; de aceea, supune-te în tăcere şi vino cu mine.

Era o poruncă zadarnică în acel moment; căci Emily

ştia prea bine că strigătele nu-i vor folosi la nimic; spaima îi răvăşi în asemenea măsură gândurile, încât nu mai ştia cum să-l roage pe Morano, ci rămase, mută şi tremurând, pe scaun, până când el înaintă s-o ridice; atunci ea sări singură în picioare şi, cu un gest de împotrivire şi cu o expresie de seninătate forţată, zise:

— Conte Morano, sunt acum în puterea dumneavoastră;

dar se cuvine să ştiţi că nu în felul acesta veţi câştiga stima mea, pe care se pare că sunteţi atât de dornic s-o dobândiţi, şi că vă aşteaptă în viitor povara remuşcărilor, de care nu veţi scăpa niciodată, nenorocind o orfană care e singură pe lume. Oare inima vă este, într-adevăr, atât de împietrită, încât să puteţi privi fără emoţie la suferinţele la care mă veţi condamna 7

Emily fu întreruptă de mârâitul câinelui, care se apropie din nou, venind de lângă pat; iar Morano, după ce se uită la uşa dinspre scară şi, văzând că nu apare nimeni, strigă:

„Cesario!”, zise:

— Emily, de ce mă sileşti să adopt această atitudine?

Ce mult aş vrea să te pot convinge, nu să te silesc, să devii soţia mea! Dar, pe legea mea! n-o să-l las pe Montoni să te vândă altuia. Dar iată că un gând mă frământă, încât îmi vine să-mi pierd minţile. Nu ştiu ce nume să-i dau. E

lipsit de noimă… nu se poate. Şi totuşi, tremuri… păleşti!

Asta el Aşa e; îl… îl… iubeşti pe Montoni! strigă Morano, apucând-o pe Emily de încheietura mâinii şi bătând din picior.

Fără voie, o expresie de uluire apăru pe faţa ei.

— Dacă într-adevăr aţi crezut astfel, zise ea, n-aveţi decât să credeţi mai departe.

— Înfăţişarea şi vorbele tale o adeveresc, exclamă

Morano furios. Nu, nu, nu, Montoni râvnea la mai mult decât la aur. Dar nu va apuca să triumfe asupra mea! Chiar în clipa asta…

Îl întrerupse însă lătratul puternic al câinelui.

— Opriţi-vă, conte Morano, zise Emily, înspăimântată de vorbele lui şi de furia ce i se ghicea în privire, am să vă scutesc de această eroare. Dintre toţi oamenii din lume, signor Montoni nu vă este rivalul: dar dacă voi vedea că alte mijloace se vor dovedi zadarnice, voi încerca cu strigătele mele să trezesc slujitorii lui ca să-mi vină în ajutor.

— O afirmaţie, răspunse Morano, pe care într-un moment ca acesta nu mă pot bizui. Cum aş putea să mă îndoiesc, chiar şi o clipă, că poate să se uite la tine şi să nu înceapă a te iubi? Dar prima mea grijă trebuie să fie să te scot din acest castel. Cesario! hei, Cesario!

La uşa dinspre scară apăruse un om, şi alţi paşi se auzeau urcând. Emily scoase un ţipăt puternic, pe când Morano o purta prin cameră, şi în aceeaşi clipă răsună un zgomot la uşa care dădea spre coridor. Contele se opri o clipă, ca şi cum ar fi şovăit între iubire şi dorinţa de răzbunare; în clipa aceea uşa se deschise, şi Montoni, urmat de bătrânul intendent şi de alţi câţiva inşi, năvăli în odaie.

— Trage spada! strigă Montoni către conte.

Acesta nu aşteptă să fie poftit a doua oară, ci lăsând-o pe Emily în mâinile oamenilor săi care apărură de pe seară, se răsuci spre el plin de înverşunare.

— În inimă te străpung, ticălosule! zise el, repezindu-se cu spada spre Montoni, care pară lovitura, şi apoi se năpusti iarăşi asupră-i; în timp ce câţiva dintre cei ce-l urmaseră se străduiau să-i despartă, iar alţii o eliberară pe Emily din mâinile slujitorilor lui Morano.

— Oare pentru asta, conte Morano, vorbi Montoni pe

un ton rece şi sarcastic, te-am primit eu sub acoperişul meu şi ţi-am îngăduit, deşi te-ai declarat duşmanul meu făţiş, să rămâi sub adăpostul lui peste noapte? Oare n-ai urmărit decât să-mi răsplăteşti ospitalitatea prin trădare diabolică şi să-mi răpeşti nepoata?

— Cine vorbeşte de trădare? zise Morano cu o vehemenţă pe care nu şi-o mai reţinea: să-i vedem atunci chipul senin, plin de nevinovăţie! Montoni, eşti un ticălos! Dacă există vreo trădare, apoi numai tu eşti cel ce a săvârşit-o.

Dar ce spun eu *dacă*? M-ai înşelat cu o josnicie neînchipuită şi m-ai jignit în mod ireparabil! Oare de ce-mi bat gura? Vino, laşule, şi primeşte-ţi răsplata din mâinile mele!

— Eu laş? strigă Montoni, smulgându-se dintre cei care-l ţineau şi repezindu-se la conte.

Şi amândoi se bulucirăspre coridor, unde continuară să se rupte atât de disperat, încât niciunul dintre cei de faţă nu îndrăzni să se apropie, căci Montoni jura că primul ce se va amesteca va cădea sub spada sa.

Gelozia şi răzbunarea îl umpleau de furie pe Morano, pe când îndemânarea superioară şi reţinerea lui Montoni îi îngăduiră să-şi atingă şi să-şi rănească adversarul, pe care slujitorii săi încercau acum să-l ţină în loc; dar Morano se zbătea cu îndârjire şi, deşi rănit, continua să lupte… Părea să nu simtă durere şi nici să nu-şi dea seama că pierdea sânge, însufleţit doar de tăria patimii sale. Montoni, dimpotrivă, continua lupta cu o cutezanţă aprigă, dar prudentă; vârful spadei lui Morano îl înţepă în braţ; dar, aproape în aceeaşi clipă, el pară şi îl răni grav, dezarmându-l. Contele căzu pe spate în braţele slujitorului său, în timp ce Montoni ridica spada asupră-i, aşteptând să fie rugat să-i cruţe viaţa. Morano, însă, chinuit de durerea pricinuită de rană, abia putu să răspundă printr-un gest şi

prin câteva cuvinte abia articulate că nu voia – şi îşi pierdu cunoştinţa. Montoni tocmai se pregătea să-şi înfigă spada în pieptul celui ce zăcea în nesimţire, dar braţul îi fu oprit de Cavigni. Se lăsă oprit fără prea multă împotrivire; dar chipul i se întunecă, privindu-l pe adversarul căzut şi porunci să fie dus imediat afară din castel.

Ehiily, care nu avusese voie să părăsească odaia în timpul încăierării, ieşi acum pe coridor şi, plină de bunăvoinţă şi omenie firească, îl imploră pe Montoni să îngăduie ca Morano să primească la castel ajutorul pe care îl cerea starea lui. Dar Montoni, care nu ştia ce-i mila, părea dornic de răzbunare şi, cu o cruzime monstruoasă, porunci din rtou ca duşmanul învins să fie scos din castel, în jştarea în care se afla, deşi în Jurul castelului nu era decât pădure şi nicio căsuţă izolată unde să se poată adăposti noaptea.

Văzând că slujitorii contelui nu voiau să-l mişte până când nu-şi va veni în simţiri, Montoni rămase nehotărât.

Cavigni, se apucă să protesteze iar Emily, nesocotind ame

1 ţ (l°! V i; iq r-fe

200

ninţările lui Montoni, îi dădu puţină apă lui Morano şi îi îndrumă pe slujitori cum să-i lege rănile. În cele din urmă

Montoni, pe care începuse să-l doară rana pe care o primise, se retrase să şi-o îngrijească.

Încet-încet, contele îşi reveni şi primul lucru pe care îl văzu când deschise ochii fu Emily, aplecată asupra lui cu o faţă îngrijorată. Se uită la ea cu o privire chinuită.

— Am meritat asta, zise el, dar nu din partea lui Montoni. De la tine, Emily, aş fi meritat să-mi primesc pedeapsa, şi când colo nu am parte decât de milă!

— Se opri, căci vorbise cu greutate. După o clipă

reluă: – Mă văd silit să renunţ la tine, dar nu şi la Montoni. Iartă-mi suferinţele pe care ţi le-am pricinuit până acum! Cât! despre *acel* ticălos – infamia lui nu va rămâne nepedepsită.

Luaţi-mă de aici, zise el slujitorilor săi. Nu sunt în stare să pornesc în călătorie, aşa că va trebui să mă duceţi până la casa cea mai apropiată; căci nu vreau să-mi petrec noaptea sub acoperişul lui, deşi s-ar putea să-mi dau sufletul plecând de aici.

Cesario fu de părere ca, înainte de a-l mişca din loc pe stăpânul său, să se ducă şi să caute unde ar putea fi primit; dar Morano era nerăbdător să plece; chinul sufletesc părea să-i fie chiar şi mai mare decât durerea pricinuită de răni; respinse cu dispreţ oferta lui Cavigni de a-l ruga pe Montoni să-i îngăduie a-şi petrece noaptea la castel. Cesario se pregătea să plece şi să aducă trăsura la poarta cea mare, dar contele îl opri.

— N-o să pot îndura să fiu zguduit de trăsură, zise el; mai cheamă câţiva dintre oamenii mei, şi să mă purtaţi pe braţe.

Până la urmă însă Morano ascultă de glasul raţiunii şi se învoi ca Cesario să caute mai întâi o casă care să-l primească. Emily îşi venise în fire şi tocmai se pregătea să se retragă de pe coridor, când primi un mesaj de la Montoni în care îi poruncea să facă întocmai; de asemenea, contele, dacă nu plecase încă, trebuia să părăsească imediat castelul. Indignarea fulgeră în ochii lui Morano şi îi aprinse obrajii.

— Spune-i lui Montoni, zise el, că am să plec atunci când are să-mi convină; să părăsesc castelul, pe care îndrăzneşte să-l numească al lui, ca şi cum ar fi un cuib de vipere, şi că are să mai audă de mine. Spune-i că n-am să las ca o *altă* crimă să-i apese conştiinţa, dacă am să pot.

— Conte Morano! ştii oare ce vorbeşti? zise Cavigni.

— Da, signor, ştiu bine ce vorbesc, şi el va înţelege ce-am vrut să spun. De data asta conştiinţa lui îl va ajuta să înţeleagă.

— Conte Morano, intră în vorbă şi Verezzi, care până

acum îl observase în tăcere, văd că îndrăzneşti să-mi insulţi încă o dată prietenul, aşa încât îţi voi înfige spada asta în piept.

— Ar fi o faptă vrednică de prietenul unui ticălos! zise

Morano şi, clocotind de indignare, se ridică din braţele slujitorilor săi.

Dar puterile îl părăsiră după o clipă, şi căzu din nou, sleit de efort. Oamenii lui Montoni îl ţineau în vremea asta pe Verezzi, care părea gata să-şi îndeplinească ameninţarea şi Cavigni, care nu era atât de decăzut încât să încurajeze ticăloşia plină de laşitate a lui Verezzi, se strădui să-l scoată de pe coridor. Emily, pe care compătimirea o reţinuse până acum, se pregătea, înspăimântată, să plece şi ea, când glasul rugător al lui Morano o opri, şi cu un gest văzând o. Mare slăbiciune îi făcu semn să se apropie de el. Ea înaintă cu paşi nesiguri, dar sfârşeala care se citea pe trăsăturile lui îi trezi iar mila şi îi îndepărtă iar teama.

— Plec de aici pentru totdeauna, zise el; poate că n-am să te mai văd niciodată. Aş vrea să duc cu mine iertarea ta, Emily; ba, înea ceva – aş vrea să duc şi urările tale de bine.

— Atunci, aveţi iertarea mea, zise Emily, şi urările mele sincere de însănătoşire.

— Numai de însănătoşire? zise Morano cu un suspin.

— Şi de fericire, adăugă Emily.

— Poate că ar trebui să mă mulţumesc cu atât, reluă el; în niciun caz, nu merit mai mult; dar aş vrea să-ţi cer, Emily, ca uneori să te gândeşti la mine şi, uitând jignirea

pe care ţi-am adus-o, să-ţi aminteşti doar de pasiunea care a prilejuit-o. Aş vrea să-ţi cer, vai! lucruri imposibile: aş vrea să-ţi cer să mă iubeşti! În clipa asta, când sunt pe punctul să mă despart de tine, poate pentru totdeauna, nici nu mai ştiu ce-i cu mine. Emily, îţi doresc să nu cunoşti chinurile unei pasiuni ca a mea! Dar ce spun? Oh, de-ai putea simţi o asemenea pasiune pentru mine!

Emily părea nerăbdătoare să plece.

— Vă implor, conte, să vă gândiţi la siguranţa dumneavoastră, zise ea, şi să nu mai zăboviţi aici. Tremur la gândul urmărilor furiei lui signor Verezzi şi ale mâniei lui

Montoni, dacă va afla că mai sunteţi încă aici.

Chipul lui Morano se acoperi de o roşeaţă trecătoare, ochii îi scânteiară, dar păru că se străduieşte să-şi domine emoţia şi răspunse cu glas liniştit:

— Fiindcă te interesează siguranţa mea, am să ţin seama şi am să plec. Dar înainte de a pleca, Vreau să te aud din nou spunând că-mi doreşti numai binele, zise el, fixând asupra ei o privire serioasă şi tristă.

Emily îşi repetă urările. El îi luă mâna, pe care ea nici numai încearcă să şi-o retragă „şi o duse la buze.

— Rămas bun, conte Morano! zise Emily.

Se întoarse să plece, când un al doilea mesaj sosi de la

Montoni, şi ea îl conjură din nou pe Morano, dacă ţinea la viaţa lui, să părăsească imediat castelul. El o privi în tăcere, cu un aer deznădăjduit. Dar ea nu mai avea timp să stăruie în rugăminţile ei pline de compătimire şi, neîndrăznind să nesocotească a doua poruncă a lui Montoni, părăsi coridorul pentru a răspunde chemării lui.

Montoni se afla în salonul de cedru de lângă sala cea mare, întins pe o canapea, chinuit de rana primită; dar ascunzându-şi durerile cum puţini alţii ar fi putut s-o facă.

Pe chipul lui, sever dar calm se vedea furia întunecată a răzbunării, dar niciun semn de durere; într-adevăr, dispreţuise întotdeauna durerea fizică şi nu ţinuse seama decât de energiile puternice şi teribile ale sufletului. Îl îngrijeau bătrânul Carlo şi signor Bertolini, dar doamna

Montoni nu era lângă el.

Tremurând, Emily se apropie şi primi mustrările lui aspre de A nu fi ascultat de prima sa chemare; şi înţelese că rămânerea ei pe coridor el o atribuise unui motiv care nici măcar nu-i trecuse prin mintea ei neprefăcută.

— Iată un exemplu de capriciu feminin, zise el, pe care ar fi trebuit să-l prevăd. Contele Morano, ale cărui atenţii le-ai respins atâta timp cât erau încurajate de mine, se pare

Că. Se bucură de favorurile tale de când ai aflat că l-am îndepărtat.

Emily se arătă surprinsă.

— Nu vă înţeleg, domnule, zise ea; cred că nu vreţi să spuneţi că intenţia contelui de a intra în camera dublă s-a bizuit pe aprobarea mea?

— La asta nu am nimic de răspuns, zise Montoni; dar neîndoielnic există un motiv neobişnuit care te-a făcut să-i pledezi cu atâta căldură cauza şi care te-a reţinut atâta timp lângă el, nesocotindu-mi porunca vădită – lângă un om pe care până acum l-ai ocolit cu grijă în toate

Împrejurările.

— Mă tem, domnule, că a fost un motiv cu totul neobişnuit cel care ima reţinut, aise, Emily liniştită/; că ei în ultimul timp am început să cred că mila este neobişnuită. Dar cum puteam eu, sau *dumneavoastră*, domnule, să avem sub ochii noştri starea jalnică a contelui Morano, fără să dorim s-o alinăm?

— La capriciu adaugi şi ipocrizie, zise Montoni

încruntându-se, şi mai încerci să fii şi ironică; dar înainte de a te apuca să îndrepţi moravurile altora, ar trebui să înveţi să practici virtuţile trebuincioase unei femei – sinceiitatea, consecvenţa purtărilor şi supunerea.

Emily care se străduise întotdeauna să se călăuzească după cele mai corecte legi şi a cărei minte era simţitoare nu numai la tot ce este drept în morală, dar şi la orice trăsătură frumoasă a caracterului feminin, se simţi zguduită la aceste cuvinte; totuşi, în clipa următoare, inima îi fu copleşită de conştiinţa faptului că merita laude în loc de mustrări şi păstră o tăcere mândră. Montoni, care-i cunoştea gingăşia sufletească, ştia cât de puternic va simţi ea mustrarea lui; dar fiind străin de bogăţia valorii pe care ţi-o dă conştiinţa, nu bănuia tăria acelui simţământ, care acum îi respingea ironia. Întorcându-se spre un slujitor care tocmai intrase în odaie, el îl întrebă dacă Morano părăsise castelul. Omul răspunse că slujitorii lui îl duceau pe o targă spre o casă învecinată. Montoni păru oarecum uşurat aflând această veste; şi când Ludovico apăru după câteva minute şi-l înştiinţă că Morano plecase, îi îngădui în sfârşit lui Emily să se retragă în odaia ei.

Bucuroasă, Emily plecă de lângă el; dar gândul de a petrece restul nopţii într-o încăpere în care prin uşa dinspre scară putea intra oricine o speria acum mai mult ca oricând; aşa că se hotărî să se ducă în odaia doamnei Montoni şi s-o roage să-i îngăduie Annettei să stea cu ea.

Ajungând la galeria cea mare, auzi glasuri sfădindu-se parcă; se opri, neliniştită, dar desluşi îndată câteva. Vorbe rostite de Cavigni şi de Verezzi şi se îndreptă spre ei, sperând să-i împace. Erau singuri. Faţa lui Verezzi era încă roşie de mânie; şi cum ceea ce pricinuise mânia nu se mai afla acum în faţa lui, părea că vrea să-şi treacă indignarea asupra lui Cavigni, care mai degrabă îl dojenea

decât se certa cu el.

Verezzi stăruia să-l înştiinţeze de îndată pe Montoni că

Morano îl insultase şi, mai cu seamă, că îl acuzase de crimă.

— Nu trebuie să iei în seamă, zise Cavigni, vorbele unui om la mânie; nu trebuie să fie judecate serios. Dacă stărui în hotărârea ta, urmările pot fi fatale pentru amândoi. Avem acum lucruri mai însemnate de săvârşit, decât o răzbunare măruntă.

Emily se alătură stăruinţelor lui Cavigni, şi în cele din urmă izbutiră să-l convingă pe Verezzi să se retragă, fără să mai treacă pe la Montoni.

Încercând uaa odăii mătuşii sale, o găsi încuiată. După câteva clipe însă îi fu deschisă chiar de doamna Montoni.

Se cuvine să fie amintit aici că Emily intrase în taină, cu câteva ore mai înainte, în dormitorul mătuşii ei printr-o uşă care dădea într-un coridor dosnic. După aerul liniştit al doamnei Montoni, Emily bănui că nu aflase încă ce i se întâmplase soţului ei, şi se pregătea s-o înştiinţeze cu cât mai multă grijă, când mătuşa ei o întrerupse mărturisindu-i că avea cunoştinţă de tot ce se petrecuse.

Emily ştia, fireşte, că mătuşa – ei nu prea avea motive să-l iubească pe Montoni, dar n-ar fi crezut-o în stare de atâta nepăsare faţă de el, ca aceea pe care o observă acum.

După ce i se îngădui s-o ia pe Annette, ca să doarmă cu ea în cameră, se retrase imediat într-acolo.

O dâră de sânge se mai zărea pe coridorul ce ducea spre odaia ei; iar pe locul unde contele şi Montoni se luptaseră, podeaua era peste tot pătată. Emily se înfioră şi se sprijini de Annette în timp ce trecea. Când ajunse în odaia ei, se hotărî pe dată, deoarece uşa ce da spre scară

fusese lăsată deschisă, şi fiind şi Annette acum cu ea, să cerceteze. Iiicotro ducea – împrejurare legată acum strâns de propria ei siguranţă. Drept urmare, Annette, curioasă şi înfricoşată în acelaşi timp, propuse să coboare scările;

dar apropiindu-se de uşă, văzură că acum era încuiată pe din afară; aşa că se apucară să o asigure şi pe dinăuntru, punând în faţa ei toate mobilele grele pe care le putură urni din loc. În sfârşit, Emily se culcă în pat, iar Annette rămase pe un scaun lângă cămin, în care mai rămăseseră câţiva tăciuni.

CAPITOLUL Vn

Uşoare adieri, ce parcă nume-ngână
Peste nisipuri, ţărmuri şi pustietăţi.
MILTON

.» *rt* e «eoooaeooea-Seara, Montoni stătu până târziu, chefuind cu oaspeţii săi în odaia îmbrăcată în lemn de cedru. Izbânda sa, de curând dobândită, asupra contelui Morano, sau poate vreo altă împrejurare, sporea neîndoielnic starea sa de voioşie neobişnuită. Îşi umplea mereu cupa, dând frâu liber veseliei şi limbuţiei. Însufleţirea lui Cavigni, dimpotrivă, era oarecum umbrită de nelinişte. Îl supraveghea cu luare-aminte pe Verezzi, pe care doar cu greu îl împiedicase până acum să-l aţâţe pe Montoni împotriva lui Morano pomenindu-i de ultimele cuvinte sarcastice ale acestuia.

Unul din cei de faţă aminti cu multă încântare de întâmplarea din seara trecută. Ochii lui Verezzi scânteiară.

Pomenind de numele lui Morano nu putură să nu amintească şi de Emily, pe care cu toţii se întrecură în a o lăuda, în afară de Montoni care rămase tăcut şi care apoi schimbă vorba.

După ce slujitorii se retraseră, Montoni şi prieteni! săi avură o conversaţie tainică, cu unele izbucniri irascibile ale lui Verezzi, dar în care Montoni îşi arătă superioritatea

prin privirile şi gesturile hotărâte care însoţeau întotdeauna forţa gândirii sale, şi căreia cei mai mulţi dintre prietenii săi se supuneau, ca în faţa unei forţe pe care nu aveau dreptul s-o conteste, deşi fiecare dintre ei avea foarte mare grijă să-şi sublinieze propria sa valoare. În toiul conversaţiei, unul dintre ei pomeni iar, cu nesocotinţă, de numele lui Morano; şi Verezzi, mai încălzit acum de băutură, nu mai ţinu seama de privirile pline de înţeles ale lui Cavigni şi aminti în mod vag de cele petrecute în noaptea trecută.

Montoni nu păru totuşi să înţeleagă la ce se referea, căci rămase în continuare tăcut, în scaun, fără a-şi trăda vreo emoţie; atunci mânia lui Verezzi crescu, în faţa aparentei insensibilităţi a lui Montoni, şi în cele din urmă îi spuse în faţă ceea ce îi scăpase lui Morano, şi anume că acest castel nu-i aparţine legal şi că n-ar trebui să-şi mai încarce conştiinţa cu încă o crimă.

— Sunt oare insultat la propria mea masă şi chiar de prietenii mei? glăsui Montoni, pălind de furie. De ce mi se repetă vorbele acelui smintit?

— Verezzi, care se aşteptase ca indignarea lui Montoni să se reverse împotriva lui

Morano, iar el să primească mulţumiri, se uită surprins la

Cavigni, care părea încântat de ce păţise acesta.

— Puteţi fi atât de slabi de înger, încât să daţi crezare spuselor unui smintit? Sau, ceea ce este acelaşi lucru, minciunilor unui om ros de spiritul răzbunării? Dar văd că a reuşit de minune şi că aţi crezut tot ce v-a spus.

— Signor, zise Verezzi, noi credem numai ceea ce ştim…

— Cum! îl întrerupse Montoni cu asprime; aduceţi dovezi.

— Noi credem numai ce ştim, repetă Verezzi; şi nu

ştim nimic din ceea ce susţine Morano.

Montoni păru să-şi vină în fire.

— Mă cam pripesc, prieteni, zise el, când e vorba de onoarea mea; nimeni nu poate s-o pună la îndoială nepedepsit – şi înţeleg că voi n-aţi vrut. S-o puneţi la îndoială. Vorbele nesăbuite ale lui Morano nu merită să fie ţinute minte, şi nu merită să pricinuiască indignarea mea.

Verezzi, închin paharul în cinstea primei dumitale fapte vitejeşti.

— În cinstea primei dumitale fapte vitejeşti, repetară cu toţii în cor.

— Nobile signor, răspunse Verezzi, bucuros că scăpase de mânia lui Montoni, îţi doresc din toată inima să-ţi îmbraci castelul în aur.

— Ridicaţi cu toţii cupa, strigă Montoni…

— Să bem pentru signora St. Aubert, zise Cavigni;

— Cu voia domniilor voastre, să bem mai întâi pentru stăpâna castelului, zise Bertolini.

Montoni rămase tăcut.

— Pentru stăpâna castelului, închinară oaspeţii.

Şi Montoni încuviinţă, cu un gest al capului.

— Tare mult mă uimeşte, signor, începu Bertolini, că ai lăsat atâta. Timp în părăsire castelul; este o construcţie grandioasă.

— E foarte potrivit pentru ţelurile noastre, răspunse

Montoni, şi estte într-adevăr o construcţie grandioasă. Nu ştiţi, se pare, prin ce întâmplare nefericită a ajuns să fie al meu.

— A fost o norocoasă întâmplare nefericită, în orice caz, signor, vorbi Bertolini, zâmbind; aş vrea să am şi eu parte de asemenea noroc.

Montoni îl privi cu gravitate.

— Dacă veţi asculta la cele ce o să vă spun, reluă el, o să auziţi povestea.

Chipurile lui Bertolini şi. Verezzi exprimau mai mult decât curiozitate; numai Cavigni nu părea curios, deoarece auzise probabil mai înainte povestea.

— Sunt aproape douăzeci de ani, vorbi Montoni, de când castelul a intrat în posesia mea. L-am moştenit prin descendenţă femeiască". Stăpâna lui, fosta castelană, îmi era doar rudă îndepărtată; eu sunt ultimul vlăstar al familiei ei. Era frumoasă şi bogată; o admiram cu multă stăruinţă, dar inima ei era dată altuia, aşa că m-a respins. Probabil, însă, că şi pe ea o respinsese acela, oricine o fi fost, căreia îi acordase favorurile, căci o tristeţe adâncă puse tot mai mult stăpânire pe ea; şi am pricină să cred că şi-a pus capăt vieţii. În vremea când s-a petrecut acel fapt nu eram la castel; dar au existat împrejurări ciudate şi misterioase ale acelei întâmplări, aşa că am să le repet.

— Repetă-le! rosti un glas.

Montoni tăcu; oaspeţii se uitară unul la altul, vrând să ştie cine vorbise; dar singurul lucru pe care-l aflară a fost că toţi îşi puneau aceeaşi întrebare. În cele din urmă, Montoni îşi regăsi stăpânirea de sine.

— Cineva ne ascultă discuţia, zise el; o vom isprăvi altă dată. Să bem.

Cavalerii cercetară cu privirea odaia goală.

— Aici nu-i nimeni în afară de noi, zise Verezzi;

rogu-te, signor, continuă.

— Aţi auzit şi voi ceva? întrebă Montoni.

— Am auzit, zise Bertolini.

— Poate fi doar o închipuire, zise Verezzi, uitându-se din nou în jur. Nu e nimeni aici, în afară de noi; şi sunetul pe care mi s-a părut că-l aud părea să răsune înăuntrul odăii. Rogu-te, signor, mergi mai departe.

Montoni aşteptă o clipă, şi apoi urmă cu glas mai scăzut, în timp ce cavalerii se apropiau de el, ca să audă mai bine.

— Trebuie să ştiţi, signori, că de vreo câteva luni doamna Laurentini arăta semne de deprimare, sau mai bine zis de rătăcire a minţii. Starea ei sufletească se schimba mereu; uneori era cufundată într-o mâhnire liniştită, iar alteori, după cum mi s-a spus, se purta ca o persoană ce-şi ieşise din minţi. Într-o noapte din luna octombrie, după ce îşi revenise dintr-una din aceste crize violente şi căzuse iar în apatie, se retrase singură în odaia ei, neîngăduind să o stingherească cineva. Era odaia din capătul coridorului, signori, unde a avut loc aseară încăierarea. Din clipa aceea, n-a mai fost văzută.

— Cum! n-a mai fost văzută? se miră Bertolini; oare nu i s-a găsit trupul în cameră?

— Rămăşiţele ei n-au mai fost găsite? strigară laolaltă toţi ceilalţi.

— Niciodată! răspunse Montoni.

— Atunci, de ce s-a crezut că şi-a pus capăt zilelor?

Întrebă Bertolini.

— Da, de ce oare? stărui şi Verezzi. Cum de rămăşiţele ei pământeşti nu s-au mai găsit? Dacă şi-a pus capăt zilelor, nu putea să se şi îngroape singură.

Montoni se uită indignat la Verezzi, care se grăbi să-şi ceară scuze.

— Iartă-mă, signor, zise el; am uitat când am vorbit despre ea cu atâta uşurinţă, că fosta stăpână a castelului era ruda dumitale.

Montoni primi scuzele.

— Dar signor ne-ar îndatora dacă ne-ar explica ce pricină l-a făcut să creadă că stăpâna castelului şi-a pus capăt zilelor.

— Am să explic mai târziu, zise Montoni; deocamdată am să vă povestesc un lucru cât se poate de neobişnuit.

Totul trebuie să rămână însă între noi, signori Ascultaţi, aşadar, ce am să vă spun.

„Ascultaţi!” zise un glas.

Tăcură iarăşi cu toţii, iar Montoni se schimbă la faţă.

— Asta nu mai e o părere, o simplă închipuire, zise

Cavigni în cela (lin urmă, întrerupând tăcerea adâncă ce se aşternuse.

— Nu, zise Bertolini; acum am auzit şi eu. Şi totuşi, nu-i nimeni în odaie în afară de noi!

— Este un lucru cu totul neobişnuit, vorbi Montoni, ridicându-se brusc. Nu se mai poate îndura; trebuie să fie o înşelătorie, o farsă; am să aflu eu ce înseamnă.

Toţi mesenii se ridicară de pe scaune în mare neorânduială.

— Ciudat lucru! grăi Bertolini. În odaie nu există niciun străin. Dacă este o farsă, signor, ai face bine să-l pedepseşti cu severitate pe cel care a pus-o la cale.

— O farsă! ce altceva poate fi? zise şi Cavigni, silindu-se să râdă.

Fură chemaţi pe dată slujitorii, şi încăperea fu cercetată, dar nu se găsi nimeni. Uimirea şi nedumerirea celor de faţă spori. Montoni era şi el tulburat.

— Să părăsim odaia, zise el, ca şi tema conversaţiei noastre; este prea solemnă.

Oaspeţii se pregăteau şi ei să părăsească odaia; dar povestea începută le trezise curiozitatea, şi îl rugară pe

Montoni să treacă cu toţii în altă cameră şi să le-o termine; nicio rugăminte, însă, nu-l putu convinge. Cu toate sforţările lui de a părea liniştit, se vedea că era foarte tulburat.

— Dar bine, signor, strigă Verezzi batjocoritor, doar nu eşti superstiţios; dumneata, care de atâtea ori ai râs de credulitatea altora?

— Nu sunt superstiţios, replică Montoni, privindu-l cu asprime şi iritare, şi totuşi dispreţuiesc prostiile care se spun mereu împotriva superstiţiilor. Am să cercetez cum se

cilvine întâmplarea asta.

Apoi ieşi din odaie; şi oaspeţii săi, urându-şi noapte bună, se retraseră fiecare în camerele lor.

CAPITOLUL VIII

Valancourt se îndreaptă cu batalionul său spre Paris şi, dacă la început se arată dezgustat de petrecerile şi viaţa uşuratică de acolo, mai târziu e atras de camarazii săi în cercurile la modă şi mai cu seamă în societatea frumoasei contese Lacleur. Tânăr şi lipsit de experienţa moravurilor din capitală, Valancourt se lasă târât într-o viaţă de plăceri, lux şi jocurile de noroc.

CAPITOLUL IX

Şi *chipul unei mari ticăloşii ti licăreşte-n ochi*; *faţa-ncruntată – Oglinda unei inimi frământate*.

SHAKESPEARE – *Regele Ioan*

Părăsind scenele vesele ale Parisului, să revenim în întunecaţii Apenini, de unde Emily îşi îndrepta încă gândurile credincioase spre Valancourt. Era singura ei speranţă şi îşi amintea amănunţit de fiecare dată când o asigurase şi-i dăduse dovada afecţiunii lui; citea şi recitea scrisorile pe care le primise de la el; cântărea cu Multă nelinişte forţa fiecărui cuvânt prin care el îşi exprima ataşamentul; şi îşi ştergea lacrimile, încrezătoare în sinceritatea lui.

Între timp Montoni făcuse cercetări amănunţite în legătură cu întâmplarea stranie care îl neliniştise, fără să obţină însă vreo lămurire, şi în cele din urmă se văzu silit s-o explice în felul cel mai convenabil”, şi anume că fusese o farsă răutăcioasă a unuia dintre slujitorii săi. Neînţelegerile cu doamna Montoni din pricina proprietăţilor ei erau acum mai dese ca oricând; el o închise chiar în odaia ei şi nu se dădu înapoi s-o ameninţe cu pedepse şi mai mari, dacă va stărui în refuzul ei.

Dacă şi-ar fi ascultat judecata, doamna Montoni ar fi

fost şi mai încurcată în alegerea conduitei pe care s-o adopte. Exista primejdia de a-l irita, printr-o împotrivire neîntreruptă, pe un om aşa cum se dovedise a fi Montoni, şi în puterea căruia se încredinţase cu totul; dar nu. Putea să nu aibă în vedere ce mare importanţă pentru bunăstarea ei avea să-şi păstreze acele proprietăţi, care îi vor permite să ducă o viaţă independentă de Montoni, dacă va scăpa vreodată de sub autoritatea lui nemijlocită.

Dar ea se lăsa condusă de o călăuză mai hotărâtă decât raţiunea – dorul de răzbunare, care o îndemna să răspundă violenţei cu violenţă, şi încăpăţânării cu încăpăţânate.

Silită să rămână în singurătatea odăii ei, era acum nevoită să caute compania celei pe care în ultima vreme o respinsese; căci Emily era singura fiinţă, în afară de

Annette, cu care i se îngăduia să stea de vorbă.

Îngrijorată din tot sufletul de starea mătuşii ei, Emily căuta de aceea s-o îndemne, când nu putea s-o convingă, şi se străduia prin orice mijloc blând să-i arate cât de tare îl înfuria pe Montoni împotrivirea ei neînduplecată. Şi mândria mătuşii se muia uneori la glasul liniştitor al nepoatei, şi în unele momente privea chiar cu bunăvoinţă atenţiile ei afectuoase.

Scenele şi certurile teribile la care Emily era silită adesea să fie martoră o deprimau mai mult decât orice altceva i se întâmplase de când plecase din Toulouse. Blândeţea şi bunătatea părinţilor ei, împreună cu amintirea fericirii ei de atunci, i se furişau adesea în suflet, ca viziunile unei lumi mai bune; în timp ce fiinţele şi faptele pe care le avea acum în faţa ochilor o înspăimântau şi o surprindeau. Nu şi-ar fi închipuit vreodată că pasiuni atât de nestăpânite, de tot felul, ca cele pe care le vedea la

Montoni, puteau să sălăşluiască într-un singur om; dar ceea ce o surprindea cel hiăi mult era că, în

momentele *ăiii* hotărâtoare, putea să-şi orienteze aceste pasiuni, oricât de sălbatice ar fi fost, spre a-i servi interesele, şi în general putea să-şi ascundă pe chip ceea ce îi clocotea în suflet;

numai că ea îl văzuse prea adesea, când el nu socotise necesar să-şi ascundă firea, pentru a se mai lăsa înşelată.

Viaţa de acum i se părea un coşmar ieşit dintr-o imaginaţie bolnavă, sau ca una din acele închipuiri înfricoşătoare cu care se desfată uneori geniul nestăpânit al poeţilor.

Gândurile nu-i aduceau decât păreri de rău, iar aşteptarea spaime. De câte ori nu-şi dorea să „fure aripa ciocârliei şi să zboare iute ca vântul”, să se bucure din nou de tihna din

Languedoc!

Întreba mereu cum o mai ducea cu sănătatea contele

Morano; dar Annette nu aflase decât veşti nesigure, cum că ar fi în primejdie şi că medicul nu credea că va părăsi viu casa în care fusese adăpostit; şi Emily se gândea cu regret că, fără voia ei, ar putea fi pricina morţii contelui;

Iar Annette, care îi observa emoţia, o interpretă în felul ei.

În curând se întâmplă însă ceva care abătu cu totul atenţia Annettei de la acest subiect şi îi trezi uimirea şi curiozitatea, care erau atât de fireşti la ea. Intrând într-o zi la

Emily în odaie, cu un aer plin de importanţă zise:

— Ce poate să însemne asta, ma mselle? De m-aş vedea odată cu bine în Languedoc, nu mă mai prinde nimeni să mă ia într-o călătorie! Credeam că e grozav, zău aşa, să merg în străinătate şi să văd lucruri noi!

Nici nu-mi trecea prin minte că o să ajung să fiu

încuiată într-un castel, în hăurile munţilor ăstora înfricoşători, şi poate chiar să fiu omorâtă sau, ceea ce-i acelaşi lucru, să mă trezesc cu beregata tăiată!

— Ce înseamnă asta, Annette? o întrebă Emily, nespus de uimită.

— Da, ma mselle, poate că vă miră; şi poate că n-o să mă credeţi, până n-o să vă ucidă şi pe dumneavoastră

N-aţi vrut să credeţi când v-am spus de fantomă, deşi v-am arătat chiar locul pe unde avea obiceiul să apară!

Nu vreţi: să credeţi nimic, ma mselle.

— Nu, până când nu vorbeşti cu noimă, Annette; pentru Dumnezeu, explică ce-ai vrut să spui. Ziceai ceva de omor!

— Vai, ma mselle, mi-e teamă că or să vină să ne omoare pe toţi; dar ce rost are să vă tot spun? – tot nu mă credeţi.

Emily îi porunci din nou să-i destăinuie ceea ce văzuse sau auzise.

— Oh, am văzut destul, domnişoară, şi am auzit prea multe, după cum poate s-o dovedească şi Ludovico. Sărmanul! or să-l omoare şi pe el! Nici prin gând nu-mi trecea, când îmi cânta serenade dulci pe sub fereastră la

Veneţia…

Văzând că Emily părea nerăbdătoare şi nemulţumită.

Annette zise:

— Ei bine, Ma mselle, cum spuneam, pregătirile ce se fac la castel, şi oamenii ăştia cu înfăţişare ciudată care vin în fiecare. Zi, şi cruzimea cu care signor o tratează pe stăpâna mea, şi purtările lui ciudate – toate astea, după cum i-am spus. Şi lui Ludovico, nu pot să ducă la nimic bun. Iar el mi-a cerut să-mi ţin gura. „Să ştii, i-am zis eu, că signor s-a schimbat mult, Ludovico, în castelul ăsta groaznic, faţă de cum era în Franţa; acolo era atât de

vesel:! Nimeni nu se purta mai curtenitor cu stăpâna mea, pe atunci; şi mai zâmbea uneori şi câte unei slujnice, şi o tachina cu destulă bunăvoinţă. Îmi amintesc ce mi-a spus odată, când ieşeam din odaia stăpânii mele…”

— Lasă acum ce-a spus signor, o întrerupse Emily; ci povesteşte-mi, imediat, ce anume te-a înspăimântat atât.

— Da. Ma însele, reluă Annette, tot aşa spune şi

Ludovice; zice: „Lasă acum ce ţi-a spus signor”. Aşa că i-am spus ce cred eu despre signor. „S-a schimbat atât de mult, i-am zis, şi este acum atât de semeţ şi de autoritar, şi atât de morocănos cu stăpâna mea; şi când te întâlneşti cu el, aproape că nici nu se uită la tine, decât ca să se încrunte”. „Cu atât mai bine, zice Ludovico, cu atât mai bine”. Şi, să vă spun drept, ma mselle, am socotit că asta-i o răutate din partea lui Ludovico; dar am continuat… „Şi apoi, am zis, stă mereu încruntat; şi dacă cineva îi vorbeşte, parcă nici nu aude; şi apoi stă toată noaptea la sfat cu alţi signori – până mult după miezul nopţii, la taclale!”

„Ah, zice Ludovico, dar nu ştii despre ce vorbesc”. „Nu „zic eu, dar pot bănui – vorbesc, despre tânăra mea stăpână”. La care, Ludovico izbucneşte în râs; aşa încât m-am supărat, fiindcă nu-mi place ca cineva să râdă de mine ori de dumneavoastră, 1 ma mselle; şi m-am întors să plec, dar el m-a oprit. „Nu te supăra, Annette, zice, dar n-am putut să nu râd”; şi apoi a râs din nou. „Cum! zice el, crezi că signorii stau noapte de noapte la taclale despre domnişoara? Nu, nu, altceva e la mijloc. Şi reparaţiile alea de la castel, şi pregătirile din jurul meterezelor – astea nu sunt în legătură cu nicio domnişoară.’1 „Păi, zic eu, doar nu crezi că signor, stăpânul meu are de gând să pornească la război?” „Să pornească la război? se minunează Ludovico. Cum, poate cu munţii şi cu pădurile „căci, după cum văd, aici nu-i ţipenie de om cu care să te lupţi”.

„Atunci, ce. Înseamnă pregătirile astea? zic eu; doar nimeni n-are de gând să vină şi să-i ia stăpânului castelul!” „Şi-apoi, vin zilnic o mulţime de inşi cu înfăţişare de bandiţi la castel, zice Ludovico, fără să-mi răspundă la întrebare, şi signor îi primeşte pe toţi, şi stă de vorbă cu ei.

Şi rămân cu toţii pe-aproape! Pe legea mea! unii dintre ei au nişte mutre de ucigaşi, cum n-am mai văzut. *4 L-am.

Întrebat atunci pe Ludovico, dacă după părerea lui vin să-i ia stăpânului castelul; şi el mi-a răspuns că nu crede, dar că nu este sigur. „Apoi, ieri, zice el (dar asta nu trebuie s-o mai spuneţi nimănui, ma mselle) – ieri, o ceată de oameni din ăştia au venit şi şi-au lăsat caii în grajdurile castelului, unde se pare că or să şi rămână, căci signor a poruncit să li se dea din cel mai bun nutreţ; oamenii însă stau, cei mai mulţi dintre ei, în casele învecinate”. Aşa că am venit, ma mselle, să vă spun toate astea, căci în viaţa mea n-am auzit lucru mai ciudat. Şi, ia spuneţi, pentru ce să fi venit oamenii ăştia cu mutre de tâlhari, dacă nu să ne omoare? Şi signor ştie asta, căci altfel de ce s-ar purta atât de bine cu ei? Şi de ce tot întăreşte castelul, şi stă atâta vreme la sfat cu ceilalţi signori, şi pare atât de îngrijorat?

— Şi asta-i tot ce ai de spus, Annette? o întrebă Emily.

N-ai mai auzit nimic altceva care să te sperie?

— Nimic altceva, ma mselle! zise Annette; păi, nu-i destul?

— Destul pentru răbdarea mea, Annette, dar nu destul că să mă convingă că vom fi omorâţi cu toţii, deşi recunosc că ce mi-ai spus poate să aţâţe curiozitatea oricui.

Se reţinu să-şi arate temerile, căci nu voia să sporească spaima nestăpânită a Annettei; dar ceea ce se petrecea acum la castel o uimea şi o neliniştea. Annette,

după ce îşi spusese povestea, părăsi camera, în căutarea altor pricini de uimire.

Seara, Emily rămăsese împreună cu doamna Montoni vreo câteva ceasuri pline de melancolie şi se pregătea acum să se culce, când auzi deodată, îngrozită, o bătaie ciudată şi puternică în uşa camerei, şi apoi ceva greu căzând peste ea, gata s-o deschidă. Se apropie de uşă şi întrebă cine era acolo şi, neprimind răspuns, îşi repetă întrebarea; dar o tăcere înfiorată fu singurul răspuns. Neştiind ce să mai creadă în această împrejurare, se gândi că vreunul dintre străinii de curând sosiţi la castel descoperise odaia ei şi venise cu intenţia – pe care înfăţişarea lor o făcea posibilă – s-o jefuiască, sau poate s-o omoare. În clipa în care admise că aşa ceva se putea întâmpla, teroarea luă locul convingerii, şi amintindu-şi cât de izolată era de ceilalţi, spaima o copleşi. Se uită la uşa ce dădea spre scară, aşteptându-se s-o vadă deschizându-se; asculta într-o tăcere înfricoşată, aşteptând să se repete zgomotul, până când începu să creadă că de acolo venise, şi atunci îşi zise că va izbuti poate să scape prin cealaltă uşă. Se îndreptă aşadar spre uşa ce dădea în galerie dar, temându-se s-o deschidă, ca nu cumva s-o pândească cineva de afară, se opri, cu ochii ţintă însă spre uşa de la scară. Cum stătea astfel, auzi o uşoară răsuflare lângă ea şi înţelese că de cealaltă parte a uşii încuiate se afla cineva. Disperată, căută alte zăvoare, dar nu mai găsi niciunul cu care să se încuie.

Acum, răsuflarea se auzea desluşit, şi, privind în jurul odăii mari şi pustii, se gândi cât de izolată este, şi spaima o năpădi iar. Şovăind dacă să strige după ajutor, îşi dădu seama, uimită, că peste tot domnea tăcerea; şi curajul i-ar fi revenit, dacă n-ar fi auzit în continuare răsuflarea uşoară din dosul uşii; însemna că oricine ar fi fost acolo, nu plecase încă.

În cele din urmă, roasă de nelinişte, se hotărî să strige şi să ceară ajutor de la fereastră; şi tocmai se îndrepta spre ea când, fie că spaima o făcea să aibă halucinaţii, fie că auzea cu adevărat ceva, nişte paşi răsunară pe scara secretă; şi aşteptându-se să vadă cum uşa se deschide, îşi uită celelalte spaime şi fugi spre coridor. Voia să scape pe aici, dar deschizând uşa, se împiedică, gata să cadă, de cineva care zăcea în prag. Groaza o făcu să ţipe, şi ar fi trecut mai departe, dar picioarele tremurătoare n-o mai ţineau; iar în clipa când se rezemă de peretele galeriei, privirea îi căzu pe figura de la picioarele ei şi îşi dădu seama că era Annette. Frica făcu loc de îndată surprinderii. În zadar îi vorbi sărmanei fete, care zăcea jos în nesimţire; aşa că, uitând de propria ei slăbiciune, se grăbi să-i dea ajutor.

Când Annette îşi reveni, intră cu ajutorul lui Emily în cameră; dar biata de ea nu era în stare să scoată un cuvânt şi se uita în jurul ei, de parcă ar fi urmărit cu privirea pe cineva. Emily căută s-o liniştească, având grijă deocamdată să nu-i pună nicio întrebare; dar cum Annette nu putea sta prea mult timp fără să sporovăiască, începu să-i explice, în fraze întretăiate şi în felul ei obositor, pricina tulburării. Îi destăinui, cu o convingere atât de neclintită, încât aproape că zdruncină îndoielile lui

Emily, că văzuse o apariţie în timp ce trecea pe coridor spre odaia ei.

— Mai auzisem eu şi înainte poveşti ciudate despre odaia aceea, zise Annette; dar fiindcă era atât de aproape de a dumneavoastră, ma mselle, n-am vrut să vi le spun.

ca să nu vă înfricoşez. Tot mereu ziceau slujitorii că era bântuită de fantome, şi din pricina asta o ţineau închisă;

ba chiar un întreg şir de camere de aici e încuiat. Tremuram ori de câte ori treceam prin faţa odăii aceleia, şi

trebuie să spun că uneori mi s-a părut chiar că aud zgomote ciudate dinăuntru. Dar, cum ziceam, tocmai treceam pe coridor şi nici nu mă gândeam la asta, şi nici măcar la glasul straniu pe care signor 15 l-au auzit aseară, când deodată apare o lumină mare şi. Uitându-mă îndărăt, văd o făptură înaltă (am văzut-o, ma însele, tot atât de limpede cum vă văd acum, o făptură înaltă lunecând (oh, nici nu pot să vă spun cum!) în odaia care stă mereu încuiată. Şi nimeni n-are cheia ei în afară de signor, şi apoi uşa s-a închis la loc.

— Atunci, fără îndoială că era signor, zise Emily.

— Oh, nu, ma mselle, nu putea fi el; fiindcă l-am lăsat certându-se cu stăpâna mea în iatacul ei.

17 Misterele din Udolpho, vol. I

222

— Tare sunt ciudate poveştile tale, Annette, zise

Emu ly; abia azi dimineaţă m-ai înspăimântat cu primejiia ce mă ameninţă că voi fi omorâtă; şi acum vrei să mă convingi că ai văzut o stafie! Prea multe poveşti uimitoare, una după alta.

— Prea bine, ma mselle, n-am să mai spun nimic; dar dacă nu eram atât. De îngrozită, nu mi-aş fi pierdut cunoştinţa. Fugisem cât am putut de repede ca să ajung la uşa dumneavoastră; dar lucrul cel mai rău era că nu puteam să strig; atunci mi-a trecut prin cap gândul că se petrece ceva ciudat cu mine, şi am căzut jos.

— Era oare odaia aceea unde e atârnat vălul negru?

Întrebă Emily.

— Oh. Nu! ma mselle, era una de alături. Şi-acum ce să fac ca să ajung în camera mea? N-aş mai ieşi pe coridor pentru nimic în lume!

Emily, care era şi acum destul de înfricoşată şi se gândea cu teamă să rămână singură peste noapte, îi spuse să doarmă cu ea.

— Oh, nu, ma mselle, răspunse Annette, n-aş dormi în odaia asta nici pentru o mie de ţechini.

Obosită şi descumpănită, Emily îi luă mai întâi în râs temerile, deşi le împărtăşea şi ea, şi apoi încercă să i le liniştească; dar nu izbuti, şi fata stărui tot timpul că ceea ce văzuse era un lucru nefiresc. Abia după ce Emily îşi mai veni în fire, îşi aminti de paşii pe care-i auzise pe scară – şi asta o făcu să stăruie ca Annette să petreacă noaptea împreună cu ea, ceea ce până la urmă şi izbuti, datorită şi faptului că Annettei îi era frică să mai iasă pe coridor.

A doua zi dis-de-dimineaţă, când Emily străbătu saia spre metereze, auzi în curte mare zarvă şi tropăit de cai.

Larma neobişnuită îi aţâţă curiozitatea; şi în loc să se ducă pe metereze, se îndreptă spre o fereastră mai înaltă, de unde putu să vadă, jos în curte, o ceată destul de mare de călăreţi, îmbrăcaţi într-o uniformă ciudată şi înarmaţi până în dinţi. Purtau un fel de jachetă scurtă, negru cu roşu, iar câţiva dintre ei aveau şi o pelerină neagră, care le acoperea tot trupul şi atârna până la scările şeilor.

Când una din aceste pelerine se desfăcu puţin, Emily. Putu să vadă că dedesubt, la cingătoarea călăreţului erau vârâte pumnale de diferite mărimi. Atunci observă că tot astfel erau înarmaţi şi mulţi dintre călăreţii fără pelerine, dintre care unii purtau şi suliţe sau lănci. Pe cap aveau. Caschete italieneşti, şi la unele din ele fâlfâiau pene negre.

Fie că aceste caschete dădeau feţelor un aer fioros, fie că feţele aveau în mod obişnuit acest aspect, dar Emily îşi spuse că nu mai văzuse niciodată până atunci o adunătură de chipuri atât de sălbatice şi de înspăimântătoare. Tot uitându-se, aproape că se închipui înconjurată de aceşti bandiţi; şi prin minte îi fulgeră un gând – că Montoni era căpitanul cetei aceleia şi că locul lor de întâlnire era chiar castelul. Bănuiala aceasta stranie şi îngrozitoare nu dură decât o clipă; şi totuşi raţiunea nu-i

putea oferi o altă explicaţie, mai demnă de crezare, mai ales după ce descoperi în mijlocul lor pe străinii pe care-i observase mai înainte cu atâta nelinişte şi care se distingeau acum prin penele lor negre.

În timp ce se uita la ei, din castel ieşiră Cavigni, Verezzi şi Bertolini, îmbrăcaţi ca şi ceilalţi, doar că aveau la pălărie pene negre şi roşii, iar armele li se deosebeau de ale celorlalţi. Când se urcară pe cai, Emily fu izbită de bucuria şi încântarea ce se citea pe faţa lui Verezzi, în timp ce Cavigni, deşi vesel, avea o umbră de melancolie pe chip; şi în timp ce îşi strunea cu îndemânare calul, silueta lui graţioasă şi autoritară, care trăda maiestatea unui erou, ieşea în evidenţă. Tot observându-l, Emily se gândi că semăna oarecum cu Valancourt, prin firea lui şi prin demnitatea ţinutei; dar căută în zadar înfăţişarea nobilă şi binevoitoare, agerimea de spirit care se citea pe trăsăturile acestuia din urmă.

Nădăjduind, nici ea nu ştia de ce. Că Montoni va însoţi ceata de călăreţi, îl văzu apărând la uşa spre sala cea mare, dar neechipat. După ce îi cercetă cu grijă pe călăreţi, stătu de vorbă câteva clipe cu cavalerii şi le ură drum bun; ceata făcu înconjurul curţii şi, condusă de

Verezzi, ieşi pe sub portic; Montoni îi urmă până la poartă şi îi urmări câtva timp cu privirea. Apoi Emily se retrase de la fereastră şi, încredinţată că nu o va stingheri nimeni, se duse să se plimbe pe metereze, de unde văzu în curând ceata călăreţilor îndreptându-se prin munţi spre apus, apărând şi dispărând în pădure, până când depărtarea le amestecă chipurile, îi adună la un loc şi nu se mai zări decât o pată neagră pe înălţimi.

Emily observă acum că niciunul dintre oamenii care munceau pe metereze nu se mai zărea şi că repararea fortificaţiilor fusese terminată. În timp ce se plimba mai departe gânditoare, auzi paşi îndepărtaţi şi, ridicând ochii,

văzu mai mulţi oameni pândind sub zidurile castelului;

şi aceştia nu păreau dintre cei care munciseră la repararea zidurilor, ci arătau la fel ca cei din ceata ce abia plecase.

Tot întrebându-se unde o fi Annette, căci ar fi putut poate s-o lămurească ce se petrecea, şi zicându-şi că doamna

Montoni probabil se trezise, se duse în odaia ei, unde îi povesti ce văzuse; dar doamna Montoni fie nu voia, fie nu putea să-i dea nicio lămurire. Reţinerea lui Montoni faţă de soţia lui în această privinţă era probabil lucru obişnuit; dar Emily văzu în această împrejurare ceva misterios, care se răsfrângea asupra întregii întâmplări, părând să sugereze că planurile lui erau primejdioase, dacă nu chiar pline de ticăloşie.

Annette veni şi ea în curând şi, ca de obicei, se arătă neliniştită; la întrebările stăruitoare ale stăpânei ei, care-i ceru să-i povestească ce se mai spunea printre slujitori, ea răspunse:

— Ah, doamnă! nimeni nu ştie ce se petrece, în afară de bătrânul Carlo; el ştie destule, dar aş putea spune că e o fire tot atât de închisă ca şi stăpânul său. Unii spun că signor se pregăteşte să izgonească duşmanul, cum se zice;

dar unde-i duşmanul? Iar alţii spun că se duce să pună mâna pe castelul cuiva; dar după părerea mea, are destul loc şi într-al lui, ca să mai aibă nevoie să pună mâna pe al altuia: şi sunt încredinţată că mi-ar fi mai pe placul inimii dacă ar fi mai multă lume care să-l umple.

— Ah! mă tem că dorinţa o să ţi se împlinească în curând, o asigură doamna Montoni.

— Nu, doamnă, nu mă gândeam la oameni cu înfăţişare de tâlhari. Vreau să spun, oameni galanţi, isteţi, veseli, ca Ludovic, care are mereu câte o istorioară plină de haz care să te facă să râzi. Chiar ieri mi-a spus o

poveste atât de năzdrăvană! Şi acum mai îmi vine să râd – zicea că…

— Bine, bine, ne putem lipsi. De poveste, o întrerupse stăpâna ei.

— Ah! urmă Annette, el vede mult mai departe decât alţii! înţelege toate planurile lui signor, fără să i se spună nimic.

— Cum asta? se interesă doamna Montoni.

— Păi, el zice… dar m-a pus să-i făgăduiesc să nu spun la nimeni, şi n-aş vrea să-l supăr pentru nimic în lume.

— Ce anume te-a pus să făgăduieşti că n-o să spui?

O întrebă stăpâna ei cu glas sever. Stărui să-mi mărturiseşti imediat – ce te-a pus să făgăduieşti?

— Oh, doamnă, strigă Annette, n-aş spune nici dacă ştiu că mor!

— Stărui să-mi spui chiar în clipa asta, zise doamna

Montoni.

— Oh dragă doamnă! n-aş spune nici pentru o sută de ţechini! Doar nu vreţi să-mi calc legământul, doamnă!

exclamă Annette.

— Nu vreau să mai aştept nicio clipă, vorbi hotărât doamna Montoni.

Annette însă tăcea.

— Signor va fi înştiinţat de îndată despre acest lucru, urmă stăpâna ei; o să te facă el să dezvălui tot.

— Ludovico este cel care a descoperit, zise Annette;

dar fie-vă milă, doamnă, nu-i spuneţi lui signor, şi veţi afla îndată.

Doamna Montoni făgădui să nu-i spună.

— Ei bine, atunci, doamnă, ce, mai, Ludovico zice că signor, stăpânul meu este… este… adică el crede numai, şi oricine este liber, ştiţi să creadă… că signor, stăpânul meu, este… este…

— Este ce? se arătă stăpâna ei nerăbdătoare.

— Că signor, stăpânul meu, are de gând să fie… un mare tâlhar… adică… are de gând să jefuiască… să fie (dar nu prea înţeleg ce vrea să zică) … să fie un… căpitan de…

tâlhari…

— Ţi-ai pierdut minţile, Annette? o repezi doamna

Montoni. Sau încerci să mă păcăleşti. Spune-mi, chiar acum, ce ţi-a spus *cu adevărat* Ludovico; şi fără ocolişuri – chiar acum…

— Nu, doamnă, strigă Annette, dacă asta-i tot cu ce m-aleg pentru că am spus secretul…

Stăpâna ei continuă astfel să stăruie, şi Annette să protesteze, până când apăru însuşi Montoni, care îi spuse slujnicei să părăsească odaia; ceea ce ea şi făcu pe dată, tremurând ca nu cumva să se afle ce spusese. Emily vru şi ea să se retragă, clar mătuşa ei îi ceru să rămână; şi întrucât asistase de atâtea ori la certurile lor, Montoni nu se mai ferea de ea.

— Insist să mi se spună acum, signor, ce înseamnă toate acestea, zise soţia sa; ce înseamnă toţi aceşti oameni înarmaţi despre care aflu că se învârt peste tot?

— Montoni îi răspunse doar printr-o privire dispreţuitoare;

Iar Emily îi şopti ceva.

— N-are importanţă, zise mătuşa ei; vreau să ştiu; şi mai vreau să ştiu de ce a fost fortificat castelul.

— Haide, haide, zise Montoni, alte treburi m-au dus aici. Să lăsăm gluma. Am nevoie imediat de ceea ce ţi-am cerut – trebuie să-mi cedezi proprietăţile acelea, fără altă discuţie; că de nu, am să găsesc eu un mijloc…

— Nu le voi ceda niciodată, îl întrerupse doamna Montoni; ele n-au să te ajute să-ţi duci la îndeplinire planurile monstruoase; dar care sunt acestea? Vreau să aflu. Te aştepţi să fie atacat castelul? Te aştepţi să apară

duşmani?

Am să fiu închisă aici şi am să mor în asediu?

— Semnează actul, zise Montoni, şi vei afla mai mult.

— Ce duşmani pot să vină? continuă soţia sa. Ai intrat în slujba statului? Am să rămân închisă aici, să mor?

— Asta s-ar putea în timpi zise Montoni, dacă nu faci ce-ţi cer; căci, orice s-ar întâmpla, până atunci n-ai să părăseşti castelul.

Doamna Montoni izbucni în plâns, dar se opri brusc, căci îi trecu prin minte că afirmaţiile soţului ei erau doar un şiretlic folosit pentru a-i smulge consimţământul. Îi împărtăşi bănuiala ei, şi apoi îi mai spuse că nu avea ţeluri onorabile de a-şi sluji ţara, şi că îl suspecta de a fi devenit căpitan de bandiţi, pentru a se alătura inamicilor

Veneţiei la jefuirea şi pustiirea regiunilor înconjurătoare.

Montoni se uită o clipă la ea, cu o înfăţişare aspră, cumplită; Emily tremura; iar soţia lui înţelese acum că mersese prea departe.

— Chiar în seara asta, zise el, vei fi dusă în turnul de răsărit; acolo, poate, ai să înţelegi ce primejdios este să jigneşti un om care are puteri nelimitate asupra ta.

Emily căzu la picioarele lui, implorându-l cu lacrimi în ochi s-o ierte pe mătuşa ei; iar aceasta şedea tremurând de teamă şi indignare, ba fiind gata să-l blesteme, bă să se alăture rugăminţilor lui Emily. Montoni, însă, întrerupse curând aceste insistenţe printr-o înjurătură teribilă şi se smulse de lângă Emily, lăsându-şi pelerina în mâna ei; iar biata fată căzu jos, izbindu-se de podea şi rănindu-se la frunte. Montoni părăsi însă odaia fără măcar să caute s-o ridice, iar Emily, auzind-o gemând pe doamna

Montoni, care zăcea pe scaun, fără să-şi fi pierdut cunoştinţa, se grăbi să-i vină în ajutor; mătuşa ei avea însă ochii daţi peste cap şi trăsăturile schimonosite.

După ce-i vorbi, fără să primească vreun răspuns, îi aduse apă şi îi sprijini capul în timp ce i-o ducea la buze;

dar convulsiile erau tot mai mari şi atunci se hotărî să cheme ajutoare. Trecând prin sala cea mare, în căutarea

Annettei, îl întâlni pe Montoni, pe care îl înştiinţă de cele întâmplate, rugându-l să se întoarcă şi s-o liniştească pe mătuşa ei; dar el îi întoarse spatele fără o vorbă şi, cu o privire indiferentă, ieşi pe metereze. În cele din urmă.

Emily dădu peste bătrânul Carlo şi Annette, şi porniră cu toţii în mare grabă spre iatacul doamnei Montoni, care căzuse pe jos şi zăcea scuturată de convulsii. După ce o duseră pe braţe în camera alăturată şi o aşezară pe pat, avură nevoie de toată puterea lor ca s-o ţină; Annette tremura şi suspina, iar bătrânul Carlo o privea tăcut, plin de compătimireţinând strâns cu mâinile lui slabe mâinile stăpânei sale, îşi întoarse ochii spre Emily, şi exclamă:

— Doamne sfinte! signora, ce s-a întâmplat?

Emily se uită calmă la el, şi-i văzu ochii întrebători aţintiţi asupră-i; iar Annette, ridicând privirea, scoase un ţipăt; căci Emily avea faţa plină de sânge, şi sângele îi picura şi acum încet de pe frunte; fusese însă atât de absorbită de ceea ce se petrecea cu mătuşa ei încât nu simţise nicio durere. Îşi şterse acum cu batista faţa şi, cu toate că o cuprinse slăbiciunea, continuă s-o vegheze pe doamna Montoni; încet-încet, convulsiile se mai potoliră, până când încetară cu totul, lăsând-o într-o stare de ameţeala.

— Mătuşa mea trebuie să stea liniştită, zise Emily.

Du-te, bunule Carlo: dacă vom mai avea nevoie de ajutorul dumitale, am să trimit să te caute. Între timp, dacă ai prilejul, vorbeşte-i stăpânului cu bunătate despre stăpâna dumitale.

— Vai! exclamă Carlo, prea multe lucruri am văzut!

Am prea puţină treqere pe lângă signor. Dar, dragă domnişoară, vă rog să vă îngrijiţi; v-aţi lovit rău şi nu arătaţi prea bine.

— Îţi mulţumesc, prietene, pentru grija ce mi-o porţi, zise Emily, zâmbindu-i cu bunăvoinţă; rana e un fleac, o simplă lovitură când am căzut.

Carlo clătină din cap şi ieşi din odaie, iar Emily şi

Annette rămaseră s-o vegheze pe doamna Montoni.

— I-a spus oare stăpâna mea lui signor ce-a zis Ludovico, ma mselle? întrebă Annette în şoaptă.

Dar Emily îi linişti temerile în această privinţă.

— Ştiam eu unde or să ducă certurile astea, urmă

Annete; cred că signor a bătut-o pe stăpâna mea.

— Nu, nu, Annette, te înşeli; nu ş-a întâmplat nimic neobişnuit.

— Păi, aici se întâmplă atâtea lucruri neobişnuite, ma mselle, încât nu mai înseamnă nimic. Trebuie să vă spun că au mai venit la castel o mulţime de oameni care arată ca nişte tâlhari.

— Taci, Annete, o s-o tulburi pe mătuşa mea; o să vorbim despre asta mai târziu.

Continuară să vegheze în tăcere, până când doamna

Montoni scoase un uşor suspin, şi Emilv o luă de mână, vorbindu-i liniştitor; dar ea privea cu ochi rătăciţi, şi trecu multă vreme până când o recunoscu pe nepoata ei.

Când scoase primele cuvinte, întrebă de Montoni; la care

Emily o rugă stăruitor să rămână liniştită şi să-şi revină în simţiri, adăugând că, dacă dorea să i se transmită un mesaj, i-l va duce chiar ea.

— Nu, zise mătuşa ei cu glas slab, nu – n-am nimic nou să-i spun. Stăruie şi. Mai departe să fiu mutată din camera mea?

Emily îi răspunse că el nu mai spusese nimic, în afară de cele auzite de doamna Montoni; şi apoi încercă să-i abată atenţia spre alt subiect; dar mătuşa ei nu părea să asculte, rămânând cu gândurile ei. După ce o văzu mai întremată, Emily o lăsă în grija Annettei, şi se duse să-l caute pe Montoni; îl găsi departe, pe metereze, stând de vorbă cu o ceată de oameni dintre aceia de care-i spusese

Annette. Stăteau în jurul lui, cu înfăţişarea lor aprigă dar vădind supuere, iar el continuă să le vorbească cu gravitate arătând spre ziduri, aşa încât nu o observă pe Emily; ea rămase la oarecare depărtare, aşteptând ca el să termine, şi avu vreme să observe fără voie un om cu o înfăţişare şi mai sălbatică decât tovarăşii săi, care stătea rezemat de lance şi privea peste umerii unui camarad spre Montoni, ascultând vorbzele lui cu un aer de neobişnuită seriozitate. Părea un om de condiţie umilă; dar, prin aspectul său, nu părea să recunoască superioritatea lui Montoni, cum făceau ceilalţi; şi uneori pe faţa lui apărea chiar un aer de autoritate, pe care ţinuta hotărâtă a stăpânului său nu-l putea reprima. Câteva cuvinte ale lui Montoni veniră purtate de vânt; şi, în timp ce oamenii se despărţeau, ea îl auzi spunând:

— În seara asta „deci, începeţi straja la apusul soarelui.

— La apusul soarelui, signor, răspunseră câţiva oameni, şi se îndepărtară.

Emily se apropie de Montoni, care încercă s-o ocolească; dar cu toate că ea îşi dădu seama, ayu curajul să meargă înainte. Se strădui să pledeze, din nou în favoarea mătuşii sale, descrise suferinţele ei şi îi arătă primejdia de a o expune într-o odaie rece în starea în care se găsea.

— Suferă din cauza propriei ei sminteli, zise Montoni, şi nu merită milă; ea ştie cum poate evita pe viitor aceste

suferinţe – dacă va fi mutată în turn, va fi din vina ei.

Spune-i să-mi dea ascultare, să semneze hârtiile despre care ai auzit, şi renunţ la asta.

Când Emily se încumetă să-l mai roage încă, Montoni o întrerupse cu severitate şi o mustră că se amestecă în treburile lui, dar în cele din urmă se înduplecă să nu o mute pe doamna Montoni chiar în noaptea asta, ci o va mai lăsa o noapte ca să chibzuiască dacă vrea să cedeze proprietăţile ei, sau să fie întemniţată în turnul de răsărit al castelului.

— Unde va avea parte, încheie el, de o pedeapsă la care nici nu se aşteaptă.

Emily se grăbi atunci s-o înştiinţeze pe mătuşa ei de scurtul răgaz obţinut şi de alternativă care o aştepta; la care aceasta din urmă nu dădu niciun răspuns, ci păru doar să chibzuiască; Emily, ţinând seama de marea ei slăbiciune, încercă să-i vorbească de lucruri mai puţin importante; şi deşi străduinţele ei fură zadarnice, şi doamna Montoni se arătă arţăgoasă, până la urmă hotărârea ei păru să mai slăbească, şi Emily o îndemnă să se supună cererii lui Montoni, fiind unicul mijloc de scăpare.

— Tu nici nu ştii ce mă sfătuieşti să fac, zice mătuşa ei.

Nu înţelegi că aceste proprietăţi îţi vor reveni ţie după moartea mea, dacă refuz să i le cedez?

— Nu ştiam, doamnă, răspunse Emily, dar asta nu mă împiedică să vă sfătuiesc să adoptaţi conduita pe care o cere nu numai liniştea, dar mă tem şi că siguranţa dumneavoastră; şi vă implor să nu lăsaţi ca un lucru atât de mărunt să vă reţină chiar şi o clipă să le cedaţi.

— Eşti oare sinceră, nepoată?

— Este cu putinţă să vă îndoiţi, doamnă?

Mătuşa ei păru mişcată.

— Nu eşti nedemnă de aceste proprietăţi, nepoată, şi aş vrea să le păstrez de dragul tău, căci dai dovadă de o virtute la care nu mă aşteptam.

— Cum de am meritat o asemenea dojană, doamnă?

se arătă Emily întristată.

— Dojană! se miră doamna Montoni; când eu voiam să-ţi laud virtutea.

— Vai! virtutea nu are de ce să se arate aici, răspunse

Emily, căci nu există nicio tentaţie care s-o pună la încercare.

— Dar domnul Valancourt… începu mătuşa ei.

— Oh, doamnă! o întrerupse Emily, bănuind ce avea de gând să spună. Nu vreau să mă gândesc la acest subiect;

şi nu ţin să-mi întinez gândul cu o dorinţă atât de interesată.

După care începu să vorbească de altceva, şi rămase cu doamna Montoni până când se retrase în odaia ei, să se culce.

La această oră castelul era cu desăvârşire liniştit şi toţi cei ce se aflau la castel păreau să se fi culcat, în afara ei.

Trecând de-a lungul galeriilor largi şi pustii, întunecoase şi tăcute, se simţi singură şi părăsită şi o încercă teama

— De ce anume, nici ea nu ştia; dar când ajunse pe coridor şi îşi aminti întâmplarea din noaptea trecută, o cuprinse spaima; îi era teamă să nu i se întâmple şi ei ce i se întâmplase Annettei, căci, fie că era ceva real sau imaginar, ar avea acelaşi efect asupra minţii ei slăbite. Nu ştia prea bine despre ce cameră anume vorbise Annette, dar bănuia că era una dintre cele prin faţa cărora urma să treacă în drum spre a ei; şi, aruncând priviri înfricoşate spre întunericul din faţa ei, păşi uşor, cu precauţie mai

departe; când, ajungând în dreptul unei uşi, auzi un zgomot slab dinăuntru, şi atunci se opri şovăind; în clipa aceea groaza o încremeni, şi rămase locului, nemaiputând să facă un pas. Pe urmă i se păru că dinăuntru se aude un glas omenesc, şi se mai linişti puţin; dar în clipa următoare uşa se deschise, şi o persoană pe care o bănui a fi

Montoni îşi făcu apariţia, dar într-o clipă se dădu înapoi şi închise uşa; Emily zărise însă, la lumina care ardea în cameră, că înăutntru mai era cineva, şezând lângă foc, într-o atitudine abătută. Spaima i se risipi, dar îi luă locul uimirea, trezită de atitudinea misterioasă a lui Montoni, ca şi de descoperirea unei persoane pe care el o vizita astfel în miez de noapte, într-o odaie care stătuse multă vreme încuiată şi despre care se povesteau atâtea lucruri stranii.

Tot şovăind astfel, între dorinţa nestăpânită de a urmări mişcările lui Montoni şi teama de a-l mânia, dacă şi-ar fi dat seama că e urmărit, uşa se deschise din nou cu grijă, dar fu închisă tot atât de repede ca şi mai înainte.

Emily se îndreptă atunci tiptil spre camera ei, care era cu două uşi mai departe, şi, după ce lăsă acolo luminarea, se întoarse şi se piti într-un colţ întunecat al coridorului, ca să pândească şi să vadă ce avea să facă persoana aceea întrevăzută şi să se încredinţeze dacă era într-adevăr

Montoni.

După ce aşteptă liniştită câteva minute, cu ochii aţintiţi asupra uşii, aceasta se deschise din nou şi apăru aceeaşi persoană, şi acum se în credinţă că era Montoni. El se uită cu grijă în jur, fără s-o vadă însă, şi apoi ieşi din odaie, închise uşa şi porni pe coridor. Curând după aceea.

Emily auzi uşa încuindu-se pe dinăuntru, şi atunci se retrase în odaia ei, întrebându-se ce putea să însemne ceea ce văzuse.

Se făcuse miezul nopţii. Când închise fereastra, auzi paşi pe terasa de dedesubt şi zări prin întuneric, destul de nedesluşit, câţiva oameni trecând pe sub fereastră. Apoi auzi zăngăm de arme şi în clipa următoare răsună parola;

şi amintindu-şi de porunca dată de Montoni şi de ora din noapte, înţelese c-a oamenii aceia schimbau pentru prima dată garda la castel. După ce ascultă până ce totul se linişti» se duse la culcare.

CAPITOLUL XII

CAPITOLELE X-XI

Montoni dă o petrecere în cinstea oaspeţilor la castel, chemându-le să asiste şi pe doamna Montoni şi Emiây.

Ducând lagură cupa de cristal plină cu vin, cupa se sfărâmă în mâna lui, fiind astfel făcută încât să se spargă dacă vinul e otrăvit. Montoni o acuză pe soţia lui de a fi încercat să-l otrăvească şi o închide în turn. Montoni bănuieşte existenţa unui complot şi în cursul unei lupte care izbucneşte la castel e grav rănit Ludovico, logodnicul Annettei.

Zilele trec pentru Emily pline de îngrijorare în legătură cu soarta mătuşii ei închise în turn, singura ei mângâiere aducându-i-o o muzică stranie care răsună uneori în castel la miezul nopţii.

Atunci, voi îngeri binecumnt-aţi.
Răbdare-mi daţi; la ceasul potrivit.
Desfaceţi răul ce-i ţesut aici
Pe îndelete.
SHAKESPEARE – *Măsură pentru măsură*

Dimineaţa, Annette intră în mare grabă în odaia lui Emily.

— Oh, ma mselle! zise ea cu răsuflarea tăiată, de-aţi şti ce veşti vă aduc! Am aflat cine-i prizonierul – dar nici măcar nu e prizonier; – ştiţi, omul despre care v-am spus că e închis în odaie. Puteam să cred că e cu adevărat o

stafie!

— Cine e prizonierul? întrebă Emily, în timp ce gândul îl revenea la întâmplarea din noaptea trecută.

— Vă înşelaţi, doamnă, zise Annette; nici măcar nu-i prizonier.

— Atunci, cine-i persoana?

— Oh, Doamne, începu Annette, ce surprinsă am fost;

I-am întâlnit chiar acum, pe fortificaţiile de colo, de jos.

În viaţa mea n-am fost mai uluită! Ah, ma mselle! ciudat loc mai e şi ăsta! De-aş sta aici şi o sută de ani, tot nu m-aş putea obişnui. Dar, cum spuneam, l-am întâlnit adineauri pe fortificaţii, când nici nu mă gândeam să dau de el.

— Să ştii că nu mai suport, zise Emily; te rog, Annette, nu-mi mai pune răbdarea la încercare.

— Nu, ma mselle, dar trebuie să ghiciţi – ghiciţi cine este; e cineva pe care-l cunoaşteţi foarte bine.

— Nu pot să ghicesc, zise Emily, pierzându-şi răbdarea.

— Nu, ma mselle, dar am să vă spun ceva care o să vă ajute să ghiciţi. E un signor înalt, cu o faţă prelungă, cu mersul semeţ şi care poartă o pană înaltă la pălărie; şi care adesea priveşte în pământ când cineva îi vorbeşte;

şi care pare să se uite la oameni pe sub sprâncenele negre încruntate; L-aţi văzut de multe ori la Veneţia, ma mselle.

Acolo nu se despărţea deloc de signor. Şi, dacă stau să mă gândesc, nu înţeleg de ce i-o fi teamă în castelul ăsta vechi şi singuratic, de s-a închis în el. Acum însă iată că a ieşit, căci l-am întâlnit chiar adineauri pe fortificaţii. M-am înfiorat când l-am văzut, nici eu nu ştiu de ce, da' întotdeauna mi-a fost frică de el; mi-am zis că nu trebuie să-şi dea seama de asta; aşa că m-am dus până la el şi i-am

făcut o plecăciune adâncă: „Bine aţi venit la castel.

Signor Orsini”, i-am zis.

— Oh, va să zică. Era signor Orsini S zise Emily.

— Da, ma mselle, chiar signor Orsini; el a pricinuit moartea acelui gentilom din Veneţia, şi de atunci se tot ascunde din loc în loc, după cum. Am auzit.

— Dumnezeule! exclamă Emily, revenindu-şi din surpriza produsă de această veste; deci, *el* a venit la Udolpho?

Face bine că încearcă să se ascundă.

— Da, ma mselle; dar de-ar fi numai asta, e atât de pustiu locul, că nu văd de ce s-ar mai închide într-o odaie să se ascundă. Cine să vină aici să-l caute? Sunt sigură că ar fi ultimul loc de pe lume unde să-l caut.

— Asta cam aşa este, zise Emily, care ar fi putut crede acum că Orsini cântase muzica pe care ea o auzise în noaptea trecută, dacă n-ar fi ştiut că nu avea nici gust şi nici talent pentru această artă; şi cu toate că nu voia să sporească uimirea Annettei pomenindu-i de întâmplare, o întrebă totuşi dacă cineva de la castel cânta la vreun instrument muzical.

— Oh, da, ma mselle; mai întâi, Benedetto cântă minunat la toba mare; şi-apoi, mai este Launcelot, trompetistul; ba nu, mai e şi Ludovico, ştie şi el să cm te ia trompetă, dar acum e bolnav. Îmi amintesc că, odată…

Emily o întrerupse:

— N-ai mai auzit altă muzică de când ai venit la castel?

De pildă, azi-noapte?

— Da’ ce, dumneavoastră aţi auzit ceva azi-noapte, ma mselle?

Emily îi ocoli întrebarea, repetând-o pe a ei…

— Nu, răspunse Annette; n-am auzit nicio muzică aici, în afară doar de tobe şi trompetă; iar noaptea trecută,

n-am făcut altceva decât să visez fantoma răposatei mele stăpâne.

— Fantoma răposatei tale stăpâne, repetă Emily cu glas tremurat. Aşadar, ai auzit ceva! Povesteşte-mi, povesteşte-mi totul, Annette, te implor; povesteşte-mi imediat, oricât ar fi de cumplit.

— Nu, ma mselle, partea cea mai. Cumplită o ştiţi şi dumneavoastră.

— Nu ştiu nimic, stărui Emily.

— Ba da, ştiţi, ma însele; ştiţi că nimeni n-a mai auzit despre ea; aşa că e limpede că s-a dus, la fel ca şi prima stăpână a castelului – fără ca nimeni să afle nimic.

Emily îşi Rezemă capul în palmă şi rămase un timp tăcută; apoi. Rugând-o pe Annette s-o lase singură, aceasta părăsi odaia.

Spusele Annettei îi reînviaseră bănuielile cumplite în legătură cu soarta doamnei Montoni; se hotărî să mai facă o sforţare pentru a se lămuri în această privinţă, adresându-i-se iar lui Montoni.

După câteva ore Annette se întoarse şi îi spuse că portarul castelului ţinea tare mult să-i vorbească, având ceva important să-i destăinuiască. În ultima vreme Emily fusese atât de neliniştită, încât orice nouă împrejurare o speria, iar această înştiinţare din partea portarului, după ce-i trecu surpriza, o făcu să întrevadă vreo primejdie – ei;

atât mai mult cu cât o izbise nu o dată înfăţişarea ursuză a acestui om. Şovăia acum dacă să stea de vorbă cu el sau nu, întrebându-se dacă nu cumva era doar un pretext ca s-o atragă în vreo primejdie; dar chibzuind mai mult, înlătură acest gând şi roşi de temerile ei neîntemeiate.

— Am să vorbesc cu el, Annette, consimţi ea; porunceşte-i să vină imediat pe coridor.

Annette plecă şi se întoarse curând.

— Barnardine nu îndrăzneşte, ma mselle, să vină pe coridor, zise ea, ca nu cumva să fie văzut atât de departe de postul său; şi nici măcar nu îndrăzneşte să părăsească acum poarta. Dar dacă aţi voi să vă duceţi până la el, la poartă, luând-o pe nişte alei ocolite, de care mi-a vorbit, fără să treceţi prin curte, o să aflaţi lucruri care o să vă umple de uimire. Dar să nu treceţi prin curte, ca nu cumva să vă vadă signor.

Emily nu consimţi însă nici la aceste alei lăturalnice, şi nici la cealaltă parte a cererii, şi refuză cu hotărâre să se ducă.

— Spune-i, zise ea, că dacă are ceva important să-mi comunice, îl voi asculţa pe coridor, oricând va avea prilejul să vină acolo.

Annette plecă să ducă acest mesaj şi lipsi mai multă vreme. Când se întoarse, îi spuse:

— Nu se poate aşa, ma mselle. Barnardine s-a gândit, în tot acest timp, ce-i de făcut. Ar însemna să-şi piardă slujba, dacă şi-ar părăsi postul acum. Dar dacă aţi veni până la fortificaţia de la răsărit, pe înserate, ar încerca să se furişeze şi să vă spună ce are de spus.

Emily, surprinsă şi neliniştită de taina în care acest om ţinea să se înconjoare, şovăia dacă să se ducă la întâlnire – dar, zicându-şi că s-ar putea s-o prevină de vreo primejdie serioasă, se hotărî să se ducă.

— Imediat după apusul soarelui, zise ea, am să fiu la capătul fortificaţiei dinspre răsărit. Dar atunci ştiu că începe straja, adăugă ea amintindu-şi, şi cum va putea trece Barnardine neobservat?

— Tocmai asta i-am spus şi eu, ma mselle. Şi mi-a răspuns că are cheia porţii de la capătul fortificaţiei, care duce spre curţi, şi ar putea-o lua pe acolo; iar cât despre străji, niciuna nu stă la capătul acela al terasei „locul fiind destul de bine apărat de zidurile înalte ale castelului şi de

turnul de răsărit. Şi a mai adăugat că străjile de la celălalt capăt sunt prea departe pentru a-l zări, dacă e destul de întuneric.

— Ei bine, zise Emily, trebuie să aud ce are să-mi spună; dar te rog să mergi şi tu cu mine în seara asta pe terasă.

— Spunea că ar trebui să fie destul de întuneric, ma mselle, repetă Annette, din cauza străjilor.

Emily mai chibzui puţin şi apoi declară că va fi pe terasă la o oră după apusul soarelui.

— Şi mai spune-i lui Barnardine, adăugă ea, să nu întârzie; căci s-ar putea să fiu şi eu văzută de signor

Montoni. Dar unde-i el? Aş vrea să-i vorbesc.

— E în odaia cu pereţii din lemn de cedru, coniţă, şi stă de vorbă cu ceilalţi domni. Are de gând să le ofere astăzi un fel de masă, ca un fel de despăgubire pentru ce s-a petrecut în ultimul timp, zic eu; la bucătărie se fac pregătiri mari.

Emily întreabă apoi dacă Montoni mai aştepta şi alţi oaspeţi; Annette îi răspunse că nu avea cunoştinţă.

— Sărmanul Ludovico! adăugă ea. S-ar bucura la fel ca toţi ceilalţi, dacă ar fi sănătos. Dar poate că o să se facă bine; contele Morano a fost rănit tot atât de grav ca şi el, şi s-a făcut bine şi s-a întors la Veneţia.

— Adevărat? exclamă Emily. De unde ştii?

— Am auzit aseară, ma mselle; dar am uitat să vă spun.

Emily mai puse câteva întrebări; apoi. După ce-i porunci să vadă când Montoni va fi singur, s-o anunţe, Annette plecă să-l înştiinţeze pe Barnardine.

Totuşi, Montoni rămase toată ziua ocupat, încât Emily nu avu prilejul să stea de vorbă cu el şi să-şi liniştească îngrijorarea cu privire la soarta mătuşii ei. Anette îşi petrecu ziua pândindu-l, şi îngrijindu-l de

asemenea pe

Ludovico, ajutată de Caterina; astfel încât Emily rămase mai mult singură. Gândurile îi zăboveau mereu asupra mesajului portarului, încercând să ghicească despre ce era vorba. Uneori îşi închipuia că avea vreo legătură cu soarta doamnei Montoni; alteori, că se referea la vreo primejdie care o pândea pe ea însăşi. Taina de care se înconjura

Barnardine o făcea să încline spre această din urmă alternativă.

Pe măsură ce se apropia ora întâlnirii, nerăbdarea ei sporea. În cele din urmă, soarele apuse. Auzi paşii străjilor trecând spre posturile lor şi o aşteptă pe Annette, ca s-o însoţească pe terasă. Aceasta apăru curând şi coborâră împreună. Când Emily îşi exprimă temerea că s-ar putea să întâlnească pe Montoni sau pe vreunul din oaspeţii săi.

Annette o linişti:

— Oh! să n-aveţi nicio teamă în această privinţă, ma mselle; acum s-au pus pe benchetuit, şi Barnardine ştie acest lucru.

Ajunseră pe prima terasă, unde străjile întrebară cine era; după ce Emily le răspunse, îşi urmară drumul spre fortăreaţa dinspre răsărit, la intrarea căreia fură din nou oprite; după ce răspunseră din nou, putură să treacă mai departe. Emily se temea să rămână la cheremul străjilor la această oră târzie; nerăbdătoare să pună capăt acestei situaţii, porni grăbită în căutarea lui Barnardine. Dar omul nu venise încă. Emily se rezemă gânditoare de zidul fortăreţei, aşteptându-l. Umbra înserării se aşternea adânc pe lucrurile înconjurătoare, topind laolaltă contururile văii, ale munţilor şi ale pădurii; copacii înalţi, legănaţi de adierea serii, ofereau singurele sunete care întrerupeau liniştea – în afară de un murmur îndepărtat de glasuri, ce se auzea dinspre castel.

— Ce glasuri sunt acelea? întrebă Emily, ascultând înfricoşată.

— E doar stăpânul şi oaspeţii lui care chefuiesc, răspunse Annette.

„Doamne sfinte! gândi Emily, cum de poate omul acesta să fie atât de vesel, când a adus atâta nefericire altei fiinţe? – dacă, într-adevăr, mătuşa mea îşi mai poate îndura nefericirea! Oh! ori câte suferinţe aş îndura, fie ca inima mea să nu se împietrească în faţa suferinţelor altora!”

Privi în sus, cu o senzaţie de teamă la turnul de răsărit, la picioarele căruia se afla acum. O lumină licări printre gratiile încăperii de jos, dar camera de sus rămânea întunecată. Zări îndată pe cineva mişcându-se cu o lumină prin odaia de jos; dar această lumină nu-i reînvie speranţele cu privire la doamna Montoni, pe care zadarnic o căutase în încăperea aceea, plină doar de echipamente ostăşeşti. Totuşi, Emily se hotărî să încerce uşa de afară a turnului, după plecarea lui Barnardine; şi, dacă era descuiată, să mai facă o încercare – poate că o va descoperi totuşi pe mătuşa ei.

Clipele treceau, dar Barnardine tot nu apărea. Emily, neliniştită, şovăia dacă să-l mai aştepte. Ar fi trimis-o pe Annette la poartă ca să-l zorească, dar se temea să rămână singură, căci se lăsase aproape complet întunericul, şi o dâră ruginie, dăinuind încă spre apus, era singurul vestigiu al zilei ce se stinsese. Totuşi, curiozitatea stârnită de vorbele lui Barnardine birui asupra celorlalte temeri şi o făcu să rămână pe loc.

În timp ce se tot întreba, împreună cu Armette, ce oare îl făcuse să nu vină, auziră o cheie răsucindu-se în broasca uşii de lângă ele şi văzură îndată un om înaintând spre ele. Era chiar Barnardine, pe care Emily îl întrebă pe dată ce anume avea să-i comunice şi îi porunci să-i spună

degrabă:

— Fiindcă aerul serii m-a îngheţat, zise ea.

— Trebuie s-o îndepărtaţi pe slujnică, doamnă zise omul cu un glas al cărui timbru adânc o impresionă. Ceea ce am de spus este numai pentru urechile dumneavoastră.

Emily, după o scurtă şovăire, îi porunci lui Annette să se îndepărteze puţin.

— Ei şi acum, prietene, ce ai de spus?

Omul rămase o clipă pe gânduri şi apoi vorbi:

— Un lucru care m-ar costa slujba, cel puţin, dacă ar ajunge la urechile stăpânului. Trebuie să-mi făgăduiţi, doamnă, că n-o să pomeniţi niciodată, pentru nimic în lume, vreo vorbă despre asta. Mi-a fost încredinţată această taină; şi dacă s-ar şti că am trădat-o, s-ar putea să plătesc cu viaţa. Dar nu vreau să vă văd cum vă chinuiţi, doamnă;

şi m-am hotărât să vă spun.

Se opri. Emily îi mulţumi, încredinţându-l că se poate bizui pe cuvântul ei. Apoi îl rugă să-i destăinuiască în grabă despre ce e vorba.

— Annette ne-a înştiinţat cât de nefericită sunteţi în legătură cu signora Montoni şi cât de mult aţi vrea să ştiţi ce s-a întâmplat cu ea.

— Foarte adevărat, zise Emily cu înfocare. Ai putea să-mi dai vreo ştire? Te rog din suflet să-mi spui adevărul, oricât ar fi de cumplit, şi îşi rezemă braţul, tremurând, de perete.

— Vă pot spune, zise Barnardine, şi apoi se opri.

Emily simţea că nu mai avea putere să stăruie în rugăminţile ei.

— Vă *pot* spune, repetă Barnardine, dar…

— Dar ce? exclamă Emily, regăsindu-şi stăpânirea de sine.

— Aici sunt, ma mselle, zise Annette, care, auzind

tonul înfocat al lui Emily, alergase spre ei.

— Îndepărtează-te! o repezi Barnardine cu glas aspru.

Nu-i nevoie de tine.

Şi cum Emily nu spunea nimic, Annette se supuse.

— Vă *pot* spune, repetă portarul, dar nu ştiu cum.

Aţi fost atât de îndurerată…

— Sunt pregătită pentru orice, prietene, zise Emily cu glas ferm şi solemn. Pot răbda mai bine orice certitudine, decât această nesiguranţă.

— Ei bine, signora, dacă aşa stau lucrurile, veţi afla.

Ştiţi, îmi închipui că stăpânul şi doamna aveau uneori obiceiul să se certe. Nu-i treaba mea să caut să aflu de ce;

dar cred că ştiţi că aşa se întâmpla.

— Da, zise Emily; spune mai departe.

— Se pare că în ultimul timp signor era foarte pornit împotriva ei. Eu vedeam şi auzeam totul – mult mai mult decât şi-ar putea închipui cineva; dar nu era treaba mea, aşa că nu spuneam nimic. Acum câteva zile, signor a trimis după mine. „Barnardine, mi-a spus, eşti un om cinstit. Cred că pot să am încredere în tine”. L-am încredinţat că poate să aibă. „Atunci, mi-a zis el, după câte îmi amintesc, am acum o treabă la care vreau să mă ajuţi”.

Apoi mi-a spus ce aveam de făcut; dar că trebuia să nu spun nimănui nimic – era ceva ce o privea doar pe signora.

— Oh, cerule! exclamă Emily; şi ce-ai făcut?

Barnardine şovăi şi rămase tăcut.

— Ce demon a putut să-l îndemne pe el sau pe dumneata la o asemenea faptă? strigă Emily, îngheţată de groază şi abia stăpânindu-se să nu-şi piardă cunoştinţa.

— A fost într-adevăr un demon, zise Barnardine pe un ton sumbru.

Rămaseră amândoi tăcuţi; Emily nu mai avea curajul

să întrebe nimic, iar Barnardine se părea că se codeşte să vorbească mai mult. În cele din urmă el continuă:

— N-are rost să ne mai gândim la ce-a fost. Signor s-a arătat destul de crud. Dar ţinea să i se dea ascultare.

Ce rost avea să mă împotrivesc? Ar fi găsit pe alţii, care să nu ştie ce-i omenia.

— Aşadar, i-ai luat viaţa! zise Emily cu glas surd, ca pentru sine. Stau de vorbă cu un ucigaş!

Barnardine rămase tăcut, în vreme ce Emily se întorcea. Grăbindu-se să părăsească acele locuri.

— Staţi, doamnă! zise el. Aveţi dreptate să gândiţi astfel – dacă mă credeţi în stare de o asemenea faptă.

— Dacă eşti nevinovat, spune-mi degrabă, vorbi Emily cu glas stins; căci simt că nu mai am putere să te ascult multă vreme.

— Nu o să vă mai spun nimic, zise el, îndepărtându-se.

Emily abia avu puterea să-l roage să rămână pe loc şi apoi o chemă pe Annette, de braţul căreia se sprijini, pornind amândouă spre fortăreaţă, până când auziră paşi în urma lor. Era tot Barnardine.

— Îndepărtaţi fata, zise el. Şi am să vă mai destăinuiesc un lucru.

— Nu va pleca de lângă mine, zise Emily; poate să audă şi ea ce ai de spus.

— Aşa credeţi, doamnă? zise el. Atunci nu veţi mai afla nimic.

Şi spunând acestea, se îndepărtă încet. Dar dorinţa lui

Emily de a afla adevărul îi domină resentimentul şi teama pe care i le trezea purtarea acestui om, aşa că îi porunci să se oprească şi o rugă pe Annette să se îndepărteze puţin.

— Signora este în viaţă, zise omul. Se află însă sub

paza mea. Excelenţa sa a închis-o în odaia de deasupra porţilor celor mari ale castelului şi mi-a dat-o în grijă.

Aveam de gând să vă spun că o puteţi vedea, dar acum…

Emily, căreia aceste vorbe îi uşuraseră povara chinului insuportabil din inimă, îl rugă pe Barnardine s-o ierte şi s-o lase să-şi vadă mătuşa.

El se învoi mai uşor decât s-ar fi aşteptat ea. Îi făgădui că, dacă va veni în seara următoare la poarta din spate a castelului, după ce signor se va retrage la culcare, s-ar putea să o vadă pe doamna Montoni.

Cu toată recunoştinţa ei pentru această favoare, i se păru că atitudinea lui trăda un triumf plin de răutate când pronunţă ultimele cuvinte; dar în clipa următoare izgoni acest gând şi, după ce-i mulţumi iarăşi şi îl rugă să aibă milă de mătuşa ei, îl încredinţă că-l va răsplăti cum se cuvine. Făgădui, de asemenea, să nu întârzie, îi ură noapte bună şi se întoarse, neobservată de nimeni, în odaia ei.

Trecu multă vreme până când i se domoli tumultul bucuriei pricinuite de vestea neaşteptată dată de Barnardine şi putu să gândească cu limpezime la adevăratele primejdii care o pândeau încă pe doamna Montoni şi pe ea însăşi.

Încercând să-şi liniştească îngrijorarea, îşi dădu totuşi seama că mătuşa ei era prizoniera unui om care o putea sacrifica minat de răzbunare sau de avariţie; iar după ce se gândi mai bine la înfăţişarea sălbatică a celui căruia îi fusese încredinţată paza doamnei Montoni, condamnarea ei i se păru pecetluită – căci pe figura lui Barnardine se putea vedea amprenta unui ucigaş;, uitându-te la el, înţelegeai că nu exista nicio faptă, oricât de nelegiuită, pe care să nu poată fi convins s-o săvârşească. Aceste gânduri

— Îi aduseră iar în minte glasul lui atunci când îi

făgăduise să-i îndeplinească dorinţa de a o vedea pe prizonieră.

Chibzui îndelung la aceasta, cu nelinişte şi îndoială. Şovăia ehâar dacă să se încreadă în el şi să-l întâlnească la acea a urzie pe care el o rânduise; şi la un moment dat, o clipă doar, îi trecu prin minte că doamna Montoni fusese ucisă şi că ticălosul fusese pus s-o ademenească într-un loc pustiu, unde şi viaţa ei urma să fie sacrificată pentru avariţia lui Montoni, care apoi ar putea revendica în nişte domeniile contestate din Languedoc. Gândul că o asemenea uneltire era cu totul lipsită de noimă îi alungă închipuirea, dar nu şi îndoielile şi temerile pe care i le trezise amintirea atitudinii lui Barnardine. Gândurile i se îndreptară în cele din urmă spre alte subiecte; şi, pe măsură ce. Seara înainta, îşi aduse aminte cu uimire de muzica pe care o auzise în noaptea trecută, şi aşteptă acum, nespus de curioasă, s-o audă din nou.

Până la o oră târzie se auziră zgomotele îndepărtate ale petrecerii lui Montoni şi a tovarăşilor săi – discuţii aprinse, râsete desfrânate şi cântece în cor, făcând să răsune încăperile castelului. În cele din urmă porţile grele ale castelului fură închise pentru noapte, şi zgomotele se stinseră, aşterrţ, induse o tăcere întreruptă doar de paşii înăbuşiţi ai celor ce treceau pe coridoare îndreptându-se spre camerele lor îndepărtate. Emily, socotind că sosise ora când auzise muzica în seara trecută, o îndepărtă pe

Annette şi deschise uşurel fereastra, aşteptând s-o audă din nou. Luna, care luminase atunci când auzise muzica, încă nu răsărise; dar, cu o teamă superstiţioasă, îşi aţinti ochii spre acea parte a cerului de unde urma să răsară, aşteptându-se ca, atunci când se va ivi, să audă şi muzica, în cele din urmă luna se ivi, cu o lucire senină, pe deasupra turnurilor de răsărit ale castelului. Inima îi bătu zărind-o;

abia avu curajul să rămână la fereastră, ca nu cumva muzica să-i sporească spaima şi să-i înăbuşe puţina tărie ce-i mai rămăsese. Orologiul bătu îndată ora unu; ştiind că era cam vremea când se auzise muzica, se aşeză într-un scaun lângă fereastră, străduindu-se să-şi adune curajul;

dar neliniştea aşteptării o tulbura. Cu toate acestea, totul rămase cufundat în tăcere; auzi doar pasul singuratic al unei străji şi freamătul lin al pădurii de jos. Se plecă din nou pe fereastră, privi iarăşi luna, vrând parcă să se convingă că se ridicase deasupra turnurilor.

* *m*» H

Astfel trecu timpul, în aşteptare şi cu gânduri grave

— Dar niciun sunet nu se făcu auzit; şi, după ce rămase la fereastră până când zorile palide începură să tivească crestele munţilor, furişându-se peste umbrele, nopţii, Emily înţelese că nu va mai auzi nimic şi se duse cu părere de rău la culcare.

1 William Hazlitt, *Selected Essays* (Eseuri alese), Londra, 1930, p, 176 (citatul este extras dintr-un text scris în 1818).

W. L. Renwick, *English Literature, 1789 – 1815*, Oxford. 1963, p 81.

1 William Minto, *The Literature of the Georgian Era* (Literatura epocii georgiene), 1894, în Malcolm Ware, op. *Cât „P*, 76.

2 W.L. Renwiek, op. cit., p. 87.

1 Coral Ann Howells, op. cit., p. 31.

3 – Misterele din TJdolpho, cca. I